



ANKARA

HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**FARKLI YAŞAM SEÇENEKLERİ, KENT, ÇEVRE VE
KATILIMCI İLETİŞİM: CITTASLOW (SAKİN ŞEHİR)
TÜRKİYE ÖRNEĞİ**

İlknur ŞAHİN

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Tuğba ASRAK HASDEMİR

DOKTORA TEZİ

HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM ANABİLİM DALI

HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM BİLİM DALI

ŞUBAT 2025



**FARKLI YAŞAM SEÇENEKLERİ, KENT, ÇEVRE VE KATILIMCI
İLETİŞİM: CITTASLOW (SAKİN ŞEHİR) TÜRKİYE ÖRNEĞİ**

İlknur ŞAHİN

**DOKTORA TEZİ
HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM ANABİLİM DALI
HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM BİLİM DALI**

**ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

ŞUBAT 2025

ETİK BEYAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

İlknur ŞAHİN

(10/02/2025)

TEZ ONAY SAYFASI

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı Halkla İlişkiler ve Tanıtım Programı öğrencisi İlknur ŞAHİN tarafından hazırlanan “Farklı Yaşam Seçenekleri, Kent, Çevre ve Katılımcı İletişim: Cittaslow (Sakin Şehir) Türkiye Örneği” başlıklı tez çalışması 10/02/2025 tarih ve 14:00 saatinde yapılan tez savunma sınavında aşağıdaki jüri tarafından OY ÇOKLUĞU ile DOKTORA TEZİ olarak KABUL edilmiştir.

	Kabul	Ret
Başkan: Prof. Dr. Günseli BAYRAKTUTAN/ Başkent Üniversitesi	☒	☐
Üye: Prof. Dr. Tuğba ASRAK HASDEMİR / HBV Üniversitesi	☒	☐
Üye: Prof. Dr. S. Sibel AYDOS / HBV Üniversitesi	☒	☐
Üye: Doç. Dr. Fatma Gökçen ATUK / HBV Üniversitesi	☐	☒
Üye: Doç. Dr. Sevil TOROS /Atılım Üniversitesi	☒	☐

Farklı Yaşam Seçenekleri, Kent, Çevre ve Katılımcı İletişim: Cittaslow (Sakin Şehir)
Türkiye Örneği
(Doktora Tezi)

İlknur ŞAHİN

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
Şubat 2025

ÖZET

Küreselleşmeyle birlikte toplumsal, kültürel, ekonomik ve çevresel alanlardaki gelişmeler hız kazanmıştır. Küreselleşmenin olumlu etkileri olduğu gibi olumsuz sonuçları da bulunmaktadır. Uluslararası ticaretin genişlemesi, bilginin yayılması, kültürel etkileşimin artması, iletişim süreçlerindeki engellerin ortadan kalkması ve toplumların görünmeyen ağlarla birbirine bağlanması küreselleşmenin olumlu etkileri arasındadır. Ancak küreselleşme aynı zamanda yerel kimliklerin kaybolmasına, kentsel yaşamın hızlanmasına ve çevresel tahribata da yol açmıştır. Bu sorunlara karşılık bireyler daha yaşanabilir yerler arama ihtiyacı hissetmişlerdir. 1999 yılında İtalya'da ortaya çıkan Cittaslow hareketi, yerel kültür ve kimliklerin kaybolma tehdidi karşısında bu arayışa bir yanıt olmuştur. Bu tez, Türkiye'deki Cittaslow hareketini kentsel yaşam, çevre ve katılımcı iletişim perspektiflerinden incelemektedir. Tez çalışması, örneklem olarak seçilen sakin şehirlerin sosyodemografik farklılıklarının ve dinamiklerinin Cittaslow hareketine yönelik görüşleri etkilediği varsayımına dayanmaktadır. Ayrıca tez çalışmasının bir diğer varsayımı Cittaslow hareketine katılım sürecinde bilgilendirme, katılım, toplumsal kabul, ekonomik etkiler, çevresel etkiler ve iş birliğinin büyük öneme sahip olduğudur. Çalışmanın verileri anket ve görüşme yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Türkiye'de seçilen yedi Cittaslow şehirde yerel halkla anketler yapılırken, yerel yöneticilerle görüşmeler yapılmıştır. Anket çalışmasıyla yerel halkın Cittaslow hareketine yönelik yaklaşımının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bulgular, seçilen sakin şehirlerin sosyodemografik özelliklerine ve dinamiklerine göre Cittaslow hareketine yönelik görüşlerin değiştiğini ortaya koymuştur. Ayrıca Cittaslow şehirlerinin yöneticileriyle yapılan görüşmeler, hareketin uygulanması ve sürdürülebilirliği konusunda daha ayrıntılı içgörüler sağlamıştır. Yerel yönetimlerden ve yerel halktan toplanan verilerin önemli benzerlikler gösterdiği belirlenmiştir. Buna göre, Türkiye'de Cittaslow hareketinin sürdürülebilirliğini sağlamada bilgilendirme, katılım, toplumsal kabul, iş birliği, ekonomik ve çevresel etkilerin oldukça önemli olduğu saptanmıştır. Sonuç ve tartışma bölümünde tez çalışması, daha önce yapılmış çalışmalarla birlikte değerlendirilmiş ve Cittaslow hareketinin sürdürülebilirliğini sağlamak için yerel yönetimlere ve yerel halka yönelik önerilerde bulunulmuştur.

BilimKodu : 111502
Anahtar Kelimeler : Kent, Çevre, Katılım, Katılımcı İletişim, Toplumsal Kabul, İş Birliği, Yerel Yönetim, Cittaslow
Sayfa Adedi : 239
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Tuğba ASRAK HASDEMİR

Different Life Options, City, Environment and Participatory Communication: The Case of
Cittaslow Turkey
(Ph. D. Thesis)

İlknur ŞAHİN

ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY
THE INSTITUTE OF GRADUATE STUDIES
February 2025

ABSTRACT

With globalization, developments in social, cultural, economic, and environmental fields have accelerated. Just as globalization has positive effects, it also has negative consequences. The expansion of international trade, the dissemination of information, the increase in cultural interaction, the elimination of barriers in communication processes, and the connection of societies through invisible networks are among the positive effects of globalization. However, globalization has also led to the disappearance of local identities, the acceleration of urban life, and environmental degradation. In response to these problems, individuals have felt the need to seek more habitable places. The Cittaslow movement, which emerged in Italy in 1999, has been a response to this search in the face of the threat of the disappearance of local cultures and identities. This thesis examines the Cittaslow movement in Turkey from the perspectives of urban life, the environment, and participatory communication. The thesis study is based on the assumption that sociodemographic differences and the dynamics of the slow cities selected as a sample affect the views towards the Cittaslow movement. In addition, another assumption of the thesis study is that information, participation, social acceptance, economic effects, environmental effects and cooperation are of great importance in the process of participation in the Cittaslow movement. The data of the study were collected using survey and interview methods. While surveys were conducted with local residents in seven selected Cittaslow cities in Turkey, interviews were conducted with local administrators. The aim of the survey was to determine the views of local people towards the Cittaslow movement. The findings revealed that the views towards the Cittaslow movement in the selected slow cities sample varied according to sociodemographic characteristics and dynamics. In addition, interviews with the managers of Cittaslow cities provided more detailed insights into the implementation and sustainability of the movement. It was determined that the data collected from local governments and local people showed significant similarities. Accordingly, it has been determined that information, participation, social acceptance, cooperation, economic and environmental impacts are very important in ensuring the sustainability of the Cittaslow movement in Turkey. In the conclusion and discussion section, the thesis study was evaluated together with previous studies and suggestions were made for local governments and local people to ensure the sustainability of the Cittaslow movement.

Science Code : 111502
City, Environment, Participation, Participatory
Key Words : Communication, Social Acceptance, Cooperation, Local
Government, Cittaslow
Page Number : 239
Supervisor : Prof. Dr. Tuğba ASRAK HASDEMİR

TEŞEKKÜR

Doktora eğitimine başladığım ilk günden tezimin tamamlanma aşamasına kadar geçen süre içerisinde emeği geçen, desteklerini esirgemeyen ve varlıkları ile beni motive eden insanlara teşekkürü borç bilirim.

Teşekkürlerin en büyüğü ile sözlerime başlamak istiyorum. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde eğitim almaya başladığım ilk günden bugüne beni her daim sıcak gülümseme ve hoş sohbet ile karşılayan, tüm deneyimlerini içtenlikle aktaran ve akademik çalışmalar yapmam konusunda beni sürekli yüreklendiren canım hocam, tez danışmanım Prof. Dr. Tuğba ASRAK HASDEMİR'e çok teşekkür ederim. Tezimin bir fidan gibi serpilip büyümesindeki katkıları ve titiz yorumları ile yoluma tuttuğu ışığın bir ömür beni aydınlatmasını temenni ediyorum. Kendisinden öğrendiklerim hem sosyal hem de akademik hayatımda büyük bir tecrübe ve deneyim olarak kalacaktır.

Tez izleme komitemde yer alan ve her toplantımızda engin bilgileri ile beni aydınlatan değerli hocalarım Prof. Dr. Günseli BAYRAKTUTAN ve Prof. Dr. S. Sibel AYDOS'a çalışmalarımı titizlikle değerlendirip, yapıcı eleştirileri ile tezimin daha iyi bir seviyeye ulaşmasına katkı sağladıkları için teşekkür ederim.

Tez çalışmamın savunma aşamasına katılarak değerli yorumlarıyla çalışmamın eksik yönlerine ışık tutan Doç. Dr. Seçil TOROS ve Doç. Dr. F. Gökçen ATUK hocalarıma teşekkür ederim.

2019 yılında başladığım doktora eğitim sürecime 2020 yılında dahil olan sevgili eşim Cengizhan ŞAHİN'e, canım danışmanımın söylemi ile Damat Bey'imize her zaman yanımda olduğu için minnettarım.

Bir teşekkürüm de beni hiç yalnız bırakmayan değerli arkadaşlarım için olacak. Lise sıralarından bugüne her zaman bir telefon uzağımda olan can dostum İlkay KÖNEZ YOSMA'ya; özveri ve neşesi ile iyi ki var dediğim, çalışmamın tüm sürecinde bana destek olan değerli arkadaşım Öğr. Gör. Sayınur ŞAKI'ya; bu zorlu süreçlerde aynı yolu yürümekten keyif aldığım ve birbirinden değerli pek çok anı paylaştığım Arş. Gör. Dr. Selin AKINÇ AKPINAR'a en içten teşekkürlerimi iletiyorum.

Üniversiteyi kazandığım ilk sene bana hem anne hem de baba olmak zorunda kalan dünyanın en güçlü ve en şefkat dolu kadını annem Asiye PATAN'a; beni üniversiteye

kayıt için götürüp mezuniyetimi ve daha birçok güzel anı yakalandığı amansız hastalık nedeniyle göremeyen canım babam Ekrem PATAN'a; tez yazdığım süreçlerde hep yanımda olan kardeşten ötem Leman'ıma ve desteklerini her zaman hissettiğim canım PATAN ailesine varlıkları için teşekkür ediyorum.

Türkiye'nin yedi farklı bölgesinde yer alan yedi farklı ilçede veri toplamak hiç kolay olmadı. Bu süreçte uzakları yakın, zoru kolay kılan birçok değerli insanla tanıştım. Ahlat, Gündül, Halfeti, İznik, Perşembe, Seferihisar ve Yalvaç Belediye Başkanları ve belediye çalışanlarına destekleri için çok teşekkür ederim. Seferihisar'dan Olcay Bey'e, Halfeti'den Hüseyin Bey'e, İznik'ten Burak Bey'e ve canım öğrencim Eda'ya, Perşembe'den Faruk Bey'e, Gündül'den Ali ve Emin Bey'e, Yalvaç'tan Hasip Bey'e, Ahlat'tan Necati Bey'e tüm içtenliğimle ayrıca teşekkür etmek istiyorum.

Son olarak bana hayatımın her alanında eşit haklar sağlayan ve özgür bir birey olarak kendimi geliştirmeme fırsat veren Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'e minnetlerimi sunuyorum. Bugün Türkiye Cumhuriyeti'nin bir kadın akademisyeni olarak doktora tez çalışmamı sunuyor olmam, onun eğitim ve bilimde atmış olduğu çağdaşlaşma adımlarının bir sonucudur. Atam, hayal ettiğin aydınlık Türkiye Cumhuriyeti'nin bir bireyi olarak seni sonsuz minnet ve saygıyla anıyorum.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLoların LİSTESİ	xii
ŞEKİLLERİN LİSTESİ	xiv
RESİMLERİN LİSTESİ	xv
KISALTMALAR	xvi
1. GİRİŞ	1
2. KENT VE ÇEVRE YÖNETİMİ	9
2.1. Kent Kavramının Tanımı ve Kapsamı	9
2.1.1. Kentlerin Tarihsel Serüveni	11
2.2. Kent Kuramları	15
2.2.1. İlk Dönem Kent Kuramları ve Düşünürleri	15
2.2.1.1. Kente ekonomi-politik yaklaşım Marx ve Engels	15
2.2.1.2. Weber ve ideal kent algısı	17
2.2.1.3. Şikago okulu ve ekolojik kuram	19
2.2.2. Eleştirel Kent Kuramları	22
2.2.2.1. Lefebvre ve toplumsal üretim mekânı olarak kent	22
2.2.2.2. Harvey ve sermaye birikim mekânı olarak kent	25
2.2.2.3. Castells ve kolektif tüketim mekânı olarak kent	27
2.3. Kent ve Kentleşme Olgusu	31
2.4. Çevre ve Ekoloji Kavramının Tanımı ve Kapsamı	34
2.4.1. Çevre ve Ekolojiyi Konu Alan Yaklaşımlar	38
2.4.1.1. İnsan merkezci anlayıştan çevre merkezli anlayışa	38
2.4.1.2. Toplumsal ekoloji	41
2.4.1.3. Ekofeminizm	43
2.4.1.4. Eko-kapitalizm ve kapitalizmin çelişkileri	47
3. YEREL YÖNETİMLERDE KENT HAKKI VE KATILIMCI İLETİŞİM	51
3.1. Kavram Olarak Katılımcılık	51
3.1.1. Katılım Merdiveni	54

3.1.2. Temel Katılım Stratejileri.....	56
3.1.3. Demokratik Yönetimlerde Katılımcılık	58
3.2. Yerel Yönetimlerde Katılımcı İletişim ve Politika Oluşturma	62
3.3. Yerel Yönetim ile Yöre Halkı İletişiminde Kullanılan Araç ve Ortamlar.....	70
3.3.1. Yönetime Katılma ve İletişim	71
3.3.1.1. Seçimler ve oy verme.....	71
3.3.1.2. Halk oylaması	73
3.3.1.3. Dilekçe hakkı	74
3.3.1.4. Muhtarlık toplantıları	75
3.3.1.5. Kent konseyleri.....	76
3.3.2. Yöre Halkı ve İletişim.....	78
3.3.2.1. Sivil toplum kuruluşları.....	78
3.3.2.2. Halk toplantıları ve halk günleri.....	80
3.3.2.3. Sosyokültürel etkinlikler ve kampanyalar	81
3.3.2.4. Kitle iletişim araçları.....	82
3.3.2.5. Kamusal alanlar	83
3.4. Katılımcı Şehir Hareketi Cittaslow: Kent ve Kentli Hakkı	87
4. YENİ BİR YAŞAM ALANI TASARIMI VE CITTASLOW (SAKİN ŞEHİR) HAREKETİ.....	95
4.1. Yavaş Hareketi ve Tarihi Arka Planı.....	95
4.1.1. Yavaş Yemek (Slow Food)	98
4.1.2. Yavaş İletişim ve Medya	101
4.2. Cittaslow (Sakin Şehir) Hareketi	104
4.3. Cittaslow (Sakin Şehir) Ağı ve Örgütlenmesi.....	109
4.4. Cittaslow (Sakin Şehir) Hareketinin Manifestosu.....	110
4.5. Cittaslow (Sakin Şehir) Hareketinin Yayılımı	112
4.5.1. Dünyada ve Türkiye’de Cittaslow (Sakin Şehir) Hareketi	112
4.6. Cittaslow (Sakin Şehir) Hareketinin Özellikleri	114
4.7. Cittaslow (Sakin Şehir) Hareketine Üyelik Süreci.....	116
4.8. Cittaslow (Sakin Şehir) Hareketine Hareketinin Organizasyon Yapısı.....	117
4.9. Cittaslow (Sakin Şehir) Hareketinin Kriterleri	119
4.10. Cittaslow (Sakin Şehir) Hareketine Yönelik Farklı Bakış Açıları	122

5. YENİ BİR YAŞAM ALANI, FARKLI YAŞAM SEÇENEKLERİ VE KATILIMCI İLETİŞİM: CİTTASLOW (SAKİN ŞEHİR) TÜRKİYE ÖRNEĞİ	127
5.1. Tezin Konusu, Amacı ve Önemi.....	127
5.2. Araştırmanın Varsayımları ve Hipotezler	127
5.3. Araştırma Soruları	129
5.4. Yöntem.....	129
5.5. Kapsam ve Sınırlılıklar	130
5.6. Veri Toplama Yöntemi	132
5.6.1. Ön Uygulama	133
5.6.2. Örneklem Büyüklüğünün Belirlenmesi	133
5.6.3. Anket Formunun Geliştirilmesi ve Uygulanması	134
5.6.3.1. Güvenilirlik ve geçerlilik.....	135
5.7. Analiz ve Bulgular	142
5.7.1. Anket Verilerinin Analizi ve Yorumlanması.....	142
5.7.1.1. Örneklem grubunun sosyodemografik değişkenler açısından incelenmesi	142
5.7.1.2. Araştırma modelindeki değişkenlere yönelik betimleyici istatistikler	143
5.7.1.3. Katılımcıların sakin şehir ve katılımcı iletişime ilişkin görüşleri....	158
5.7.1.4. Katılımcıların sakin şehir ve toplumsal kabule ilişkin görüşleri	162
5.7.1.5. Katılımcıların sakin şehir ve ekonomik etkiye ilişkin görüşleri.....	168
5.7.1.6. Katılımcıların sakin şehir ve çevresel etkiye ilişkin görüşleri.....	169
5.8. Görüşme Verilerinin Analizi ve Yorumlanması.....	172
5.8.1. Bulguların Tematik Gösterimi	173
5.8.1.1. Birinci tema: sakin şehir yönetimlerinde farkındalık ve katılım	174
5.8.1.2. İkinci tema: sakin şehir yönetimlerinde iş birliği	179
5.8.1.3. Üçüncü tema: sakin şehir yönetimlerinde toplumsal kabul.....	184
5.8.1.4. Dördüncü tema: sakin şehir yönetimlerinde sürdürülebilirlik	194
6. SONUÇ ve TARTIŞMA.....	207
KAYNAKLAR	221
EKLER.....	233

	Sayfa
EK-1. Anket Formu	233
EK-2. Görüşme Formu	237
EK-3. Etik Komisyon Onay Belgesi	238
ÖZGEÇMİŞ	239



TABLoların LİSTESİ

Sayfa

Tablo 2. 1. İnsan ve Doğa Etkileşiminde Farklı Görüş ve Paradigmalar	40
Tablo 3. 1. Katılımcılığın Faydaları	53
Tablo 3. 2. Katılım Tipolojisi	55
Tablo 3. 3. Katılımın Biçimleri ve İşlevleri	56
Tablo 3. 4. Katılım Aşamaları	56
Tablo 4. 1. Küresel Şehirler ve Sakin Şehirlerin Karşılaştırılması.....	107
Tablo 4. 2. Hızlı ve Yavaş Anlayışı.....	108
Tablo 5. 1. Türkiye'deki Sakin Şehirlerin Verileri.....	131
Tablo 5. 2. Evren Büyüklüğü ve Örneklem Hesaplama Formülü	134
Tablo 5. 3. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Testi ve Bartlett Küresellik Testi	135
Tablo 5. 4. Cittaslow Katılım ve Farkındalık Ölçeği Ortak Etken Varyans Değerleri	137
Tablo 5. 5. Açıklanan Toplam Varyans ve Faktör Yapısı	137
Tablo 5. 6. Döndürülmüş Bileşen Matrisi.....	138
Tablo 5. 7. Cronbach's Alpha Değeri ve Madde Sayısı	139
Tablo 5. 8. Normallik Testi Değerleri.....	139
Tablo 5. 9. Çarpıklık ve Basıklık Değerleri	140
Tablo 5. 10. DFA İçin Kriter Alınan Uyum İyiliği Değerleri	140
Tablo 5. 11. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı.....	142
Tablo 5. 12. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Fark Analizi Bulguları	144
Tablo 5. 13. Ölçek Boyutlarına Göre Yaş Gruplarının Fark Analizi Bulguları	145
Tablo 5. 14. Katılımcıların Cinsiyetine Göre Fark Analizi Bulguları	145
Tablo 5. 15. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Fark Analizi Bulguları	146
Tablo 5. 16. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Fark Analizi Bulguları.....	146
Tablo 5. 17. Ölçek Boyutlarına Göre Eğitim Düzeyinin Fark Analizi Bulguları	147
Tablo 5. 18. Katılımcıların Mesleki Durumlarına Göre Fark Analizi Bulguları	148
Tablo 5. 19. Ölçek Boyutlarına Göre Mesleki Durumun Fark Analizi Bulguları	148
Tablo 5. 20. Katılımcıların Hane Halkı Gelir Düzeyine Göre Fark Analizi Bulguları	149
Tablo 5. 21. Ölçek Boyutlarına Göre Gelir Düzeyinin Fark Analizi Bulguları	149

Tablo 5. 22. Katılımcıların Yaşadıkları Sakin Şehirlere Göre Fark Analizi Bulguları	150
Tablo 5. 23. Katılımcıların Yaşadıkları Sakin Şehirde İkamet Etme Sürelerine Göre Fark Analizi Bulguları	155
Tablo 5. 24. Ölçek Boyutlarına Göre İkamet Etme Süresinin Fark Analizi Bulguları	155
Tablo 5. 25. Katılımcıların Cittaslow (Sakin Şehir) Adaylık Sürecini Bilmesine Göre Fark Analizi Bulguları	156
Tablo 5. 26. Katılımcıların Cittaslow’u (Sakin Şehir) Desteklemesine Göre Fark Analizi Bulguları	157
Tablo 5. 27. Bilgilendirme Boyutu	161
Tablo 5. 28. Katılım Boyutu.....	162
Tablo 5. 29. Toplumsal Kabul Boyutu.....	167
Tablo 5. 30. Ekonomik Etki Boyutu	168
Tablo 5. 31. Çevresel Etki Boyutu	170
Tablo 5. 32. Araştırmanın Hipotezleri	172
Tablo 5. 33. Kodlayıcılar Arası Uzlaşma: Uzlaşılan ve Uzlaşılamayan Kod Sayıları ve Oranları	172
Tablo 5. 34. Katılımcılara İlişkin Bilgiler	173
Tablo 5. 35. Birinci Tema: Sakin Şehir Yönetimlerinde Farkındalık ve Katılım Kod Matrisi	175
Tablo 5. 36.İkinci Tema: Sakin Şehir Yönetimlerinde İş Birliği Kod Matrisi.....	180
Tablo 5. 37.Üçüncü Tema: Sakin Şehir Yönetimlerinde Toplumsal Kabul Kod Matrisi	185
Tablo 5. 38.Dördüncü Tema Sakin Şehir Yönetimlerinde Sürdürülebilirlik Kod Matrisi	195

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Sayfa

Şekil 3. 1. Arnstein'in Katılım Merdiveni	54
Şekil 4. 1. Cittaslow (Sakin Şehir) Adaylık Süreci	116
Şekil 5. 1. Cittaslow Katılım ve Farkındalık Ölçeği'nin Path Diyagramı ve Faktör Yükleri	141
Şekil 5. 2. Sakin Şehir Hareketinin Amaçlarını En İyi Yansıtan İfadeler	158
Şekil 5. 3. Sakin Şehir Hareketine Adaylık.....	159
Şekil 5. 4. Sakin Şehir Sürecinin Öğrenilmesi	160
Şekil 5. 5. Katılım Kavramına İlişkin Görüşler.....	160
Şekil 5. 6. Toplumsal Kabul Kavramına İlişkin Görüşler.....	163
Şekil 5. 7. İlçenin Sakin Şehir Olmasının Desteklenmesi.....	164
Şekil 5. 8. Sakin Şehir Hareketinin Faydaları	164
Şekil 5. 9. Sakin Şehir Hareketinin Fayda Sağladığı Gruplar.....	165
Şekil 5. 10. Sakin Şehir Olmanın Olası Sorunları	166
Şekil 5. 11. Birinci Tema: Sakin Şehir Yönetimlerinde Farkındalık ve Katılım Kod Haritası.....	174
Şekil 5. 12. İkinci Tema: Sakin Şehir Yönetimlerinde İş Birliği Kod Haritası.....	180
Şekil 5. 13. Üçüncü Tema: Sakin Şehir Yönetimlerinde Toplumsal Kabul Kod Haritası	184
Şekil 5. 14. Dördüncü Tema Sakin Şehir Yönetimlerinde Sürdürülebilirlik Kod Haritası.....	194

RESİMLERİN LİSTESİ

Sayfa

Resim 2. 1. Egosistem ve Ekosistem Şekilsel Gösterimi.....	41
Resim 4. 1. Slow Food Logosu	99
Resim 4. 2. Cittslow Slogan ve Logosu.....	106
Resim 4. 3. Kıtalar Göre Sakin Şehirler ve Sayıları	113
Resim 4. 4. Türkiye'nin Sakin Şehirleri	114
Resim 5. 1. Türkiye Coğrafi Bölgeler Haritası	131
Resim 5. 2. Katılımcıların Kelime Bulutu	204



KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AFA	Açıklayıcı Faktör Analizi
AGFI	Düzeltilmiş Uyum İyiliği İndeksi
ANOVA	Varyans Analizi
BM	Birleşmiş Milletler
CFI	Karşılaştırmalı Uyum İndeksi
DAP	Doğu Anadolu Projesi
DFA	Doğrulayıcı Faktör Analizi
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
DWW	Egemen Batı Dünya Görüşü
GDO	Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar
GFI	Uyum İyiliği İndeksi
HEP	İnsan İstisnallığı Paradigması
IAP2	Uluslararası Vatandaş Katılımı Örgütü
İŞKUR	İş ve İşçi Bulma Kurumu
KMO	Kaiser-Meyer-Olkin
NEP	Yeni Ekolojik Paradigma
NFI	Normlaştırılmış Uyum İndeksi
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü
RMSEA	Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü
SPSS	Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı

STK	Sivil Toplum Kuruluşları
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK	Türk Dil Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu



1. GİRİŞ

Küresel gelişmelerin hayatımızın her alanına nüfuz ettiği 21. yüzyılda şehirler sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel dönüşümlerin merkezi haline gelmiştir. Bu dönüşümler ile büyüyüp gelişen şehirlerde kentsel yaşamın hızlanması, çevresel sorunların artması, doğal kaynakların tahrip edilmesi ve salgın hastalıkların yaygınlaşması gibi birtakım sorunların meydana geldiği görülmektedir. Bu sorunların yanı sıra kontrolsüz kentleşme ve hızlı yaşam ile insanların üretimden çok tüketime yöneldiği, birbirlerinden uzaklaştığı, yerel kimliklerin ve özgünlüklerin kaybolmaya başladığı bir yaşam biçimi oluşmaya başlamıştır. Yaşanan bu gelişmeler sonucunda kalabalık insan yığınları içerisinde varlık göstermeye çalışan bireyler farklı arayışlara yönelmeye başlamıştır.

Özellikle hızlı yaşam tarzına ve Fast Food kültürüne tepki olarak yerel üretim ve tüketimi vurgulayan Slow Food anlayışı bu perspektifte ortaya çıkmıştır. 1986 yılında Carlo Petrini, Slow Food yani yavaş beslenme felsefesinin temelini, bireylerin hem çevreye hem de kendi sağlığına zararlı olan hızlı tüketim ürünleri yerine yerel ve sürdürülebilir tüketim ürünlerini, bu gıdaları üreten yerel üreticilerden temin etmesi ve tüketmesi anlayışına dayandırmıştır. Ayrıca bu ürünlerin üretilmesinde çevreye zarar vermeyen geleneksel yöntemlerin kullanılmasının teşvik edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Slow Food anlayışı ve ilkelerinin kent yaşamında da uygulanması gerektiği fikrinden yola çıkan bir grup aktivist, 1999 yılında İtalya'nın Orvieto kentinde Cittaslow (Sakin Şehir) hareketini başlatmıştır. Onlara göre, bu hareket kontrolsüz kentleşme ve hızlı yaşam anlayışına alternatif olabileceği gibi yeni bir yerel kentleşme modelini de ortaya koymaktadır.

İtalya'da başlayan ve sürdürülebilir yerel kentleşme modeli sunan Cittaslow (Sakin Şehir) hareketi, zamanla dünyanın pek çok yerine yayılarak Uluslararası Belediyeler Birliği olarak anılmaya başlanmıştır. Türkiye'de ise 2009 yılında İzmir'in Seferihisar ilçesinin Cittaslow'a üye olmasıyla hareket yaygınlaşmaya başlamıştır. Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin temel felsefesini; yerel doku ve kimliğin korunması, organik ve yerel tüketimin teşvik edilmesi, yaşanabilir bir kent modelinin benimsenmesi ve bunları gerçekleştirirken katılımcı bir yönetim anlayışının benimsenmesi oluşturmaktadır. Türkiye'de sakin şehir hareketi son yıllarda yerel yönetimlerin çevre odaklı sürdürülebilir yerel kalkınma politikalarına eklemlendiğini söylemek

mümkündür. 2009 yılından itibaren Türkiye’de doğal dokusu bozulmamış, küçük ve orta ölçekli yerleşim alanları, sakin şehir hareketine üyelik için çalışmalar yapmaktadır. 2024 itibariyle Türkiye’de sakin şehir hareketine üye olan 25 adet kent bulunmaktadır. Ayrıca başvuru dosyasını ulusal ve uluslararası komiteye teslim eden ve üyelik kazanmak için sırada bekleyen yeni yerleşim alanlarının var olduğu bilinmektedir.

Ülkemizde ulusal alan yazında Cittaslow (Sakin Şehir) hareketi ile ilgili yapılan çalışmalar Seferihisar’ın sakin şehir hareketine üye olması ile başlamıştır. Sakin şehir hareketine üyelik sürecini takip eden dönemden bugüne yapılan çalışmaların sayısının her geçen gün artış gösterdiğini söylemek mümkündür. Yapılan çalışmalar ekonomi, kamu yönetimi, turizm, sosyoloji, halkla ilişkiler ve mimarlık gibi pek çok farklı alanda gerçekleştirilmiştir. Sakin şehir özelinde yerel yönetimlerin uygulamaları ve yerel halkın hareketi algılama süreçleri ile ilgili yapılan çalışmaların yoğunlukta olduğu görülmektedir. Çünkü yerel yönetimler yapısı itibariyle halka yakın olan mahalli idareler olarak bilinmektedir. Bu nedenle yerel yönetimler ve yerel halk, kenti ilgilendiren birçok konuda sık sık karşı karşıya gelmektedir. Sakin şehir hareketinin de kenti ilgilendiren bir konu olduğunu varsaydığımızda, hareketin amaçlarının yerel halka aktarılmasında ve halkın sürece dahil edilmesinde yerel yönetimler önemli bir rol oynamaktadır. Yerel halkın ise, kendilerini ve yaşadıkları yerleşim alanını ilgilendiren konularda aktif vatandaşlık görevini yerine getirmesi ve yerel yönetimlerin faaliyetlerini denetlemesi gerekmektedir.

Tez çalışmasının konusu, Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin Türkiye’deki sakin şehirler üzerinden incelenmesidir. Türkiye’deki Sakin Şehir hareketinin yerel yönetim ve yöre halkına etkilerinin kent, çevre ve katılımcı iletişim perspektifinden incelenmesi ise tez çalışmasının amacını oluşturmaktadır. Bu kapsamda, Türkiye’deki Sakin Şehir hareketinin sürdürülebilirliği için yerel yönetimler ve yöre halkının görüşleri oldukça önemlidir. Sakin Şehir hareketinin benimsenmesi ve yaygınlaşması hususunda yerel yönetimlerin ve yöre halkının yaklaşımları üzerinde farklı dinamiklerin etkili olduğu düşünülmektedir. Hareketin algılanması ve benimsenmesi sürecinde hem yerel yönetimlerin hem de yöre halkının hareketin felsefesini çok iyi bir şekilde özümsemesi gerekmektedir. Çünkü sakin şehir hareketini sadece şehir markalama unsuru olarak görmek, yerel yönetimlerin ve yöre halkının beklentilerini

göz ardı etmek hareketin yanlış algılanmasına sebep olmaktadır. Bu nedenle Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin çalışma konusu olarak seçilmesinde açıklığa kavuşturulmak istenen dört sorunsal bulunmaktadır. Bu sorunsallar:

(1) Kapitalizm sistemine karşı olan bir hareketin yine kapitalist sisteme hizmet edecek şekilde algılanmasının önüne geçilememesidir. Sakin Şehirler kapitalizmin yaratmış olduğu hız dünyasında insanların bir kaçış olarak gördüğü mekanlar haline gelmiştir. Yapısı bakımından zaten doğası bozulmamış olan şehirler, potansiyellerini ortaya çıkarmak için Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine üye olmaktadır. Bu şehirler Cittaslow marka ismine sahip olduktan sonra dikkat çekmekte ve insanlar için kapitalizmin getirmiş olduğu yaşam koşullarından kaçmak için bir alternatif haline gelmektedir. Ancak sakin şehirlerdeki tanıtma ve yaygınlaştırma faaliyetleriyle bu şehirler, yine insan yığınlarının akın akın geldiği, çevreyi kirlettiği, kaynakları tükettiği yerler haline gelmiştir. Bu durum hareketin ortaya çıkış amacıyla çelişmektedir.

(2) Hareketin hızlı bir ekonomik kalkınma yaratacağı düşüncesine sahip olunması ve beklentiler karşılanmadığında yöre halkının harekete karşı olumsuz bakış açısı geliştirebileceği düşüncesi ikinci sorunsalı oluşturmaktadır. Cittaslow ünvanına sahip olan şehirlerde zaman zaman ekonomik bir kalkınma yaşanacağı ve turizm patlaması olacağı yönünde algılar ortaya çıkmaktadır. Ancak bu şehirlerin Cittaslow olması yönündeki en büyük avantajı daha önce kitle turizmine açılmamış olması ve doğallıklarının korunmasıdır. Bu tarz bir turizm patlaması şehrin dokusunu bozabileceği gibi geçici statüde verilen ünvanın şartlar korunmadığı takdirde geri alınmasına da sebebiyet vermektedir.

(3) Cittaslow (Sakin Şehir) kavramının Türkçe kullanımından kaynaklanan yanlış anlaşılmalarda söz konusudur Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin incelenmesini önemli kılan bir diğer nokta ise hareketin şehirlerde tam olarak anlaşılmamasıdır. Cittaslow (Sakin Şehir) hareketi Türkçede “Sakin Şehir” veya “Yavaş Şehir” olarak kullanılmaktadır. Türkçe kullanımda yer alan sakin ve yavaş kavramları şehrin gelişmemesi gerektiği ya da sessiz sakin bir yerleşim yeri olması gerektiği gibi yanlışlara yol açmaktadır.

(4) Cittaslow (Sakin Şehir), yerel yönetimlerin öncülüğünde gönüllülük esasına dayanan bir harekettir. Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin politikalarının uygulanması yerel yönetimlerin gözetiminde gerçekleşmektedir. Yöre halkının karar alma

süreçlerinde yer almaması harekete yönelik alınan kararlarda direnç faktörünün oluşmasına sebep olmaktadır. Bu nedenle üyelik başvurusu yapacak olan şehirlerde etkili iletişim stratejileri ile yöre halkının sürece katılımının sağlanması katılım, toplumsal kabul ve iş birliği üzerinde etkili olmaktadır.

Tespit edilen bu sorunsalların yerel yönetim ve yöre halkı iletişiminde olumlu-olumsuz etkiler yarattığı düşünülmektedir. İnsanlar modern dünyada zamanın ruhunun getirisiyle alışmış oldukları yaşam biçimlerinden ve gündelik pratiklerinden vazgeçme konusunda direnç göstermektedir. Hızlı yaşama karşı, yavaş bir yaşamın cazip bir fikir olması sürdürülebilirlik konusunda soru işareti oluşturmaktadır. Sakin şehirlerde, sırtında betonarme binaları taşıyan bir salyangoz edasıyla yavaş hareket eden, çevresindeki güzelliklerin farkına varan, ihtiyacı kadar üreten ve ihtiyacı kadar tüketen, şehrin potansiyellerine (örf-adet, gelenek-görenek, tarihi mekanlar, turistik alanlar) sahip çıkan bir insan topluluğu oluşturmak amaçlanmaktadır. Ancak sakin şehirlerde uzun süre yaşamak ve bu politikalara uygun hareket etmek büyük özveri ve çaba gerektirmektedir. Bu yüzden sakin şehir hareketine katılım gönüllü gerçekleşmeli, yöre halkı ve yerel yöneticiler hareketin sürdürülebilirliği için birlikte çalışmalıdır. Bu görüşler doğrultusunda tez çalışmasında iki varsayımdan yola çıkılmıştır:

1. Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine üyelik sürecinde ve üye olduktan sonraki dönemde yerel yönetimlerin çalışmaları yöre halkı ve yerel yönetim ilişkilerini etkilemektedir.
2. Türkiye’de Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine yönelik görüşlerin oluşmasında şehrsel farklılıklar ve sosyodemografik özellikler etkili olmaktadır.

Ayrıca tez çalışmasında aşağıda yer alan hipotez ve araştırma sorularına cevap aranmıştır. Tez çalışmasının iki temel hipotezi bulunmaktadır. Bunlar;

1. Türkiye’de Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine yönelik görüşler katılımcıların demografik özelliklerine göre değişiklik göstermektedir.
2. Türkiye’de Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin sürdürülebilirliği örneklem olarak seçilen sakin şehirlere göre farklılık göstermektedir.

Bu hipotezlerden ilki yöre halkının yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim seviyesi, mesleki durum, gelir düzeyi ve ilçede ikamet etme süresi gibi sosyodemografik

özelliklerinin sakin şehir hareketine yönelik görüşleri konusunda belirleyici olduğu görüşüne dayanmaktadır. İkinci hipotezde ise sakin şehir hareketine yönelik görüşlerin ve hareketin sürdürülebilirliğinin seçilen sakin şehirlere göre farklılaştığı görüşü hakimdir. Ayrıca araştırma kapsamında cevaplanması beklenen diğer araştırma soruları da şu şekilde aktarılmaktadır;

1. Sakin şehir hareketine yönelik yöre halkında toplumsal kabul anlayışı oluşmuş mudur?
2. Yerel yönetimler, sakin şehir kriterlerini uygularken yöre halkı tarafından direnç faktörleriyle karşılaşmış mıdır?
3. Yerel yönetim ve yöre halkı arasında hareketin sürdürülebilirliğine yönelik iş birliği sağlanmış mıdır?
4. Yerel yönetim ve yöre halkının Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine yönelik görüşlerinde farklılık var mıdır?

Bu amaçlar doğrultusunda yapılan çalışmada yerel yönetim ve yöre halkı iletişimde katılımcı iletişimin önemi sakin şehir hareketi özelinde incelenmiştir. Sakin şehir hareketinin sürdürülebilirliğine katkı sağlamak için hem yerel yönetimler hem de yöre halkı hedef kitle olarak belirlenmiş ve hedef grupların görüşlerine başvurulmuştur. Anket ve görüşme yönteminin birlikte kullanıldığı çalışmada, yöntemlerin içeriği belirlenirken özellikle Sakin Şehir hareketinin tanıtımı, gelişimi, politikaları, kriterlerinin sürdürülebilirliği, katılım mekanizmaları ve kentsel yaşama etkileri göz önünde bulundurulmuştur.

Giriş, tezin birinci bölümünü oluşturmaktadır. “Kent ve Çevre Yönetimi” isimli tezin ikinci bölümünde tez konusunun temelini oluşturan kent ve çevre kavramları ayrı ayrı ele alınmıştır. Kent kavramının tanımlanması, tarihsel süreçteki serüveni ve kuramsal yaklaşımları incelenmiştir. Özellikle kentleşme olgusu ve kente yönelik ekolojik yaklaşımlar ile Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin ilişkisi açıklanmaya çalışılmıştır. Çevre ve Ekoloji alt başlığında ise kavramlar tanımlandıktan sonra konu ile ilgili yaklaşımlar derinlemesine incelenmiştir. Özellikle toplumsal ekoloji, eko-feminizm ve eko-kapitalizm gibi yaklaşımlar ile kapitalizmin doğa üzerindeki etkileri ortaya koyulurken alternatif çevre yaklaşımları ile ilgili bilgiler verilmiştir. Kent ve Çevre Yönetimi bölümünde geçmişten günümüze kentleşme modellerinin nasıl şekillendiği ve çevrenin bu süreçten nasıl etkilendiğinin tartışıldığını söylemek mümkündür. Öte

yandan insan topluluklarının kent ve çevre ile ilgili yaşanan gelişmeler karşısında nasıl aksiyon aldığı da değinilen konular arasında yer almaktadır.

“Yerel Yönetimlerde Kent Hakkı ve Katılımcı İletişim” isimli üçüncü bölümde üye şehirlerde yerel halkın sürece katılımını önemseyen bir hareket olan Cittaslow (Sakin Şehir) ile yerel yönetim ve katılımcılık süreçlerinin nasıl örtüştüğü incelenmek istenmiştir. İlk olarak katılım kavramı, yerel yönetimlerde katılımcı iletişim ve politika oluşturma süreçleri incelenmiştir. Daha sonra yerel yönetim ile yöre halkının nasıl etkileşime geçtiği ve süreçlere katıldığı üzerinde durulmuştur. Bu sebeple yerel yönetim ve yöre halkı iletişiminde etkili olan araç ve ortamlardan bahsedilmiştir. Son olarak katılımcı bir şehir hareketi olan Cittaslow özelinde kent ve kentli hakları ele alınmıştır.

“Yeni Bir Yaşam Alanı Tasarımı ve Cittaslow (Sakin Şehir) Hareketi” isimli tezin dördüncü bölümünde Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin tarihsel arka planı, Dünya’da ve Türkiye’deki gelişimi, özellikleri, temel politika ve kriterleri, organizasyon yapısı, üyelik süreci ve harekete yönelik alan yazındaki farklı bakış açıları incelenmiştir. Bu bölümde hızlı ve kontrolsüz yaşama karşı Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin yeni bir yaşam alanı tasarısı olabileceği anlatılmak istenmiştir.

“Yeni Bir Yaşam Alanı, Farklı Yaşam Seçenekleri ve Katılımcı İletişim: Cittaslow (Sakin Şehir) Türkiye Örneği” isimli beşinci bölümünde araştırmanın nitel ve nicel analizlerinin bulguları değerlendirilmiştir. Tez çalışmasında yöre halkına yönelik anket uygulaması yapılırken, yerel yönetimler ile görüşme yapılmıştır. Anket uygulamasından elde edilen verilerin sonuçları IBM SPSS Statistics 27 ve AMOS programı ile analiz edilmiştir. Anket uygulamasında; yöre halkının sakin şehir hareketi ile ilgili görüşleri; bilgilendirme, katılım, toplumsal kabul, ekonomik ve çevresel etki boyutları özelinde çoktan seçmeli ve 5’li Likert Ölçek tipi sorular ile ölçümlenmiştir. Yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin analiz edilmesinde MAXQDA 2020 analiz programı kullanılmıştır. Görüşme de yerel yöneticilerin sakin şehir hareketi ile ilgili görüşleri; halkın katılımı, iş birliği, toplumsal kabulü ve hareketin sürdürülebilirliği konuları kapsamında temalar oluşturularak analiz edilmiştir.

Tezin sonuç bölümünde ise, araştırma konusunu oluşturan kavramsal ve kuramsal çerçeve göz önünde bulundurularak toplanan nicel ve nitel verilerden elde edilen bulgular değerlendirilmiştir. Ayrıca çalışmanın sonuçlarının ulusal ve uluslararası alan

yazındaki yapılan çalışmalar ile benzerlik ve farklılıkları tartışılmıştır. Son olarak gelecekte konu ile ilgili çalışma yapmayı dışünen araştırmacılar, yerel yönetimler ve yöre halkı için öngörü ve önerilerde bulunulmuştur.



2. KENT VE ÇEVRE YÖNETİMİ

2.1. Kent Kavramının Tanımı ve Kapsamı

Kent ve şehir, zaman zaman birbirinin yerine kullanılan, farklı disiplinlerce tanımlanan ve çerçevesi çizilen kavramlardandır. Geniş bir yelpazeye uzanan bu kavramlar yapılan çalışmalarda bilimsel araştırmacılar tarafından ele alınmakta ve kendi çalışma alanlarına sağladığı faydalar çerçevesinde yeniden tanımlanmaktadır. Tanımlamalar esnasında uluslararası literatürde yaygın kullanıma sahip olan olay, olgu ve kavramlar yazın diline tercüme edilmekte, çalışmanın ana diline uygun hale getirilmektedir.

Kent ve çevre yönetimini ele alacağımız ilk bölümde kent ve çevre kavramlarının tanımlanması, gelişim süreçleri, kullanım alanları, ilgili kuram ve yaklaşımların incelenmesi ve araştırma konusu ile etkileşimi aktarılacaktır. Buna göre kent ve şehir kavramı kökenleri ayrı olmasına rağmen aynı anlamı karşılayan iki kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapılan çalışmada tezin kuramsal yazınında kent kavramının kullanılması uygun görülürken; araştırma kısmında Sakin Şehir olarak yaygın kullanım alanına sahip olan şehir kavramının kullanılması uygun görülmüştür.

Kent-şehir kavramı sosyoloji, ekonomi, hukuk, güzel sanatlar, siyasal bilimler, kamu yönetimi, işletme ve iletişim gibi disiplinlerde oldukça geniş bir çalışma alanına sahiptir. Çalışma alanının geniş bir yelpazeye yayılmış olması kavramın tanımlanması konusunda ortak bir görüş birliğinin bulunmamasına da zemin hazırlamıştır. Ulusal ve uluslararası alan yazın incelendiğinde yapılan tanımların çalışma alanlarına göre farklılık gösterdiği, araştırmacının kent-çevre kavramını kendi alanına hizmet edecek şekilde tanımladığı kanısına varılmıştır. Bu tanımların çeşitliliğini ve farklı bakış açılarını göstermek için tanımlardan bazıları aşağıdaki şekilde aktarılabilir;

Almanca “stadt”, Fransızca “ville”, İngilizce “city” ve ulusal literatürde “şehir” kelimesi ile birlikte kullanılan kent; toplumsal gelişmelere açık olan, içerisinde yaşayan toplulukların yerleşme, barınma, dinlenme, çalışma gibi ihtiyaçlarının karşılandığı, çok az kesimin tarım ile uğraştığı, köylere oranla nüfusu daha yoğun olan yerleşim alanı olarak tanımlanmaktadır (Keleş, 1980: 67-68).

Kent kavramı, İngilizce’de city, Fransızca’da ise la cite-la ville olarak tanımlanmaktadır. Öte yandan bu kavramın yönetsel ve siyasal bir içeriğe sahip olduğu görülmektedir. Bu yönüyle bakıldığında kent Latince civitas’ın aktarmak istediği

anlamı karşılamaktadır. Bunun yanı sıra İngilizce “urban”, Fransızca “urbain” terimleri kentin toplumbilimsel tanımlarına daha uygun düşmektedir (Keleş, 1993: 75).

İslamiyet kabul edilmeden önce kent kavramı yerine “balık” kelimesi kullanılmaktadır. Balık surlarla çevrelenen şehrin kendisidir. Türk kültür çevrelerine ait kaynaklara baktığımızda şehir kelimesinin de kent kavramının karşılığı olarak kullanıldığı görülmektedir. Kaşgarlı Mahmut’un eseri buna örnek teşkil etmektedir. “Kend” sözü Türklere Soğd kavminden geçmiştir. Ayrıca “uluş”, “şar”, “şehir” ve “medine” kelimeleri de kenti tanımlamak için kullanılmıştır (Ögel, 1978: 211, 215, 219). Ayrıca hem literatürde hem de toplum imgeleminde uzun yıllardan beri uygarlıkla özdeşleştirilen kent Yunanca’da “polis” kavramı ile anılmaktadır (Benevolo, 1995:19).

TDK’nın genel sözlüğünde kent iktisadi bir bakış açısıyla tanımlanmıştır. Buna göre kent kavramının çerçevesi; nüfusun büyük bir kısmının ticaret, sanayi, hizmet veya yönetim gibi alanlardaki işlerle uğraştığı ve tarımsal etkinliklerin bulunmadığı yerleşim alanı, site olarak belirlenmiştir (TDK, 2022). Kent için yapılan bu iktisadi tanımın yanı sıra Bookchin kenti eko-topluluk olarak tanımlamaktadır (Bookchin, 1999:9) Ayrıca Bookchin, ekolojik bir toplumun yaratılmasının gerekliliği üzerine odaklanmaktadır. Sosyolojik olarak kenti tanımlamak için genellikle nüfus birikiminin, uzmanlaşmanın, iş bölümünün, sanayileşmenin ve ikincil ilişkilerin hâkim olduğu bir alan olarak bahsedilmektedir (Alkan ve Duru, 2002: 7).

Başka bir tanımda ise kent; “belirli bir tarım dışı üretim, büyüklük, yoğunluk, heterojenlik ve bütünleşme düzeyine ulaşmış ya da bu düzeyi aşmış insan topluluklarının yerleşmesidir” bu tanımda büyüklük, yoğunluk, heterojenlik ve bütünleşme bağımlı değişkenler olarak ele alınırken üretim ise tek bağımsız değişken olarak görülmektedir. Ayrıca kentler tarımsal ve tarımsal olmayan üretimlerin yapıldığı, denetlendiği, dağıtımın kontrol edildiği ve bu süreçlerin belirli teknolojilerle desteklendiği yerleşme türüdür (Tekeli, 2011:18-20; Kıray, 1998: 17). Kentler sahip olduğu bu özellikler ile tek başlarına var olamazlar. Kentler çevresinde bulunan diğer yerleşmelerle etkileşim içerisinde olmalıdırlar. Bu yüzden kent oluşumunun zaman içerisindeki serüvenine baktığımızda bahsi geçen fonksiyonların ve çevre yerleşmelerle kurduğu etkileşimin ve bu ilişkinin değişiminin araştırılması önem arz etmektedir (Kıray, 1998: 17).

Bir uzam(mekân) ve bir kara (toprak) parçası üzerinde hayatlarını sürdüren insanlar bu mekanları sahip oldukları niteliklere göre kasaba, köy, kent gibi isimlendirirler (Keleş, 1993: 74). Kentlerin tarihsel oluşumuna baktığımızda geleneksel olarak ticaret ve zanaat merkezi görevi gören toplu yerleşmeler kent olarak bilinmektedir. Kentler, geniş bir yörenin ekonomik, kültürel, sosyal, sağlıksal, endüstriyel ve yönetsel fonksiyonları bulunan ve bu fonksiyonlarına göre özel bir görünüme sahip olan geniş yerleşim alanlarıdır. Kentler ağır basan fonksiyonlarına göre isimlendirilmektedir. Örneğin; Liman Kenti, Ticaret Kenti, Ulaşım Kenti, Kültür Kenti vb. Kentlerde tarımsal etkinlik hiç yoktur ya da çok az öneme sahip olduğundan arka planda kalmaktadır. Kentte yaşayan yöre halkı arasında iş bölümü kendiliğinden gelişmiştir ve hemen hemen herkes yaptığı işte uzmanlaşmıştır (Sanır, 2000:170).

Bu bilgiler doğrultusunda kentlerin oluşumu ve bu oluşumu etkileyen nitelikler “kentlerin tarihsel serüveni” başlığında kapsamlı olarak aktarılmıştır.

2.1.1. Kentlerin Tarihsel Serüveni

Kentlerin kendilerine özgü tarihsel geçmişi olmasına rağmen insanlık tarihi ile ilgili araştırmaların büyük ölçüde kent ve kent hayatından yola çıkarak yapıldığı görülmektedir (Hatt ve Reiss, 2002: 27). Çünkü çağlar boyunca insanlar hayatta kalmak ve varlığını sürdürmek için bir arada yaşayarak diğer insanlarla ortak ilişkiler kurma eğilimi göstermiştir. İnsanlar, toplu olarak birlikte yaşamaya başladıktan sonra üyeler için toplanma merkezlerine ihtiyaç duymuştur. Ekonomik, siyasal, hukuki, dinsel ve askeri ihtiyaçların karşılanması için oluşturulan bu toplanma merkezleri kent yaşamının teşkilatlanmasında ve gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır. Ayrıca yaşamı örgütleyen kentler, her dönemde ve her uygarlık alanında sürekli olarak kendini geliştirmiş ve yenileme ihtiyacı duymuştur (Karakaş, 2003:16) Neolitik dönemden, Antik Çağ’a, Orta Çağ’dan günümüz Modern Çağ’ına kadar geçen sürede dünya üzerinde farklı uygarlıklar çeşitli kentleşme yapılarına ev sahipliği yapmış ve her dönemde belli bir plana göre düzenlenmiş kentlerin yapılanmalarını gösteren kanıtlara rastlanmıştır (Karakaş, 2003:16).

Medeniyetlerin başlangıcının insan topluluklarının ilk kez yerleşik hayata geçmesi ile olduğu kabul edilmektedir. İlk dönemlerde avcılık ve toplayıcılıkla geçimlerini sağlayan insanlar bir mekânı sürekli yaşam alanı olarak görmemiştir. Sonraki süreçte tarımsal faaliyetlere başlanması yerleşik hayata geçiş sürecinin de başlangıcını

oluşturmuştur. Önceleri küçük birimler şeklinde yaşam alanları oluşturan insanlar zaman içerisinde büyük topluluklar oluşturarak kentleri meydana getirmiştir (Pustu, 2006:129).

Kentler tarihsel serüveni boyunca birçok yeniliğe ev sahipliği yapmıştır. Kentlerde yaşayan insanlar tarıma dayalı olmayan bir işgücü alanları ile yeni yaşam biçimleri yaratmıştır. Böylece kentlerin tarihi kökenleri, büyümesi, gelişmesi ve yayılması tarihsel süreçlerle tanımlanarak açıklanmıştır. Yapılan tanımlar araştırmacıları ve akademisyenleri; (1) Kent ne zaman, nerede ve hangi koşullar altında ortaya çıktı? (2) Kentin tarihsel gelişimi nasıldır; bir bölgenin ya da bir dönemin tarihine katkısı nedir? (3) Kentin ortaya çıkışı ve gelişimi ile bağlantılı olarak insanlık tarihinde evrimsel ya da periyodik bir gelişme var mıdır?” gibi birtakım sorulara yanıtlar bulmaya yöneltmiştir (Hatt ve Reiss, 2002: 27).

Görüldüğü üzere kentlerin nerede, ne zaman ve hangi koşullar altında ortaya çıktığı, tarihsel gelişimlerinin nasıl olduğu ve bulundukları bölgeye ve tarihine katkısının ne olduğu, insanlık tarihi ile kentin ortaya çıkışı arasında bağlantılı bir evrimsel ya da periyodik gelişmenin olup olmadığı merak konusu olmuştur.

Bookchin’e göre; ilk şehirlerin kurulmasında ve insanların topluluk halinde yaşama ihtiyacının altında güvenlik endişesi etkiliymiş gibi görünse de en önemli faktör ekonomidir (Bookchin, 1999: 46). Kent olarak nitelendirilen mekanlar sadece insanlara geniş bir yerleşim alanı ve çeşitli çalışma olanakları sunan yerler değildir. Kentler ayrıca dünyanın farklı yerlerini, çeşitli bölgelerini, insanların kendine çeken ve toplumsal hayatı biçimlendiren bir merkez görevi görmektedir (Karakaş, 2006: 945).

Kentler uygarlıklarla var olmuş, yeni uygarlıkların doğmasına ortam hazırlamış ve kendisinden sonra gelecek olan uygarlıklara da yol haritası olma görevi görmüştür (Uğurlu, 2010:26). Ayrıca kentlerin kültür ve medeniyetlerin beşiği olduğu çoğu zaman kentlerin yıkılması ile birlikte medeniyetlerin de dağıldığı görülmektedir (Pustu, 2006:129). Kent doğası gereği geleceğe yönelik bir ön koşul olduğu kadar, bugün ile gelecek arasında köprüler kuran benzersiz bir iletişim aracı da olmaktadır. Kentsel çevrelerde yaşanan gelişmeler gelecek kuşaklara aktarılmış ve her kuşağın yaşam tarzı büyük ölçüde geçmişten gelen öğretiler doğrultusunda şekillenmiştir (Benevolo, 1995: 13).

Kentlerin ilk olarak nerede ortaya çıktığı ve nasıl geliştiğini kesin bir şekilde ortaya koymak oldukça zordur. Antik kentlere bakıldığında elde edilen bulguların büyük çoğunluğunun eksik olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca dünya üzerindeki bütün kentler ve bu kentlerin gelişimleri tarihsel dönemlere göre eşit bir şekilde incelenmemiştir. Bazı kentler hakkında daha çok bilgi sahibiyken bazı kentler hakkında sahip olduğumuz bilgiler daha kısıtlıdır. Örneğin; Batı kentleri üzerine yazılıp çizilenler Doğu kentlerine oranla daha kapsamlıdır. Eski kentlerin, Nil nehri üzerinde Thebes ve Memphis, Mezopotamya’da Babil, Sümer ve Ur gibi kentler olduğu düşünülmektedir. Ancak bilinen en eski kentlerin bir bölümü Çin ve Hindistan’dadır. Ayrıca eski çağlarda kent öncesi ve kentsel dönemleri ele alan yazılı metinlerin bulunmaması bu dönemlerdeki kent oluşumu ve kentsel yaşama ilişkin bilgilerin büyük bir bölümünün çıkarımlar yoluyla elde edilmesine zemin hazırlamıştır (Hatt ve Reiss, 2002: 27). Bu bilgilerden yola çıkarak kentlerin Batı uygarlığıyla var olan bir toplumsal kurum olduğu çıkarımında bulunmak yanlış olmayacaktır (Turner, 2014: 317).

Kentlerin ortaya çıkışı ve gelişimi üzerine çalışmalar yapan Childe’a göre M.Ö. 3000 yıllarında arkeologlar tarafından ortaya atılan bulgular Mısır, Mezopotamya ve İndüs vadisinde varlık gösteren insanların sadece çiftçilerden oluşan küçük insan topluluklarından ziyade farklı meslek kollarını ve sınıfları içeren devletler olduğunu göstermektedir. Aralarında rahipler, prensler, yazıcılar, memurlar, birçok uzman zanaatçılar, profesyonel askerler ve çeşitli işçiler olduğu bilinmektedir. Bu insanların hepsi tarım işinden uzaklaşarak farklı alanlara yönelmiştir. Tarımdan uzaklaşarak yeni iş kollarına yönelen insanlar artık tapınak araç gereçleri, silahlar, çarklarla üretilen kaplar, yer altından çıkartılıp işlenen mücevherler gibi nesneler üretmektedir. Ayrıca bu taşınabilir eşyaların yanında yerleşik hayatın getirileri olan kulübe, çiftlik evlerinin yanında anıt mezar, tapınaklar, atölye ve saraylar inşa etmektedirler (Childe, 2001: 103). Childe, M.Ö. 3000 yıllarında Mezopotamya, Mısır ve İndüs vadisinde yaşanan toplumsal dönüşümleri kentlerin oluşumu ve gelişimi ile ilişkilendirmektedir. Bu durumu “kentsel devrim” olarak nitelendiren Childe’a göre değişen insan topluluklarının sadece gündelik yaşam pratikleri değil, yapılanmaya yeni başlayan kentlerin yönetmesi gereken yeni süreçlerdir (Childe, 1971: 8-9).

Childe *Kendini Yaratan İnsan* eserinde bu durumu şu şekilde örneklendirmektedir (Childe, 2001: 103):

Ve işte böylece, bu koca koca yağlı ovalar ve ırmak boyu düzlük alanlarda, toprağı sel sularından kurutmak, tarlaları sulamak, yerleşme alanlarını korumak için sosyal örgütleri birleştirmek ve ekonomik yöntemi bir özekte toplamak gerekiyordu. Aynı zamanda, gerekli hammaddeleri sağlamak için de Mısır, Sümer ve İndüs havzasında yaşayanlar bir tür düzenli ticaret ya da takas yöntemi kurmak zorundaydılar. Toprak verimli olduğundan, gerekli malları rahatça ithal edebiliyorlardı. Ama buna karşılık ekonomik yeterlilik elden gidiyor ve yeni bir ekonomik yapı oluşuyordu. Köylünün kendi ürettiğı besinden artan bölüm yalnızca gerekli mallarla değışmekle kalmıyor, bu malları getiren tüccar ve taşıt işçileriyle, gelen malları kullanıma hazırlayan zanaatçıların da bu artık üretimle geçinmesi gerekiyordu. Çok geçmeden de götürölüp getirilen malları koruyacak askerler, giderek çetrefilleşen alışverişleri kaybedecek yazıcılar, çatışma ve çelişmeleri çözümleyecek resmi görevliler de gerekecektir.

Relph yirminci yüzyılda kentlerin gelişimini üç ayrı aşamada ele almaktadır. Ona göre kentlerin görünümü değışen şartlara göre kendini yenilemektedir. Dünya üzerinde kentlerin çokluğu ve çeşitliliğı düşünölüğünde her kent yaşanan değışikliklere aynı oranda tepki vermemektedir. Dolayısıyla bu üç aşama her kent yapısına uygun göstermemektedir. Bazı bölgeler modern kent yapılarına ayak uydurarak değışim yaparken bazı kentlerin ana caddeleri inşa edildiğı ilk dönemlerden farklı görünmemektedir. Relph'in 20. yüzyıl kentsel gelişimi için ön gördüğü ilk aşama, geçiş aşamasıdır ve yaklaşık 1940'a kadar sürmüştür. Modern öncesi geçiş aşaması olarak da nitelendirebileceğimiz bu süreçte yeni teknolojiler ve kavramlar tanıtıldıkça eski kentsel formlarda kademeli değışikliklerin gözlemlendiğı görölmektedir. İkinci dünya savaşıdan sonraki on yıl özellikle 1945'den sonrasını kapsayan modernist dönemde yeni kentsel biçimler yaratılmıştır. Üçüncü ve son dönem ise post-modernist dönemdir. Bu dönemde kentler, duysal olmayan rasyonel biçimlere sahiptir, sokak boşlukları derin ve düzdür, tek tek binalar bağlam dikkate alınmadan tasarlanmıştır, yüzeyleri zar zor dekore edilmiştir, çok az doku vardır, görünür aktivite çoğunlukla binaların içinde geri çekilmiştir (Relph, 2016: 239-241).

Yirminci yüzyılın ilk yarısında kent çalışmalarında Wirth ve Chicago Okulu'nun da etkisiyle kentlerin yabancılaştırıcı etkisiyle ilgili konulara değinilmiştir. Daha sonra ise örnek olay incelemelerine dayanan çalışmalarda kentte yaşayan bireylerin toplumsal katılım ve aidiyet duygularını ortaya koymayı amaçlayan araştırmalar yapılmıştır. 1970'lere gelindiğinde kentler, sınıf çatışmalarının yaşandığı yer olarak

görülürken; 1980’lerde ise kent çalışmaları gençlik, toplumsal cinsiyet, çevre sorunları, toplumsal hareketler, sermayenin küreselleşmesi, kapitalizm, metropolleşme ve postmodernizm gibi alanlara yayılım göstermiştir (Alkan ve Duru, 2002: 7).

2.2. Kent Kuramları

Kent kavramı ile ilgili ortaya konulan kuram ve yaklaşımlar çeşitlilik göstermektedir. Bu başlıkta, kentin bugünkü anlamda sınırlarını çizen ve gelişimlerini aktaran kuram ve yaklaşımlara yer verilmiştir. Bu kuram ve yaklaşımları sınıflandırırken Marx, Engels ve Weber gibi birbirlerine yakın dönemlerde yaşayan, kent ile ilgili görüşleriyle çağdaş kent çalışmalarını etkileyen sosyologlar ilk dönem kent kuramları ve düşünürleri başlığı altında ele alınmıştır. Kent sosyolojisi alanında detaylı ve sistematik çalışmalar yapan Şikago Okulu ve Ekolojik Kuram sınıflandırmanın ikinci aşamasını oluştururken Şikago Okulu bünyesinde bulunan Robert Ezra Park, Ernest Burgess, Roderick Mckenzie ve Louis Wirth gibi sosyologların görüşleri bu başlık altında açıklanmıştır. Son aşamada ise kent mekânını ele alan ve kapitalist süreçlerin kentlere etkisi üzerine yoğunlaşan Eleştirel Kent Kurumları’nda ise Lefebvre, Harvey ve Castells’in kente dair görüşlerine değinilecektir.

2.2.1. İlk Dönem Kent Kuramları ve Düşünürleri

2.2.1.1. Kente ekonomi-politik yaklaşım Marx ve Engels

Klasik Kent Kuramlarının ilk temsilcilerinden olan Marx ve Engels’in kente yaklaşımı ekonomi-politiktir. İki araştırmacı birlikte kaleme aldıkları “Alman İdeolojisi” eserinde kent ile ilgili çıkarımlarda bulunmaktadır. Onlara göre ekonomi-politik bir yaklaşımla değerlendirildiğinde, “bedensel ve zihinsel emek arasındaki en önemli bölünme kent ile kıyın ayrılması” ile oluşmuştur. Kent ile kıyın arasındaki barbarlıktan uygarlığa, kabilelerden devlete, yerellikten ulusallığa geçişle başlayan karşıtlıklar silsilesi uygarlık tarihi boyunca süreklilik göstererek günümüze kadar gelmiştir (Engels ve Marx, 2013: 56).

Kentlerin ortaya çıkışı beraberinde yönetim ve güvenlik aygıtlarını, belediye teşkilatlanmasını ve siyaset ortamını zorunlu kılmaktadır. Nüfus ilk kez kıy ve kent olmak üzere büyük bir sınıfa bölünmektedir. Bu bölünme dolaylı olarak işin ve üretim araçlarının da bölünmesine dayanmaktadır. Kent, nüfusun, üretim araçlarının, sermayenin, zevklerin ve ihtiyaçların merkezde toplanması olgusuna dayanmaktadır.

Ancak kır ise durum tam tersi olacak şekilde gelişmektedir. Kırdaki izolasyon ve dağınıklık hakimdir (Engels ve Marx, 2013: 56).

Marx'a göre Orta çağa kadar insanlık tarihi kıyın tarihiyle eş değerdir. Antik çağda kentler üretim tarzlarının odağı konumunda değildir. Kent devletlerinin kır ile olan ilişkisi siyasaldır yani kentler kırsal üretim üzerinde kontrol sağlayan idari birim olmaktan ibarettir. Bu nedenle Orta çağa kadar olan dönem büyük oranda kentin kırsallaşmasını kapsamaktadır. Ancak Orta çağ ile birlikte kent ile kır karşıtlığı farklı bir görüşle yeniden inşa edilmiş kentin kırsallaşması yerini aşamalı olarak kıyın kentleşmesine bırakmıştır (Şengül, 2001:11).

Kent ile kıyın arasındaki karşıtlığın şiddetinin artması, kentlerdeki işçi sayılarında yaşanan artışa karşı kırda yaşayan emekçilerin giderek sayısının azalması, tarım alanında çalışan işçilerin ücretlerinin en asgari düzeye düşürülmesi, ülkenin ham madde kaynaklarının talan ve emekçilerinin harap edilmesi karşılaşılan sorunların yalnızca bir kısmını oluşturmaktadır (Engels, 1975: 155).

“Marx, kent burjuvazisini modernitenin yıkıcı yaratıcılığının birincil vasıtası ve kent ortamını, nihilizmin yeşerme alanı olarak görmektedir” (Turner, 2014: 317). Çünkü Marx ve Engels'e göre kapitalizm ve kent arasında doğrusal ilişki vardır ve kapitalizm kentlerde yaşanmaktadır (Aydoğmuş Ördem, 2017: 200). Kentleşme sürecinde işçilerin kentteki durumu ve kent sorunları artması çalışmacıların ilgilerinin bu alana yönelmesine ortam hazırlamıştır.

Kapitalist kentlerin ortaya çıkması iki farklı bakış açısı ile ele alınmaktadır. Kapitalist üretim ilişkileri bir yandan burjuvazinin zaferi ile işçi sınıfının gericileşmesine sebep olurken diğer yandan işçilerde sınıf bilincinin oluştuğı devrimci bir hareketin doğuşuna ortam hazırlamıştır. Bu burjuvazi yapılanmasına karşı kentli sanayi proleteriyasının ortaya çıkışıdır. Bu kesimin emek güçlerinden başka satacak bir şeyleri olmadığı için kapitalizmin erken dönemlerinde acımasız bir sömürüye maruz kalmışlardır. Marx ve Engels “Komünist Manifesto” eserinde bu durumu açıklamaktadır. Ayrıca Marx, kentin işçi sınıfının sınıf bilincine sahip olmasında önemli bir etkisi olduğunu vurgulamaktadır (Şengül, 2001: 10-11).

Kentlerin ortaya çıkışı kent ve kır arasındaki karşıtlığın yaşandığı süreçten çok daha fazlasıdır. Sanayileşmenin gelişmesi ile kırdan kitleler halinde kentlere göç eden

insanlar kentlerde konut sorununun ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Küçük işletmelerden büyük endüstri yapılanmasına geçilmesi, işçilerin emeklerini kent mekânında satacak yerler bulmasını sağlamıştır. Ancak bu durum barınma ihtiyacının karşılanması için konut sıkıntısı yaşamasına ortam hazırlanmıştır. Engels İngiltere’de işçi sınıfının durumunu anlattığı eserinde bu süreci şu şekilde anlatmaktadır (Engels, 2003:10):

Bir yandan, kırsal işçi yığınlarını, birdenbire, sınai merkezlere dönüşen büyük kentler kendine çekmekte; öte yandan da, bu eski kentlerin yapı düzenlemeleri yeni büyük sanayi koşullarına ve buna tekabül eden trafiğe uymamakta; sokaklar genişletilmekte, yenileri açılmakta ve kentlerin ortasından demiryolları geçirilmektedir. Tam işçilerin yığınlar halinde kentlere aktığı sırada, işçi meskenleri büyük ölçüde yıktırılmaktadır. İşçiler ve küçük tüccarlar ve müşterileri işçiden oluşan zanaatçılar için aniden ortaya çıkan konut darlığı buradan gelmiştir. En başından beri sanayi merkezleri olarak gelişen kentlerde bu konut darlığı yok gibidir; örneğin, Manchester, Leeds, Bradford, Barmen-Elberfeld. Öte yandan darlık o sıralarda Londra, Paris, Berlin, Viyana’da had safhaya varmış ve çoğunlukla süregelen bir biçimde varlığını sürdürmüştür.

Marx ve Engels kaleme aldığı eserlerinde kenti tek bir inceleme nesnesi olarak sistematik bir şekilde ele almamıştır. Öte yandan Engels’in “İngiltere’deki Emekçi Sınıfların Durumu” adlı eseri “büyük şehirlerin kapitalizmin en karakteristik mekanları” olarak incelenmesi bize kent konusu ile ilgili önemli bilgiler vermektedir (Hobsbawn, 2013: 10). Kent ve kentleşme içinde barındırdığı olumluluklar ve potansiyellerden dolayı kutsanırken öte yandan yol açtığı sorunlar nedeniyle eleştirilmektedir. Her toplumsal olay ve olgu gibi kentleşme de bu süreçten geçerek içerisinde aynı anda hem ilerici hem de gerici unsurlar barındırmaktadır (Şengül, 2001:10).

2.2.1.2. Weber ve ideal kent algısı

Yeryüzünde topluluklar halinde varlık sürdüren insanların dünyadaki varoluş serüveninde toplumsallaşma süreçleri ile ilgili etkili olan çeşitli fenomenler vardır. Kent, bu fenomenlere örnek oluşturmaktadır. Ayrıca bu kentlerin üzerinde ekonominin etkili olduğunu söylemek mümkündür. Weber kent ile ilgili çalışmalarında meselenin daha çok bu yönüyle ilgilenmektedir. Ona göre kent batıya özgüdür ve batıdaki demokrasinin gelişimi ile yakından ilintilidir (Aydoğan, 2000:9).

Weber, beş bölümden oluşan “Şehir; Modern Kentin Oluşumu” eserinde kent kavramına dair görüşlerini ayrıntılı bir şekilde aktarmıştır. Kent üzerine düşüncelerini

ideal kent kavramını geliştirerek ortaya koymuş ve kentleri rasyonalite çerçevesinde değerlendirmeyi uygun görmektedir.

Weber şehri “sakinlerinin hayatlarını tarımdan değil, esas itibariyle ticaret ve alışverişle kazandıkları bir yerleşim yeri” olarak iktisadi bir bakış açısıyla tanımlamaktadır. Ancak her ticaret ve alışveriş merkezi şehir statüsünü karşılamamaktadır. Bu noktada Weber çok yönlülük kavramına dikkat çekmektedir. Ekonomik çok yönlülükte iki şekilde gerçekleşmektedir: “Feodal bir toplumsal yapı ve bir pazarın varlığı” (Weber, 2010: 88). Ekonomik şehir konseptini ele alırken Weber, yaşamın işleyişinde şehrin ayırıcı özelliğini tarım dışı faaliyetler temelinde soyutluyordu. (Weber, 2010: 71)

Weber’in kent ile ilgili yaklaşımı Engels’ten farklıdır. Doğu ve Batı kentlerinin gelişimini anlattığı eserinde bu kentleri meydana getirdikleri sosyolojik ve siyasi yapılanmalara açısından karşılaştırmıştır. İki koldan ilerleyen bu çalışma da öncelikle geleneksel ve modern toplum karşılaştırması yapılır. Geleneksel toplumda topluluk ilişkileri birebir, yüz yüze gerçekleşmektedir. Modern kentlerde kalabalık yerleşimlerde birbirine çok yakın oturan birçok aile (hane- oikos) bu kalabalık yapılanmada birbirlerini tanımazlar. Weber’in çalışmasını dayandırdığı diğer bir eksen de doğu ve batı kentlerinin birbirleriyle karşılaştırma amaçlarını kapsamaktadır. Batı’da orta çağda ortaya çıkan kentlerde pazar, askeri yapılanma, ticaret mekanları gibi biçimlere rastlanmaktadır. Doğu kentlerinde bunların bulunup bulunmadığı tartışılmaktadır (Suda, 2019: 333-334).

Weber’in dünya tarihinden kanıtlarla destekleyerek şehir kavramını araştırması onun konuya olan genel yaklaşımını oluşturmaktadır. Bu yaklaşım onu “kentsel topluluk” oluşturabilmek için hangi niteliklere sahip olunmalı sorusuna yöneltmiştir. “Kentsel bir topluluk ne ekonomik anlamda “şehir” ne de özel politik-idari yapıyla donanmış bir sakinler garnizonudur. Bunlar mutlak bir kentsel topluluk oluşturmaz. Kelimenin mutlak anlamıyla kentsel topluluk yalnızca Avrupa’da ortaya çıkmaktadır. İstisnalar zaman zaman Yakın Doğu’da (Suriye’de, Fenike’de ve Mezopotamya’da) bulunabiliyordu ama yalnızca zaman zaman ve ilkel nitelikte bulunmaktadır” (Weber, 2010: 73). Kısacası Weber’in kuramında şehrin, kentsel topluluk olarak kavramsallaştırıldığını söylemek mümkündür (Al-Rebholz, 2017: 139).

Weber tam bir kentsel topluluk oluşturmak için bazı temel kıstasları öne sürmüştür; ticaret ve alışveriş ilişkilerinde hakimiyete sahip olunmalıdır. Ayrıca bir bütün olarak yerleşim alanı olabilmek için; “bir kale, bir pazar, kendine ait bir mahkeme ve hiç değilse özerk bir hukuk, ilgili bir birlik biçimi ve en azından kısmi bir özerklik ve kendi kendini yönetebilme ve sonuçta seçilmelerinde şehir sakinlerinin katılımının gerçekleştiği yetkililerce yönetilme” özelliklerine sahip olmak gerekmektedir (Weber, 2010: 109). Görüldüğü üzere hem kentsel topluluk olmanın hem de kentsel topluluğun yerleşim alanının sahip olması gereken temel nitelikler bulunmaktadır. Kentsel topluluk olmayı tanımlayan bu nitelikler eski zamanlarda yüksek sınıfların sahip oldukları ayrıcalıklardır (Weber, 2010: 109).

Kentler Orta çağ, Antikite, Yakın ve Uzak Doğu gibi ortaya çıktığı her yerde dışarıdan göçlerle yapılan bir yerleşim alanı olmuştur. Yaşanan göçler ve alt sınıfların sağlık durumları kent yapılanmasında önemli yer tutmaktadır. Kentler kendini sürekli yaşanan yeni göçlerle idame ettirmektedir. Böylece çok farklı toplumsal kesimleri ve ortamları içerisinde barındırmaktadır. Sınavlarla atanan memurlar ve memur adayları, alt sınıf olan ve Doğu Asya’da kirli işleri yapan, okuma yazma bilmeyen kişilerle birlikte dirler. Hindistan’da kast sistemiyle ayrılan sınıflı yapılar faaliyetlerini bir arada yürütmektedir. Klanlarda kan bağı ile örgütlenen akrabalar ile Yakın Doğu’da toprak sahibi olmayan zanaatkarlar bir arada bulunmaktadır. Antik çağda özgür insanlarla, köleler ve esirler, toprak sahibi soylular, saray erbabı ve hizmetçiler birlikte görülmektedir. Son olarak orta çağ şehirlerinde yönetici memurlar, paralı askerleri din adamları şehirde buluşmaktadır (Weber, 2010: 125-126).

Weber’in ideal tip olarak kent yaklaşımı demografik, iktisadi, ekonomik, siyasi ve toplumsal boyutları içermektedir. Nüfus yoğunluğu ve nüfusun niteliği demografik unsurları, bir pazar yeri ve toplanma mekânı olması, “üretici”- “tüketici”- “tüccar” ve “ticaret” şehirleri sınıflandırması iktisadi ve ekonomik unsurları, yönetim faaliyetleri siyasi unsurları ve kent topluluklarının iletişimleri de toplumsal unsurları içermektedir. Bu bağlamda Weber “kentsel alan”, “kentsel otorite” ve “kentsel ekonomik politika” gibi kavramları çalışmasına dahil etmektedir (Weber, 2010: 99-100).

2.2.1.3. Şikago okulu ve ekolojik kuram

Kent ve kent sosyolojisi ile ilgili detaylı çalışmalar Şikago okulu tarafından gerçekleştirilmiştir. Şikago Okulu bünyesinde bulunan Robert Ezra Park, Ernest

Burgess, Roderick Mckenzie ve Louis Wirth gibi sosyologlar kente ekolojik bir bakış açısı kazandırmıştır. Ayrıca kent sosyolojisi, göçler ve kültürel çeşitlilik üzerine çalışmalar yapılmıştır. Bu bölümde Şikago Okulu'nun temsilcileri Park, Burgess, Mckenzie ve Wirth'ün kent ile ilgili görüşlerine yer verilecektir.

Kent insanların, bireysel olarak var olduğu sosyal hayatı kolaylaştıran süreçlerden, sokaklardan, binalardan, elektrik ışıklarından, tramvaylardan daha fazlasıdır. Aynı zamanda mahkeme, hastane, okul gibi kurumlardan; polis, öğretmen, avukat gibi farklı türde sivil görevlilerden, idari aygıtlarında ötesinde gelişen bir oluşumdur. Kent bir ruh halidir. Değerler, gelenek ve görenekler bütünü ve aynı zamanda bu geleneklerle kuşaktan kuşağa aktarılan örgütlü, tutum ve davranışların bütününden oluşmaktadır. Kentler sadece fiziki yapılanma, yapay bir mekanizma değildir. Kent içerisinde barınan insanların hayati süreçlerinde yer almaktadır. Yaşanılan çevrenin(doğanın) ve özellikle insan doğasının vazgeçilmez bir ürünüdür (Park ve Burgess, 1984: 1).

Coğrafi değeri açısından incelenen kentin günümüze yakın zamanlarda ekolojisi de incelenmiştir. Ekolojik örgütlenme de iletişim ve ulaşım, telefonlar ve tramvaylar, reklamlar ve gazeteler, asansörler ve çelik konstrüksiyonlar birincil faktörlerdir. Bu gelişmeler hem hareketliliği hem de kentsel nüfusun yoğunlaşmasını beraberinde getirmektedir. Kent sadece coğrafi ve ekolojik bir birime indirgenemez. Kent aynı zamandan ekonomik bir birimdir. Kentin ekonomik olarak örgütlenmesi iş bölümüne dayanmaktadır. Bu durum kent nüfusu içinde mesleklerin çoğalmasını sağlamıştır. İnsanlar, makineler ve idari araçlar organik bir ilişki içerisinde. Kent olarak kabul ettiğimiz birim insan çabalarının ürünüdür ve yapaydır. Kent uygar insanın doğal yaşam alanı olmuştur. Bu nedenle kentler kendilerine has yapılarıyla karakterize olmuş kültürel bölgelerdir (Park ve Burgess, 1984: 2).

Şikago Okulu, başka bir adlandırma ile Ekolojik Okul kent sosyolojisinin oluşumunda öncülük etmiştir. Şikago Okulu kentsel sorunlara karşı karamsar olmaktan çok faydacı bir bakış açısı ile konuları ile almaktadır. 1892'den 1970'lere uzanan süreç içerisinde kentler; ekolojik bir yapı olarak kent ve bir yaşam tarzı olarak kent olmak üzere iki şekilde yorumlanmıştır (Arlı, 2012:128; Aydoğmuş Ördem, 2017: 201). Ayrıca Şikago Okulu her araştırmacı için bir dizi farklı şey ifade etmektedir. Literatürde Şikago Okulu'na yapılan atıflar oldukça çeşitlidir. Çünkü Okul, yaklaşım olarak kent üzerinden birçok farklı konuyu gündemine almaktadır (Harvey, 1987:1).

Kentsel ekolojinin öncüsü olan Park, William James ve John Dewey etkisinde tamamladığı üniversite eğitimi sonrasında doktorasını Almanya’da yapmıştır. Modern kent hayatının karmaşık yapısını çözmek isteyen Park için Şikago mükemmel bir laboratuvar görevi görmekteydi (Arlı, 2012: 128). Çünkü Şikago yaşadığı büyük bir yangın afeti sonrasında kısa sürede küllerinden doğan bir kent imajı çizmektedir. Şikago kentinin büyüme şekli, hızı ve bu süreçte insan yaşamına etkileri Park için bir araştırma konusu olmuştur.

Kenti ekolojik bir alan olarak gören yaklaşımlar Darwinci bakış açısını akla getirmektedir. Nasıl ki doğal yaşamda güçlü olanlar hayatta kalıyorsa bu durum kentler içinde aynıdır. Kentlerde de güçlü olanlar kent yaşamına uyum sağlamaktadır. Bu bakış açısı kentsel süreçleri ve yapıları doğaya benzetmektedir. Kentlerde yaşanan her türlü olay ve olgu yaşamın döngüsünde olağan olarak karşılanmaktadır. Şikago Okulu bu yönüyle kente eleştirel bakış açısı sunan Marx ve Engels’ten farklılaşmaktadır. Kentlerde mekanlar ve bölgelerde doğal alanlardır. Zengin ve güvenli bölgelerde yaşayan bireyler hayatta kalanlar olarak tanımlanırken; tehlikeli mekanlarda yaşayan yoksul ve sefiller doğal seleksiyonda elenen gruplardır (Aydoğmuş Ördem, 2017: 201).

Şikago Okulu’nda ekolojik kentin araştırma konusu olmasının yanı sıra kentin bir yaşam biçimi olduğu da düşünülmektedir. Okulun bir diğer önemli temsilcisi Wirth’e göre kent bir yaşam biçimidir ve birdenbire ortaya çıkmamıştır. Bir gelişim aşamasının ürünü olan kentin ortaya çıktığı ve yapılanmaya başladığı toplumlar üzerinde etkisi olduğu aşıkardır. Toplumların yaşam biçimlerini etkilediği kadar geçmiş uygarlıklarda egemen olan yaşam biçimlerinden de etkilendiği görülmektedir. Farklı aşamalarda da toplumsal hayatımız eski toplulukların tarımsal gelişmelerinin izlerini taşımaktadır. Aynı etki eski yaşam biçimlerinin bulunduğu kırsal alanlardan kente göç sebeplerinde de görülmektedir. Kentsel ve kırsal kişilik tiplerinde kesin bir ayrım bulunmamaktadır. Kent ve köy geçmişte de iki zıt kutbu temsil etmektedir (Wirth, 2002: 2).

Kentsel yaşam biçimiyle, birincil ilişkilerin yerini ikincil ilişkilerin aldığı, akrabalık ilişkilerinin zayıfladığı, aile olmanın toplumsal açıdan önemini kaybetmeye başladığı, komşuluk ilişkilerinin kaybolduğu ve toplumsal dayanışmanın azaldığı yönündeki niteliklerin vurgulandığını söyleyebiliriz. Tüm bu olgular Wirth’e göre nesnel göstergeler aracılığı ile doğrulanabilmektedir. Örneğin; kentlerde sanayi, eğitim,

eğlence gibi etkinlikler ev dışında tutulmaktadır. Anneler çalışır, kiracılar evin bireyi sayılır, evlilikler ertelenir, bekar ya da yalnız yaşama eğilimi artar, ailelerdeki çocuk sayısı daha az olur ya da çocuksuz aile sayısı fazlalaşır. Yani toplumsal yaşamın önemli bir bileşeni olan aile kırsalın kalabalık yapısından kurtulur, aile bireyleri kendini iş, eğitim, din, eğlence, siyaset gibi uğraşlarla meşgul etmektedir (Wirth, 2002: 11).

Bir diğer araştırmacı Mckenzie'ye göre topluluğun büyüme sürecinde basitten karmaşığa, genelden uzmanlaşmışa doğru bir gelişme yaşanmaktadır. Küçük kasaba ya da köylerde birincil ihtiyaçlar birkaç küçük mağaza, kilise, okul ve ev gibi basit kurumlar tarafından karşılanır. Toplumsal yapı büyüdükçe hem sunulan hizmetin türünde hem de hizmetin verildiği mekânda uzmanlaşma gerçekleşir. Gelişimin sırası biraz şu şekilde olabilir: önce bakkal temel kuru gıdalardan birkaçını taşır, sonra restoran, bilardo salonu, berber dükkânı, eczane, manifatura ve daha sonra banka, tuhafiyeye diğer özel hizmet kurumları. Evler ve dükkanlar, artık genellikle yol yakınına inşa edilir. Yol bir patika, kamu otoyolu, demiryolu, nehir veya okyanus limanı olabilir, ancak her durumda topluluk genellikle ilk ana karayoluna paralel olarak toplanmaya başlar (Mckenzie, 1924: 296).

2.2.2. Eleştirel Kent Kuramları

2.2.2.1. Lefebvre ve toplumsal üretim mekânı olarak kent

1960'lı yıllara kadar Marksistler kenti, tarihsel-toplumsal bir çerçevede ele almaktadır. Ancak kent mekânı ve mekânın kente etkisi de çalışılması gereken önemli konular arasında yer almaktadır. 1960'lı yılların sonlarından itibaren Lefebvre, Harvey ve Castells gibi isimler mekânı dikkate alan Marksist kuram oluşturma konusunda önemli çalışmalar yapmıştır (Şengül, 2001: 9).

Lefebvre'e göre toplum tamamen kentleşmiştir. Bu tezini savunmak için kent toplumu kavramını geliştirmiştir. Kent toplumu sanayileşme sürecinden kaynaklanan bir toplumdur. Bu kentleşme bugün sanaldır, ancak gelecekte gerçek olacaktır. "Kent toplumu" kelimeleri genellikle herhangi bir şehri veya kentsel yığılmayı ifade etmek için kullanılmaktadır (Lefebvre, 2003: 1-2).

Ayrıca "kent toplumu" terimi tarımsal üretimi içine alarak gelişen ve bir tahakküm süreci olan sanayileşmeden kaynaklanan toplumu ifade etmek için de kullanılmaktadır. Bu kentsel toplum, bir dizi kesintili dönüşümün sonucu olan eski kentsel biçimlerin

parçalandığı bir sürecin sonuna kadar kavramsal olarak şekillenemez. Birçok alanda uzmanlaşmış bilimler (sosyoloji, politik ekonomi, tarih, beşerî coğrafya) “bizim” toplumumuzu, tarihsel eğilimlerini, gerçekliğini ve sanallığını karakterize etmek için çeşitli terimler kullanmıştır. “Endüstriyel ve post-endüstriyel toplum”, “teknolojik toplum”, “bolluk toplumu”, “boş zaman toplumu”, “tüketim toplumu” gibi terimler bu duruma örnek oluşturmaktadır. Lefebvre, sanayileşmeden doğan ve onu izleyen toplum olan “postendüstriyel toplum” yerine, önceden belirlenmiş herhangi bir gerçeklikten ziyade eğilimlere, yönelimlere ve sanallıklara atıfta bulunan “kent toplumu” terimini kullanmaktadır (Lefebvre, 2003: 2)

Engels işçi sınıfının devrimci farkındalığı ile kapitalizmin yıkılacağını bu süreci işçi sınıfının kendi mekansallığının farkına vararak gerçekleştireceğini öngörmüştür. Ancak kent mekânı ile ilgili ilk çalışmaları yapan Lefebvre, bunun aksine burjuvazinin kent mekanlarını başarılı bir şekilde dönüştürdüğünü kapitalizmin böyle ayakta kaldığını belirtmiştir. Kapitalizm mekanları işgal ederek ve yeni mekanlar üreterek büyümeye devam etmiştir. Lefebvre, marksistlerin kent mekanına bakış açılarında önemli bir değişiklik yaratan bu değerlendirmeyi “günümüzde üretimin analizi göstermiştir ki şeylerin mekânda üretiminden, mekânın kendisinin üretimine geçmiş bulunuyoruz” sözleriyle somutlaştırmaktadır (Şengül, 2001: 14-15).

Lefebvre, kapitalizm içinde çığır açan bir değişimin meydana geldiğini ileri sürmektedir. Üretim ilişkileri artık yalnızca mekânda gerçekleşmiyor; bunun yerine, mekânın kendisi artık kapitalist gelişme süreci içinde ve bu süreç aracılığıyla üretiliyor. Ona göre yaşanan gelişmeler mekânda üretimden, mekânın üretimine geçişi temsil etmektedir (Lefebvre, 2009: 185-186).

Mevcut üretim ve toplum biçiminde mekân, para ve sermaye ile aynı iddialarla ve aynı küresel süreçte kendi gerçekliğine sahiptir. Doğal alan geri döndürülemez bir şekilde yok edilmektedir. Doğa toplumsal süreçlerin kökeni olsa da kapitalizm ile birlikte doğa artık toplumun üretici güçlerinin üzerinde çalıştığı malzemelere indirgenmiştir. Her toplum, belirli bir üretim tarzı çerçevesi içinde doğar ve bu çerçevenin kendine özgü özellikleri kendi alanını şekillendirir. (Lefebvre, 2009: 187).

Kapitalizm ve neo-kapitalizmde mekanların soyut alanlar ürettiği görülmektedir. Mekân artık sadece fiziksel olarak değil soyut olarak da karşımıza çıkmaktadır. Bu soyut alanlar geniş banka ağlarına, işletmelere ve büyük üretim merkezlerine bağlıdır.

Mekân bir bütün olarak kapitalist üretimin modernleşmiş tarzına girer ve bu alanlar artı değer üretmek için kullanılır. Toprak, yeraltı, hava ve hatta ışık hem üretici güçler hem de ürünler kategorisine girmektedir. Çoklu iletişim ve değişim ağlarıyla kentsel doku, üretim araçlarının bir parçasıdır. Kent ve çeşitli tesisleri (limanlar, tren istasyonları vb.) başkentin bir parçası konumundadır (Lefebvre, 2009: 187).

Lefebvre, kapitalizm ile birlikte mekânın içselleştirilip soyut hale gelmesine vurgu yaparken öte yandan bu mekansallığın sadece üretim ve dolaşım için kullanılmadığını yeniden üretim süreçleri içinde geçerli olduğunu belirtmektedir (Şengül, 2001: 16).

Lefebvre, mekansallığın zamansallık karşısındaki önceliğini fark etmiştir. Mekânın politiktir ve stratejik bir değere sahiptir. Mekânı öncülleyen bu eski stratejilerin izlerini bulmak gerekmektedir. Metaların üretimi ile mekânın üretimi arasında ilişki bulunmaktadır. Mekân ve doğa toplumsal çelişkileri içerisinde barındırmaktadır. Çünkü mekân gibi artık doğada politik bir nitelik kazanmıştır. Doğa bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde stratejilerin odak noktası haline gelmiştir (Lefebvre, 2014: 15)

Mekân pasif ve boş bir şey olarak tahayyül edilemez. Bir ürün olarak nitelendirilen mekânlar, etkiye tepki yoluyla üretim süreçlerine doğrudan müdahale etmektedir. Üretken ve üretici olan mekân, iyi ya da kötü örgütlenmiş olan üretici güçlere dahil olmaktadır. Mekân tek başına kalmamakla birlikte durağan da kalmaz. Diyalektikleşen mekân toplumsal ve ekonomik ilişkilerin dayanağı konumundadır (Lefebvre, 2014: 24).

Kapitalizm ile gelen ekonomik büyüme ve sanayileşme, etkilerini tüm bölgelere, uluslara ve kıtalara yayarak kendi kendini meşrulaştırmıştır. Sonuç olarak, köylü yaşamının tipik geleneksel birimi olan kır, buna uygun olarak dönüştürülmüştür. Daha büyük birimler tarafından özümсенerek veya yok edilerek, endüstriyel üretim ve tüketimin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Nüfusun yoğunlaşması, üretim tarzının yoğunlaşmasıyla doğru orantılıdır. Böylece kent dokusu büyür, sınırlarını genişletir, tarımsal yaşamın kalıntıları aşındırır. Bu “kent dokusu” ifadesi, dar anlamda kentlerin yapıları dünyasını değil, kentin kır-köy üzerindeki egemenliğinin tüm tezahürlerini tanımlamaktadır. Bu anlamda kırdaki bulunan bir tatil evi, bir otoyol, bir süpermarket kentsel dokunun birer parçasıdır (Lefebvre, 2003: 3-4).

Lefebvre mekânı çeşitli tasvirlerle sınıflandırmıştır. Bu sınıflandırmalardan birisi soyut mekân ve somut mekân ayrımıdır. Soyut mekân giderek somut mekânın yerini almaktadır. Bu ayrıma göre somut mekân alışkanlıklar, gündelik pratikler, arzular, ihtiyaçlar, çekişmeler ve çatışmaların alanıdır. Somut mekân daha çok kullanım değeri olan mekân olarak betimlenirken; kapitalizmde mekânın değişim değeri önemlidir. Farklılaşan mekanları değişim değeri ekseninde ele alan kapitalizmle soyut mekanlar homojene yönelir ve tikellikler azaltılır. Birbirinden farklı mekânları sadece değişim değerine indirgeyen kapitalizm aracılığıyla soyut mekân homojenliğe yönelir ve mevcut farklılıklar azaltılırken yeni üretilen mekanlar ancak ve ancak bu farklılıkları vurgulayarak kendini üretebilir (Lefebvre, 2014: 79-80; Al-Rebholz, 2017: 152).

Lefebvre bir diğer kentsel mekân ayrımını “yaşanan, tasarlanan ve algılanan (mekânsal pratik) mekanlar” şeklinde kavramsallaştırmıştır. Lefebvre göre; “bir toplumun mekânsal pratiği kendi mekanını yaratır ve bu mekânsal pratikler analize tabi tutularak kendi mekanını deşifre eder.” Neoliberalizm’de algılanan mekânda (mekânsal pratik) gündelik gerçeklik (zaman kullanımı) ile kentsel gerçeklik (çalışma yerlerini, “özel” yaşam ve boş vakit yerlerini birbirine bağlayan güzergâh ve ağlar) birbirine bağlanmaktadır. Tasarlanan mekân bilginlerin, planlamacıların, şehircilerin, “parçalayan” ve “düzenleyen” teknokratların, yaşananı ve algılananı tasarlananla özdeşleştiren, bilimselliğe yakın kimi sanatçıların mekânı olarak tasvir edilmektedir. Yaşanan mekân (temsil mekânları) yani “oturanların”, “kullananların” mekanları, aynı zamanda kimi sanatçıların ve belki de o mekânı tarif edenlerin ve sadece tarif ettiğine inananların mekanlarıdır (Lefebvre, 2003: 67-68).

Lefebvre'nin kent mekânı ile ilgili yaptığı çalışmalardan sonra 1970’li yıllarda Harvey ve Castells’de kent sorununa Marksist bir çerçeveden yaklaşmıştır (Şengül, 2001: 17).

2.2.2.2. Harvey ve sermaye birikim mekânı olarak kent

Harvey’de Lefebvre gibi kent mekânı üzerine çalışmalar yapmıştır. Harvey kentsel dokunun, sermaye birikimi konusunda belirleyici rol oynadığından bahsetmektedir. Konut ve altyapı üretimlerinde, inşaat sektöründe ve kentsel iktisat kavramına geçiş konusunda birçok kentsel siyasi dolayım etkili olmaktadır. İnşaat sektörünün temel nesnesi arsalar iken, kentsel mekân olarak aktarılan çok katmanlı yapı siyasi dolayımın alanıdır (Harvey, 2013: 11).

Robert Park'ın, “şehir, insanın içinde yaşadığı dünyayı arzularına daha uygun hale getirebilmek için verdiği çabaların en tutarlısı ve bütününe bakıldığında en başarılısıdır.” sözünden hareketle Harvey kent hakkı kavramını “şehri gönlümüze göre değiştirme ve yeniden icat etme hakkıdır” şeklinde açıklamaktadır. Ayrıca bu hak bireysel değil toplumsaldır. Kenti yeniden inşa etmek toplumsal bir çabayı gerektirmektedir. İnsanın kendini ve şehrini yeniden inşa etmesi en temel hakkı olduğu kadar en ihmal edilen haklar arasında bulunmaktadır (Harvey, 2013: 43-44).

Kent hakkı kavramı her ne kadar entelektüel çevrelerin heves ve modalarından doğmuş gibi düşünülse de temelde sokaklardan, mahallelerden, ezilen halkın yardım ve destek çığıllıklarından doğmuştur (Harvey, 2013: 33). Kapitalizm kent hakkı kavramının doğmasında ve yaygınlaşmasında önemli bir rol oynamıştır.

Kapitalist toplumlarda burjuvazi sınıfı emek ve sermayenin gücünü elinde bulundurur. Çalışan sınıf üzerinde hakimiyet kuran burjuvaziler bu hakimiyeti kar üretmek amacıyla organize eder. Diğer yandan emekçi sınıf yalnızca piyasada bir meta olarak satılan emek gücü üzerinde kontrol sahibi konumundadır. Burjuvazinin egemenliği, emekçinin kapitaliste yaşamın devamlılığı için bir kar (artı değer) vermesi gerekliliğinden ortaya çıkmaktadır. Kapitalistlerin kendilerini yeniden üretmeleri kar mekanizmasının temelini genişletilmesine bağlıdır. Böylece “birikim için birikim, üretim için üretim” ilkesi üzerinde hem fikir olan bir toplum anlayışıyla karşılaşmaktayız. Harvey’in bu analizi ekonomi odaklıdır çünkü birikim kapitalist sınıfın hem kendisi hem de emek üzerindeki hakimiyetini yeniden üretme aracıdır (Harvey, 1978: 101-102).

Kentler artı ürünün toplumsal ve coğrafi etkileşiminden doğmuştur. Dolayısıyla kent sınıf olgusundan bağımsız düşünülmemelidir. Bahsi geçen artı değer bir yerden ve birilerinin üzerinden elde edilmiştir. Bu süreçte hakimiyet ve denetim küçük bir grubun elinde bulunmaktadır. Kapitalizmde de bu serüven devam etmektedir ancak farklı dinamikler etkili olmaktadır. Artı değer üretilirken sermaye sahipleri de bu çarkı döndürecek artı ürünler üretmek zorundadır. Bu durum kapitalizmin hiç durmaksızın kentleşmenin ihtiyacı olan artı ürün üretmesi anlamına gelmektedir (Harvey, 2013: 43). Kentsel çevrenin oluşumu sermaye birikimden ayrı düşünülemez çünkü kentsel çevre de zamanla sabit sermaye haline gelmektedir (Harvey, 1982; Şengül, 2001: 20).

Kapitalist kentleşme kenti birçok açıdan tahrip etmekte ve yıkıcı etkiler yaratmaktadır. Kenti yeniden inşa etme hakkı olan kent hakkı toplumsal eşitsizliği ve yoksunluğu ortadan kaldırarak sermaye birikimini temel alan kentleşme biçimlerini durdurmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Kentsel devrim hareketi yurttaş ile yoldaşın birlikte hareket etmesiyle mümkündür. Örneğin; çapulcular, lümpen proletarya, sokak satıcıları, ev hanımları gibi farklı toplumsal kesimler kentsel yaşamın devamı için anti-kapitalist mücadeleye dahil edilmelidir (Al-Rebholz, 2017: 157).

Harvey’de kentsel ve kırsal, İngilizlerin yaygın tabiriyle kır ve kent arasındaki ilişkiye değinmiştir. Kır ve kent arasında köklü bir dönüşüm yaşanmaktadır. Çiftçiliğin sonuna gelirken kır giderek kentleşmeye başlamaktadır. Bu durum doğadan uzaklaşan ve tüketim odaklı yeni bir yaklaşımın ortaya çıkmasına ortam hazırlamıştır. Artık şehir pazarlarında yerel üreticilerin ürünlerinden çok kapitalist üretkenlik gözetiminde ürünler yer almaktaydı (Harvey, 2013: 35-36).

Harvey görüşlerini geliştirirken Manuel Castells’in Kent Sorunu, Henri Lefebvre’in Şehir Hukuku, Kentsel Devrim ve Marksist Düşünce ve Kent adlı çalışmalarından etkilenmiştir. Ayrıca Lefebvre’in görüşlerinden etkilenmesine rağmen, onun kent mekânsallığının bağımsız ve belirleyici unsurlarını reddetmiştir. Harvey için mekân, ontolojik bir niteliğe sahip olmaktan çok insanları biçimlendiren ve insanlar tarafından biçimlendirilen toplumsal bir formdur (Katznelson, 2013: 11).

2.2.2.3. Castells ve kolektif tüketim mekânı olarak kent

Castells, kent üzerine çalışmalar yapan Neo-Marksist kuramın temsilcisi ve Lefebvre’in öğrencisidir. Kentin kolektif tüketim mekânı olduğunu ve toplumsal ilişkilerin örgütlenmesinde vazgeçilmez bir araç olduğundan bahsetmektedir.

Kent üzerine geliştirdiği görüşlerde anti-emperyalist mücadele dalgalarının dünyayı kasıp kavurması, ileri kapitalizmin tam kalbinde isyan hareketlerinin patlak vermesi, işçi sınıfı eylemlerinin canlanması ve bu durumun Avrupa’da yeni bir siyasi durum yaratması etkili olmuştur. Yaşanan bu gelişmeler sonrasında Castells’in kentsel sorunlar üzerine odaklamasına zemin hazırlamıştır. Çünkü zamanla “kentsel sorunlar” hükümetlerin politikalarında, kitle iletişim araçlarının kaygılarında ve dolayısıyla nüfusun büyük bir bölümünün günlük yaşamında temel bir unsur haline gelmiştir (Castells, 1977: 1). Kent sorunsalı başlangıçta toplumsal ve ekolojik bir öneme

sahipmiş gibi görünse de bu sorunsal siyasal dinamikler üzerindeki etkisi de son derece önemlidir (Castells, 1982: 2).

Castells yalnızca egemen sınıfların ideolojisinin gizemini ortadan kaldırmanın bir aracı olarak değil, aynı zamanda yeni toplumsal sorunlarla karşı karşıya kalan siyasal eğilimler için bir yansıma aracı olarak “kent sorununun” aydınlatılmasının gerekli olduğunu düşünmektedir (Castells, 1977: 2).

Kent sorunsalını aydınlatmak için kentleşme sürecinin tarihini incelemek en iyi yaklaşım gibi görünmektedir. Çünkü toplumların gelişim süreçlerini incelemek bizi sorunsalın kalbine götürmektedir. Kentlerin oluşum sürecinin kentsel ağların temeli olduğu ve mekânın toplumsal örgütlenmesini koşullandığı oldukça açık bir kanıdır. Toplumun mekânsal biçimlerinin evrimini açıklarken kültürel içeriklere de değinmek gerekmektedir. Mekân organizasyonunun altında yatan sosyal süreci açıklamak, sadece kentsel fenomeni kendi bağlamına yerleştirme meselesi değildir. Sosyolojik bir kentleşme sorunsalı, onu bir örgütlenme ve gelişme süreci olarak görmeli ve sonuç olarak üretici güçler, sosyal sınıflar ve kültürel biçimler (mekân dahil) arasındaki ilişkiden yola çıkmalıdır (Castells, 1977: 7-8).

Mekânsal biçim ile kültürel içerik arasındaki bu bağlantı muhtemelen bir hipotez işlevi görebilir ancak kentleşmenin tanımında temel bir unsur oluşturmaz. Castells, kenti; “bir nüfus tarafından mekânın özel bir işgal biçimini, yani, öngörülebilir bağıntısı olarak, daha büyük işlevsel ve sosyal farklılaşma ile yüksek bir yoğunlaşma alanları” olarak aktarmıştır. Ayrıca nispeten yüksek yoğunluktan kaynaklanan alanlar ise kent merkezi konumunda bulunmaktadır (Castells, 1977: 10).

İleri kapitalizmin yapısal çelişkilerinden doğan ve egemen sınıfların yeni ideolojileri tarafından yayılan kentsel ve ekolojik sorunsal, giderek politik sorunsalın merkezi odağı haline gelmektedir. Bu yönüyle kent ve ekoloji birbirine eklemlenmiştir. Castells’e göre; “kentsel sorunun tarihsel parametrelerindeki temel dönüşüm, bu sorunların analizinde ve çözümünde kullanılan teorik araçların dönüşümüne eşdeğer oranda yansımamaktadır. Aslında kentleşmeyle ilgili sosyal bilimler hala birbirini tamamlayan iki koldan karakterize edilmektedir (Castells, 1982: 7);

1. İşlevselcilik: özellikle Chicago Okulu'nun büyük entelektüel serüveniyle ve iki teorik yönelimiyle (Wirth ve Hawley) ifade edilmektedir.

2. Demografik ve coğrafi ampirizm: Teorik kategoriler ve sosyal konularla ilgili olarak anlamsız olan, giderek daha karmaşık istatistiksel teknikler kullanarak faaliyetlerin mekânsal dağılımına ilişkin veri toplamaya odaklanmıştır.

Kent sorunsalı, görüldüğü üzere iktidar sorununa eklemlendiğinden, bu iki kol bir ikilem içindedir. Sosyolojik işlevselciliğin sorunu toplumsal bütünleşme, köklerinden koparılmış göçmen kitlesini kapitalist şehrin üretken makinesine entegre etme (ve sınıf disiplinine) ihtiyacına odaklanır. Akademik sosyolojinin kurucuları olarak Şikago’ Okulu da bu konu etrafında toplanmaktadır. İktidarın kentin temel eksenini olarak tanınması, yöneltilecek soruların ve dolayısıyla bunlara cevap vermek için gerekli araçların yerini tamamen almaktadır. Sorun artık bir mahallenin toplumsal yaşamının egemen kültür karşısında nasıl örgütlendiğini bilmek değil; sorun çıkarları doğrultusunda yapısal olarak belirlenen toplumsal grupların arasındaki güç ilişkilerinden kentin konut ve altyapı politikalarının nasıl üretileceğidir (Castells, 1982: 7).

Castells’e göre üretim sisteminde işgal edilen mekanlar, ürünün sosyal gruplar arasındaki dağılımının belirlenmesi toplumsal eşitsizlikler yaratmaktadır. Bu toplumsal eşitsizliklerde sınıflı bir topluma zemin hazırlamaktadır. Sosyal tabakalaşma sisteminde üretim süreçlerine hâkim olan sınıf bu süreçten yoksun olan sınıflar üzerinde hakimiyet kurmakta ve kendisine bağımlı kılmaktadır. Bu bakış açısından, ileri kapitalist toplumlarda, yeni toplumsal farklılaşma biçimlerinin ve bunların üzerine temellendirildiği yeni çelişkilerin, özellikle ekonomik düzeyde, hala tam olarak tanımlanamayan “kolektif tüketim” alanında, önemi algılanmaya başlar (Castells, 1982: 15-16).

Bu hususta toplum örgütlenmesinin altında yatan toplumsal sınıfların diyalektiği önem arz etmektedir. Gelişmiş kapitalizmde tüketimin artan toplumsallaşması ve günlük yaşamın kolektif maddi koşullarının iyileştirilmesini talep eden tüketim araçlarının üretiminin ve dağıtımının kapitalist mantığı çelişkiler yaratmaktadır. Barınma, eğitim, sağlık, kültür, ticaret, ulaşım vb. kolektif tüketim alanlarında devlet, bu çelişkileri ve doğurduğu çatışmaları çözmek için kente giderek daha fazla müdahalede bulunur; ancak sınıflı bir toplumun ifadesi olarak devlet, pratikte sınıflar ve sosyal gruplar arasındaki güç ilişkilerine göre genellikle egemen sınıfların lehine hareket etmektedir.

Bu şekilde belirli sorunlar küreselleşir, kent sorunu giderek devleti günlük yaşamla ilişkilendirir ve siyasi krizleri kışkırtır (Castell, 1982: 2).

Castells, “Kent, Sınıf, İktidar” isimli çalışmasında kent ile ilgili birçok kavramsallaştırma yapmıştır. Kentsel sorun, kentsel kriz, kentsel planlama, kentsel siyaset, kentsel yapılanma bunlardan yalnızca birkaçıdır. Kenti gelişmiş kapitalist ülkeler odağında değerlendirirken kolektif tüketim, üretim araçlarının dengesiz dağılımı, devletin toplumsal eşitsizlikler karşısındaki duruşuna değinmiştir. Bu konuda ortaya koyduğu görüşlerinde sahip olduğu yaklaşımların iki özelliği bulunmaktadır (Bıçk1, 2006: 120);

- “Althusser ve Paulantzas’ın yapısalcı yaklaşımlarının uygulamaya konması; kenti, yapay çevreyi üreten yapısal sistem içinde mekânsal bir birim olarak tanımlaması”dır.

Marksçı gelenekte sınıf mücadeleleri üretim ilişkileri kapsamında ele alınırken Castells’in yaklaşımında “kolektif tüketim” kavramı üzerine odaklanmıştır. Mekâna kolektif tüketim alanı olarak yaklaşan Castells, kentsel mekâna yerleşimleri örgütleyen gelir ve statü gibi kavramlar üzerinde de durmuştur. Mekânsal alanlarda yaşanan parçalanmanın nedeni olarak da kolektif tüketim hizmetlerinin sürdürülebilirliği ile ilgilenen devleti görmektedir (Bıçk1, 2006: 120). Çünkü toplu konut, sağlık, ulaşım vb. hizmetlerin yurttaşlara ulaştırılması ve sürekliliğinin sağlanması devletin görevleri arasındadır.

Castell’in Marksist kentsel çalışmalar alanına kattığı bir diğer konu ise yeniden üretim süreçlerinin yaratmış olduğu çelişkileri sistemli ve ayrıntılı bir şekilde ele almasıdır. Althusserci bir yaklaşımı benimseyen Castells toplumsal örüntülerin oluşumunu ekonomi, ideoloji ve siyaset odaklı incelerken üç alanında mekânda kendisini temsil alanı bulduğunu ifade etmektedir. Kent mekanlarının planlı yapıları siyasal kontrolün bir aracı konumundayken, anıtsal yapılar ve meydanlar ise ideolojik yapının taşıyıcısıdır (Şengül, 2001:17). Bahsi geçen sistem ve elemanlarla, kentsel yapılanmanın mekânsal oluşumu açıklanmaktadır. Ekonomik sistem belirleyici konumdayken siyasal sistem bir düzenleyici görevi görmektedir. İdeolojik sistem ise sembolik ve simgesel yapılarda vurgulanmaktadır. Toplumsal yapıların mekâna yansması esas alınırken kentsel mekânın içerisinde barındırdığı kapitalist öğeler reddedilmemektedir (Keskinok, 1988: 68-69).

Castells, 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren tekelci kapitalizmin yaygınlaştığını öne sürmektedir. Emeğin yeniden üretimi konusundaki sorumluluk devlete atfedilmiştir. Sermaye açısından karlı olmayan ancak maliyeti giderek artan ve emeğin yeniden üretimi için başat rol oynayan sağlık, eğitim, konut ve ulaşım gibi hizmetler artık devletin sorumluluğundadır. Emeğin yeniden üretilmesi konusunda sorumluluk alan devletin bu alanları kamuya yaygınlaştırması sorunları kısmen çözerken yeni ve daha derin sorunların oluşmasına zemin hazırlamıştır. Çalışan sınıfların mücadelesinin sonucu olarak devletin bu alanlara yaptığı yatırımlar giderek artmış ve zamanla devlet bu talepleri karşılamakta zorlanmaya başlamıştır. Emek- sermaye çelişkisini yaratan bu durum ile birlikte yeniden üretimi etkilenen bu sorun kentsel hizmetlerden yararlananlar ve devlet arasında konumlanmaya başlamıştır (Şengül, 2001: 17-18).

Castells'e göre, devletin bu alanlara yaptığı müdahaleler görüldüğü üzere kendi içerisinde çelişkiler barındırmaktadır. Devlet bu müdahalelerle bir yandan kapitalizmin kendisini yeniden üretmesine olanak sağlarken öte yandan kapitalizmin içerisinde barındırdığı çelişkileri yaygınlaştırmakta ve derinleştirmektedir (Şengül, 2001: 18).

Genel bir değerlendirme yapmak gerekirse Castells'in kent çalışmaları kenti çözülmesi gereken bir sorun, incelenmesi gereken bir analiz nesnesi olarak ele almaktadır. Kenti incelerken sadece tarihsel süreçleri ve oluşumlarını değil aynı zamanda kültürel bağlarını da incelemeyi önemsemektedir. Kentin, mekanlar oluşturduğunu, siyaset, ekonomi, sağlık, kültür ve ulaşım gibi alanların bu mekanlarda kendilerine yeni formlar geliştirdiğinden bahsetmektedir. Kent her ne kadar kapitalizmin getirilerinden mustarip görünse de devamlılığını sürdürmek için ona ihtiyaç duymaktadır.

2.3. Kent ve Kentleşme Olgusu

Kentlerin gelişimi ile birlikte yeni yaşam şartlarının ortaya çıkışı, ekonomik oluşumların gelişmesi ve fiziksel alanlarda yaşanan dönüşümler yeni bir terimin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Kentleşme olarak aktardığımız bu terimin çerçevesini çizmek ve tanımını yapmak için önce bu tanımın nasıl bir yöntemle yapılacağını belirlemek gerekmektedir (Tekeli, 2011:15):

- Kentleşme terimi, kent terimi ile birlikte düşünülmelidir. Kent terimine yönelik yapılan tanımdan sonra kentleşme tanımı geliştirilmelidir. Çünkü kentteki belirli bir yöndeki değişim kentleşmenin çerçevesini oluşturmaktadır.
- Kent, zaman ve mekâna bağlı olarak insan yerleşimlerinin belirli özel nitelikler taşınması olarak aktarılabilir. Bu durumda insan yerleşmesi, onu karakterize eden tüm ögeler ve değişkenler dikkate alınmalıdır. Daha sonra bu değişkenleri tek başına ve birlikte değerlendirerek hangi şartlarda insan yerleşimlerinin kent olduğu belirlenmelidir.

Kent tarih boyunca birçok gelişmeleri içermiş olup toplumsal hayatın şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Kentlerin ortaya çıkışı hakkında elde edilen bilgilere karşın kentleşme ve kentlileşme süreciyle ilgili bilgilerimiz yetersiz kalmaktadır. Geçmişten günümüze kentsel yaşamla ilgili nitelikleri ortaya koymak için coğrafyacılar, iktisatçılar, ekonomistler, tarihçiler ve siyaset bilimciler gibi birçok multidisipliner alan kendi bakış açılarına göre tanımlamalar geliştirmiştir. Bu yaklaşımlar içerisinde kentin insan yaşamı üzerindeki etkilerine bakmak için sosyolojik açıdan yaklaşmak gerekmektedir (Wirth, 2002: 78).

Kentleşme terimi İngilizce bir yandan nüfusun belirli alanlarda yoğunlaşma süreci olarak tanımlanırken öte yandan kentli kültürün yaygınlaşması sürecini ifade etmektedir. Ancak kentleşme terimi Türkçede bu kavramlarda yer alan iki farklı anlamı tek kelimeyle karşılayamamış bu yüzden kentleşme ve kentlileşme kavramı ortaya çıkmıştır. Kentleşme nüfusun belirli alanlarda yığılması olarak aktarılırken, kentlileşme terimi ise kentli kültürün yayılmasını kapsamaktadır (Tekeli, 2011: 28).

Bookchin kentleşme terimine ekolojik açıdan yaklaşmaktadır. Kentleşmenin sadece tarihsel serüvende toplumsal ve kültürel bir yapı olmadığını aynı zamanda oldukça kapsamlı olan bir ekolojik bir olgu olduğunu belirtmektedir (Bookchin, 1999: 9).

Tekeli'ye göre "kentleşme insan yerleşmesinin ya da söz konusu yerleşme kent niteliğini kazanmışsa kentin belirli bir yönde değişmesi olarak tanımlanabilir" (2011: 17).

Kentleşme nüfusun ve yapıları alanların yoğunlaşması, bütünleşmesi ve dışa yayılım göstermesi olarak tanımlanmaktadır. Yoğunlaştırma kavramı ile örneğin, yeşil alanların imara açılması, az katlı apartmanlardan çok katlı apartmanlara geçiş ile

birlikte hem insanların hem de yapıların yoğunluğunun arttığı kastedilmektedir. Bu durum zamanla kentlerin dışı doğru yayılım göstermesine ortam hazırlamaktadır (Forman, 2008: 9).

Kentleşme oldukça geniş bir alanı kapsamaktadır. Ekonomi, sosyoloji ve siyaset bu alanlara örnek oluşturmaktadır. Bu üç alanı kapsayan bir tanım yapacak olursak; “sanayileşme ve ekonomik gelişmeler sonucunda kent sayılarının artması ve kentlerin giderek büyümesi, örgütlenme, iş bölümü ve uzmanlaşma oluşumunun artması, toplumsal yapıda, insan ilişkilerinde ve davranışlarında kentlere özgü değişiklikler yaratan bir nüfus birikim süreci” kentleşme olarak tanımlanmaktadır (Keleş, 1993: 19).

Bu tanımlar doğrultusunda; “heterojenlik, hareketlilik, yarışma-rekabet, anonim ilişkiler, iş bölümü, yoğunluk, ihtisaslaşma ve çeşitlenme”nin kentleşmenin temel öğeleri ve kentleşme sürecini etkileyen değişkenleri olduğunu söylemek mümkündür (Tekeli, 2011: 17). Görüldüğü üzere kentlerde birbiriyle eş değer olmayan bir heterojenlik söz konusudur. Aynı zamanda kentler anonim ilişkilerin yaşandığı, statik olmaktan ziyade dinamik özellik gösteren, iş bölümü, uzmanlaşma ve çeşitlilik imkânı sunan, yarışma ve rekabeti tetikleyen insan yoğunluğunun hâkim olduğu bir yapıdadır.

Kentler insan topluluklarının yeryüzünden yararlanarak yaşamını sürdürdükleri mekanlardır. Kuruldukları bölgelerin bir ürünü olarak gelişen ve bu çevreleri etkileyen kentler ekonomik ve toplumsal ihtiyaçlara cevap verebilecek şekilde gelişirler. Kentler aynı zamanda pek çok çelişkiyi içinde barındırmaktadır. Hızla büyüyen ve devasa boyutlara ulaşan kentler yeryüzünün insanlar tarafından kullanımının bir göstergesidir. Ancak kentlerin gelişmesi ve büyümesi çoğunlukla insanların yoksul bir yerel çevrede yaşamasına sebep olabilmektedir (Harris ve Ullman, 2002: 55).

Tarihin hem en etkileyici hem de en büyük büyük zorluklarından biri olan devasa kentsel bölgelere giderek yaygınlaşmaya başlamıştır. Kent merkezlerinde yığılan büyük bir kent nüfusu, genel olarak kentin dışında bulunan kaynaklara bağımlılık göstermektedir. Kentler aynı zamanda mühendislik ve mimari açıdan bir ihtişam göstergesidir. Ulaşım ağları boyunca genişleyen ve yayılan kent çoğu zaman kentin en yakın ve en iyi kaynaklarını tüketerek toprağı ve insanları yoksullaştırmaktadır. Forman bu en yakın ve iyi kaynaklar için şu benzetmeyi yapmaktadır (Forman, 2008: 17):

Ulaşım maliyeti, kıt temiz su, yerel gıda kaynakları ve turizm/rekreasyon erişiminin vurguladığı gibi, yakınlık değeridir. Akiferler temiz su sağlar, yeşil yollar yürüyüş yapanları ve vahşi yaşamı destekler ve taşkın yatağı bitki örtüsü taşkın hasarını azaltır. Yeraltı suyu ve sulak alanlardan nehir kıyısı bölgelerine ve ağaçlık parklara kadar doğal sistemler, bu değerli kaynakları topluma sağlar.

Bookchin yaşanan bu yoksunluk ve tüketim sürecinden kentleşmeyi sorumlu tutmaktadır ve kentleşme olgusuna kanser gibi üreyen yeni bir fenomen benzetmesi yapmaktadır. Ona göre kentleşme yalnızca coğrafi bir genişleme değildir. Kentleşme, kentsel yaşamın tahrip edici bir şekilde insani niteliğini yitirmesi, toplumsal yaşamın yok edilmesi ve tarımsal yaşamın doğal halinden uzaklaştırılması gibi bir dizi tehdit ortamı oluşturmaktadır (Bookchin, 1999: 11).

Kentleşmenin gelişim sağladığı büyük kentler tüm imkanları kendi bünyesinde barındıran bir baskınlığa sahiptir. Sanayi, ticaret ve yönetim olanakları, iletişim ağları, ulaşım araçları, sosyokültürel etkinlikler (tiyatro, kütüphane, müze, opera ve konser salonları), kamu hizmeti alanları (hastaneler, yüksek öğrenim kurumları, iş kurumları, dini kurumlar) eğlence ve dinlenme mekanları çoğunlukla kentlerde yoğunlaşmaktadır. Bu imkanlardan dolayı kentler, kırsal bölgelere oranla yaşanılabilir bir mekân olarak insanlara cazip gelmektedir. Kentleşme, insanları kent olarak yaşanılacak yere kitleler halinde çekmek ve nüfus yığınları oluşturmaktan ziyade insanların kentli yaşam biçimini benimsemesi anlamına gelmektedir (Wirth, 2002: 78).

2.4. Çevre ve Ekoloji Kavramının Tanımı ve Kapsamı

Çevre bir disiplin alanı olarak hem ulusal hem de uluslararası literatürde oldukça yaygın olarak çalışılmaktadır. Bu bakımdan çevre ile ilgili yapılan tanımlar oldukça çeşitlilik göstermektedir. Bu tanımlardan bazıları aşağıdaki gibi aktarılmaktadır:

Evrendeki tüm canlıların ortak kullanım alanı olan çevrenin, sürdürülebilir çevre ve kalkınma hedefleri doğrultusunda korunmasını amaçlayan 2872 Sayılı Çevre Kanunu'nda çevre; “canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içinde bulundukları biyolojik, fiziksel, sosyal, ekonomik ve kültürel ortam” şeklinde tanımlanmaktadır (Çevre Kanunu, 1983).

Çevre yeryüzünde ilk canlının varlık gösterdiği ilk andan itibaren vardır. Ayrıca çevre; “bir canlı organizmayı veya bir canlı topluluğu yaşama süresince etkileyen her türlü,

biyotik ve abiyotik (sosyal, kültürel, tarihsel, iklimsel, fiziksel) faktörlerin tümü” olarak tanımlanmaktadır (Yücel ve Morgil, 1998: 84).

Çevre kavramı toplumların yaşamında çok çeşitli anlamlarda ve boyutlarda kullanılmaktadır. Genel bir ifadeyle “insanların bütün sosyal, biyolojik, fiziksel kimyasal faaliyetlerini sürdürdüğü ortam” çevre olarak tanımlanmaktadır (Sungur, 1988: 4).

Keleş ve Hamamcı, çevreyi “insan etkinlikleri ve canlı varlıklar üzerinde hemen ya da uzunca bir süre içinde dolaylı ya da dolaysız bir etkide bulunabilecek fiziksel, kimyasal, biyolojik ve toplumsal etkenlerin belirli bir zamandaki toplamı” şeklinde tanımlamaktadır (2002: 28). Yapılan bu tanımlama ile insanların diğer insanlar ile kurdukları etkileşimli iletişim sürecinde hem etkileyen hem de etkilenen konumda olması, kendi türü dışındaki tüm canlılarla (bitki, hayvan) ve cansızlar (hava, toprak, su, iklim) ilişkisi ve etkileşimi anlatılmaktadır (Keleş ve Hamamcı, 2002: 28).

Çevrebilim sözlüğünde ise çevre, “bir organizmanın yaşamını etkileyen çeşitli fiziksel ve biyolojik unsurların bir kombinasyonu” olarak tanımlanmaktadır (Kemp, 1998: 127).

Çevre ile ilgili tanımları çoğaltmak mümkündür. Çevre sadece kimya, fizik ve biyoloji gibi geleneksel bilimlere değil, aynı zamanda mühendislik, ekonomi, sosyoloji, siyaset ve hukuk gibi alanları da kapsayan multidisipliner bir özelliğe sahiptir (Kemp, 1998: 127). Bu nedenle anlam açısından incelediğimiz çevre kavramını nitelikleri açısından değerlendirmenin faydalı olacağı düşünülmektedir. Çevre, oluşum yapısı itibarıyla iki temel bileşen etrafında incelenmektedir. Bunlar; fiziksel çevre ve toplumsal çevredir.

Keleş ve Hamamcı, “insanın içinde yaşadığı, varlığını, özelliğini ve niteliğini fiziksel olarak algıladığı ortamı” fiziksel çevre olarak tanımlamaktadır. Toplumsal çevre ise “fiziksel çevre içinde bulunan insanların ekonomik, toplumsal ve siyasal sistemleri gereği yarattıkları ilişkilerin tümüdür.” Ayrıca fiziksel çevre kendi içinde doğal ve yapay çevre olarak sınıflandırılmaktadır. Doğal çevre insan elinin değmediği, kendiliğinden var olan fiziki çevre olarak tanımlanırken yapay çevre ise insanların bilgi, beceri ve emekleri ile yeraltı ve yerüstü zenginliklerinde yararlanarak oluşturdukları fiziki çevredir (Keleş, 2002: 30-31).

Doğal çevre ise akarsu, göl, dağ, deniz vb. gibi doğal yaşamda kendiliğinden var olan unsurlardır. İnsan da bu doğal ekosistemin bir parçası olarak varlık sürdürmektedir. Yapılı ya da yapay çevre terimi, daha çok kır, kent gibi insan faaliyetleriyle oluşturulan alanlara uygulanmıştır (Kemp, 1998: 127). İnsanlar yapılı çevrede, doğal çevrede var olan çevresel unsurları kullanarak yapılandırılmış alanlar oluştururlar. Toplu yaşam alanları için binalar, ulaşım için köprüler, tarım faaliyetlerinde kullanılan makineler vb. bu duruma örnek oluşturmaktadır. İnsan doğal çevreyi dönüştürerek yapılı çevreyi inşa etmektedir.

Çevre kavramını ele aldıktan sonra zaman zaman birbirinin yerine kullanılan ekoloji terimini de açıklamak gerekmektedir.

Ekoloji sözcüğüne ilk kez Ernst Haeckel'in "Generelle Morphologie" eserinde rastlanmıştır. "Oecologie" terimiyle ifade ettiği ekoloji kavramını "organizmaların birbirleriyle ve çevreleriyle olan ilişkilerinin tümü" anlamında kullanmıştır (Haeckel, 1866: 8).

Başka bir yorumlamayla Alman Zoolog olan Ernst Haeckel'in ekoloji kavramını Yunanca ev, yaşanılabilir yurt/yer ya da yakın çevre anlamına gelen oïkos (oikos) ile bilim, söz, söylem gibi anlamlara gelen "logos" sözcüklerini birleştirerek türettiği söylenmektedir (Kışlalıoğlu ve Berkes, 1993: 34-35; Keleş vd, 2009: 46).

Ayrıca ekoloji kavramının sonraki yıllarda Haeckel tarafından çerçevesi yeniden çizilmiştir. Haeckel, "ekoloji ya da doğanın zedelenmemiş işleyişinin öğretisi, yeryüzünün aynı bölgesini paylaşan bütün organizmalar arasında alabildiğine karmaşık bileşimli karşılıklı etkileşimler gerçekleştiği olgusuyla uğraşan bir doğabilimi dalı" olarak tanımının çerçevesini genişletmiştir. (Haeckel, 1984: 150'den akt. Cantzen, 1994: 205). Haeckel'in bahsettiği bu karşılıklı etkileşimler "türlerin değişmesi" ve değişen türlerin çevreye "uyum sağlaması" konusunda önem arz etmektedir. İlk kullanım alanı geçmişte doğabilimlerini kapsayan dar anlamının dışına çıkarak toplum bilimine doğru yayılım göstermiştir (Cantzen, 1994: 205).

Özgürlüğün Ekolojisi adlı eserinde Bookchin, ekoloji kavramının kapsamını ilk olarak Haeckel'in belirlediğini ancak kavramın zamanla değişikliğe uğradığını şehirlerin, sağlığın ve aklın ekolojilerini içerecek şekilde geniş alanlara yayılım gösterdiğini

söylemektedir. Bu kavramın farklı alanlara doğru yayılması hem olumlu hem de olumsuz şekilde değerlendirilmektedir (Bookchin, 1994: 100).

Çevre ve ekoloji kavramı birbirinin yerine kullanılsa da kapsamaları itibariyle bir farklılaşma yaşanmaktadır. Çevre ile ilgili yaşanan gelişmeler “çevreci hareketle” (çevrecilik) ekoloji ile ilgili yaşanan gelişmeler ise “ekolojik hareket” (ekolojizmin) kapsamında değerlendirilmektedir.

Başka bir farklılaşma da çevre sorunu ve ekolojik bunalım sorunlarında karşımıza çıkmaktadır. Çevre ile ilgili yaşanan sorunların kaynağında insan etkisinin dışında da yaşanan gelişmeler olabileceği lanse edilse de bakıldığında insansız bir çevre kendi başına sorunlu değildir. Ekolojik bunalım doğa ile ilgili bir sorundan ziyade bizim doğayla ilişkimizden doğan bir sorun yani insan doğasına özgü bir sorundur (Bahro, 1997).¹

Bookchin, ekoloji yönelimli birçok insanın ekoloji ve çevrecilik terimlerini birbirinin yerine kullandığını söylemektedir. Ancak Bookchin “çevrecilik” kavramıyla doğal ortamın sadece insanın kullanımına yönelik faydalı hale getirilmesi gereken bir alan olarak görülmesi gerektiğinden bahsetmektedir. Bu doğa hayvanlar, bitkiler, yeraltı ve yerüstü zenginlikleri gibi nesnelerden oluşan ve edilgin bir yapıda mekanist, araçsal bir bakış açısıyla tanımlanmaktadır. Bu anlamıyla çevrecilik, doğayı, doğal kaynakların, hammaddelerin depolama alanı gibi görmektedir. Çevrecilikle insanlığın doğaya egemen olması gerektiği bakışının doğruluğunun ya da yanlışlığının sorgulanmadığını aksine çevrenin fütursuzca işgal edilmesinden ortaya çıkan tehlikeleri azaltmaya yönelik tekniklerin geliştirildiği bir anlayışın bulunduğunu söyleyebiliriz. Buna karşın ekoloji doğanın dinamik dengesiyle birlikte canlı organizmaların ve cansız şeylerin karşılıklı etkileşimleri ile ilgilenmektedir. Bu doğa insanları da bünyesinde barındırmaktadır. Dolayısıyla bu bilim insanlığın diğer türlerle ilişkisini ve doğal dünyadaki rolünü de incelemektedir (Bookchin, 1994: 101-102).

Görüldüğü üzere; çevre, ekoloji, çevrecilik ve ekolojizm gibi kavramlar ile doğa ve doğayla ilişki içerisinde bulunan canlı ve cansız varlıkların karşılıklı ilişkisi aktarılmaktadır. Bu karşılıklı ilişkiler ağında tüm canlı ve cansız unsurlar doğa için aynı derecede öneme sahiptir. Sadece insan istisnalığını ön plana çıkararak doğanın

¹Ayrıntılı bilgi için bkz. <https://birikimdergisi.com/dergiler/birikim/1/sayi-97-mayis-1997/2293/cevreciligin-manevi-bir-temeli-var-mi/6207>

insan tahakkümünde bulunan bir alan olduğunu öne sürmek diğer türlere yapılan haksızlıktır. Ancak bu durum yine de çevre ve ekoloji odaklı farklı bakış açılarının doğmasına engel olamamıştır.

2.4.1. Çevre ve Ekolojiyi Konu Alan Yaklaşımlar

Çevre ve Ekoloji odaklı yaklaşımlara değinmeden önce insan ve doğa arasındaki ilişkileri konu alan iki paradigmanın açıklanması uygun görülmüştür. Bu iki paradigma “İnsan İstisnallığı Paradigması” ve “Yeni Ekolojik Paradigma” olarak adlandırılmaktadır.

2.4.1.1. İnsan merkezci anlayıştan çevre merkezli anlayışa

Avrupa’da 19. yüzyılda gelişmeye başlayan sosyoloji, 20. yüzyıla gelindiğinde Amerikalı sosyologların çalışmalarıyla yükselişe geçmiştir. Sosyolojinin gelişimi Amerika’da Egemen Batı Görüşü’nün çerçevesinde şekillenmiş ve insan merkezci anlayışta, insan iyimser bir profilde resmedilmiştir.

Sosyolojinin insan merkezci yaklaşımdan en çok etkilenen unsur olan çevreyi odak noktasına alması, yeni bir alan olan çevre sosyolojinin temellerinin atılmasına ortam hazırlamıştır. Çevre sosyolojisi temelde toplumların çevreyle olan etkileşimli ilişkisini incelemektedir. Ayrıca son dönemlerde ortaya çıkan çevre sorunlarının kaynağını belirlemek ve çözüm önerileri sunmakta çevre sosyolojisinin çalışma alanlarını oluşturmaktadır. Bu noktada yapılan çalışmalara sadece sosyologlar değil çevrenin sınırsız tahribatına tanık olan birçok farklı disipline mensup araştırmacı öncülük etmiştir.

1970’lerde çevre sosyolojisinin ortaya çıkışı, 1980’lerin başında yaşadığı ilginin azalması ve 1980’lerin sonundan itibaren yeniden canlanması, çevre sorunlarına toplumsal algıdaki eğilimlerle ilişkilendirilmektedir (Dunlap ve Catton, 1994: 5).

İnsan merkezci yaklaşım, Batı kültürü içerisinde kendisine oldukça geniş yer bulmuştur. Böylesine iyimser bir dünya görüşünün sosyolojik kabulü konusunda sosyologların öngördüğü doğal kaynakların hala çok bol olduğu, bilim ve teknik alanda yaşanan ilerlemenin sınırlarının görünmez olduğu anlayışı önemli bir rol oynamıştır. Ancak sosyologların çoğu bolluğun mirasına karşı; olası bir kıtlık çağı olgusuna ihtimal vermemişlerdir. Örneğin, “taşıma kapasitesi” gibi ekolojik kavramlar çoğu sosyoloğun kelime dağarcığına yabancıdır ancak bu kavramı göz ardı etmek, bir

ortamın taşıma kapasitesinin her zaman gerektiği kadar genişletilebilir olduğunu varsaymakla eşdeğerdir. Bu durum kıt kaynakların giderek sömürülmesine ve tahribatına yol açmaktadır (Catton ve Dunlap, 1978: 43). Sanayileşme, kapitalizm ve küreselleşme gibi olguların bu duruma sebep olduğu düşünülmektedir.

Özellikle kapitalizmin gelişmesi ile birlikte artan çevresel sorunlar tüm dünyayı aynı oranda etkilemeye başlamıştır. Kapitalizm temelde emek ve sermaye ilişkisine dayanan içerisinde metalaşma, artı değer, sömürü ve yabancılaştırma gibi olguları barındıran ekonomik bir sistemdir. Bu ekonomik sistem üretimin ve tüketimin sürekliliğine odaklanmaktadır. Ancak bu sürekliliğin sürdürülebilmesi için zamanla insan, doğa üzerindeki baskısını arttırırken doğal kaynakları sınırsız bir şekilde tüketmekte ve bu kaynakları yok etmektedir. Kaynakların yok oluşu insanlığın geleceği için büyük tehdit oluşturmaktadır. Devletlerin ve yurttaşların ekonomik, sosyal, politik, kültürel, teknolojik ve iletişimsel olarak birbirine yakınlaşmasına ortam hazırlayan küreselleşme olgusu kapitalizmin yayılmasında büyük rol oynamaktadır. Küreselleşme bir yandan görünmez ağlarla ülkeleri ve bireyleri birbirine bağlayıp ilişkilerin ve iletişimin küreselleşmesini sağlarken öte yandan yaşanan krizlerinde küreselleşerek dünya üzerinde bulunan tüm varlıkların bu durumdan aynı ölçüde etkilenmesine sebep olmuştur. Kapitalizmin yaratmış olduğu yıkıcı etkiler sadece doğal kaynakların tüketilmesi ile sınırlı değildir. Sistemin devamlılığını sağlayacak olan büyük fabrikaların kurulması esnasında ormanların tahrip edilmesi, doğal yaşam alanlarının imara açılması, çarpık kentleşme, çevre kirliliği, fabrika atıklarının su kaynaklarını kirletmesi, izinsiz ve kontrolsüz avlanma sonucunda havyan türlerinin yok olması, zehirli gazların atmosfere salınımı ve hava kirliliği, su kaynaklarının aşırı kullanımı, ucuz işgücü ve emeğe yabancılaştırma gibi insanlığın geleceğini yakından ilgilendiren birçok krizin ortaya çıkmasında kapitalizmin etkisi çok büyüktür.

Tüm bu etkenlerin insanın doğa üzerindeki hakimiyetinin sonucunda ortaya çıktığı düşünülmektedir. Ancak bu konuda araştırmacılar farklı paradigmlar geliştirerek insan ve doğa ilişkisine yaklaşmıştır. Catton ve Dunlap’a göre; Egemen Batı Dünya Görüşü, İnsan İstisnallığı Paradigması ve Yeni Ekolojik Paradigma insan ve doğa ilişkisinde insan merkezci ve çevre merkezci bakış açılarını temsil etmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda bahsi geçen üç görüşün temel varsayımları aşağıdaki gibi aktarılmaktadır (Catton ve Dunlap 1980: 34):

Temel Varsayımlar	Egemen Batı Dünya Görüşü (DWW)	İnsan İstisnalığı Paradigması (HEP)	Yeni Ekolojik Paradigma (NEP)
İnsanın doğasına ilişkin varsayımlar	İnsanlar, üzerinde hakimiyet sahibi oldukları dünya üzerindeki diğer tüm canlılardan temel olarak farklıdır.	İnsanlar, genetik miraslarına ek olarak (ve onlardan farklı olarak) kültürel mirasa sahiptir ve bu nedenle diğer tüm hayvan türlerinden oldukça farklıdır.	İnsanlar istisnai özelliklere (kültür, teknoloji vb.) sahip olmakla birlikte, küresel ekosistemde birbirine bağlı olarak yer alan birçok türden biri olmaya devam etmektedir.
Sosyal nedensellik hakkındaki varsayımlar	İnsanlar kendi kaderleri üzerinde karar vericidir; hedeflerini seçebilir ve onları gerçekleştirmek için ne gerekiyorsa yapmayı öğrenebilirler.	Sosyal ve kültürel faktörler (teknoloji dahil) insan ilişkilerinin ana belirleyicileridir.	İnsan ilişkileri yalnızca sosyal ve kültürel faktörlerden değil, aynı zamanda doğa ağındaki karmaşık sebep, sonuç ve geri bildirim bağlantılarından da etkilenir; dolayısıyla amaçlı insan eylemlerinin birçok istenmeyen sonucu vardır.
İnsan toplumu bağlamı hakkındaki varsayımlar	Dünya çok geniştir ve bu nedenle insanlar için sınırsız fırsatlar sunar.	Sosyal ve kültürel çevreler, insan ilişkileri için çok önemli bir bağlamdır ve biyofiziksel çevre büyük ölçüde insan ilişkilerinde konu dışıdır.	İnsanlar, insan ilişkilerine güçlü fiziksel ve biyolojik kısıtlamalar getiren sınırlı bir biyofiziksel çevrede yaşar ve buna bağımlıdır.
İnsan toplumu üzerindeki kısıtlamalar hakkında varsayımlar	İnsanlık tarihi bir ilerleme tarihidir; her sorunun bir çözümü vardır ve bu nedenle ilerlemenin asla sona ermesi gerekmez.	Kültür birikimlidir; böylece teknolojik ve sosyal ilerleme süresiz olarak devam edebilir ve tüm sosyal sorunları nihai olarak çözülebilir hale getirebilir.	İnsanların yaratıcılığı ve bunlardan elde edilen güçler bir süreliğine taşıma kapasitesi sınırlarını genişletiyor gibi görünse de ekolojik yasalar yürürlükten kaldırılamaz.

Tablo 2. 1. İnsan ve Doğa Etkileşiminde Farklı Görüş ve Paradigmalar

Görüldüğü üzere insan ve doğa arasındaki karşılıklı ilişki her zaman tartışmalı görüşlerin ortaya atılmasına sebep olmuştur. Egemen Batı Dünya Görüşü ve İnsan İstisnalığı Paradigması temelde benzer görüşlere odaklanmaktadır. Her ikisinde de insanın diğer canlılar üzerinde egemen olduğu ve sahip olduğu özelliklerle biricikliğine vurgu yapılarak doğal kaynakların insanların hizmetinde olduğu ifade edilmektedir. Bu nokta da göz ardı edilen en önemli unsur taşıma kapasitesidir. İnsanlar kaynakları sonsuzmuş gibi tüketmekte ve kendisi ile birlikte diğer türlerinde varlıklarını tehlikeye atmaktadır. Bu durumda çevre odaklı yeni bir paradigmaya duyulan ihtiyacı tetiklemektedir.

Ortaya çıkan bu yeni ekolojik paradigma insanların birtakım istisnai özelliklere sahip olmalarına rağmen ekolojik sınırlandırmalardan muaf olmadıklarını ve ekolojik yasalardan kaçamayacaklarını kabul etmeyi gerektirir. Bu paradigmaya bağlılık, insanı sonlu bir küresel ekosistemin üyeleri olarak görmeye götürür, onların varlığı nihai

olarak bu sistemin sürekli istikrarına bağlıdır. Yeni ekolojik paradigma temelde Homosapiens'in diğer tüm türlerin büyümesini ve gelişmesini düzenleyen aynı fiziksel yasalar tarafından yönetildiği gerçeğine dikkat çeker. Dolayısıyla bu yeni paradigma, insan toplumlarına ilişkin istisnacı bakış açısını reddeder (Dunlap, 1980: 7-8).



Resim 2. 1. Egosistem ve Ekosistem Şekilsel Gösterimi²

Bu bilgilerden hareketle yeni ekolojik paradigma insanların çevre üzerinde sınırsız egemenliğini eleştirmektedir. Dunlap ve Catton, insanların belirleyici ve ayırıcı birtakım özelliklere sahip olduğunu kabul ederken insanın ekosistemden ayrı ve ayrıcalıklı olarak ele alınmasına karşı çıkmaktadır. Çünkü insanın ekolojik döngü içerisinde bulunan varlıklara karşı üstünlüğünün bulunmadığını ancak o halkanın içerisinde bir unsur olarak konumlandığını belirtmektedirler.

2.4.1.2. Toplumsal Ekoloji

Toplumsal ekoloji geçen çeyrek yüzyılda ortaya çıkan, toplumsal ve ekolojik anlamda bir felsefe ortaya koymayı amaçlayan bir akımdır. Bu akım son zamanlarda Murray Bookchin ile ünlenmiş olsa da Kropotkin, Reclus gibi coğrafyacılar da 1800 ve 1900'li yıllarda bu konuda çalışmalar yaparak insan ve dünya etkileşimini incelemişlerdir. Kropotkin'in karşılıklı fayda, siyasi ve ekonomik ademi merkezîyetçilik, insan odaklı üretim, toplulukçu değerler ve demokrasi ile ilgili fikirleri toplumsal ekoloji geleneğine önemli katkılarda bulunmuştur. Reclus ise insan ve dünya etkileşiminin tarihsel kökenini araştırarak toplumsal ekolojinin temellerini oluşturan kentleşme, teknolojik gelişmeler, politik ve ekonomik küreselleşme, uluslararası iş birliğini kapsayan "toplumsal coğrafyayı" geliştirmiştir (Clark, 1997: 4-5).

Toplumsal ekolojinin yakın dönem temsilcisi Murray Bookchin, 1960'lı yıllarda ekolojik bir düşünce biçimini ortaya koymuştur. Bookchin, toplumsal ekoloji

² Ayrıntılı bilgi için bkz. <https://permatree.wordpress.com/2018/03/30/eco-centrismo-versus-ego-centrismo/>

geleneğinin temelini oluştururken toplumsal ve siyasal süreçler üzerine de odaklanmıştır. “Doğa üzerinde insanın, kadın üzerinde erkeğin ve toplum üzerinde devletin tahakkümünü, teknolojik, kurumsal, kültürel olarak ve bireyin rasyonelitesi ve duyarlılığı anlamında, ortadan tamamen kaldıran bütünüyle yeni, hiyerarşik olmayan bir toplumun yaratılması” hem sorunun hem de çözümün iç içe olduğunun göstergesidir (Bookchin, 1996: 20-21).

Bookchin için ekoloji daima toplumsaldır. Çünkü temel ekolojik krizlerin kökeni toplumsal sorunlardan beslenmektedir. Ekolojik anlamdaki krizlerin giderilmesi bir bakıma tahakkümlük sorununu ortadan kaldırmakla eş değerdir. İnsanın insan, erkeğin kadın, devletin toplum üzerindeki tahakkümünün ortadan kaldırılması ekolojik özgürlük anlayışı için önemlidir. Ekolojik özgürlük sadece ekonomik, toplumsal, kültürel değil aynı zamanda tinseldir (Bookchin, 1996: 76).

Toplumsal ekoloji tahakkümden arınıp, akıl ve düşünce etrafında yönlendirilirse dayanışma ve iş birliğine dayalı bir toplum özelliği olan yardımlaşma, kendiliğinden örgütlenme, özgürlük ve sübjektifliğin hâkim olduğu bir bakış açısı sergiler bu durum ise “doğalcı etiğe musallat olmuş güçlükleri uzaklaştırmış olacaktır.” Bu nitelikler toplumsal ekolojinin gizil güçlerini oluşturmaktadır (Bookchin, 1996b: 84-85).

Toplumsal ekoloji kavramını derinleştirmek için insan ve doğa ilişkisini geniş bir çerçevede ele almak gerekmektedir. Bookchin’e göre doğa insan müdahalelerine göre birinci doğa ve ikinci doğa olarak sınıflandırılmaktadır. Bilinçsiz doğal gelişim birinci doğa olarak tanımlanmaktadır. Birinci doğa insani eylemler barındırmayan vahşi doğadır. İkinci doğa ise birinci doğada yaşanan gelişmelerin sonucunda ortaya çıkan doğadır. Yani ikinci doğa insani doğa ya da toplumsal içsel doğadır. Organik evrimin içerisinde gelişen toplumsal evrim, organik evrimden farklıdır. “Bilinçlilik, istenç, değişebilir kurumlar ve ekonomik güçlerin ve tekniğin işleyişi organik dünyayı zenginleştirmek ya da onu yıkım noktasına taşımak için kullanılabilir.” Bu bakış açısıyla bu gelişim hem iyi hem de kötü olarak tanımlanabilir (Bookchin, 1996b: 48-51)

İnsan sahip olduğu özellikler dolayısıyla var olan organik dünyayı sömürme, bozma, istismar etme ve insan merkezci olarak dönüştürmesi gerekçesiyle suçlanmaktadır. Birinci doğada bulunmayan ve ikinci doğa ile gerçekleşen gelişmelerin ahlaksal sorumluluklarının taşıyıcısı olarak insan unsuru ön plana çıkmaktadır (Bookchin,

1996b: 51-52). Çünkü ikinci doğada, birinci doğanın kaynakları kölelerin sömürülmesi gibi acımasızca sömürülmüştür. Doğa bir kaynak, nesne ve hammadde olarak görülmekten öte geçmemiştir (Bookchin, 1996: 45).

Toplumsal ekoloji ile amaç insan toplumlarının özünü uyandırmak, alanını genişletmek ve ona etik bir içerik kazandırmaktır (Bookchin, 1996b: 106-107). Bunun için toplumsal tahakküm yerine özyönetim, kendi kendini yönetebilen özgür yurttaş, devletin yerelden ve merkezden yönetim aygıtlarının yerine halk meclisleri gibi yeni kurumsal yapılar oluşturulmalıdır. Dünya üzerinde doğanın tahribatı giderek artmaktadır. Doğal kaynaklar bilinçsizce tüketilmekte, hava ve akarsular kirletilmekte, toprak verimsizleştirilmekte ve aşındırılmakta, vahşi doğanın alanları giderek daraltılmaktadır. Ayrıca radyoaktif atıklar, zehirli böcek ilaçları gibi kimyasallar, artan nüfus, gürültü kirliliği, kitle yaşamı ve artan sorunları vb. gibi tahribatın genelini düşündüğümüzde, gelecek kuşakları çok parlak bir tablonun beklediği aşıkardır (Bookchin, 1996: 39-40).

Bookchin, yaşanan ekolojik sorunlarda bütün suçun teknolojik alandaki gelişmelere atfedilmesini kusurlu bulmaktadır. Çünkü teknoloji çevreyi yıkarken aynı zamanda onu iyileştirmektedir. Burada temel varsayım teknolojilerin kullanım amaçlarıdır. Doğayı teknolojik gelişmelerden yalıtma yerine bu gelişmeleri toplum ve doğal dünyanın uyumuna katkıda bulunacak şekilde ekolojik olarak düzenlemek ve geliştirmekte fayda vardır (Bookchin, 1996: 41).

Bookchin, arzu edildiği kadar zorunlu olduğu gerekçesiyle ekolojik bir toplum yaratmanın gerekliliğine vurgu yapmaktadır. Çünkü ona göre hayatta kalmak için önce yaşamaya başlamak gerekmektedir. Böyle bir toplum ancak kent-kır ayrımı, doğa ve insanların nesneleştirilmesi, kaynakların ve insanların sanayi alanında yaşanan gelişmelerden dolayı kentlerde yoğunlaşması şeklindeki tüm eğilimlerin kökten değişmesi ile gerçekleşebilir. Bu tersine çevirme kentlerin ademi merkezileşmesi ve ekosistem kalıbına tam uyum sağlayan eko-cemaatlerin kurulması anlamına gelmektedir (Bookchin, 1996: 72).

2.4.1.3. Ekofeminizm

Ekofeminizm, ekoloji ve feminizm alanlarının ortak bir paydada buluşması sonucunda ortaya çıkmış bir düşünce akımıdır. Özellikle 1970’li yıllarda yoğunlaşan kadın ve

çevre hareketlerinin tek zeminde birleşmesi ekofeminizm kavramının ortaya çıkmasına ortam hazırlamıştır.

Ekofeminist hareketi kimin oluşturduğuna dair en kapsayıcı iddialarda, zehirli kimyasalları evlerinden ve mahallelerinden temizlemek için örgütlenen ev kadınları, üniversitelerde ders veren ve araştırmalar yapan profesörler, ağaçların arasında duran aktivistler ve onları devirmeye gelen buldozerler ve sokaklarda barış kampları kuran protestocularla askeri üslerin tamamı kendilerini öyle tanımlasınlar ya da tanımasınlar ekofeministtir. Bununla birlikte, genel olarak, ekofeminist teori, özellikle kadınların ezilmesini ve çevresel sömürüyü içeren sistemik bir tahakküm analizini içerir ve politik örgütlenme ve ekolojik, sosyal olarak adil yaşam tarzlarının yaratılması için yol gösterici ışıklar olarak ekolojik ve feminist ilkelerin bir sentezini savunur (Lahar, 1991: 28-29).

Ekofeminizm kavramını ilk olarak Fransız feminist Françoise d'Eaubonne'in 1974'te yayınlanan "Le Féminisme ou la Mort" adlı eserinde kullanıldığı düşünülmektedir. Bu eserde erkeklerin üretim süreçleri ve kadın bedeni üzerinde kontrolü, aşırı üretim nedeniyle ortaya çıkan çevresel yıkım ve aşırı doğumlar nedeniyle yaşanan nüfus artışının çifte krize sebep olduğunu belirtmektedir. D'Eaubonne, ataerkil erkek egemenliğinden iktidarın kadınlar tarafından alınmasını, bu hegemonyaya karşı eşitlikçi bir yönetim anlayışı için çağrıda bulunmuştur (Mellor, 2000: 63).

Ekoloji, canlı ve cansız tüm yaşam formlarının karşılıklı ilişkileriyle ilgilenmektedir. Doğayı, insanı ve insan olmayanı birbiriyle uyumlu hale getirmeyi amaçlamaktadır. Parçalanma ve uzmanlaşma çağında bütünleştirici bir bilimdir. Ayrıca insan toplumunu doğal çevreyle uyum içinde yeniden yapılandırmak için varsayımlar öneren yapılandırıcı bir bilimdir. İnsanlar ve çevreleri arasındaki ilişkinin hem biyolojik hem de sosyal yönlerini bilinçli olarak birleştirmeye çalışan bakış açısı, toplumsal ekoloji olarak bilinir. Toplumsal ekoloji insan toplumundaki tahakküm ve hiyerarşiyi insan olmayan doğanın yağmalanmasına bağlayan anarşist eleştiriyi somutlaştırmaktadır. Bu bağlamda feminizm olmadan toplumsal ekolojiyi açıklamak eksik kalmaktadır. Feminizm, erkeğin kadın üzerindeki tahakkümüne odaklanmaktadır. Ekofeminizm ise toplumsal ekolojinin özgür ve ekolojik bir yaşam tarzı yaratma hedefine ulaşmak için ihtiyaç duyduğu ekoloji ve feminizm arasındaki bağlantıları geliştirmeyi amaçlamaktadır (King, 1989: 18-19).

Toplumsal ekoloji, doğa ve kültürün ayrı ve karşıt olduğu şeklindeki ikicil inanca meydan okumaktadır. Ekofeminizm bu muhalefetin kökeninde kadın düşmanlığının bulunduğunu belirtmektedir. Bu kapsamda ekofeminist ilkeler aşağıdaki inançlara dayanmaktadır (King, 1989:19-20):

- Batı eksenli olan sanayileşme doğaya karşıt olarak gelişmiştir. Kadınların doğaya erkeklerden daha yakın olduğu düşünüldüğünde diyalektik olarak kadının tahakküm altında olması sürekli pekiştirilir.
- Dünyadaki yaşam bir hiyerarşi mücadelesi değil birbirine bağlı bir ağıdır. Doğal bir hiyerarşi yoktur; insan hiyerarşisi doğaya yansıtılır ve daha sonra sosyal tahakkümü haklı çıkarmak için kullanılır. Bu nedenle, ekofeminist teori, insan olmayan doğanın egemenliği de dahil olmak üzere tüm tahakküm biçimleri arasındaki bağlantıları göstermeye çalışır ve ekofeminist uygulama zorunlu olarak hiyerarşi karşıtıdır.
- İnsan ve insan olmayan formları içeren sağlıklı ve dengeli bir ekosistem, çeşitliliği korumalıdır. Biyolojik basitleştirme, yani tür çeşitliliğinin yok olması, insanları meçhul işçilere indirgemeye veya kitle tüketici pazarları aracılığıyla zevk ve kültürün homojenleştirilmesine tekabül eder. Ortak çıkarlar üzerine kurulmuş, ancak çeşitliliği destekleyen ve her türlü tahakküm ve şiddete karşı çıkan, merkezi olmayan bir küresel harekete ihtiyaç duyulmaktadır. Potansiyel olarak, ekofeminizm böyle bir harekettir.
- Tür çeşitliliğinin devamı, doğayla, kendi bedensel doğamızla ve çevremizdeki insan dışı doğayla ilişkimizin yenilenmesini; doğa-kültür ikiliğine meydan okunmasını ve insan toplumunun feminist ve ekolojik ilkelere göre radikal bir şekilde yeniden yapılandırılmasını gerektirir.

Ekoloji hareketi, teoride ve pratikte, hiçbir sesi olmayan ve uygarlığımızda öznel olarak algılanmayan “öteki” doğa adına konuşmaya çalışır. Feminizm, ataerkil insan toplumundaki orijinal “öteki”nin sessiz kalmayı veya artık “öteki” olmayı reddetmesini temsil eder. Kadınlar, toplum içinde sessiz kalan ve artık feminist hareket aracılığıyla konuşan insan toplumundaki “ötekiler”dir (King, 1989: 20).

Kadınların doğal çevreciler olarak imajı, popüler literatürde üstünlük kazanmış ve enternasyonalist politik bağlamlarda etkin bir şekilde konuşlandırılmıştır (Sturgeon, 1999: 256). Ancak ekofeminizm, “sadece” kadın egemenliği ile “doğa” arasındaki

ilişkilerle ilgili değildir. Yani insan ve insan olmayana yönelik tahakküm ve bu tür tahakkümün karmaşık kalıplarıyla ilgili olarak eleştirel, sosyal ve politik teorideki her şey hakkında ekofeminizm çıkarımlarda bulunabilmektedir (Cudworth, 2005: 2).

Felsefe olarak ekofeminizm, çevre etiğinin yeni bir çeşididir. Kadınlara yönelik baskı ile doğaya yönelik baskı arasında bir bağlantı olduğu düşünülmektedir. Eaubonne'un ekofeminizm üzerine görüşlerini belirtmesinden on yıl kadar sonra, Karen J. Warren ekofeminizm ile ilgili temel varsayımlarda bulunmuştur (Tong, 2006:432):

Kadınlara yönelik baskı ile doğaya yönelik baskı arasında önemli bağlantılar vardır; bu bağlantının içeriğini anlamak kadınlara yönelik baskının ve doğaya yönelik baskının anlaşılması için zorunludur; feminist kuram ve uygulama ekolojik bir bakış açısı da içermelidir; ekolojik sorunlara getirilecek çözümler feminist bakış açıları da içermelidir.

Ekofeminizm basit bir ifadeyle toplumsal cinsiyetin, toplumsal örgütlenmesi ile toplumların “doğa” açısından örgütlenme biçimleri arasındaki bağlantıları dikkate alan bir dizi bakış açısını kapsamaktadır. Ekofeminizmin en önemli katkısı çevre ve toplum ilişkilerinde birbirini kesen çeşitli farklılık hiyerarşilerine (örneğin, sınıf, ırk gibi) dayanan çok sayıda sosyal tahakküm, dışlama ve içirme anlayışıdır. Ekofeminist teorinin amacı, bağlantıların, farklılık ve tahakküm oluşumlarının ve pratiklerinin iç içe geçtiği araçların haritasını çıkarmaktır (Cudworth, 2005:1).

Feminizm akımının kendi içerisinde yaşadığı görüş ayrılıkları ekofeminizm akımında da görülmektedir. Bu bölünmeler ekofeminizmin güç kaybetmesine sebep olmuştur. ABD’li sosyal ve çevre tarihi araştırmacısı Profesör Carolyn Merchant ekofeminizmi liberal, kültürel, sosyal ve sosyalist ekofeminizm olarak dört başlık altında incelemeyi uygun görmüştür (Tamkoç, 1996: 78):

Liberal ekofeminizm, yeni yasalar ve kurallar çerçevesinde insan ve doğa ilişkisinin reformcu bir bakışla düzelebileceğine inanmaktadır. Kültürel ekofeminizm, var olan çevre sorunlarına mevcut ataerkil sistemin eleştirisinin yapılması üzerine odaklanmakta, kadın ve çevreyi kurtaracak alternatifler düşünmektedir. Sosyal ekofeminizm ve Sosyalist ekofeminizm iki ayrı alan olarak değerlendirilmektedir. Ancak hem sosyal hem de sosyalist feminizm kapitalist ataerkil sistem üzerine görüşler geliştirilmiştir. Ataerkil sistemin getirisi olan kadınların erkekler tarafından ezilmesi ile kapitalist sistemde insanların doğayı ezmesi arasında fark olmadığı belirtilmektedir (Tamkoç, 1996: 79).

Teorik ve politik deneyimlerinden bağımsız olarak, ekofeministler, değişim mekanizmalarına ilişkin algılarında farklılık gösterebilir de kadınları sürdürülemez bir dünyadan sürdürülebilir bir dünyaya geçişte kilit oyuncular olarak görürler (Mellor, 2000: 64).

Ekofeminizm farklı alanlara yayılmasına rağmen ataerkil tahakkümü ve kadının konumu, doğanın sömürülmesi, eşitlikçi bir ekolojik yapının oluşturulması gibi benzer konular üzerine yoğunlaşmıştır. 19. ve 20. yüzyılda yaygınlaşan kapitalist sistemler çevresel ve sosyal koşullar üzerinde kilit bir rol oynamıştır.

2.4.1.4. Eko-kapitalizm ve kapitalizmin çelişkileri

Kapitalizmin temel ilkesi mal ve hizmetlerin sürekli üretim ve tüketimine dayanan bir politikayı yaygınlaştırmaktır. Bunun nasıl yapılacağı ise ülkelerin kendi inisiyatifindedir ancak genel bir kanı zenginliğin yukarıdan aşağıya doğru damlayacağı yönündedir. Bahsi geçen “damlamak” sözcüğü Porritt’e “gıcırtılı masalarda, yedikleri etin yağı çenelerinden süzülerek kolalı örtüler üzerinde göletler oluşturan göbeği yağ bağlamış endüstriyalistlerle, onlara bakarak karınlarını hayallerle dolduran süzölmüş, bir deri bir kemik kalmış işçileri gösteren şu 19. yüzyıl karikatürlerini” hatırlatmaktadır (Porritt, 1989: 54). Günümüzde de sermaye sahipleri ile işçilerin arasında böylesine bir uçurum bulunmaktadır. İşçiler fabrikalarda çalışarak belki de hiç sahip olamayacakları ürünlerin üretiminde başat rol oynamaktadır. Böylece zenginler ve yoksullar arasındaki uçurumlar büyüyerek zenginin daha zengin, yoksulun daha yoksul olduğu bir dünya düzeni oluşmaktadır.

1944 yılında Karl Polanyi, kapitalist pazarın büyümesinin ve ekonomik ilişkilerin genel olarak kendi sosyal ve çevresel koşullarını nasıl bozduğunu veya yok ettiğini tartışan “The Great Transformation” isimli kitabında (O’Connor, 1998: 160) bize kapitalizm sisteminin kendi içerisinde bir çelişki yaşadığından bahsetmektedir.

Kapitalizmin başarısızlığı ve insanların ihtiyaçlarını karşılama tarzı oldukça ilginç çelişkiler yaratmaktadır. Çelişkinin temel vurgusu zenginliklerin insanların yaptıkları işlerle toplum geneline dağıtıldığı olgusudur. İnsanlar kapitalizm sisteminde işlerde çalışıyor çünkü hayatta kalmak için gelir elde etmek zorundalar. Bu durum işçilerin insanların işine yarayan ya da yaramayan birçok şeyin üretiminde çalışması anlamına gelmektedir. İnsanlar yalnızca para kazanmak için gereksiz şeyler üretmekte ve onları

satmak için bu ürünlere ihtiyacı varmış gibi bir ortam oluşturulmaktadır. Kapitalizmin devamlılığının sürdürülmesi için talep yaratılması gerekmektedir. Sistem sorunsuz bir şekilde işlerse yani istihdam oluştursa evren tahrip edilmekte; sistem işlemezse yani kitlesel istihdam ortadan kalkarsa insanlar zor durumda kalmaktadır (Porritt, 1989: 54-55).

Hammadde ihtiyaçlarının artmasıyla kapitalizm sistemi bir süre sonra kendi içerisinde sürdürülebilirliğini kaybetmeye başlamıştır. Çünkü birinci doğanın tahrip edilip insanlar tarafından dönüştürülmesi ile oluşan ikinci doğa da bir süre sonra ihtiyaçlara cevap verememiştir. Kapitalist üretim biçiminde insan çeşitli teknolojilerle doğayı dönüştürmüş ve onu bir kaynak, bir nesne olarak görmüştür. Üretim, sermaye, birikim, artı değer, emeğe yabancılaşma, metalaşma gibi kavramlarla karşılaştığımız bu sistem sürdürülebilirliğini doğal kaynakların işlenmesi ve kaynakların sermaye unsuru olarak kullanılmasıyla sağlamıştır. Çünkü kapitalizm üretimin ve tüketimin sürekliliğine odaklanmaktadır. Son yıllarda yaşanan tüketim çılgınlıkları, ihtiyaç fazlası üretim ve ihtiyaç fazlası tüketim insanların doğa üzerindeki hakimiyetinin artmasına ve çevresel tahribatın boyutunun artmasına sebep olmaktadır. Sonuç olarak yaşanan gelişmeler kapitalizmin devamlılığını sağlaması için yeni alanlara yönelmesine zemin hazırlamıştır. Kapitalizmin belki de en çok eleştirilen yönlerinden birisi olan çevresel tahribatlar kapitalizmin aynı zamanda yeni bir çıkış noktası olmuştur. Kapitalizm bir sistem olarak çevre dostu bir anlayışla da konumlanmaya başlamış ve belki de bu zamana kadar ki yaptığı tahribatların bir günah çıkarması olarak ekolojik bir politikaya yönelmiştir.

Yeşil kapitalizm olarak da literatürde kullanılan eko-kapitalizm, üretim ve sermaye odaklı olan anlayışında çevreyi dikkate alarak doğa dostu bir sürdürülebilirlik benimsemektedir. Sanayileşme ve endüstriyel gelişmeler ülkeleri hammadde, ucuz iş gücü, emek, sermaye süreçlerini geliştirmeye yönlendirmektedir ancak her büyümenin sınırları bulunmaktadır. Kapitalist sistemde yeterince büyüdüğünde birtakım krizlerle karşı karşıya kalmıştır. Kıt kaynakların sınırsızca ve sonu yokmuşçasına kullanımı, hammadde kaynaklarının tükenmesi, ekolojik yıkımlar, zararlı endüstriyel atıklar, artan nüfus, hava-çevre ve su çevre kirliliği bu krizlerin yalnızca bir kısmını oluşturmaktadır.

Sistemin sürdürülebilirliği için yeni talepler yaratmak ve kitlesel işsizliğin önüne geçebilmek adına kapitalizm “kullan-at” ekonomisini hayata geçirmiştir. Ancak bu durum ekolojik ilkelerle ters düşmektedir. Çünkü sonlu bir gezegende sonsuz bir tüketimin gerçekleşmesi mümkün değildir. Kapitalizm içinde barındırdığı bu çelişkilerle bir süre sonra sistemin devamlılığını tehlikeye atmaktadır (Porritt, 1989: 56).

Kapitalizmin içerisinde çelişkiler barındırdığını “kapitalizmin ikinci çelişkisi” teoremi ile dile getiren isim James O’Connor’dır. James O’Connor (1998) kapitalizmin yaşadığı bu çelişkinin iki şekilde gerçekleştiğini söylemektedir. Kapitalistler üretim araçlarına sahiptir bu nedenle ilk çelişki emek ve sermaye arasında gerçekleşmektedir. Kapitalizm sistemi ile sadece metalaşma gerçekleşmez aynı zamanda artı değerde üretilir. Kazanç elde ederek büyümek kapitalist sermaye sahiplerini cezbediği için çalıştırdıkları işçilere ürettikleri ürünlerin toplam değerinden daha az ücret öderler. Böyle emeği sömürülen işçiler emekleri ile ürettikleri ürünlere yabancılaşırlar. Marx’a göre artı değerın kazanılması için emeğin sömürülmesi gerekmektedir. Bu durum sınıf çatışmalarına ve ekonomik krize sebep olmaktadır. O’Connor’a göre kapitalizmin ikinci çelişkisi kapitalist ve biyofiziksel çevre arasında yaşanmaktadır. Buna göre kapitalizm doğası gereği ekoloji karşıtı bir sistemdir. Kısacası kapitalizm sadece emeği değil aynı zamanda doğayı da sömürmektedir (Konak, 2010: 277-278; O’Connor, 1998).

O’Connor kapitalizmin devamlılığı için geliştirilen ekolojik yönelimin mümkün olmadığını çünkü kapitalizmin temelinde üretim ve tüketim ilişkisinin daima bulunduğunu belirtmektedir. Çevre dostu bir ekonomik kalkınma modelinin geliştirilmesi, kaynakların bu yollarla sermayeye kazandırılması hali hazırda yine kapitalizmin üretim ve tüketim süreçlerine, insanın doğa üzerindeki hakimiyetine hizmet etmektedir. İnsanların doğa üzerindeki hakimiyeti devam ettiği sürece kapitalizmin vaat ettiği çevre dostu kalkınma ve büyüme sağlam bir zemine oturmamaktadır. Çünkü doğa sürdürülebilirliği kendisine bağlı bir sistemde tahrip edilmeye devam etmekte ve üretim metasına dönüşmektedir. Üretim ilk önceleri doğal kaynakların sisteme kazandırılması ile gerçekleşirken artık mekanlarda bu sistemde üretilip insanlara servis edilen ürünler haline gelmiştir.



3. YEREL YÖNETİMLERDE KENT HAKKI VE KATILIMCI İLETİŞİM

3.1. Kavram Olarak Katılımcılık

Katılımcılık kavramı, özellikle çok disiplinli çalışmalarda farklı yönleriyle karşımıza çıkmaktadır. Kullanım biçimlerindeki çeşitlilik kavramın çerçevesinin çizilmesini zorlaştırmaktadır. Ancak diğer yandan da söz konusu çeşitlilik, kavramın etki ettiği alanları ve kapsayıcılığını belirlemek için önem arz etmektedir. Buna göre alan yazında yer alan katılımcılık ile ilgili tanımlar aşağıdaki gibi aktarılmaktadır:

Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü katılımcılık kavramını, belirlenen politikaların ve kamu hizmetlerinin kalitesinde iyileştirmeler yapmak için vatandaşların, sivil toplum kuruluşlarının, işletmelerin ve diğer paydaşların ortak çalışarak hükümetin karar alma süreçlerine dahil edilmesi olarak tanımlamaktadır (OECD, 2009: 22). Devlet Planlama Teşkilatı'na göre katılımcılık, “devletin politika oluşturma, uygulama ve denetleme sürecine vatandaşların ve sivil toplum örgütlerinin dahil olmasını anlatan bir kavram” olarak tanımlanmıştır (DPT, 2007:14). Görüldüğü üzere OECD ve DPT karar alma süreçlerinde katılımın önemine vurgu yapan benzer katılımcılık tanımları geliştirmiştir.

TDK sözlüğüne göre katılım “katılma işi, iştirak” şeklinde tanımlanmaktadır.³

İnsanları karar alma sürecinin merkezine koyma misyonuyla hareket eden İngiltere merkezli sivil toplum oluşumu olan Involve, demokratik toplumlarda süreklilik gösteren bir demokrasi inşa etmek için katılım kavramının önemine vurgu yapmaktadır. Involve'a göre katılım “insanların hayatlarını etkileyen şeylere dahil olması ve kararlara etki etmesi” olarak tanımlamaktadır (Involve, 2023).

Toksöz'e göre katılımcılık; “karar alma süreçlerinin hazırlıktan uygulamaya ve oradan da izlemeye kadar olan aşamalarında bireyden başlayarak sivil toplumun ve halkın etkin biçimde sürece dahil olmasını ifade etmektedir” (Toksöz, 2008:19).

Katılımcılık, güçlendirme, kendini savunma, dahil olma gibi kavramlarla birlikte kullanılmaktadır (Croft ve Beresford, 1992: 20).

³ Türk Dil Kurumu Sözlükleri, <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 03.03.2023.

Bilgin ve Göregenli ise katılımı; “Bir şeyden pay almak, bir şeyin içine girmek, ortak olmak ve bir işin aktörleri arasında yer almak” olarak tanımlamıştır (Bilgin ve Göregenli, 1996: 53).

Katılım tanımı gereği ait olma, saygı, kendini gerçekleştirme, gönüllülük ve bağlılık içeren, zorlama olmaksızın gerçekleşen toplumsal eylemlerdir. Bir örgüte, komiteye ya da derneğe katılım sağlamak rıza ve gönüllülük esasına dayanmaktadır (Smith, 1975: 247).

Katılımcılık ile ilgili yapılan tanımların “bir şeye dahil olma, iştirak etme” gibi anlamlarda kullanılarak bir şeyin parçası olduğumuzu hissettirmeyi amaçladığı görülmektedir. Ayrıca “kamu politikalarının üretilmesinde ve karar alma süreçlerinde aktif olma” gibi anlamlarda kullanılarak bireylerin kendilerini ilgilendiren konularda eyleme geçerek gösterdikleri aktif katılımcılığa da vurgu yapmaktadır. Görüldüğü üzere katılım kavramının sosyokültürel boyutu olduğu kadar politika üretme, kararlara katılım ve alınan kararların sürdürülebilirliğine etki ettiğinden dolayı politik bir boyutu da bulunmaktadır. Bu boyutta vatandaşların yönetime aktif bir şekilde katılması beklenmektedir. Farklı görüşlerin ve çıkarların ortak zeminde uzlaşması ve bireysel çıkarların ortak iyiye dönüşmesi anlamında bu süreç önem arz etmektedir. Çünkü yönetime vatandaşların bireysel katılımlarının yanı sıra örgütlü katılımları daha etkili olmaktadır. Bu nedenle katılımın artırılması için vatandaşların, sivil toplum kuruluşlarının ve paydaşların birlikte hareket etmesi gerekmektedir.

Katılımcılıkta birlikte hareket etmek, yönetim organları, kurumlar ve paydaşlar arasında doğrusal ve karşılıklı etkileşime dayanan bir süreci ifade etmektedir. Katılım noktasında süreçler ve yöntemler araç görevi görürken önemli olan bağlantıların niteliğidir. Katılımın etkili ya da etkisiz olduğunu gösteren araçları kullanan bireylerin ve sosyal yapıların davranış, tutum ve kararlılık boyutlarıdır. Katılım etkili yürütüldüğünde yönetimden halka bütün paydaşlar sürece dahil edilmiş olması beklenmektedir (Kalkınma Bakanlığı, 2012). Buradan hareketle etkili katılımı sağlamak için olmazsa olmaz üç unsurun bulunması gerekmektedir (Karakuş, 2010:27);

- Vatandaşların politika üretme ve karar verme süreçlerine dahil edilerek şeffaf bir yönetim anlayışının geliştirilmesi,

- Vatandaşlar ile yönetim arasında bilgi akışının dürüstlük ve güvenilirlik çerçevesinde gerçekleşmesi için gerekli düzenlemelerin yapılması,
- Vatandaşların yönetime katılmaları hususunda katılım kanalları hakkında bilgilendirilmesi.

Bu üç unsurun titizlikle uygulanması vatandaş ve yönetim ilişkilerinin temellerinin sağlam atılmasına ve ilişkilerinin güçlenmesini sağlamaktadır.

Katılım vatandaşlar ve yönetimler açısından karşılıklı faydanın sağlandığı bir süreçtir. Buna göre katılımcılığın vatandaşlar ve yönetimler için faydası aşağıda tabloda aktarıldığı gibidir (Löeffler vd, 2011: 11):

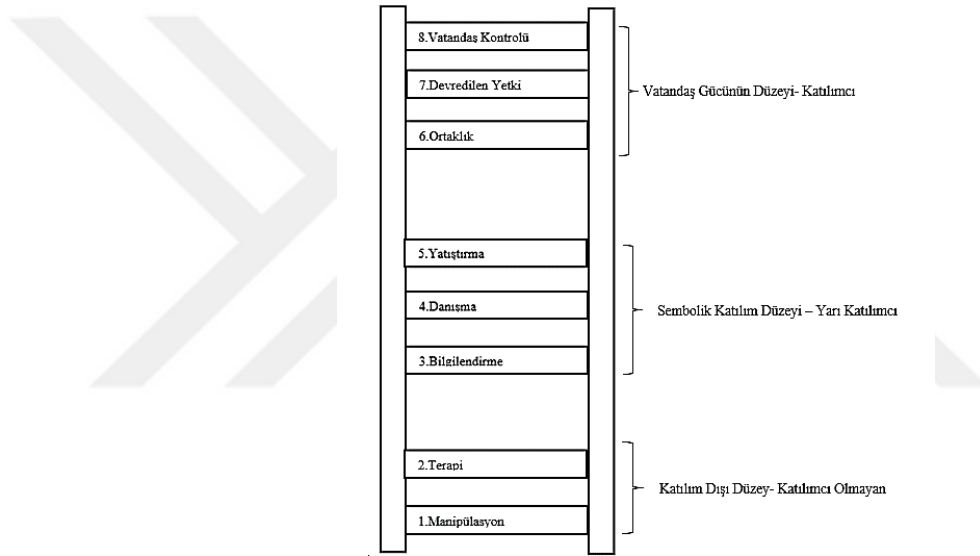
Vatandaşlar İçin Katılımın Faydaları	Yönetimler İçin Katılımın Faydaları
Daha fazla ve etkili bilgilendirme	Vatandaşların daha fazla ve kolay bilgilenmesini sağlama
İstek ve şikayetlerinin doğrudan yönetimlere iletebilme	Vatandaşlarla etkili iletişim kurarak onların istek ve şikayetlerini öğreneceği iletişim kanallarını aktif tutma
Sosyal yeterliliklerini, becerilerini ve başkalarına karşı hoşgörülerini geliştirme	Çekişmeli süreçlerde yapılacak eylemler için daha büyük vatandaş desteğini sağlama
Yeni politikaların üretilmesinde ve projelerin uygulanmasında aktif katılım sağlama	Dahi etkili politika ve proje tasarlama, bütçe tasarrufu yapma ve olası riskleri azaltma
Karar alma merciinde bulunan yöneticilerin şeffaf, duyarlı ve hesap verilebilir olmasını sağlama	Vatandaşların güveninin kazanıldığı toplumsal oryantasyonu artırma

Tablo 3. 1. Katılımcılığın Faydaları

Siyasal hayatta katılım bir ihtiyaç olmakla birlikte aynı zamanda yurttaşların var olan durumlardan dolayı memnuniyetsizliklerini, daha iyi bir yönetime sahip olma arzusunu, kendileri ile ilgili alınacak olan kararlarda birey odaklı politikaların üretilmesini ve gözetilmesini sağlamaktadır. Demokratik sistemlerde vatandaşlar istek ve şikayetlerinin dikkate alınmasını önemsemektedirler. Bu durum demokratik sistemlerin uzun vadeli istikrarının sağlanması konusunda önem arz etmektedir. Vatandaşların görüş ve fikirlerini yalnızca dört ve beş yıllık periyotlarda tekrarlanan genel ve yerel seçimler sırasında değil istek duydukları her anda yapmasına imkân sağlanmalıdır. Böylece yöneticilerin ürettikleri politikalar ve yaptıkları faaliyetlerde vatandaşların fikirlerine açık olması sürecin iyileştirilmesine katkı sunmaktadır. Ayrıca kamusal alandaki faaliyetlerin meşruiyetinin sağlanması ve yasal düzenlemelerin benimsenme hızının vatandaş katılımı ile arttığı bilinmektedir. (Akdemir, 2019: 39-40).

3.1.1. Katılım Merdiveni

Vatandaşların aktif bir şekilde karar alma mekanizmalarında rol almasının ön görüldüğü katılımcılıkta, esas olan katılımın boyutları ve düzeyleridir. Bu hususta birden fazla araştırmacı ve kurum katılımın düzeylerini belirleyen çalışmaları alan yazına kazandırmıştır. Arnstein'in katılım merdiveni adı altında katılımın seviyelerini incelediği eseri diğer araştırmacılara örnek olmuştur ve vatandaş katılımı ile ilgili çok çeşitli sınıflandırmaların ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Bu başlık altında Arnstein, White, Pretty, Wilcox gibi araştırmacıların katılım düzeylerine ilişkin sınıflandırmalarına yer verilecektir.



Şekil 3. 1. Arnstein'in Katılım Merdiveni

Arnstein, 1969 yılında kaleme aldığı "A Ladder of Citizen Participation" isimli çalışmasında vatandaşların katılım düzeyini belirlediği 8 basamaklı bir katılım merdiveni tipolojisi oluşturmuştur. Bu merdivenin basamakları vatandaşların karar verme aşamasındaki katılımcı güçlerini yansıtmaktadır. Buna göre; merdivenin en alt basamaklarını oluşturan (1) Manipülasyon ve (2) Terapi, katılımcı olmayan- katılım dışı düzeyi temsil etmektedir. Bu iki basamak, bazıları tarafından gerçek katılımın yerini almak için icat edilen "katılmama" düzeylerini tanımlamaktadır. Bu basamaktaki esas amaç vatandaşların, içeriklerin planlanmasına veya yürütülmesine katılmasını sağlamak değil, güç sahiplerinin katılımcıları "eğitmesini" veya "iyileştirmesini" sağlamaktır (Arnstein, 1969: 217).

Merdivenin orta kısmını oluşturan (3) Bilgilendirme, (4) Danışma- İstişare ve (5) Yatıştırma basamakları göstermelik katılımı temsil eden yarı katılımcı düzeyi oluşturmaktadır. Bu düzeyde vatandaşlar katılım süreçlerine dahil olabilir ve seslerini duyurabilir ancak görüşlerinin yöneticiler tarafından dikkate alınacağını garanti etme gücünden yoksundurlar (Arnstein, 1969: 217).

Merdivenin üst basamaklarını oluşturan (6) Ortaklık, (7) Devredilen Yetki ve (8) Vatandaş Kontrolü unsurları vatandaşların karar verme süreçlerinde artan yetki ve güçlerini temsil ederek vatandaş gücünün düzeyini ve katılımcılığı vurgulamaktadır (Arnstein, 1969: 217).

Alan yazında ön plana çıkan katılım düzeyi sınıflandırmalarından birisi de Pretty'e aittir. Pretty bu sınıflandırmasını Pretty (1994), Hart (1992), Satterthwaite (1995), Adnan, Alan ve Brustnow (1992) çalışmalarından yararlanarak yapmıştır. Pretty'nin katılım düzeyi sınıflandırması şu şekilde aktarılmaktadır (Pretty, 1995: 1252; Pretty, 1994: 41):

Manipülatif Katılım	Manipülatif katılımı halkın resmî kurumlarda temsilcileri bulunmaktadır ancak katılım semboliktir.
Pasif Katılım	Pasif katılımı vatandaşlar neye karar verildiğinin ve halihazırda ne olduğunun farkındadırlar ancak süreç ile ilgili görüşlerini sonrasında tek taraflı belirtirler. Bu hususta paylaşılan bilgilerin yönü yönetimde vatandaşlara doğru akmaktadır.
İstişare Yoluyla Katılım	İnsanlar kendilerine danışılarak veya soruları yanıtlayarak katılım gösterirler. Bu katılım sürecinde yönetimlerin vatandaşların fikirlerini ve görüşlerini dikkate alma yükümlülüğü yoktur.
Maddi Teşviklere Katılım	Maddi teşviklerle katılımı vatandaşlar gıda, nakit veya diğer maddi teşvikler karşılığında kaynaklarla katkıda bulunarak katılım sağlarlar.
İşlevsel Katılım	Vatandaşlar, önceden belirlenmiş hedeflere ulaşmak için özellikle de maliyetlerin düşürülmesine ulaşmanın bir yolu olarak gruplar oluşturarak katılabilirler.
Etkileşimli Katılım	Bu aşamada katılım sadece hedeflere ulaşmanın bir yolu olarak değil, bir hak olarak görülür. Gruplar, yerel kararlar üzerinde kontrol sahibi olduklarından ve mevcut kaynakların nasıl kullanılacağını belirlediklerinden, yapıların veya uygulamaların sürdürülmesinde çıkarları vardır.
Kendini Harekete Geçirme	Vatandaşlar sistemleri değiştirmek için dış kurumlardan bağımsız olarak inisiyatif olarak katılım sağlamaktadır. İhtiyaç duydukları kaynaklar ve teknik tavsiyeler için dış kurumlara iletişim kurarlar, ancak kaynakların nasıl kullanıldığı konusunda kontrolü ellerinde tutarlar. Hükümetler ve STK'lar elverişli bir destek çerçevesi sağlarsa, kendi kendine katılım yaygınlaşabilir.

Tablo 3. 2. Katılım Tipolojisi

White, 1996 yılında yaptığı çalışmada katılımın, “nominal, araçsal, temsili ve dönüştürücü” olmak dört düzeyi olduğundan bahsetmektedir. Ona göre her düzeyin

farklı işlevleri bulunmakta olup “en üstteki” (daha güçlü) ve “tabandaki” (daha az güçlü) aktörlerin her birinin biçime ilişkin farklı algıları ve ilgileri olduğunu savunmaktadır (White, 1996: 144-147).⁴

Nominal Katılım	Daha güçlü aktörlerin kalkınma planlarına meşruiyet kazandırmak için bu yöntemi kullandığını söylemek mümkündür. Daha az güçlü insanlar, kararlara dahil olma arzusuyla bu sürece dahil olurlar. Ancak sembolik bir görüntüden biraz fazlasıdır ve değişiklikle sonuçlanmaz.
Araçsal Katılım	Topluluk katılımını, belirtilen bir amaca yönelik bir araç olarak görür. Genellikle proje uygulamasında topluluk üyelerinin beceri ve bilgilerinin verimli kullanımını esas alır.
Temsili Katılım	Topluluk üyelerine, onları etkileyen projelerin veya politikaların karar verme ve uygulama sürecinde söz hakkı verilmesini içerir.
Dönüştürücü Katılım	Kararlara katılım sağlayanların güçlendirilmesiyle sonuçlanır ve sonuç olarak marjinalleşmeye ve dışlanmaya yol açan yapıları ve kurumları değiştirir.

Tablo 3. 3. Katılımın Biçimleri ve İşlevleri

Katılım sınıflandırmasıyla ilgili çalışma yapan bir diğer araştırmacı da David Wilcox’dur. Wilcox, Arnstein’in 1969’da Amerika Birleşik Devletleri’nde vatandaşların planlamaya katılımı için oluşturduğu sekiz basamaklı katılım merdivenini geliştirerek kendi sınıflandırmasını yapmıştır. Buna göre (Wilcox, 2003:4-8);

Bilgi	Vatandaşlara politikalarla ilgili bilgi vermek
Danışmanlık	Vatandaşlara bir dizi seçenek sunmak ve alınan geri bildirimleri dinlemek
Birlikte karar vermek	Vatandaşları ek fikirler ve seçenekler sunmaya teşvik etmek ve ortak karar alma ortamı yaratmak
Birlikte hareket etmek	Farklı çıkarlar neyin en iyi olduğuna birlikte karar vermekle kalmaz, aynı zamanda bunu gerçekleştirmek için bir ortaklık oluştururlar
Bağımsız topluluk çıkarlarını desteklemek	Yerel gruplara veya kuruluşlara, yönergeler dahilinde kendi gündemlerini geliştirmeleri için fon, tavsiye veya diğer destekler sunulur

Tablo 3. 4. Katılım Aşamaları

Görüldüğü üzere Wilcox, yurttaşların katılımı ile ilgili yaptığı sınıflandırma da bilgi paylaşımı, danışmanlık, ortak karar verme, birlikte hareket etme ve bağımsız topluluk çıkarlarını destekleme konularına değinmiştir.

3.1.2. Temel Katılım Stratejileri

Katılımın iş birlikçi olması ve yalnızca vatandaşları değil, aynı zamanda örgütlü çıkarları, kâr amacı güden ve gütmeyen kuruluşları, planlamacıları ve kamu

⁴ Katılımın biçimleri ve işlevleri, <https://www.participatorymethods.org/method/levels-participation>, Erişim Tarihi: 05.03.2023.

yöneticilerini de herkesin etkileşim içinde olduğu ve birbirini etkilediği ortak bir çerçeveye dahil etmesi temel stratejisini oluşturmaktadır. Bu stratejik yaklaşımda vatandaşlardan hükümete veya hükümetten vatandaşlara tek yönlü bir iletişimden söz etmek mümkün değildir. İletişim, öğrenme ve eylemin bir araya getirildiği; yönetimin, çıkarların ve vatandaşların birlikte geliştiği çok boyutlu bir modeldir. Stratejilerin dayandığı temel nokta etkili katılımcı yöntemlerin iş birliği, diyalog ve etkileşimi içermesidir (Innes ve Booher, 2004: 422). Dolayısıyla hükümetlerin halkın kararlara katılımını arttırmak için bir takım temel stratejiler belirlemesi gerekmektedir. Bu temel stratejiler şu şekilde aktarılmaktadır (Innes ve Booher, 2004: 422-436'den akt. Özyol, 2013: 90-95).

1. ***Halkın Değerlerinin Alınan Kararlara Dâhil Edilmesi:*** Halkın alınan politik kararları etkileme boyutunu ölçmektedir. Bu aşamada halkın etki boyutunun iyi ya da kötü olması önemsiz olup önemli olan nokta halkın değerlerinin son kararları ne kadar etkilediği ve bu kararların yönetim tarafından ne oranda onaylandığıdır.
2. ***Halkın Aldığı Kararların Kalitesinin Yükseltilmesi:*** Halk katılımı alınan kararların kalitesinin zamanla artmasına ve iyileştirilmesine katkı sağlamaktadır. Bu aşamada halkın eğitilmesi, bilgilendirilmesi önemlidir. Aksi takdirde bahsi geçen iyileştirme ve gelişim sağlanamamaktadır.
3. ***Çıkar Çatışmalarının Çözümlemesi:*** Bu aşamada ilk olarak çatışmanın derecesi ölçümlenmektedir. Temel hareket noktası çıkar çatışması içerisinde olan grupların birbiri ile ilişkileridir. Danışma kurulları bu süreçte aktif rol oynamaktadır.
4. ***Kamu Kurumlarına Duyulan Güvenin Arttırılması:*** Hükümet ve halk ilişkilerinde güven önemli bir unsurdur. Güven eksikliğinde toplumsal uyum ve istikrardan söz etmek mümkün değildir. Yöneticilere duyulan güven iyi bir yönetim ve halka yönelik eşit, adil ve tarafsız yaklaşımla artmaktadır.
5. ***Doğru Bilginin Üretilmesi ve Halkın Bilgiye Ulaşımının Kolaylaştırılması:*** Halkın istek ve beklentilerinin belirlenerek politika oluşturma süreçlerinde dikkate alınması önemlidir. Doğru bilginin üretilmesi için hükümetler gerekli araştırmaları yapmalıdır. Ayrıca halkın bilgiye ulaşma konusunda gerekli kaynaklara erişiminin kolay olması gerekmektedir.

6. **Sivil Oluşumların Desteklenmesi:** Kamuoyunun nabzını tutan ve gündemini meşgul eden konulara karşı vatandaşların duygu ve düşüncelerini paylaştıkları, kamuoyunun belirli kesimlerini ortak hareket etmeye davet ettikleri toplumsal hareketlerin bir hak istemi olarak görülüp hükümet tarafından engellenmemesi gerekmektedir. Ancak bu hareketlerin etkisinin uzun süreli devam etmesi için örgütlü bir yapılanma gerekmektedir. Sivil toplum kuruluşlarının hareketleri desteklemesi ve bu kuruluşlarında devlet tarafından desteklenmesi önemlidir.

3.1.3. Demokratik Yönetimlerde Katılımcılık

Bir yönetim biçimi olarak ifade edilen demokrasinin devlet düzeninde işleyişi tarihsel, sosyolojik, siyasal ve kültürel olmak üzere çok boyutlu olarak ele alınmaktadır. Demokrasi ile yönetilen ülkeler, demokratik yönetime sahip ülkeler olarak ifade edilmektedir. Çoğunlukla oy kullanma, seçme ve seçilme davranışını özgürce gerçekleştirme anlamına gelen kavramın kapsamı oldukça geniştir.

Demokrasi yalnızca oy kullanmak ya da seçme ve seçilme davranışını gerçekleştirmekten ibaret değildir. Demokrasi, halkın kendisini ilgilendiren olayların farkında olması ve bunu ifade etmesi, yönetime katılım sağlaması, bu doğrultuda oluşturulan kurumlarda aktif rol oynaması, yönetim kademesini etkilemesi ve denetlemesidir (Demir, 2022: 36-37). Bu ifadelerden yola çıkarak demokrasi kavramını “genel ve eşit oy hakkı, belirli aralıklarla (düzenli olarak) yapılan, gizli oy ve açık sayım ilkesine dayanan seçim mekanizmasıyla siyasal iktidarın değiştirilme olanağının ve dolayısıyla da muhalefetin (yani düşünce, ifade ve örgütlenme özgürlüklerinin) kurumlaştığı bir siyasal sistem” olarak tanımlamak mümkündür (Köker, 2007: 13).

Touraine’nin demokrasi görüşü “bireysel ve ortak özgürlüğün toplumsal kurumlarda tanınmasına ve bu bireysel ve ortak özgürlük, yönetenler yönetilenler tarafından serbest seçimle belirlenmeden, toplumsal kurumların oluşumuna, değişimine en yüksek düzeyde katılım sağlanmadan var olamaz” anlayışına dayanmaktadır (Touraine, 1997: 35-36). Demokrasi yöneticilerin düzenli aralıklarla yönetilenler tarafından serbest seçimle belirlenmesi olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlamayı irdelenecek olursak öncelikle yöneticilerin temsiliyeti aynı zamanda toplumsal eyleyenlerin varlığına ihtiyaç duymaktadır. İkinci olarak seçmenlerin yurttaş olması ve kendilerini yurttaş olarak kabul etmesi gerekmektedir. Son olarak yöneticilerin erki

konusunda iktidarın hangi sınırlar içerisinde çalışacağını belirleyen yasalar bulunmalıdır (Touraine, 1997: 44-46).

Demokrasi kavramının aynı zamanda var olan nüfusa kendi kaderini belirlemesi için bir dereceye kadar yetki gücü vermesi onu kendi içinde iyi kabul edilen bir sistem olarak göstermektedir (Tilly, 2014: 21).

Robert Dahl, bir süreci demokratik olarak nitelendirebilmek için bir takım asgari süreçlerin olması gerektiğini vurgulamaktadır. Buna göre “etkin katılım, oy eşitliği, aydınlanmış anlayış kazanma (bilgiye erişebilme), gündemin kontrolü ve yetişkinlerin sürece dahil edilmesi” demokrasi için önemli unsurlardır. Etkin katılım bir politika benimsenmeden önce, tüm üyeler, politikanın ne olması gerektiğine ilişkin görüşlerini diğer üyelere bildirmek için eşit ve etkili fırsatlara sahip olmalı anlayışına dayanmaktadır. Oy eşitliği ise politika ile ilgili kararın nihai olarak verileceği an geldiğinde, her üyenin eşit ve etkili bir oy kullanma hakkı olmasını ve tüm oyların eşit sayılmasını kapsamaktadır. Aydınlanmış anlayış kazanma, zaman açısından makul sınırlar içinde, her üyenin ilgili alternatif politikalar ve bunların olası sonuçları hakkında bilgi edinme konusunda eşit ve etkin fırsatları olması gerektiğini savunmaktadır. Gündemin kontrolünde, üyeler hangi konuların gündeme alınacağına ve isterlerse hangi konuların gündemde kalacağına karar verme konusunda hem fikir olmalıdır. Yetişkinlerin sürece dahil edilmesi ise tüm veya en azından çoğu yetişkinin sürece dahil edilmesi gerektiği görüşüne sahiptir (Dahl, 1998: 37-38).

Görüldüğü üzere katılım, eşitlik, bilgiye erişim, denetim ve seçmenlerin sürece dahil edilmesi gibi unsurlar demokratik anlayış için önem arz etmektedir. Dolayısıyla “demokratik yönetim biçimi en çok sayıda bireye en büyük özgürlüğü veren, olası en büyük çeşitliliği tanıyan ve koruyan siyasal yaşam biçimidir.” Ancak bu sistem bireyleri yalnızca yurttaş olmaya indirgemez. Bireyi aynı zamanda ekonomik olarak ekinsel topluluklara bağımlı olan özgür bir birey olarak tanımlamaktadır (Touraine, 1997: 25-30).

Yöneticilerin kendilerini vatandaşa tanıtmaları, onları ikna etmesi ve kendisini halka anlatmasının tarihini çok eskilere dayanmaktadır. Ancak bunların sistematik bir şekilde yapılmasının tarihi çok da eski değildir. Dolayısıyla yöneticilerin farklı yöntemler ve mekanizmalarla kendisini halka anlatmaya çalıştığı gibi yurttaşların sesini yönetime duyurması, çıkar ve beklentilerini onlara iletmesi için benzer

olanaklara sahip olup olmadığı tartışma konusu yaratmaktadır (Asrak Hasdemir, 2019: 18). Abraham Lincoln'ün halk demokrasisi vurgusu bu arayışlar için yol gösterici olmaktadır. Lincoln'e göre halk demokrasisi "halkın, halk tarafından, halk için yönetimi" olarak ifade etmektedir. Günümüzde neredeyse her ülke demokrasi ile yönetildiğini iddia etmektedir. Aristoteles'in ılımlı ve çokluk sınıflandırmasından farklı olarak demokratik yönetimlerde vatandaşların karar alma süreçlerine dahil olması temsili ve katılımcı demokrasi olarak ikiye ayrılmaktadır. Burada amaç seçim demokrasisini ve doğrudan vatandaş katılımını iyileştirmek için belirli seçenekler sunmaktır (Sisk, 2001: 5).

Temsili demokrasi genel olarak vatandaşların seçim yoluyla kendisini temsil edecek, temsilcileri seçmesi ve belirli bir dönemde iktidarı kullanma ve kendilerini yönetme yetkisini bu temsilcilere vermesi sürecine dayanmaktadır. Temsili demokrasi de hükümetlerin seçmen konumundaki vatandaşlara yönelik duyarlılığı ve hassasiyeti yönetimlerinin meşruluğunun halkın rızasına dayanmasından geçmektedir. Ayrıca iktidar konumundaki yöneticilerin halka karşı hesap verme zorunlulukları bulunmaktadır. Ancak son dönemlerde vatandaşların sadece belirli zamanlarda yapılan seçimler aracılığı ile yönetime katılmasının yetersiz kalmaya başlaması ve temsili demokrasinin yalnızca seçimler ile sağlanmaya çalışılması birtakım sorunların ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Temsili demokrasi yıpranmaya başlamış bu durum alan yazında temsil krizi olarak adlandırılmıştır (Yıldırım, 2012: 37-38). Temsili demokrasinin kapsamı ve sınırlılıklarının yoğun biçimde sorgulandığı son yıllarda özne konumundaki yurttaşların sesini yöneticilere duyurabilmesi ve üretilen politikalarda etkili olabilmesi için birçok farklı arayış ve çalışmanın olduğunu söylemek mümkündür (Asrak Hasdemir, 2019: 18). Dolayısıyla Temsili demokrasi de vatandaşların seçtiği temsilcilerin çıkarları ile toplumun çıkarlarının ters düşmesi, giderek bilinçlenen ve haklarının farkında olan seçmenlerin karar alma süreçlerine dahil olmak istemesi, temsili demokrasiiden katılımcı demokrasiye geçişi hızlandırmıştır (Yıldırım, 2012: 37-38).

Bu bağlamda katılımcı demokrasi, temsili demokrasi için gerekli olan bütün nitelikleri dikkate alan, temsil sisteminin devamlılığına yardımcı olan mekanizmaları kabul eden ve doğrudan katılımı en üst düzeyde sağlamak amacıyla var olan demokratik yapıları daha katılımcı bir sisteme yaklaştırma çabasını benimseyen bir yaklaşım olarak

tanımlanmaktadır. Dolayısıyla katılımcı demokrasi daha geniş bir ifadeyle vatandaşlara kararların alınması, uygulanması ve denetlenmesi aşamasında söz hakkı tanıyan ve doğru bilgiye erişim için açık katılım imkânı sunan bir mekanizmadır (Yaman, 2017: 136-138). Katılımcı demokraside amaç yönetim ve vatandaşların yakınlaşmasını sağlamak ve aradaki mesafeyi kaldırmaktır. Bu mesafe ancak vatandaşların yönetime katılması ve kararlarda söz sahibi olması ile gerçekleşmektedir. Ayrıca katılımcı demokrasinin varlığını sürdürmesi için demokratik değerlere ve demokratik siyasi kültürün vatandaşların zihnine yerleşmesi önem arz etmektedir (Şat, 2020: 4).

Katılımcı demokrasi kararların ortak alınması ve sonuçların maksimum düzeyde olması için vatandaşların oy vermesinin yanı sıra demokrasinin tabandan tavana yayılmasını ve karar alma süreçlerinde tüm paydaşların katılımının sağlanmasını istemektedir. Katılımın bu derecede sağlanması için beş temel özelliğini dikkate almak gerekmektedir (Olsen, 1991'den akt. Yıldırım, 2012: 38):

- Tüm vatandaşlar kendilerini ilgilendiren konularda birlikte karar alma süreçlerine dahil olma da istedikleri kadar imkana sahip olmalıdır.
- Vatandaşlar ve paydaşlar ortak karar alırken yalnızca oy verme ile sınırlandırılmamalıdır. Katılım imkanları değişen ölçülerde çeşitlendirilmelidir.
- Alınan ortak kararlardaki sorumluluk yalnızca yönetim, görevli ya da uzmanlarla sınırlı olmamalı, sorumluluk mümkün olduğunda yaygınlaştırılmalı ve paylaşılmalıdır
- Birlikte karar almaya yönelik katılım aşaması sadece politik sistemlerle olmamalı, toplumsal yaşamın tüm alanlarını kapsamalıdır.
- Bireylerin politik olmayan karar alma işlemine katılımı, önem arz eden politik kararlara katılma konusunda siyasi beceri ve normlar kazandırmalıdır.

Bu bilgilerden hareketle demokratik bir yönetimin var olabilmesi için katılımcı bir toplumun, yani tüm siyasal sistemlerin demokratikleştiği ve katılım yoluyla sosyalleşmenin her alanda gerçekleşebildiği bir toplumsal yapının var olması gerekmektedir (Pateman, 1970: 43). Dolayısıyla vatandaş katılımını ve iş birliğini teşvik etmek ve kolaylaştırmak için çeşitli gerekçeler bulunmaktadır. Belki de katılım

kavramının karşılığı demokrasinin temel anlamının özündedir. Bilgi akışını artırdığı, hesap verebilirliği ön plana çıkardığı, yasal süreci iyileştirdiği, kamu politikasından doğrudan etkilenenlerin sesini duyurabildiği ve iyi yönetişimi gerektirdiği için demokratik süreçler önemlidir (Sisk, 2001: 147). Bu noktada iyi yönetim için önemli olan katılım ve denetim süreçlerinin yerinden yönetim üzerine örgütlenmiş kurumlarda daha etkili olduğunu söylemek mümkündür. Özellikle son yıllarda katılımın önemi, merkezi yönetimden yerel yönetime doğru kaymıştır. Merkezi yönetimler, yerel yönetimlerde uygulanan başarılı politikaların havuzu konumundadır. Demokrasinin temel unsuru olan katılım arttıkça demokrasi güçlenmektedir. Katılım ise vatandaşlara, onların istek ve beklentilerine yakınlaştıkça artmakta ve böylece demokrasinin olmazsa olmaz kriteri sağlanmaktadır (Demir, 2022: 36-37).

3.2. Yerel Yönetimlerde Katılımcı İletişim ve Politika Oluşturma

Yerel yönetimler, vatandaşlara yakın yönetimler olarak bilinmektedir. Yerel yönetimlerde, vatandaşların merkezi yönetime oranla yerel yöneticilerle sık sık yüz yüze gelebildiği, temennilerini iletebildiği bir sistemin varlığından söz etmek mümkündür. Ayrıca vatandaşların görüş ve önerileri, alınacak olan kararlarda ve üretilen politikalarda etkili olmaktadır. Böylece yerel yönetim ve vatandaşların iletişimini sağlamak için belirli iletişim ortamlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Katılımı esas alan katılımcı iletişim tür ve ortamları yerel yönetimler ve vatandaşlar arasında köprü kurarak etkileşimli bir iletişim oluşturması açısından önemlidir. Bu bölümde; yerel yönetim ve katılımcı iletişim kavramları açıklandıktan sonra vatandaşları ilgilendiren özellikle kent ve çevre konularında oluşturulan politikalarda katılımcı iletişimin etkisine değinilmiştir.

1982 Anayasası'nın 127. maddesine göre yerel yönetimler, "il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir. Mahalli idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir" (T.C. Anayasası, 1982: 41). Görüldüğü üzere mahalli idareler olarak da adlandırılan yerel yönetimler belirli bir alanı esas alarak kamu hizmet ve uygulamalarının yürütülmesini kapsamaktadır. Yerel yönetimlerde görev ve sorumluluk alan temsilciler, belirli bölgeler içerisinde yaşayan vatandaşların kendi kendini yönetmesi için seçim yoluyla başa gelen yerel

yöneticilerdir. Yerel yöneticiler siyasal aktör konumunda olup ülkelerin yönetim yapılarına bağlı olarak görev ve sorumluluklarının kapsamı belirlenmektedir. Yerel yönetimlerde belediye başkanları, belediye encümenleri, il meclis üyeleri ve muhtarlar siyasal aktörlerdir (Aziz, 2014: 22-23).

Yerel yönetimler, demokratik yönetim sistemlerinin hâkim olduğu kurumlardır. Demokratik yönetimlerden söz edebilmek için demokratik bir toplumun varlığına ihtiyaç duyulmaktadır. Kısacası demokrasinin en alt tabandan en üst tavana yayılmasını sağlayan yerel yönetimlerde yöneten ve yönetilenler arasındaki engeller en az seviyeye inmektedir. Böylece yönetilenler kendisini yönetenleri denetleyebilmektedir (Pustu, 2005:124). Vatandaşların katılımı ve ortaklık konusunda yerel makamlar, karar alma süreçlerine ve toplum liderliği işlevlerinin yerine getirilmesine yönelik uygun halk katılımı ve sivil katılım biçimlerini tanımlama yetkisine sahiptir. Ayrıca yerel yönetimlere, başta sivil toplum kuruluşları ve toplum temelli kuruluşlar olmak üzere, sivil toplumun tüm aktörleri, özel sektör ve diğer ilgili paydaşlarla ortaklıklar kurma ve geliştirme yetkisi verilmektedir (Sisk, 2001: 27). Sonuç olarak yerel yönetimler halk katılımına önem verdiğinde etkili ve verimli kamu hizmetlerinin sunumu için avantaj sağlamaktadır (Stoker, 1996: 6).

Bülbül'e göre yerel yönetimlerin özellikleri; "yasayla kurulması, yerel özellikte hizmetleri yürütmesi, seçimle oluşan karar mekanizmalarına sahip tüzel kişiler olması, yerel hizmetlerde geniş denetim yetkisinin bulunması, özel gelir kaynakları ve personellerine sahip olması" şeklinde aktarılmaktadır (Bülbül, 2004: 139-141).

Yerel yönetimler ile ilgili çalışmaların odak noktasını halkın kendi kendini yönetme ilkesi oluşturmaktadır. Halk bu ilkeyi katılımcılık ile gerçekleştirmektedir. Katılımcılık halkın sesini yönetime duyurması için başvurdukları tür ve teknikleri kapsamaktadır. Bu noktada katılımcı iletişim kavramı karşımıza çıkmaktadır. Katılımcı iletişim yerel yönetim ve halkın karar alma süreçlerinde ve politika üretme aşamalarında ortak zeminde buluşmasını sağlamaktadır. Halk katılımı yerel yönetimlerde farklı şekillerde gerçekleşmektedir. Kamuoyu anketleri, forumlar, toplantılar, kamusal alanlar, sosyal ve kültürel etkinlikler katılımcı iletişim ortamlarına örnek oluşturmaktadır.

Yerel yönetimlerde katılımcı iletişimi iki yönlü bir cadde olarak tasvir etmek mümkündür. Vatandaşlar fikirlerini yetkililere ifade eder, yetkililer ise bu fikirleri

tanımlar ve gerekçelendirir. Etkili katılımcı iletişim, demokrasinin temel bir unsuru olmakla birlikte vatandaş ve hükümet iş birliğinin mihenk taşıını oluşturmaktadır. Yerel makamların tercihleri topluma nasıl iletildiği ve toplum düzeyindeki endişelerin politika yapıcılara nasıl iletildiği, gelişmiş katılımın merkezinde yer alır. Aynı zamanda, yerel makamların ve STK'ların ortak sorunları ve etkili çözümleri belirlemek için topluluklar arasında iletişim kurması önemlidir. Ayrıca, yerel yönetimlerin eğitici işlevi, vatandaşlar ile politika yapıcılar arasındaki iletişim ilişkilerine ve sivil toplum liderleri arasındaki iletişim forumlarına dayanmaktadır. Yerel makamlar halkı zorluklar ve seçenekler, ihtiyaç duyulan kaynaklar, olasılıklar ve kısıtlamalar ve politika seçimleri veya uygulaması için alternatifler gibi topluluk sorunları hakkında eğitmektedir. Halk, yetkilileri topluluk sorunları, ihtiyaçları ve çözümlerin uygulanabilirliği konusunda denetlemektedir. İletişim aynı zamanda vatandaşların bilgi edinme hakkının ve yerel yönetim kurumlarının ve süreçlerinin şeffaflığının doğasında bulunmaktadır (Sisk, 2001: 175-176).

Katılımcı bir iletişim modelinin geliştirilmesi, yerel, ulusal ve uluslararası düzeylerde genel toplumsal özgürleşme süreçleriyle bağlantılı olarak gerçekleşmektedir. Böyle bir iletişim modelinin gerçekleştirilmesi için temel kriterler şu şekilde özetlenmektedir; Juan Somavia (1977, 1981 akt. Servaes ve Malikhao, 2005: 98)

- *İletişim bir insan ihtiyacıdır:* Bir ulus ve vatandaşları için iletişim ihtiyacını karşılamak, üyelerinin adalet ve özerklik içinde tam olarak gelişmesini mümkün kılan tüm sosyal ihtiyaçlarla birlikte sağlık, beslenme, barınma, eğitim ve istihdam sağlamak kadar önemlidir. Toplumsal bilgi edinme ve bilgilendirilme ihtiyacı bu nedenle hem bireysel hem de toplumsal olarak temel insan haklarıdır.
- *İletişim devredilmiş bir insan hakkıdır:* kendi kültürel, politik, ekonomik ve tarihsel bağlamı içinde, her toplum kendi sosyal iletişim sürecini organize etmek istediği somut biçimi bağımsız olarak tanımlayabilmelidir. Çeşitli kültürler olduğu için, çeşitli örgütsel yapılar da ortaya çıkabilir. Ancak toplumsal iletişim işlevinin somutlaştırıldığı biçim ne olursa olsun, öncelik katılım ve erişilebilirlik ilkelerine verilmelidir.

- *İletişim, toplumsal bilinçlenme ve özgürleşme sürecinin bir yönüdür:* Toplumsal değişme sürecinde medyanın toplumsal sorumluluğu çok büyüktür. Medya en önemli eğitim ve sosyalleşme aracıdır.
- *İletişim görevi, hakları ve sorumlulukları/yükümlülükleri içerir:* Medya aslında bir kamu hizmeti sunduğu için, bunu toplumun toplumsal mutabakatını yansıtan sosyal ve hukuki sorumluluk çerçevesinde yürütmek zorundadır.

Katılımcı iletişim temelde vatandaşların aktif katılımını ön planda tutmaktadır. Buna göre vatandaşların katılımı için birtakım temel değerler bulunmaktadır. (1) Vatandaş katılımı, bir karardan etkilenenlerin karar verme sürecine dahil olma hakkına sahip olduğu inancına dayanmaktadır. (2) Vatandaş katılımı, halkın katkısının kararı etkileyeceği taahhüdünü içerir. (3) Vatandaş katılımı, karar vericiler de dahil olmak üzere tüm katılımcıların ihtiyaçlarını ve çıkarlarını tanıyarak ve ileterek sürdürülebilir kararları teşvik eder. (4) Vatandaş katılımı, bir karardan potansiyel olarak etkilenen veya kararla ilgilenen kişilerin katılımını arar ve kolaylaştırır. (5) Vatandaş katılımı, nasıl katılacaklarını tasarlamak için katılımcılardan girdi ister. (7) Vatandaş katılımı, katılımcılara anlamlı bir şekilde katılmaları için ihtiyaç duydukları bilgileri sağlar. (8) Vatandaş katılımı, katılımcılara girdilerinin kararı nasıl etkilediğini bildirir (IAP2, 2023).⁵

Görüldüğü üzere vatandaş katılımının desteklenmesi ve yaygınlaştırılması için çalışmalar yapılmaktadır. Kararların alınmasında aktif katılan vatandaşların alınan kararları daha kolay benimsediği düşünüldüğünde demokratik yönetimler karar alma süreçlerinde vatandaşların aktif katılımını destekleme ve uygulama arzusuna sahiptir. Vatandaşlar sadece siyasal politikaların üretilmesinde değil aynı zamanda ekonomik, kültürel, çevresel ve kentsel politikaların üretilmesinde de kararlara katılım göstererek kendilerini ilgilendiren konularda görüş bildirmektedir.

Yerel yönetimlerin görev alanlarında halka hizmet yükümlülüğü bulunmaktadır. Özellikle son dönemlerde hem halkın hem de yerel yöneticilerin yaşanan kent ve çevre sorunları ile yakından ilgilendiği görülmektedir. Halka doğrudan erişebilen mahalli idareler olan yerel yönetimler sorumluluk sahibi olduğu bölgelerde kent ve çevre

⁵Vatandaş Katılımı için Temel Değerler, <https://www.iap2.org/page/corevalues>, Erişim Tarihi: 09.03.2023

sorunlarının çözümü için politikalar üretmektedir. Yaşadıkları sosyal ve fiziki çevrede oluşabilecek kentsel ve çevresel sorunların çözümünde vatandaşlar aktif rol almalıdır. Bu durum yerel yönetim ve yöre halkı arasındaki etkileşimin artması ve iş birliğinin sağlanması için önemli fırsat olacaktır.

Kent ve çevre, vatandaşlar için tipik bir kamu malıdır. Merkezi hükümet, çevre yönetimine halkın katılımının kapsamını, şeklini, içeriğini ve prosedürlerini gösteren Çevre Koruma Yasası gibi yasa ve yönetmelikler yayınlamıştır. Bu yasalar, çevresel denetime ve halkın katılımına yardımcı olur, yerel yönetimleri daha fazla çaba göstermeye ve daha iyi çevresel yönetim çıktılarını elde etmeye yönlendirir (Shen vd., 2019: 291).

1970’li yılları küresel anlamda birçok toplumsal hareketin miladı olduğu gibi iklim ve çevre hareketleri konusunda da planlı çalışmaların yapıldığı dönem olmuştur. Dünyanın çeşitli yerlerinde alınan kararlar ve düzenlenen konferanslar çevre sorunlarına dikkat çekmiştir. Türkiye’de çevre sorunlarına yönelik ilk çalışmalar 1972 yılında gerçekleştirilen “Birleşmiş Milletler Stockholm Çevre ve İnsan Konferansı” ve 1992 yılında yapılan “Rio Çevre ve Kalkınma Konferansı”nın etkisiyle gerçekleşmiştir. Bu uluslararası düzeyde yapılan iki konferans Türkiye’nin sürdürülebilir kalkınma ve yaşanabilir çevre politikaları oluşturmasında önemli rol oynamıştır. Buna bağlı olarak ülkelerin çevre politikasını oluştururken dikkat edeceği hususlar şu şekilde sıralanmaktadır (Yıldız vd., 2005):

- “İnsanların temiz bir çevrede yaşaması anayasal haktır” ilkesi temel çıkış noktası olarak belirlenmelidir.
- Devlet çevrenin tahrip edilmemesi için görev ve sorumluluklarını yerine getirmeli, gerekli tedbirleri almalıdır.
- Sanayi işletmelerinin çevreyi kirletmesinin önüne geçilmeli ve çevreyi koruma isteğinin sanayileşmeye karşı bir davranış olmadığına dikkat edilmelidir.
- Devlet çevrenin korunmasını anayasal düzenlemelerle sağlamalıdır. Çünkü anayasal düzenlemeler çevrenin korunması hususunda önem arz etmektedir.
- Çevrenin korunması ve çevre kirliliğinin önlenmesi adına yerel yönetimlere her türlü ekonomik, hukuki ve teknik desteğin sağlanması gerekmektedir.
- Enerji politikaları düzenlenerek temiz ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılması özendirilmelidir.

- Çevre eğitimi ön plana çıkarılmalı ve gerekli eğitimlerin verilmesi için eğitim kurumlarından yararlanılmalıdır.

Kıt kaynakların bilinçli kullanımı, vatandaşların yaşamlarını devam ettirebilmek için temiz bir çevre oluşumu, devlet kontrollü yasal düzenlemelerin düzenlenmesi, çevre eğitimine önem verilmesi, devletin ve yerel yönetimleri sorumluluk alması planlanan çevre politikalarının temelini oluşturmaktadır. Ülkelerin yapısal özelliklerine göre çevre konularına verdikleri önem farklı politikaların oluşmasına zemin hazırlamıştır. Buna göre çevre politikalarını “İçerik (Öz) Açısından Çevre Politikaları” ve “Yöntem Açısından Çevre Politikaları” olmak üzere iki ekseninde incelemek mümkündür (Keleş ve Hamamcı, 2005: 331-334):

- **İçerik (Öz) Yönünden Çevre Politikaları**

İçerik (öz) yönünden çevre politikaları “düzeltim (reform) yanlısı politikalar” ve “düzeltim karşıtı politikalar” olmak üzere iki başlıkta sınıflandırmak mümkündür. *Düzeltim (reform) yanlısı* politikalarda çevre sorunlarına karşı etkin bir politikayla çözüm aramak esastır. Bu çevre politikaları belirli bir ideolojiye bağlı olmaktan ziyade çevre sorunlarına pragmatik bir şekilde yaklaşp iyimser bir bakış açısı geliştirmektedir. *Düzeltim karşıtı* politikalarda ise çevre bilim ve çevre sorunları ile ilgili konulara özel bir önem verilmesini gereksiz görmektedir. Ayrıca bu politikayı savunanlar çevresel konularda harcanan enerjinin sorunun çözümü konusunda yetersiz kaldığını ve bir sonuca ulaşmadığını belirtmektedir.

- **Yöntem Açısından Çevre Politikası Kavramı**

Yöntem açısından çevre politikalarını “onarımcı politikalar” ve “önleyici politikalar” olarak iki başlıkta incelemek mümkündür. *Onarımcı politikalar*, çevreye verilecek tüm zararlar verilip, istenmeyen sonuçlar ortaya çıkıp artık geri dönüşü olmayan noktaya varıldıktan sonra bu etkilerin ortadan kaldırılmasını amaçlamaktadır. *Önleyici politikalar* ise onarımcı politikaların aksine henüz çevreye zarar verilmeden harekete geçmeyi ve gelecekte oluşabilecek gelişmeleri de hesaplayarak gerekli önlemlerin alınmasını, insanların yaşadıkları doğal ve fiziksel çevrenin korunmasını amaçlamaktadır.

Vatandaşların yaşadıkları doğal ve fiziki çevre dikkate alınarak hazırlanan bu politikalar önceleri merkezi idareler tarafından planlanıp yerel idarelere ulaştırılırken

son yıllarda yerel yönetimlere de bu konuda görev ve sorumluluklar verilmektedir. Çünkü kent ve çevre ile ilgili konularda vatandaşların istek, beklenti, şikâyet ve önerilerinin dikkate alınması sorunların teşhisi ve çözümü için gerekli adımlar atılmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Geray’a göre vatandaşlar, “kent planlaması, çevre koruma, halk oylaması, seçilmişleri görevden düşürme-göreve çağırma, dilek-şikâyet-beklenti iletme, kentsel ve toplumsal hareketler gibi” konularda kararlara katılım göstermektedir (1995: 73). Yaşadıkları çevre ve kent ile ilgili konularda katılım gösteren vatandaşlar aslında kendi yaşam alanlarını şekillendirecek politikaları takip ederek görüş bildirmektedir.

Vatandaşların çevrenin korunması konusunda katılım düzeyleri siyasal yapının ve siyasal kültürün etkisi ile biçimlenmektedir. Gelişmiş demokrasilerde çevreci hareketler için elverişli koşullar oluşmuştur. Aynı zamanda çevre hareketleri de demokratik kurumların gelişmesine katkı sağlamaktadır. Çünkü vatandaşların sahip olduğu, “dilekçe hakkı, bilgi alma hakkı, yargıya başvurma hakkı, çevre hakkı, yaşama hakkı, ifade özgürlüğü, sendikal haklar, örgütlenme özgürlüğü, toplantı ve gösteri özgürlüğü” gibi hak ve özgürlükler kent ve çevre ile ilgili mücadeleler sırasında ete kemiğe bürünmektedir. Vatandaşlar böylece sadece seçim zamanında politik süreçlere katılan pasif karakterler olmaktan öteye gitmektedir. Ayrıca kent ve çevre ile ilgili konuları siyasal gündeme getiren toplumsal talep olmadığında siyasal iktidarın sorunları görme ve çözme yönünde politikaları kendiliğinde oluşturması yetersiz kalmaktadır (Çoban, 2013: 250-251).

Politikaların üretilmesinde vatandaşların desteğinin sağlanması için bilgilendirme ve katılım öne çıkan iki kavramdır. Vatandaşların katılma hakkını gerçek anlamda kullanabilmesi için kendilerini ilgilendiren konularda bilgilendirilmesi gerekmektedir. Örneğin üretilen bir hizmet sonrasında havaya kanserojen maddelerin karışması, çevreye zararı verenler tarafından bilinirken bu hizmeti kullanan vatandaşlar tarafından bilinmeyebilir. İklimin değişmesi gibi zararlı bir çevre olayına vatandaşlar bireysel olarak nasıl etki ettiklerinin bilincinde olmayabilir. Bu gibi durumlarda yeterli bilginin muhataplarına verilmemesi, kurumların zamanında yeterli ve gerekli tedbirleri almasını geciktirebilir. Aynı zamanda kamuoyunu oluşturan bireyler konuya duyarsız kalabilir (Toprak Karaman, 1995: 4).

Bu doğrultuda hükümetler kent ve çevre politikalarını değerlendirirken stratejik adımları ve çevre politikasının araçlarını dikkate almak zorundadır. Çevre politikalarını stratejik yönüyle incelediğimizde karşımıza dört aşama çıkmaktadır. İlk aşama ortaya çıkan çevresel zararların giderilmesi ve tamir edilmesini kapsamaktadır. Bu aşamada tepki göstermek ve tedavi etmeye çalışmak önemlidir. 1970'lerde dünyada çok sayıda çevresel tahribatın oluşması, birçok insanda bu tahribatların giderilmesi ve çevrenin iyileştirilmesi yönünde faaliyette bulunma isteği uyandırmıştır. Devletlerde bu duruma kayıtsız kalamayarak yeni kurumlar yaratmış, kirlilik konusunda mevzuatlar gözden geçirilmiş ve iyileştirme çalışmaları yapılmıştır. İkinci aşama sonradan geliştirilen tamir ve tedavi edici çevre koruma faaliyetlerinden oluşmaktadır. Çevre endüstrisinde geliştirilen ürünlerle tahribat ve kirlilik azaltılmaya çalışılmıştır. Çevre dostu ve çevreyle uyumlu politikaları kapsayan üçüncü aşamaya gelindiğinde bu yöntem uygun tekniklerin kullanımının yaygınlaştırılması ve kıt kaynakların dikkatli, doğru ve yerinde kullanılması hedeflenmiştir. Dördüncü ve son aşamada ise ek önlemlerin yanında yeni gelişmelerle çevre dostu olmayan teknolojilerinin kullanımının azaltılmasına dikkat edilmiştir. Toplu taşımacılığın çevreye daha az zarar verdiği gerekçesi ile yaygınlaştırılması bu uygulamaya örnek olarak gösterilmektedir (Toprak Karaman, 1995: 2).

Önceleri yerel yönetimlerden çevre ile ilgili konularda politikalar üretmesi beklenen bir durum değildi. Ancak 1970'lerde çevre sorunlarının artması ve yaygınlaşmasıyla birlikte artık vatandaşlar belediyelerden yaşadıkları fiziki ve doğal çevrenin iyileştirilmesi için talepte bulunmaya başlamıştır. Başka bir deyişle vatandaşlar belediyelerden çevreyi koruma, kaynakları doğru kullanma, çevre dostu yatırımlar yapma, kentlilerin haklarını savunma ve şeffaf bir yönetim anlayışına dayanan politikalar geliştirmesini beklemektedir. Belediyelerin bu fonksiyonları yerine getirirken hizmet sahasında bulunan yöre halkı ile iş birliği içerisinde hareket etmesi görüldüğü üzere önem arz etmektedir. Politikaların planlanmasında ve uygulanmasında örgütlenmiş olan yöre halkının katılımı, halk ve yönetim arasındaki ilişkiyi olumlu anlamda beslerken aynı zamanda yerel yönetimlerin halk nezdindeki imajının oluşmasına da katkı sağlamaktadır.

Yerel yönetimlerin vatandaşların zihnindeki imajının olumlu anlamda geliştirilmesinde ve yaygınlaştırılmasında katılımcı iletişimin önemli etkisi

bulunmaktadır. Özellikle katılımcı iletişim yaklaşımı vatandaşların katılımını teşvik ettiği için yerel yönetimler tarafından dikkate alınması gerekmektedir. Buna göre yerel yönetimlerin vatandaşların karar verme süreçlerine katılımı için katılımcı iletişimin araç ve ortamlarından yararlanması gerekmektedir.

3.3. Yerel Yönetim ile Yöre Halkı İletişiminde Kullanılan Araç ve Ortamlar

Yerel yönetimler göreve geldikleri andan itibaren yetki alanı içerisinde bulunan halka siyasal, ekonomik, çevresel, sosyal, kültürel ve sağlık gibi çeşitli alanlarda hizmet etmekle yükümlüdür. Halkla hizmet götürmek ve hizmetlerin sürdürülebilirliğini sağlamak açısından yerel yönetimlerde belediyeler önemli bir rol oynamaktadır. Belediyeler faaliyetlerini gerçekleştirirken; yöre halkını kendisini ilgilendiren kararlar ve politikalar hakkında bilgilendirmeli ve aynı zamanda onların görüşlerine de başvurarak çift yönlü bir iletişim süreci yürütmelidir.

Belediyeler konumları itibariyle yöre halkı ile sık sık yüz yüze iletişim kurma imkanına sahiptir. Belediyeler, yöre halkını ilgilendiren konularda aldıkları kararları ve politikaların duyurumunu yaparken, yöre halkı da sık sık istek, beklenti ve şikayetlerini iletmek için belediyeye başvurmaktadır. Böylece yerel yönetimler, yöre halkı ile etkili iletişim kuran, halkın sorunlarını gören, onların sesine kulak veren bir yönetim anlayışına sahip olmaktadır. Başarılı bir yerel yönetim anlayışı, hizmet etmekle yükümlü olduğu halk ile etkileşim içerisinde olmaktan geçmektedir. Bu nedenle halkın katılımını sağlamak ve görüşlerine başvurmak için iletişim araç ve ortamlarına ihtiyaç duymaktadır. Yerel yönetim ve yöre halkı iletişiminde iki yöntem bulunmaktadır. Bunlardan ilki yerel yönetimlerin teşviki ile katılım, ikincisi ise halkın teşviki ile katılımdır. Yerel yönetimlerin teşviki gerçekleşen iletişim araç ve ortamlarını; “seçimler ve oy verme, halk oylaması (referandum), dilekçe hakkı, muhtarlık toplantıları ve kent konseyleri” olarak sınıflandırmak mümkündür. Halkın teşviki ile gerçekleşen iletişim araç ve ortamlarını; “Sivil toplum kuruluşları, halk toplantıları ve halk günleri, sosyokültürel etkinlikler ve kampanyalar, kitle iletişim araçları (medya), kamusal alanlar” olarak sınıflandırılmaktadır.

3.3.1. Yönetime Katılma ve İletişim

3.3.1.1. Seçimler ve oy verme

Seçim kavramı temelinde seçme, tercih etme, sunulan seçeneklerden uygun olana karar verme davranışına dayanmaktadır. Halkın kendi iradesi ile kendisini yönetecek olan kişileri seçmesi ve onlara kendi adına karar verme yetkisi vermesi seçimlerle gerçekleşmektedir. Seçimlerde halk oy verme davranışı ile yönetme yetkisine talip olan kişileri seçmektedir. Seçim süreçlerinde adayların seçmenlere yönelik yaklaşımları, davranışları ve vaatleri etkili olmaktadır.

Tarihsel süreçte yöneten yönetilen ilişkisi farklı türlerle karşımıza çıkmaktadır. Özellikle iktidara sahip olmak isteyen aktörler, hitap ettiği seçmen kitlesini etkileyerek yönetimlerini meşrulaştırmak istemektedir. Önceleri yöneticilere yönetme yetkisi kan bağı, kutlu soy, tanrının devrettiği yetki, hanedanın etki alanı gibi unsurlarla devredilirdi. Ancak günümüzde halk özgür iradesi ile seçme davranışını gerçekleştirmekte ve iktidarın yönetimini demokratik süreçlerle meşrulaştırmaktadır. Diğer bir ifadeyle seçmenler oy kullanarak yönetme yetkisini elinde bulundurmak isteyen aktörler arasından kendilerine yakın hissettikleri adayları seçmektedir.

Demokratik yönetimlerin olmazsa olmaz unsuru olan seçimler, genel seçimler ve yerel seçimler olarak sınıflandırılmaktadır. Genel seçimler beş yılda bir tekrarlanırken, yerel seçimler ise dört yılda bir tekrarlanmaktadır. Genel seçimlerde seçmenlerin oy verme davranışı üzerinde politik ideolojiler etkili olurken, yerel seçimlerde daha çok yaşanan bölgenin kalkınması ve refahı gibi ekonomik unsurlar etkili olmaktadır.

Seçimler, seçmen konumunda bulunan yöre halkının karar verme süreçlerinde aktif bir rol oynamasını sağlayan katılım araçlarındandır. Seçimler aracılığıyla halk iki yönlü bir etkileşim sürecinin başlamasında etkili rol oynamaktadır. Buna göre siyasal aktörler seçim ile başa gelip kendisine verilen süre zarfında halkın iyiliği ve refahı için yönetme gücünü elinde bulundurarak karar alma, politika üretme yetkisine sahip olmaktadır. Halk ise kendi iradesi ile yönetme gücünü devrettiği siyasal aktörleri denetleme, politikalar üzerinde söz sahibi olma ve alınacak kararlara katılma hakkına sahip olmaktadır. Bu aşamada yöneticiler yönetme gücünü halktan aldıkları meşruluk ile gerçekleştirir, halk ise oy verme yetkisine sahip olduğu için bu güç üzerinde denetimli kontrol sağlamaktadır. Çünkü halk yönetimlerinden memnun olmadıkları

yöneticileri sonraki seçimlerde oy vermeme davranışı ile cezalandırarak yaptırım uygulamaktadır.

Seçimlerde katılımının sağlanması için etkili olan bazı işlevler bulunmaktadır (Sarıkoc, 2002: 59-60);

- Öncelikle seçimler siyasal otoritelerin el değiştirmesi hususunda kolaylıklar sağlamaktadır. Diğer bir ifadeyle bir adayın görev süresi sona erdiğinde seçilen yeni adayın yönetme yetkisi için onaylandığının ve yetkili kılındığının tescillendiği anlamına gelmektedir.
- İkinci olarak seçimler yerel yönetim kuruluşlarının ve aldıkları kararların denetlenmesini sağlamaktadır. Seçimler gibi halk oylaması (referandum) da kararların değişimi üzerinde etkili olmaktadır.
- Seçimlerin bir diğer işlevi ise geniş ölçekte hükümetlerin aldıkları kararları etkilemektir. Seçim süreçleri öncesinde yapılan kamuoyu araştırmaları hükümetlerin karar alma süreçlerinde etkili olmaktadır.
- Dördüncü ve son işlev ise siyasal düzenin meşruluğunun sağlanmasıdır. Aynı zamanda seçimler ile siyasi düzenler reddedilebilir.

Halkın katılıma yönelik teşvik edilmesinde yerel yönetimler, merkezi yönetimlere göre daha aktif rol oynamaktadır. Çünkü yerel yönetimlerin etki alanı düşünüldüğünde yöneticiler ve halkın daha kolay yüz yüze iletişim kurma imkânı bulunmaktadır. Bu nedenle yerel yönetimlerde, seçmenler seçim vaatleri ve gündem konuları hakkında daha fazla bilgi sahibi olmaktadır. Seçmenler, aday olan aktörler ve partileri yakından tanımakta, seçim sürecinden önceki aday ile seçimle birlikte iktidar olmak isteyen adaylar arasında karşılaştırma yapmakta ve böylece görüş ve fikirleriyle başkalarını etkilerken aynı zamanda başkalarından etkilenme olasılığına sahiptir.

Seçimler, halk katılımı ile gerçekleşmesi ve halkın süreçlere dahil edilmesi açısından birçok avantaja sahiptir. Yöneticilere iyi bir yönetim için ipuçları vererek halkın beklentilerinin ne yönde olduğu konusunda yol göstermektedir. Ancak seçimlerin sadece dört ve beş yıllık periyotlarda gerçekleşmesi, halkın sadece bu süreçlerde aktif rol alması, arada geçen süreçte katılıma dahil edilmemesi dezavantaj yaratmaktadır. Bu nedenle iktidara gelen yöneticiler, halkın seçimler dışında da aktif katılımlarına ve görüşlerine başvurmalı, halk ile barışık bir yönetim ortamı yaratmalıdır.

3.3.1.2. Halk oylaması

Halkın yönetime katılımının teşvik edildiği bir diğer araç halk oylamasıdır. Halk oylamasında ülke genelini ya da belirli bir bölgeyi ilgilendiren konularda halkın görüş ve fikirlerine başvurulmaktadır. Halkın girişimleri ile yapılan halk oylamaları, doğrudan halk oylaması ve dolaylı halk oylaması olmak üzere iki şekilde yapılmaktadır (Yalçındağ, 1999: 53).

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda halk oylaması; "Halkın kendisini ilgilendiren bazı yerel konularda karar almasına imkân veren ve karar alma süreçlerine yardımcı olacak seçenekleri sunan bir süreci kapsamaktadır. Ayrıca bu yöntem ile halkın beklenti ve tercihlerine önem verilmektedir" şeklinde açıklanmaktadır (Sekizinci B.Y.K.P, 2001: 117).

Doğrudan halk oylaması uygulamasında, kentte yaşayan vatandaşların belirli bir yüzdesi tarafından imza toplandığında yasalarca belirlenen konularda halk oylaması yapılması zorunludur. Bu girişimi başlatan kişilerin önerdikleri konu etrafında yerel seçimler sırasında ya da özel bir oylama sonucunda kentte yaşayan vatandaşlara görüş ve fikirleri sorulmaktadır. Eğer yasa organlarının denetimi dahilinde önerilen karar seçmenlerin çoğunluğu ile kabul edilirse doğrudan uygulanabilmektedir. Dolaylı halk oylaması da yine halkın yaptığı girişimler sonucunda yapılmakta ancak burada önerilen konu doğrudan referanduma yönlendirilmeden belediye meclisinin gündemine alınmaktadır. Bu meclis önerilen konu hakkındaki karar özgür bir şekilde vermektedir. Eğer meclis önerilen konu hakkında fikir belirtmekten kaçınırsa konu hakkında halk oylaması zorunlu hale gelmektedir (Zimmerman: 1986'dan akt. Yalçındağ, 1999: 53-54).

Halk oylamaları, vatandaşları kurucu iktidarı kullanan, yasama faaliyetlerine dahil eden, kendilerini ilgilendiren ulusal ve yerel ölçekteki önemli olayların kararlaştırılmasında aktif katılım aracı olarak kullanılmasını sağlayan bir yöntemdir (Zenginkuzucu, 2013: 19) Halk oylamasının vatandaşların aktif katılımını desteklediği düşünüldüğünde çok çeşitli faydaları bulunmaktadır. Bu faydalar aşağıdaki gibi aktarılmaktadır (Zimmerman, 1986'dan akt. Yalçındağ, 1999: 54):

- Demokratik yönetimlerde egemenlik halk iradesine bağlıdır. Halk oylaması da halkın doğrudan karar verme süreçlerinde etkili olduğu için şeffaf bir uygulama alanıdır.
- Halk oylaması siyasal aktörler ve yerel yöneticilerin, kent halkına karşı daha duyarlı olmasını sağlamaktadır.
- Halk oylaması yöntemi yurttaşların kent ve kent yönetimine karşı yabancılaşmasının önüne geçilmesine, kentte yaşayan vatandaşların kent ile ilgili konularda ilgilerinin ve aidiyet duygularının gelişmesine katkıda bulunmaktadır.
- Halk oylaması süresince düzenlenen etkinlik ve kampanyalar vatandaşlar için eğitici olmaktadır.
- Yerel yönetimlerin karar almakta zorlandığı konularda ya da karar alınamaması durumlarında halk oylaması bir alternatif olarak görülmektedir.

Demokratik katılımın önemli bir aracı olan halk oylamasında vatandaşlar kendilerine önerilen konulara “evet” ya da “hayır” şeklinde görüş bildirmektedir. Halk oylaması ile elde edilen sonuçların yaptırım gücü bulunmaktadır. Bu nedenle merkezi ve yerel idareler halk oylaması yöntemini önemsemektedir. Anayasal değişiklikler, kent ile ilgili alınan kararlar, politik kararlar, sınırların değişmesi, yönetimlerin değişmesi gibi birçok konuda halk oylaması yapılabilmektedir.

3.3.1.3. Dilekçe hakkı

Dilekçe, “bir isteği, bir şikâyeti duyurmak veya herhangi bir konuda bilgi vermek için yazılan resmi veya özel kurum ve kuruluşlara, gerçek ve tüzel kişilere yazılan imzalı başvuru yazısı” olarak tanımlanmaktadır (Akıncı Vural ve Bat, 2015: 157).

Dilekçe geçmişte aynı zamanda “istida” yahut “arzuhal” olarak da isimlendirilmektedir. Dilekçeler kamu kurumlarından istenilen taleplerin gerçekleştirilmesi doğrultusunda verilirken, geçmişten günümüze yurttaşların hak istemlerinin devlet makamlarına ulaştırılması hususunda da temel araç olarak kullanılmaktadır (Yasama Kalitesinin Artırılmasında Dilekçe Hakkı Çalıştayı, 2021: 11).

Anayasal bir hak olarak vatandaşlara sunulan dilekçe hakkı ile vatandaşlar kendilerini ilgilendiren konularda dilek ve şikâyetlerini yetkili makamlara yazılı olarak

iletmektedir. Yetkili makamlar ise vatandaşlardan gelen dilekçeleri inceleme ve sonuçlandırmakla görevlidir. Bu durum kurumların zamanla iş yükü yoğunluğunun artmasına sebep olmuştur. Çünkü vatandaşa görüş bildirme imkanını sunan dilekçeler aynı zamanda vatandaşların beklentilerini arttırarak kurumun değerlendirme sürecini merak etmesine ortam hazırlamaktadır. Vatandaşlar kurumlara ilettikleri dilekçelerin ne şekilde sonuçlandığını öğrenmek için kurumları sürekli denetime tabii tutmaktadır.

Dilekçe hakkını kullanarak yetkili makamlara yapılacak başvuruların biçimlerini düzenleyen bu kanunun 7. Maddesinde başvuruların en geç 30 gün içerisinde gerekçeli olarak cevaplanması gerektiği belirtilmektedir. 8. Maddede ise Türkiye Büyük Millet Meclisine gönderilen dilekçelerin, Dilekçe Komisyonunda incelenmesi ve karara bağlanması altmış gün içinde sonuçlandırıldığından bahsedilmektedir (3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun, 1984: Madde 7-8).

Dilekçeler, bir durumu bildirmek, alınan veya alınmayan bir kararın sonuçlarını göstermek, yönetimi eleştirmek, hizmetleri değerlendirmek, eksiklikleri dile getirmek, yanlışları düzeltmek, halkın sesini yönetime iletmek, şikâyet etmek, talep etmek gibi konularda yazılmaktadır. Yerel yönetimler, dilekçelerin önemli bir iletişim ve bilgi kaynağı olduğu kurumlardandır. Vatandaşların katılımı için fırsat veren ve katılımcılığı destekleyen dilekçeler yerel yönetimler tarafından dikkate alınmalıdır. Yerel yönetimlerin kendilerine yönlendirilen dilekçeleri değerlendirme ve dilekçenin içeriğine göre vatandaşlara olumlu ya da olumsuz cevap vermek sorumluluğu bulunmaktadır. Değerlendirme sonuçlarının vatandaşlara çeşitli araç ve ortamlar aracılığıyla duyurumu yapılmalıdır. Vatandaşlar böylece dilekçelerinin dikkate alındığını görmektedir.

3.3.1.4. Muhtarlık toplantıları

Muhtarlıklar yerel yönetimlerin en küçük birimini oluşturmaktadır. Muhtarlar seçimle iş başına gelip, seçim ile görev ve yetki devri sağlamaktadır. Mahalle muhtarlığı ve köy muhtarlığı şeklinde sınıflandırılması hizmetlerin ilgili birimlere daha kolay ulaştırılmasını sağlamaktadır. Bu kapsamda muhtarlık birimleri yerel yönetimin işleyişini kolaylaştıran beklenti ve taleplerin daha ayrıntılı takip edilebildiği bir yönetme süreci yaratmaktadır.

Muhtarlar sınırlı alanlarda görev yaptığı için herkes tarafından tanınmaktadır. Çünkü sınırlı alanlarda yaşayan halk birbirine aşındır ve birbirlerinin durumlarından haberdardır. Yöre halkı, bir hak istemi olduğunda bunu öncelikle ilgili muhtarlığa iletmektedir. Ayrıca yerel yönetimin bir birimi olarak görev yapan muhtarlar hemşeri profilini iyi tanıdığı için belediyenin sosyal hizmetlerinin dağıtımını esnasında ihtiyaç sahiplerinin belirlenmesi için aracı olmaktadır.

Yerel yöneticiler halk ile etkileşimi arttırmak için halk toplantıları ve halk günleri düzenlerken aynı zamanda halkın yönetime kademeli katılımı hususunda muhtarlar ile bilgi alışverişi yapabilmek için muhtarlık toplantıları düzenlemektedir. Bu nedenle muhtarlık birimi hem halk hem de yerel yöneticiler için önemlidir. Halk taleplerini muhtarlar aracılığıyla yöneticilere iletirken yöneticiler ise muhtarları bilgilendirerek faaliyetlerin halka duyurumunun yapılmasını sağlamaktadır.

3.3.1.5. Kent konseyleri

2006 yılında yayınlanan ve 2009 yılında değişiklik yapılan, temelde kent konseylerinin kurulmasını, yönetim süreçlerini, organlarını, görev ve yetkilerini, çalışma usul ve esaslarını kapsayan Kent Konseyleri Yönetmeliği oluşturulmuştur. Kent Konseyleri Yönetmeliği Madde 1'e göre kent konseylerinin kuruluş amacı, "kent yaşamında, kent vizyonunun ve hemşerilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım, yönetişim ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışan kent konseylerinin çalışma usul ve esaslarını düzenlemektir" şeklinde belirlenmiştir (Kent Konseyleri Yönetmeliği, 2009). Tanımda da belirtildiği gibi bu konseyler kent yaşamını çevre, ekonomi, sağlık gibi alanlarda düzenleyen, kentlileri sahip oldukları haklar konusunda bilinçlendiren ve onların haklarını koruyan, kentlilerin aktif katılımına önem veren bu sayede hesap verilebilirlik, açıklık ve şeffaflık ilkesini hayata geçirmeyi amaçlayan bir yerel yönetişim modeli oluşturmayı önemsemektedir. Önceleri belediyelerin kendi istekleri doğrultusunda oluşturdukları ve yaygınlaştırmaya çalıştıkları kent konseylerinin kurulması 5393 sayılı Belediye Kanunu ile zorunlu kılınmıştır.

Kent konseyleri, kentliler tarafından seçilen yerel yöneticilerin halk katılımını teşvik etmek amacıyla oluşturdukları en alt düzeydeki mahalli idare bilimi olan mahallelerden başlayıp, demokratik kitle yapılanması ve alanında uzman kişilerin bir

araya gelmesi ile çalışmalar yürütmektedir (Sekizinci B.Y.K.P., 2001: 118). Kent konseylerinin üyeleri şu şekilde aktarılmaktadır (Kent Konseyleri Yönetmeliği, 2009);

Mahallin en büyük mülki idare amiri veya temsilcisi, Belediye başkanı veya temsilcisi, Sayısı 10'u geçmemek üzere illerde valiler, ilçelerde kaymakamlar tarafından belirlenecek kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri, Mahalle sayısı yirmiye kadar olan belediyelerde bütün mahalle muhtarları, diğer belediyelerde belediye başkanının çağrısı üzerine toplanan mahalle muhtarlarının toplam muhtar sayısının yüzde 30'unu geçmemek ve 20'den az olmamak üzere kendi aralarından seçecekleri temsilcileri, Beldede teşkilatını kurmuş olan siyasi partilerin temsilcileri, Üniversitelerden ikiden fazla olmamak üzere en az bir temsilci, üniversite sayısının birden fazla olması durumunda her üniversiteden birer temsilci, Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, baroların ve ilgili dernekler ile vakıfların temsilcileri, Kent konseyince kurulan meclis ve çalışma gruplarının birer temsilcisi'nin katılımlarıyla oluşmaktadır.

Oldukça geniş ve farklı temsilci segmentine sahip olan kent konseylerinin bu özelliği kenti ilgilendiren konularda farklı bakış açılarının oluşmasına ortam hazırlamaktadır. Bir beyin fırtınası çalışması gibi görülen bu toplantılarda kenti ilgilendiren sorunlar ortaya konulur ve ortak iyiye ulaşmak için kararlar alınır.

Kent konseylerinin görevleri Kent Konseyi Yönetmeliği çerçevesinde aşağıdaki gibi aktarılmaktadır (Kent Konseyi Yönetmeliği, 2009);

(a)Yerel düzeyde demokratik katılımın yaygınlaştırılmasını, hemşerilik hukuku ve ortak yaşam bilincinin geliştirilmesini, çok ortaklı ve çok aktörlü yönetim anlayışının benimsenmesini sağlamak, (b)Sürdürülebilir gelişmenin sağlanması ve bu konuda ortaya çıkan sorunların çözümüne yönelik planların hazırlanması ve uygulanmasını sağlamak, (c)Kente ilişkin temel stratejiler ve faaliyet planlarının belirlenmesinde, uygulama ve izleme süreçlerinde tüm kenti kapsayan ortak bir aklın oluşturmaya katkıda bulunmak, (ç)Yerellik ilkesi çerçevesinde katılımcılığı, demokrasiyi ve uzlaşma kültürünü geliştirmek, (d)Kent'in kimliğine ilişkin tarihi, kültürel, doğal ve benzeri değerlere sahip çıkmak ve geliştirmek, (e)Kent kaynaklarının etkili, verimli ve adil kullanımına katkıda bulunmak, (f)Sürdürülebilir kalkınma anlayışına dayalı kentin yaşam kalitesini geliştiren, çevreye duyarlı ve yoksulluğu giderici programları desteklemek, (g) Sivil toplumun gelişmesine ve kurumsallaşmasına katkıda bulunmak, (ğ)Çocukların, gençlerin, kadınların ve engellilerin toplumsal yaşamdaki etkinliklerini arttırmak ve yerel karar alma mekanizmalarında aktif rol almalarını sağlamak, (h)Kent yönetiminde saydamlık, katılım, hesap verebilirlik, öngörülebilirlik ilkelerinin uygulanmasına katkıda bulunmak, (ı) Kent konseyinde oluşturulan görüşlerin değerlendirilmek üzere ilgili belediyeye gönderilmesini sağlamaktır (Madde 6).

Kent konseylerinin; kentin kalkınması ve kentlilerin yaşam kalitesinin artırılması için politikaların üretilmesi, kent kimliğinin ve çevrenin korunması, demokratik süreçlerin

işlerliği, ortak yönetim anlayışı, yerelliğin teşvik edilmesi, kaynakların etkili ve verimli kullanılması, toplumda dezavantajlı kesimlerin sosyal hayattaki etkinliklerini ve karar alma mekanizmalarında aktif rol almalarını sağlamak gibi görev ve sorumlulukları bulunmaktadır.

3.3.2. Yöre Halkı ve İletişim

3.3.2.1. Sivil toplum kuruluşları

“Sivil Toplum Kuruluşu” veya “STK” kavramı ilk olarak 1945’te Birleşmiş Milletler tüzüğünde hükümetler arası uzmanlaşmış ajansların katılım hakları ile hükümet dışı uluslararası özel kuruluşların katılım hakları arasında ayırım yapılması ihtiyacı nedeniyle gündeme gelmiştir. Birleşmiş Milletlere göre hükümet kontrolünden bağımsız, siyasi bir parti veya kâr amacı gütmeyen bir kuruluş olan, bir suç örgütü olmayan insan haklarına odaklanan hemen hemen her türden kurum ve kuruluş STK olarak tanımlanabilmektedir (Willetts, 2002).

Sendikalar, meslek odaları, vakıflar, dernekler, sivil toplum kuruluşlarına örnek oluşturmaktadır. Ayrıca sivil toplum kuruluşları oldukça geniş bir isimlendirme ağına sahiptir: “üçüncü sektör”, “sivil toplum örgütleri”, “kâr amacı gütmeyen kuruluşlar”, “özel gönüllü kuruluşlar”, “hayır kurumları” gibi ifadeler yaygın olarak kullanılmaktadır (Demir, 2014: 349).

21. yüzyılda küreselleşme süreçleri ile ön plana çıkan yerellik ve sivil toplum kuruluşları yönetimler üzerinde oldukça etkili olmaktadır. Otoriter ve güçlü merkezi yönetim anlayışları zamanla yasal düzenlemeler sonucunda yerini yerellik ve aktif katılıma bırakmaya başlamış olup kamusal alan çok yönlü bir hale gelmiştir (Karakurt Tosun, 2007: 2). STK’lar özellikle merkezi ve yerel yönetimlerin ulaşamadıkları yerlerde, içinde bulundukları etkileşim alanlarındaki sorunları belirleme, tanımlama ve çözümleme sürecinde aktif rol oynamaktadır. Bunun sonucunda siyasi alanda politikaların üretilmesi sürecinde katılım sağlayan ve bulundukları bölgede kamuoyunun yararına varlıklarını sürdüren STK’lar demokratik süreçlerin gelişmesine katkı sağlamaktadır (Okutan, 2008: 93). Demokratik süreçlerde “yerel kamuoyu oluşturma, sürdürülebilir kalkınmayı sağlama, yerel gelişme çabalarına katkı sağlayarak proje üretme, yerel halkı yönlendirme, bilgilendirme ve organize etme” gibi konularda oldukça etkili olmaktadır (Okutan, 2008: 94).

STK'ların kendisine uygulama alanı bulduğu sivil toplumun yapısal özellikleri arasında kamu bilinci oluşturma, katılımı teşvik etme ve iletişime imkân verme bulunmaktadır. Bu doğrultuda sivil toplum ortak değerler ve tutumlar etrafında gerçekleşirken gönüllü katılım ile kendiliğinden örgütlenmekte ve devlet kontrolüne tabii olmadan özerk bir şekilde varlığını devam ettirmektedir (Şahin ve Öztürk, 2008: 10-11). STK'lar vatandaşların katılımını teşvik ederek vatandaşları cesaretlendirmektedir. STK'ların vatandaşların sivil katılımını destekleme ve onları cesaretlendirme hususundaki güçlü yanları şu şekilde aktarılmaktadır (STK'lar ve Sivil Katılım Kitapçığı, 2011: 46):

- STK'ların somut faaliyetler gerçekleştirmesi ve toplumsal konularda aktif rol oynaması hükümet başta olmak üzere paydaşların güvenini kazanmıştır. Bu durum farklı görüşlere sahip gruplar arasında oluşan mesafeyi aza indirmek için fırsat sunmaktadır.
- STK'lar arabulucu, uzlaştırıcı ve kolaylaştırıcı deneyimlere sahiptir. Karşılıklı diyalog ve tartışma için etkili ortam sunmaktadır.
- Açık, şeffaf ve demokratik süreçleri benimseyen hükümetler STK'lar ile iş birliği içinde olmalıdır.
- STK'lar hükümetler için yerel bilgi birikimi açısından kaynak sağlamaktadır.
- STK'lar hükümetle toplum arasında köprü kurarken, yerel yönetimlerin kendi içerisindeki iletişimini güçlendirmesine katkı sağlamaktadır.
- STK'lar erişilmesi zor olan paydaşlara ulaşılması konusunda hükümetlere yardımcı olmaktadır.
- STK'lar toplumsal anlamda politik, sosyal ve etnik ayrımların yoğun olduğu dönemlerde toplumun genelini temsil etme özelliği ile yükselen tansiyonun düşürülmesine destek olmaktadır.

STK'ların etki ve sorumluluk alanlarının oldukça geniş olduğu görülmektedir. STK'ların siyasal süreçlere yönelik etki ve sorumluluklarının yanı sıra insanların acılarını dindirmek, yoksulların çıkarlarını gözetmek, çevreyi korumak, temel sosyal hizmetler sağlamak ve toplumsal kalkınmayı üstlenmek için faaliyetler yürüttüğü de bilinmektedir (Cleary, 1997:6-7).

3.3.2.2. Halk toplantıları ve halk günleri

Yerel halk için demokratik bir katılım ortamı sunan halk toplantıları, yöneticilerin faaliyetleri ile ilgili halkı bilgilendirdiği ve halkın duygu, düşünce ve isteklerini birinci ağızdan dinleyip çözümler üretmeyi amaçladığı geleneksel bir katılım yöntemidir. Yetkililer tarafından etki alanı genişletilerek belde ile ilgili önemli kararların oylamaya sunulması ve görüş birliği sağlandığında kararların alınması hususunda sürece katkıda bulunan bir niteliğe sahiptir. Ayrıca bu toplantılara yöneticilerin, uzmanların ve halkın katılması ile alınan kararlar ve üretilen politikalarla ilgili karşılıklı görüş bildirerek tartışma ortamının sağlanması yerel yönetimleri güçlendirmektedir. Çünkü yerel yönetimler karar alırken ve uygularken bu toplantılardaki görüş ve fikirlerden etkilenmektedir. Halk toplantıları, yurttaş ve yönetim arasındaki bilgi akışının etkin şekilde yürütülmesinde önemlidir. Bu toplantılar sayesinde yöneticiler belde sorunlarını yakından incelerken konuyla ilgili halkın önerilerini de değerlendirebilmektedir (Varcan vd., 2013: 140; Sekizinci B.Y.K.P., 2001: 117-118).

Halk toplantılarının yanı sıra halk katılımını teşvik etmek için başvurulacak bir diğer katılım yöntemi ise halk günleridir. Yerel yönetimlerin uzantısı olan belediyelerde halk günü etkinliği düzenlenmektedir. Halk günlerinin işleyişi yerel yönetim kademesinde yetkili olan yöneticilerin kendi belirledikleri ve duyurumunu önceden yaptıkları gün ve saatte halk ile yüz yüze iletişim kurması şeklinde gerçekleşmektedir. Bu etkinlikte yurttaşlar yerel yöneticilere aracılar olmaksızın beklenti, talep ve şikayetlerini doğrudan iletmektedir. Yapılan bu etkinliklerde yetkililer kadar halkında aktif rol almaları gerekmektedir. Özellikle halka söz hakkı vermek, kararları oylamaya sunmak ve halkın fikirlerini almak yöneticilerin katılımı teşvik etmek adına yapması gereken uygulamalardandır. Halk günlerini yaygınlaştırmak ve sürekli hale getirmek yerel yönetimler için avantaj sağlamaktadır. Örneğin her ayın bir ya da birkaç gününü halk günü olarak belirlemek ve bunun duyurumunu yapmak vatandaşlarında ilgisini çekmektedir.

Halk günlerinin etkinliğini arttırmak ve halk ile daha yakın iletişim kurmak için mahalle toplantıları da yapılmaktadır. Mahalle toplantılarında, mahallelere yönelik yapılacak olan faaliyetlerin ihtiyaca uygun olarak planlanması için halk ile görüşülmektedir. Halkın yaşadığı yerleşim yeriyle ilgili yapılan ve yapılması planlanan faaliyetler hakkında bilgilendirilip, rızasının alınması gerekmektedir.

Yerel yönetimlerde son dönemlerde uygulanan “açık kapı” politikası da yöre halkı ve yöneticiler arasındaki iletişimin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Yöneticiler makamlarının kapılarını sökerek ya da açık tutarak halka aracısız kendilerine ulaşabileceğinin mesajını vermektedir. Böylece yöre halkı kendisini yöneten kişilerle görüşme talep ettiğinde kapalı kapılarla karşılaşmak yerine kendisinden önce gelen vatandaşların yöneticilerle görüşmesinin bitmesini beklemektedir. Bu durum katılımın yöre halkı arasındaki teşviki için olumlu bir imaj çizmektedir.

3.3.2.3. Sosyokültürel etkinlikler ve kampanyalar

Yerel yönetimler kendilerine verilen görev ve yetkiler dahilinde kent halkının sosyokültürel ihtiyaçlarını karşılamak zorundadır. Halkın eğitimi için yapılan çalışmalar, kültür ve sanat faaliyetleri, sağlık hizmetleri, kentin kimliğinin ve dokusunun düzenlenmesi, çevre politikaları, yurttaşların sosyal ihtiyaçlarının karşılanması için yürütülen etkinlikler, yerel yönetimlerin gözetimi ve denetimi altındadır.

Halkın katılımı için önemli birer araç olan etkinlik ve kampanyalar sayesinde yöre halkı birbirleriyle ve yerel yöneticilerle yüz yüze gelerek iletişim kurma imkânı bulmaktadır. Yerel yönetimlerin, halkın kendisini geliştirmesi için imkanlar sunması yöre halkı tarafından çalışan ve üreten bir yönetim imajı oluşmasında etkili olmaktadır. Çünkü yerel yönetimlerin görev süresi boyunca kent ve kentliler için yaptıkları faaliyetler vatandaşlar tarafından takip edilmektedir.

Bu faaliyetler bazen halkın teşviki ile bazen de yerel yöneticilerin teşviki ile gerçekleşmektedir. Örneğin kadın girişimciler yerel yöneticiler ile görüşerek çalışmalarının belediye tarafından desteklenmesini isteyebileceği gibi yerel yöneticilerde kadın girişimcilere ulaşarak onlara kendilerini geliştirmeleri için kurs, seminer, eğitim gibi çeşitli imkanlar sunabilmektedir. Başka bir örnekte ise kendi bakımını karşılayamayacak yurttaşlar için sağlık ve evde bakım hizmetlerini yerel yönetimler sağlayabileceği gibi vatandaşlarda yöneticilerden talep edebilmektedir.

Seçilen yöneticilerin sadece siyasal alanda değil kentin gelişmesi ve kalkınması için sosyokültürel çalışmalar yapması da halkın istek ve beklentilerinin bir kısmını oluşturmaktadır. Düzenlenen festivaller, şenlikler, yarışmalar, konserler, sergiler, konferanslar, toplantılar bir yandan kentin dokusuna hareketlilik katarken diğer

yandan halk ve yönetimin yakınlaşmasını sağlamaktadır. Ayrıca bu etkinliklerin duyurumunun yapılması, etkinlik öncesi ve sonrası süreçlere halkın dahil edilmesi, geri bildirimlerin anında alınması ve etkileşimi artırması yöneticilere avantajlar sağlamaktadır.

3.3.2.4. Kitle iletişim araçları

Sanayi devrimi ile ilişkilendirilen kitle kavramı toplumların iletişim kurma süreçlerinde önemli değişikliklerin oluşmasına katkı sağlamıştır. Kitle kavramı aktif, dinamik ve açık bir toplumsal yapının ürünüdür. Ancak sanayi devrimi öncesinde toplumların kapalı ve durağan bir yapıda olması henüz o dönemde böyle bir toplumsal yapının bulunmadığını göstermektedir. 18. yüzyıl ile Avrupa’da ortaya çıkan üretim sistemlerindeki değişiklikler toplumsal ve kültürel hayatta köklü değişiklikler yaratmış, toplumda aktif ve dinamik kitleler oluşmaya başlamıştır. Oluşan bu kitlelere ulaşmak ve onları etkilemek için geleneksel iletişim yöntemleri yetersiz kalmış ve iletişim teknolojilerinde insanların hayatını tamamen etkileyecek gelişmeler yaşanmıştır. Özellikle bu dönemi takiben gazete ve ardından radyo ve televizyonun icadı ile kitle iletişim araçlarının ortaya çıkıp yaygınlaşması ve bu gelişmeleri günümüzde internetin takip etmesi, iletişim teknolojilerinde yaşanan köklü değişikliklerin göstergesi olmaktadır (Işık ve Akdağ, 2009: 176).

Toplumsal ilişkilerde etkili olan kitle iletişim araçlarından gazete, dergi, radyo, televizyon ve internet yaygın kullanım ağına sahiptir. Ayrıca afiş, fotoğraf, kitap, film ve kompakt disklerde kitle iletişim araçları olarak tanımlanmaktadır (Aziz, 2014: 119).

Teknolojik gelişmeler sonucunda kitle iletişim araçlarının biçimleri, içerikleri, örgütlenme şekilleri ve doğaları ne kadar farklı olursa olsun bu araçların etki boyutunu göz ardı etmek imkansızdır. Çünkü teknolojik gelişmeler anlam üreterek, üretilen anlamların yaygınlaştırılmasında ve temsillerin oluşturulmasında katkıda bulunur ve böylece toplumsal ilişkileri etkilerler (Bource ve Yücel, 2012: 109; Alemdar ve Kaya, 1983: 45).

İletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler sonucunda zaman ve mekâna bağlı olan sınırlılıkların ortadan kaldırılması, bilgiye erişme, dağıtma ve depolamanın kolaylaşması, görsel ve işitsel öğelerin aktarılması, mesajların iletim kapasitesinin

artırılması, etkileşimin artması, kitlelere kolay ulaşım sağlanması, maliyetlerin düşmesi gibi avantajlar sağlamıştır.

Kitle iletişim araçları insanların hayatlarını kolaylaştıracak donanımlara sahiptir. Çünkü kitle iletişim araçlarının “bilgi toplama, depolama ve geri getirme; ikna, propaganda ve tanıtım; eğlence, sosyalleşme ve sosyal işlevsellik” gibi fonksiyonları bulunmaktadır (Burton ve Dimbleby, 2002: 126-127).

Kitle iletişim araçlarının oldukça yaygın kullanım alanına sahip olması ve çeşitli alternatifleri barındırması birçok disiplinin bu araçları kullanmasına ortam hazırlamıştır. Siyasette bu alanların başında gelmektedir. Çünkü bireyler haber ve bilgi almak, boş zamanı değerlendirmek, eğlenmek, sosyalleşmek ve gündemi takip etmek için gündelik hayatlarında medya araçlarını oldukça fazla kullanmaktadır. Böylelikle siyasal aktörlerin zamanlarının büyük çoğunluğunu kitle iletişim araçlarında geçiren seçmenlere ulaşmak için bu araçları aktif şekilde kullanması bir gereklilik haline gelmiştir.

Siyasal seçim süreçlerinde kampanya döneminin başlaması, sürecin hızlanmasına olumlu anlamda etki etmiştir. Siyasal aktörlerin ve partilerin imaj oluşturma, tanıtım ve tanıtma faaliyetlerine önem vermesi, siyasal arenada rekabetin artması, ulusal ve yerel ölçekte kısa zamanda çok sayıda seçmene ulaşması, seçim vaatlerinin iletilmesi, faaliyetlerin duyurumunun yapılması, seçmenlerden geri bildirimlerin alınması iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerle mümkün olmuştur.

Kitle iletişim araçlarıyla zaman ve mekândan bağımsız bir iletişim ortamı yaratılmıştır. Ayrıca yönetim ve halk ilişkisinde oldukça fazla iletişim alternatifi ortaya çıkmıştır. Yerel yönetimlerde seçmenler belediyelerin yaptığı çalışmaları ve kendilerini ilgilendiren konuları web sitesi, sosyal medya (Instagram, Facebook, Twitter), yerel medya (yerel gazete ve televizyon), mobil iletişim gibi araçlar vasıtasıyla takip etme imkanına sahiptir.

3.3.2.5. Kamusal alanlar

Kamusal alan, geçmişten günümüze tartışılan önemli konulardan birisidir. Birçok araştırmacı kamusal alanın ne olduğu ya da ne olmadığı yönünde görüş bildirmiş, sınıflandırma yapmış ve kavramın genel çerçevesi çizilmeye çalışılmıştır. Bu bölümde

kamusal alanın tarihsel süreçlerinden ziyade iletişim bilimi ekseninde sosyal ilişkilerdeki rolüne değinilmiştir.

Kamusal alan, insan haklarının gelişiminden sosyal devlet anlayışına kadar birçok toplumsal kazanımın elde edilmesinde önemli bir rol oynayan çağdaş toplumsal düşüncenin temelini oluşturan kavramlardan birisidir. Kamusal alan kavramının kapsamı değerlendirilirken karşısında konumlanan bir diğer kavram özel alandır. Kamusal alan ve özel alan, içinde yaşadığımız çağda siyasal arenada yürütülen demokrasi çalışmalarının içerisinde kendisine oldukça geniş bir uygulama alanı bulmaktadır. Kamusal alan kavramını açıklarken “kamu erkinin alanı” başka bir deyişle devletin her türlü otoriter gücünü kullandığı yerleri ifade eden kamusal alan kavramından farklı bir alana vurgu yapılmaktadır. Tez çalışmasında kamusal alan daha çok demokratik katılım ve eleştirel söylem alanı olarak ele alınmaktadır. Ayrıca demokratik ülkelerde kamusal alan resmi kurum ve kuruluşlar ya da devlet dairelerinden çok toplumsal temsil hakkına sahip olan bütün aktörlerin kendilerini rasyonel bir söylemle serbestçe ifade ettikleri, iletişimde bulunmak amacıyla eyleme geçtiği, tartışmalı konularda uzlaşma aradıkları bir yapı olarak benimsenmektedir. Bu doğrultuda kamusal alan demokrasinin olmazsa olmazları arasındadır. Çünkü yurttaşlar kendilerini doğrudan ya da dolaylı olarak ilgilendiren konularda eşit ve özgür söz hakkına sahip olup, gerçekleştirdikleri eylemlerle hem bu alanı sahiplenmekte hem de kamusal alanın etkinliğini sürdürmektedir (Ercins, 2013: 298).

Tartışmalı bir kavram olduğunu belirttiğimiz kamusal alan kavramı ile ilgili birçok araştırmacı çalışmalar yürütmüştür. Bu araştırmacılardan birisi de kamusal alan kavramı ile özdeşleşmiş olan Jurgen Habermas’tır. Habermas kaleme almış olduğu “Kamusal Alanın Yapısal Dönüşümü” kitabında kamusal alan kavramının kökenini edebi yönüyle ele aldığı kadar siyasal kamusal alanı kapsam, sınırlılıklar ve farklılıklar açısından değerlenmiş olup siyasal iktidarların ürettikleri politikaların etkilenmesi ve denetlenmesine yönelik bir arayışı da aktarmıştır. Kamusal alanda aktif rol oynayan kamuoyu oluşumu ile iktidarın ürettikleri politikaların eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirildiği ve kamuoyunun da sürece katılım sağladığı görülmektedir. Böylece kamusal alanın öznesi konumunda bulunan yurttaşlar siyasal süreçlere dahil olarak görüşlerini bildirmektedir (Asrak Hasdemir, 2019: 43).

Habermas kitabında “kamusal”, “özel”, “kamu”, “kamuoyu” gibi yaygın olan geleneksel kategorilerden kaynaklı bir kavram çokluğundan bahsetmektedir. Bu kavramların kapsam ve sınırlılıklarının keskin bir şekilde ifade edildiğinde birbirlerinin yerine ikame olarak kullanılamayacakları açıkça görülmektedir. Kapalı topluluklardan farklı olarak herkesin katılım sağladığı açık toplantıları “kamusal” olarak değerlendiriyoruz tıpkı kamusal mekân ve binalardan bahsettiğimiz gibi. Ancak en yalın haliyle kullanılan kamusal bina kavramı halka açık umumi alandan daha farklı bir şeyi ifade etmektedir. Kamusal binalar halkın girip çıkmasına açık olmak zorunda olmamakla birlikte içerisinde devletin kurumlarını barındırdıkları için kamusal özellik taşımaktadır. Örneğin, “kamu nezdinde kabul edilen” ya da “kamuoyuna mal olmuş” söylemlerini kullandığımızda da anlam farklılaşmaktadır. Kısacası bahsi geçen kavramlar bir yandan ortak ve herkesin katılımına açık olan alanları ifade ederken diğer yandan devlete ait olan kapalı alanları ifade eden zıt bakış açılarını kapsamaktadır (Habermas, 2003a: 57-58). Habermas’a göre bu kavramlar birbirlerinin yerine ikame edilemez ancak kavramlar kapsamaları açısından farklılaşma özelliği gösterir. Kamusal alan kavramını ele aldığımızda kavramın iki temel özelliği bulunmaktadır. Bunlardan ilki siyasal aktörlerin ve iktidarın yurttaşlar tarafından denetlenerek siyasal egemenliğin ussallaştırılması, yetkinin meşrulaştırılmasıdır. İkincisi ise sürece katılan katılımcıların kendilerine has özellikleri bulunan etkileşim süreçlerini yaşamasıdır (Asrak Hasdemir, 2019: 44-45).

Habermas, insanları tarihsel ve toplumsal bir varlık olarak tanımlamaktadır (Habermas, 2003b: 17). Habermas’ın kamusal alanının temeli de insan eylemlerine ve özgürlüklerine dayanmaktadır. Bu özellikler şu şekilde aktarılmaktadır (Yükselbaba, 2008: 251):

Katılım herkese açıktır, herkesçe erişilebilirlik ilk temel şarttır. Katılımda yer alan herkes eşit ve özgürdür. Konuşmalar alenidir, Yurttaşların katılımının önündeki engellerin kaldırılmış olması ve bu alana erişimin garanti altına alınmış olması gerekir. Kamu alanı devlet kurumlarının dışında yer alır. Genel yararı ilişkin olması dışında bir günden kısıtlaması yoktur Ayrıca bir konunun genel yararlı ilişkili olup olmadığı da bu tartışmalarda tayin edilebilir.

Habermas’ın kamusal alanı; “katılımın herkese açık olduğu, herkesin eşit ve özgür katılımının bulunduğu, konuşmaların herkesin gözü önünde açıkça yapıldığı, katılımın önündeki engellerin kaldırıldığı, devlet kurumlarını dışında yer aldığı” bir ortamı tasvir etmektedir.

Toplumsal ilişkilerin yapılanmasında katılımcılığa ek olarak kent mekanları da oldukça etkilidir. Çünkü kent mekanları bireylerin gündelik yaşam içerisinde birbirleriyle iletişimde bulundukları ve görüş bildirdikleri alanlardır. Habermas'ta kaleme aldığı eserinde İngiltere ve Fransa'da kamusal alan oluşumunda mekânın etkisine değinmiştir (Habermas, 2003a: 100):

Şehir'in ağırlığı, bütün farklılıklarına rağmen İngiltere'de de Fransa'da da aynı toplumsal işlevleri üstlenen yeni kurumlarla pekişir: bunlar [İngiltere'de] 1680 ile 1730 arasında, serpilen kahvehaneler ile, [Fransa'da] Devrime kadar Naiplik döneminde ortaya çıkan salonlardır. Bunlar hem İngiltere hem de Fransa'da, aristokratik toplulukla burjuva entellektüelleri arasında okumuşluk temelinde eşdeğerliğin de olduğu yerler; önce edebi olarak başlayıp sonra siyasal nitelik kazanan eleştirinin merkezleridir. Kahvehane, etkili çevrelere zahmetsizce dahil olabilme yolunu açmakla kalmadı, orta sınıfların geniş kesimlerini, hatta zanaatkarları ve küçük esnafı bile kapsadı.

Habermas, İngiltere ve Fransa'da kahvehane ve salonları, bireylerin bir araya geldiği ve önce edebi sohbetlerle başlayıp daha sonra siyasal özellik taşıyan görüşmeleri gerçekleştirdiği ortamlar olarak aktarmaktadır.

Geçmişte olduğu gibi günümüzde de bu ortamlar kamusal alan olarak görülmektedir. Ancak bu ortamlar sokakları, meydanları, parkları ve açık alanları kapsayacak şekilde genişlemiştir. Kamusal alanlar, kentlilerin toplandığı, gündelik akış içerisinde bilinçli ya da bilinçsiz olarak birbiriyle karşılaştığı, bireysel ya da toplumsal olarak kendilerini ifade ettikleri, kentte yaşayan diğer kentlilerle kültürel ortam yarattıkları toplumsal ve davranışsal uzlaşma alanıdır (Erdönmez ve Akı, 2005: 68).

Kamusal alanın devamlılığı insanların iletişim ve etkileşimine bağlıdır. Aynı zamanda kentsel kamusal alanlarda, insanların iletişiminin ve etkileşiminin devamlılığı için önemli bir araçtır. Kentte yaşayanların toplumsal bütünlüğü ve kent hayatının canlanması iç ve dış mekanların yapısal biçimlerine, çeşitliliğine ve özelliğine bağlıdır. Çünkü kamusal alanlar kentlilerin aynası konumundadır. Kamusal alanlar kentin yerel kültürünün, sosyoekonomik durumunun, içinde bulunulan zamanın ve toplumsal ilişkilerin izlerini taşımaktadır (Oktay, 2007: 39).

Toplumsallaşma ve sosyalleşme mekânı olan kamusal alanlar insanların yan yana olduğu, selamlaştığı, özür dilediği, belirli konularda birbirlerine danıştıkları, adres sordukları, aynı ortamda oturdukları, kentin sosyokültürel hizmetlerinden yararlandıkları, birbirleriyle bakıştıkları ya da tanıştıkları ortamları yaratmaktadır. Bu

ortamlardaki en belirgin eylem fiziksel temasta bulunmaktadır. Çünkü yurttaşlara açık bu alanlar niteliği ne olursa olsun, “kimlik oluşturma, adalet arama, kamu gücüne karşı durma, toplumsallaşma” gibi konularda hak istemleri ve arayışlarının dile getirilmesi konusunda önemlidir (Taşçı, 2020: 3028).

Kamusal alanların en temel özelliği insanların bu alanlara herhangi bir izne ya da ayrıcalığa sahip olmadan rahatça dahil olmalarıdır. Bu ifadeden yola çıkarak kentsel kamusal alanlar sokaklar, caddeler, meydanlar, parklar, alışveriş merkezleri olarak tasnif edilmektedir (Taşçı, 2020: 3027). Bu alanların bir diğer özelliği ise özel alanların dışlayıcı karakteristiğinin aksine kapsayıcı, dahil edici niteliğidir. Kentin ana bütünleşme aracı olan kamusal alanlar, ne kadar farklı özelliklere ve kapsama sahip olursa olsun kente dahil olan herkesi ve her şeyi içine almaktadır. Kent sakinleri bu alanları kullanırken ortak özelliklere sahip olmayabilir, hatta birbirlerini hiç tanımayabilirler. Buna rağmen kentte paylaştıkları ortak kamusal alanlar daima bulunmaktadır (İnceoğlu, 2007: 2).

3.4. Katılımcı Şehir Hareketi Cittaslow: Kent ve Kentli Hakkı

Henri Lefebvre, “Le Droit à la ville- Şehir Hakkı” isimli eserini 1968 yılında yayınlamıştır. Bu yıllar toplumsal hareketlerin çevre, kent ve kent sorunları üzerine yoğunlaştığı zamanlara tekabül etmektedir. Şehir Hakkı ulusal ve uluslararası alan yazında “Kent hakkı” olarak da kullanılmaktadır. Lefebvre kendi çalışmalarında kent ve şehir ayrımına değinerek “ville” kelimesini şehir olarak kullanmıştır. Ancak bu çalışma da kavramlar arasında bütünlük sağlaması amacıyla kent hakkı kavramının kullanılması uygun görünmüştür.

Kentler hiçbir zaman uyumlu, kaoslardan uzak, çatışma ve şiddetten arınmış yerler olmamıştır. 1871 Paris Komünü, Scorsese'nin 1850'lerdeki New York Çeteleri, Belfast'ın bölünmesi, Beyrut ve Saraybosna'nın yerle bir edilmesi, Bombay'ı sallayan şiddet eylemleri bunlara örnek oluşturmaktadır. Kent tarihinde sakinlik ve nezaket kural değil istisnadır. Asıl sorulması gereken soru bu eylemlerin sonuçlarının yaratıcı mı yoksa yıkıcı mı olduğudur. Sonuçlar her iki önermeyi de kapsayacak şekildedir. Kentler yaratıcı yıkımların tarihi alanı olarak tasvir edilmektedir. Paris komünarları yönetime el koyduklarında kendilerine ait olan Paris'i burjuvazi ve emperyalistlerden geri almakta haklı olduklarını düşünüyorlardı. Onları öldüren monarşistler ise kenti tanrı adına ve özel mülkiyet adına geri almakta haklı olduklarını düşünüyorlardı. Hem

Katolikler hem de Protestanlar Belfast'ta haklı olduklarını düşündüler, tıpkı Shiv Sena'nın Bombay'da Müslümanlara şiddetle saldırdığında düşündükleri gibi (Harvey, 2003: 939). Bu ifadelere baktığımızda hak kavramına vurgu yapıldığını görmekteyiz. Tüm örneklerde olduğu gibi eylemciler yaşadıkları kentlerde sahip oldukları hakları kullanmayı yasal bir geçerlilik olarak görmektedir.

Lefebvre, resmi ve yasal hakların Tanrı vergisi ve anayasa yapıcıların basitçe yazdığı doğal haklardan çok daha fazlası olduğunu belirtmiştir. Bunların aksine hakların, örneklerde olduğu gibi siyasi mücadeleler sonucu elde edildiğinden bahsetmiştir. Yurttaşların toplumsal hareketlerinin tezahürünün bir sonucu olarak görmektedir. Mücadeleler sonucu elde edildiğinden her zaman daha fazla mücadeleye maruz kalmaktadır. Hakları bu şekilde nitelendirmek Lefebvre için, yeni haklar önermelerin önceden şekillendirilmesini sağlamaktadır. Yeni hakların ifade edilmesi, yeni bir mücadele ortamı başlatmaktadır. Bu durum toplumun her kesiminden insanların aktif bir rol oynaması ve siyasi güce ortak olmasını gerektirmektedir. Sivil toplumdaki vatandaşların daha aktif olması, giderek yönetimi devletten devralması ve sonunda onu özümseyecekleri noktaya gelmelerine işaret etmektedir (Purcell, 2014: 142).

Lefebvre'nin bahsettiği sözleşme Marx'a göre devlet ve sivil toplum arasında gerçekleşmektedir. Devlete özerklik bahşeden bu sözleşme ile devlet sivil toplumdaki insanlar üzerinde egemenlik kurmaktadır. Marx ise devleti yeniden halkın içerisine katmanın önemli olduğunu vurgulamaktadır. Lefebvre'de Marx'ın önermesine katılmaktadır. Devlet ile yurttaş arasındaki uçurumu kapatmak için yurttaşlar aktif bir rol oynamalıdır (Purcell, 2014: 146). Lefebvre'e göre bu uçurumun kapanması için "kent hakkı" önemli bir rol oynamaktadır. "Kent hakkının demokratikleştirilmesi ve onun iradesini uygulayacak geniş bir toplumsal hareketin inşası zorunludur" (Harvey, 2008: 38-39). Ayrıca kent hakkı, kapitalizmin hayatta kalması için sürekli olarak ihtiyaç duyduğu üretim ve tüketim süreçleri sonucunda ortaya çıkan sınıf mücadelelerini, kent ve kır ayrımını, siyasi otoriteyi de kapsamaktadır. Kent hakkı, kırsal alana daha fazla hâkim olan tüm kentsel süreçlere egemen olmak anlamına gelmektedir (Harvey, 2008: 28).

Kapitalistlerin koloni haline getirdiği kırsal alanlar köy yaşamının niteliklerini ve cazibesini kaybetmiştir. Bu noktada kır ve doğa hakkı yeni bir hak arayış alanı

oluşturmuştur. Bu hak ya da sözde hak istemine karşılık kent hakkı bir çılgılık, adeta bir taleptir. Bu durumu Lefebvre şu sözlerle aktarmaktadır (Lefebvre, 2015: 132);

Doğa talebi, doğanın tadını çıkarma arzusu şehir hakkından sapmayı getirir. Bu talep, tahrif edilmiş ve yenilenmemiş şehirden, daha “gerçekten” var olmadan yabancılaşmış kent yaşamından kaçma eğilimi olarak dolaylı bir şekilde kendini gösterir. Doğa ihtiyacı ile doğa “hakkı”, şehir hakkından kaçmayı başaramadan onunla çelişir. (Ama bu durum, parçalanmış şehrin çoğalıp büyümesi karşısında geniş “doğal” mekânların korunmaması gerektiği anlamına gelmez).

Kent hakkı, var olana erişim hakkından ziyade kenti istediğimiz şekilde değiştirme hakkına sahip olmaktır. Ancak kendi yarattığımız şeylerle yaşayabilme olasılığından emin olmamız gerekmektedir. Kent hakkı ile kenti istediğimiz şekle dönüştürürken aynı zamanda kendimizde dönüşmekteyiz (Harvey, 2003: 939). Kapitalizm sistemi ve devlet politikaları gündelik yaşamımızı ve mekanlarımızı değiştirip dönüştürmektedir. Lefebvre ayrıca kent hakkını devletin ve kapitalizmin ötesine geçmek için radikal mücadeleyi başlatan bir çılgılık olarak tasvir etmektedir (Purcell, 2014: 142).

Bu kentsel dönüşümler aynı zamanda gündelik hayatın temelden modernleşmesini de gerektiriyordu (Christian, 2012: 43). Kent hakkı, basit bir söylemle ziyaret etme ya da geleneksel kentlere geri dönme hakkı olarak tasavvur edilemez. Sadece dönüşen ve yenilenen kentsel yaşam hakkı olarak tasvir edilebilir (Lefebvre, 2015: 132-133).

Tanınmış kent sosyoloğu olan Park şehri tanımlarken şu sözleri kullanmaktadır: “şehir, insanın içinde yaşadığı dünyayı daha çok gönlünün arzusuna göre yeniden yaratmaya yönelik en tutarlı ve genel olarak en başarılı girişimidir. Ama şehir, insanın yarattığı dünyaysa, artık içinde yaşamaya mahkûm olduğu dünyadır. Böylece, dolaylı olarak ve görevinin doğasına dair herhangi bir açık fikir olmaksızın, insan şehri yaparken kendini yeniden yaratmıştır” (Harvey, 2003: 939). Burada Park’ın bahsettiği insanların kenti dönüştürdüğü kadar bu dönüşümün insanı da dönüştürmüş olduğudur.

Kentlerin hakları olduğu kadar kentte yaşayan kentlilerinde birtakım hakları bulunmaktadır. Kentli haklarının tam olarak kapsam ve sınırları bilinmemektedir. Ancak 17-19 Mart 1992’de Avrupa Konseyi’nde kabul edilen “Avrupa Kentsel Şartı” kentli haklarının çerçevelendirilmesi için başlangıç niteliğindedir. Ancak tam olarak kentli haklarının tanımlandığını söylemek mümkün değildir. Kentli hakları yaşanan gelişmeler sonucunda hala oluşum aşamasındadır (Tekeli, 2011: 186).

Kentli hakları hem kentte yaşayan insanların sahip olduğu insan haklarını hem de bireylerin yaşadığı kentsel toplumun bir üyesi olarak sahip oldukları kentsel ve çevresel hakların tümünü kapsamaktadır (Karasu, 2008: 38).

Kentli haklarının oluşmasına katkı sağlayan insan hakları üç aşamadan geçerek gelişim göstermiştir. *İlk aşama* burjuvazi oluşumunun aristokrasi karşısında güçlenmesiyle ortaya çıkan Fransız İhtilali'dir. Bireyi devletten koruyucu, özgürlük, mülkiyet, yaşama haklarının yanında güvenlik, düşünce, söz, yazı ve vicdan özgürlükleri gibi klasik hak ve özgürlükler gelişim göstermiştir. *İkinci aşama* ise ilk aşamada ortaya çıkan hakların toplumda yaşayan kişilere fırsat eşitliği sağlayamadığı ve refahı yaygınlaştırmadığı gerekçesi ile bireysel haklardan sosyal haklara geçişi kapsamaktadır. Refah devleti kavramının gelişmesiyle çalışma, sosyal güvenlik, çalışanların örgütlenmesi, eğitim, sağlık, konut gibi sosyal haklar gelişmiştir. *Üçüncü ve son aşama* dayanışma ve iş birliği haklarından oluşmaktadır (Tekeli, 2011: 186-187).

İnsan hakları sosyal, ekonomik, siyasal, kültürel hakların yanında yaşama, düşünme ve dayanışma gibi bireysel, toplumsal hak ve özgürlükleri kapsamaktadır. Bu haklar birtakım kentli haklarının oluşmasına zemin hazırlamıştır. Tekeli, kentli haklarını şu şekilde aktarmaktadır (Tekeli, 2011: 187-189):

- İnsan haklarına saygı duyan, bu hakları geliştirmeye açık, üyesi olan bireylere refahlarını ve kişiliğini geliştirme fırsatı sağlayan kentsel bir çevrede yaşama hakkı,
- Saldırı ve suçlara karşı korunaklı ve güvenliği sağlanmış bir kentte yaşama hakkı,
- Su, toprak, hava ve gürültü kirliliğinin olmadığı, ekolojik sorunlara duyarlı kentsel bir çevrede yaşama hakkı,
- Kentte yaşayan yurttaşların kendi ekonomik ve toplumsal girişimlerini yapabilmeleri için gerekli altyapılara sahip olmak için bu altyapıları isteme hakkı,
- Kentte yaşayan yurttaşların mal ve hizmetlerden yeterli oranda ve çeşitte seçme hakkı,
- Kentin potansiyellerine uygun çalışma olanakları ve güvencesine sahip olma ve kentin ekonomik kalkınmasında rol alabilme hakkı,

- Çoğulculuğu kapsayan kentli kültürü edinebilme ve bu kültürü geliştirme fırsatlarına sahip olma hakkı,
- Etnik ve kültürel farklılıklar gerekçesiyle bireylerin iş yaşamından ve toplumsal yaşamdan ötekileştirilmediği, ikincil konuma atılmadığı, çok kültürlü bütüncül bir kentte yaşama hakkına sahip olma,
- Yaşadığı yere bağlılık duyabileceği, bu yere anlam yüklediği, kentsel bir kimliğe sahip olan mekânda yaşama hakkı,
- Geçmiş tarihsel izlerin ve bağların korunduğu, kentin potansiyeline uygun mimari değerlerin bulunduğu ve bunlara yeni yapıların eklendiği bir kentsel çevrede yaşama hakkı,
- Kentte yaşayan insanların ekonomik koşullarına uygun konut sistemlerinin geliştirilmesi, özel yaşamın gizliliğine imkân veren, korumalı konut edinebilme ve kiralama hakkı,
- Konut, çalışma, dinlenme ve eğlence alanlarının ve ulaşım ağlarının birbirini rahatsız etmeyen, gereksiz taleplerden uzak durulan, insanların birbirleriyle ilişki kurma alanlarını arttıran bir kentsel çevrede yaşama hakkı,
- Kentli yurttaşların özellikle içerisinde dezavantajlı (engelliler) yurttaşların, farklı gelir seviyesine ait olan grupların kentin her yerine çok zaman harcamadan seyahat etmesini sağlayan yol ve ulaşım sistemlerine sahip olabilme hakkı,
- İnsanların kendilerini yeniden üretebilmesini güvence altına alan, sağlık kuruluşlarına kolayca ulaşım sağlayan, yeşil alanların yeterli olduğu, temiz içme suyu ve yeterli kanalizasyon sistemlerine sahip olan bir kentte yaşama hakkı,
- Bilgi ve becerilere erişme, bu olanakların gelişimi için gerekli eğitim ve kendini yetiştirme imkânı veren ve bu sürecin devamlılığını sağlayan bir kentte yaşama hakkı,
- Kentte yaşayan yurttaşlara yaş, beceri, gelir durumu ayrımı yapılmaksızın sportif aktivite ve boş zaman değerlendirme olanaklarından yararlanabilme hakkı,
- Kentte yaşayan yurttaşların kente yapılacak hizmetleri sağlamak üzere yerel yöneticileri seçme ve seçilme, kararlara katılma ve yönetimin faaliyetlerini

devamlı olarak denetleyerek hizmetlerin gelişimi ve devamlılığını sağlayacak şekilde kendisini vergilendirme hakkı.

Görüldüğü üzere kentli haklarının iki boyutu bulunmaktadır. Bunlardan ilki kentlilerin doğal ve yapay fiziki çevreleri ile olan ilişkisi diğer boyut ise kentlilerin diğer kentlilerle olan ilişkisidir. Bu ilişki iki yönlü olmakla birlikte dayanışmaya temelinde gelişmektedir (Tekeli, 2011: 189).

Kentlilerin kent ve kentlilerle ilişkisini ele alırken örnek oluşturması adına Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine değinmek gerekmektedir. Kökeni İtalya'ya dayanan ve uluslararası belediyeler birliği olarak tanımlanan Cittaslow, harekete dahil olan şehirlerde kentlilere yaşanabilir bir çevre oluşturmayı ve bölgesel kalkınmayı amaçlamaktadır. Cittaslow (Sakin Şehir) hareketi, doğal ve fiziki çevrenin imkanları ve potansiyellerini göz önünde bulundurarak ekosisteme zarar vermeden bu amaçları gerçekleştirmek istemektedir. Bu hususta kentin mevcut potansiyeli ve kentlilerin iletişimi önemli bir rol oynamaktadır. Çünkü yaşanan yeni gelişmeler kentlerde yurttaşların yaşamını dönüştürürken aynı zamanda onlara yeni hak ve özgürlüklerin tanımlanması konusunda başat rol oynamaktadır.

Ayrıca Cittaslow (Sakin Şehir) hareketi gönüllülük esasına dayandığı için katılım kavramı oldukça önemlidir. Kentliler yaşanabilir bir çevre için, yaşadıkları kentin geleceği için yönetime katılma ve görüşlerini ifade etme haklarını aktif olarak kullanmak zorundadır. Bu gerekçe ile kent ve kentli hakları konusunda çalışmaya katkı sağlayacağı düşünülen bir sınıflandırma yapılmıştır. Kent hakkına sahip olabilmek ve bu hakların sürdürülebilirliğini sağlamak için kentlilerin toplumsal katılım, toplumsal kabul ve toplumsal iş birliği kavramlarını benimsemeleri gerekmektedir. Buna göre:

- *Toplumsal katılım:* Yöre halkı yaşadığı kent ile ilgili alınacak kararlara tam katılım sağlamalı ve kendi geleceklerini belirleme konusunda söz hakkına sahip olmalıdır.
- *Toplumsal kabul:* Yöre halkı kent için alınan kararların benimsenmesi ve sürdürülebilirliği hususunda aktif görüş belirtmeli ve kentin iyiliği için toplumsal kabul gerçekleştirmelidir.
- *Toplumsal iş birliği:* Yöre halkı kent ile ilgili alınan kararlarda yerel yönetimlerle birlikte çalışmalı ve dayanışma içerisinde olmalıdır.

Bu sınıflandırmaya örnek oluşturacak kriterleri bünyesinde toplayan Cittaslow (Sakin Şehir) hareketi sonraki bölümde ayrıntılı olarak ele alınmış olup toplumsal katılım, toplumsal kabul ve toplumsal iş birliği boyutları ise tezin araştırma kısmında seçilen örneklemeler üzerinden değerlendirilmiştir.





4. YENİ BİR YAŞAM ALANI TASARIMI VE CITTASLOW (SAKİN ŞEHİR) HAREKETİ

Tez çalışmasının bu bölümünde insan hayatına etki ederek küreselleşme olgusunun odak noktasını oluşturan hız kavramına karşılık yavaşlığı ve sakinliği benimseyen Cittaslow (Sakin Şehir) hareketi ele alınmıştır. Küreselleşmenin getirisi olan hız oldukça karmaşık bir yapıya sahiptir. Bu kavramın yerel ve küresel ölçekte pek çok olumlu ve olumsuz etkilerinin bulunduğunu söylemek mümkündür.

Küreselleşme ile siyasi, ekonomik, kültürel ve toplumsal alanda homojenleşme, tek tipleşme ve bireylerin beklenti ve ihtiyaçlarının giderek birbirine benzemesi söz konusu olmaktadır. Özellikle küreselleşme ve kapitalizm hayatımızı hızlı yaşama ve çabuk tüketme odaklı bir anlayışa sürüklemektedir. Bireyler bu baş döndürücü hız dünyasında hayatlarını yavaşlatacak, onları bu karmaşadan uzaklaştıracak sakin yerler aramaktadır. Kapitalizmin yeniden üretme ve metalaştırma politikası ile yerel değerlere de küresel nitelik kazandırılarak bireylerin dikkatini çekecek yeni alanlar oluşturulmak istenmiştir. Böylece yerel değerlere yeni kimlikler, kültürel unsurlar ve özellikler yüklenerek kapitalizm sürecinin bir ögesi haline gelmesinin önü açılmıştır. Çünkü küreselleşmenin olumsuz yönlerini gidermek için yerele başvurulurken bu durum yerelin küresel ortamda pazarlanmasına sebep olmuştur. Cittaslow (Sakin Şehir) hareketi başlangıçta bu anlayışa karşı çıkmak için oluşturulan bir hareket olsa da sonrasında üye şehirlerin göçlere bağlı nüfus artışı, çevre kirliliği, gürültü kirliliği, betonlaşma ve turizm patlaması yaşaması bu alanların kapitalizmin mekanlar üzerinden yeniden üretilmesine örnek oluşturmaktadır.

4.1. Yavaş Hareketi ve Tarihi Arka Planı

Küreselleşme hareketi insanlık tarihi boyunca yarattığı değişim ve dönüşümlerle toplum hayatını derinden etkilemektedir. Bu etkileşim bazen olumlu bazen olumsuz gelişmeleri beraberinde getirmektedir. Sanayileşme ile birlikte seri üretime geçilmesi, insanların refah seviyesinin yükselmesi, eğitimin kapsayıcı şekilde yaygınlaşması, okuma-yazma oranlarının artması, sağlık alanında tedavi yöntemlerinin geliştirilmesi, iletişim ve ulaşım ağlarının çeşitlenmesi küreselleşmenin hayatımıza olumlu anlamda etki ettiği durumları göstermektedir (Emrealp, 2005: 13). Bunun yanı sıra son yıllarda küreselleşmeye bağlı geliştirilen politikalardan kent ve çevrenin olumsuz etkilenmesi hem ekosistemi hem de insan yaşamını tehlikeye atmaktadır. Özellikle bu gelişmelerin

yakın gelecekte, yaşadığımız evreni ve insanların geleceğini tehdit ettiği söylemleri her platformda kendisine oldukça geniş bir yer bulmaktadır. 20. yüzyılın son evrelerinde çevre sorunlarının dünya gündeminde daha fazla yer alması, gezegenimizdeki tür ve çeşitliliğin yok olma tehlikesi yaşaması, iklim krizi ve küresel ısınmanın ortaya çıkması, ozon tabakasının delinmesi, çarpık kentleşme- açlık- kıtlık- kuraklık ve salgın hastalıkların yaygınlaşması, dünya nüfusunun artması, su-toprak ve hava kirliliğinin yaşanması gibi birçok olumsuzlukların temelinde de küreselleşmenin yer aldığını söylemek mümkündür (Emrealp, 2005: 13).

Küreselleşme ayrıca bireylerin zaman algısında da değişiklikler yaratmıştır. Özellikle hız kavramı, insanların gündelik pratiklerinin şekillenmesinde, bireylerin istek ve ihtiyaçlarının tektipleşmesinde etkili olmuştur (Tonk ve Arslan Selçuk, 2020: 188). Hızlılaşmak ve hızlı yaşamak insanların küresel dünyada sahip olmak istediği bir meziyet haline gelmiştir. Hızlı seyahat, hızlı iletişim, hızlı yemek bireylerinde bu hız dünyasına adapte olmasına, hızlı yaşayan ve hızlı tüketen bir konuma gelmesine sebep olmuştur (Karakaş Özü, 2016: 158-163).

Dünyanın giderek küresel bir köy olacağı öngörüsünde bulunan Mc Luhan, bu düşüncesinde yanılmamıştır. Çünkü küreselleşme ile birlikte “tektipleşme, benzeşme, aynılaşma, metalaşma, sıradanlaşma” gibi kavramlar karşımıza çıkarmaktadır. Bu kavramların temel dayanağı bireylerin yaşadıkları kıta, ülke fark etmeksizin bir dünya vatandaşı olarak benzer şeylere istek ve ihtiyaç duymasıdır. İnsanların yeme içme alışkanlıkları, giyim kuşamları, iletişim kurma şekilleri ve boş zaman aktiviteleri giderek birbirine benzeyerek sıradanlaşmaktadır. Küreselleşme ile sadece bireylerin hayatlarının değişim ve dönüşüm yaşadığını söylemek yanlış olacaktır. Küreselleşme aynı zamanda bireylerin yaşadıkları mekanları da etkilemektedir. Kentlerin sahip oldukları doku ve kimliklerde değişikliğe uğrayarak modern çağa uyum sağlayacak forma dönüşmektedir.

Günümüzde insanların yoğun olarak kentsel alanlarda yaşadığını varsaydığımızda kent mekanları küreselleşmenin ve kapitalizmin merkezi konumundadır. Özellikle 1950’lerde kentsel alanda yaşayan insanların oranı %30 iken 2018 itibarıyla bu oran %55 olmuştur. Ayrıca bu oranın 2050’lerde %68’i bulacağı öngörülmektedir (World Urbanization Prospects: The 2018 Revision, 2018: 1). Kentsel alanlarda yaşamaya yönelik bu yoğun ilgi sonucunda bir süre sonra kentlerde giderek birbirine benzeyen

mekanlar haline gelmektedir (Radstrom, 2011: 90-91). Zaman zaman kentleri bu tek düzelikten kurtarmak için ona yüklenen anlamlar kapitalizmin kendisini yeniden farklı kimlikler üzerinden üretmesine sebep olmuştur. Böylece kente ait birçok somut ve soyut değer hızla metalaşmıştır. Özellikle kültürel ve toplumsal değerlerin bir ürün olarak tasarlanıp pazarlanmasında kentler ihtiyaç duyulan alanlar haline gelmiştir. Kentlere nüfuz eden dinamik ve hızlı yaşam, farklı coğrafyalarda olsa bile aynı mekanlara giden, aynı alışkanlıkları içselleştiren bir toplum yaratmıştır (Yalçın, 2019: 204). Ancak bu durum bir süre sonra bireylerin yaşadıkları kente yabancılaşmasına ve alternatif yaşam alanları aramasına sebep olmuştur. Yaşadıkları hızlı hayata karşı bireyler nefes alabilecekleri ve hayatın ritmine uyum sağlayacakları yeni yaşam alanlarına ihtiyaç duymaktadır. Küreselleşen mekanlarda bu arayışına cevap bulamayan bireyler yerel alanlara yönelerek bu ihtiyacını karşılamak istemiştir. Yaşanan bu gelişmeler her yeniliğin kendi içerisinde büyüyen bir zıtlık barındırdığını göstermektedir. Küreselleşme ve yerelleşme olgusunu karşı karşıya getiren bu ilişkisel boyutta küreselleşme baskın konumdadır. Çünkü küreselleşme var olma amaçlarını gerçekleştirmek için yerelleşmeyi kullanmış ve onu yeniden üretimin bir metası haline getirmiştir. Ancak yerelleşme de varlığını korumak için küreselleşmeye ihtiyaç duymaktadır. Kendi içerisinde zıtlıklar barındıran bu iki kavram birbirini etkilemiş ve toplumsal gelişim süreçlerine önemli katkılarda bulunmuştur.

Toplum hayatına etki boyutu incelendiğinde son yıllarda küreselleşmenin kültürel çeşitliliği yok ettiği, tektipleşmeyi hızlandırdığı ve yaşadığımız dünyayı olumsuz etkilediği düşünülmektedir. Küreselleşmeye karşı ortaya çıkan bu olumsuz düşünceler yerel olana yönelmeye ve yereli önemsemeye yönelik görüşlerin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Özellikle 20. yüzyılın son çeyreğinde yaşanan olumsuzlukları ortadan kaldırmak ve insanların hayatını iyileştirmek için önleyici ve korumacı toplumsal hareketler ortaya çıkmıştır (Coşar, 2019: 41). İlk olarak İtalya’da hızlı yeme alışkanlığına karşı ortaya çıkan “Slow Food- Yavaş Yemek” hareketi bu toplumsal hareketlere örnek oluşturmaktadır. Hatta “Slow Movement-Yavaş Hareketi”⁶ olarak da adlandırılan bu oluşumlar zamanla pek çok alana yayılmıştır. “Yavaş Yemek, Yavaş

⁶ Slow Movement- Yavaş Hareketi ile ilgili kavramların kullanıldığı bölümlerde Slow kelimesinin Türkçe karşılığı olarak “Yavaş” kavramının kullanılması uygun görülmüştür. Ancak tezin devam eden kısımlarında Slow City kavramından Slow kelimesinin Türkçe karşılığı olarak “Sakin” kavramının kullanılması uygun görülmüştür.

İletişim ve Medya, Yavaş Şehir” gibi yavaş ön ekinin eklendiği birçok alanda hız kavramının karşısına yavaş kavramı getirilmiştir. Yavaş hareketinin aynı zamanda Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin temelini oluşturduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu nedenle Cittaslow (Sakin Şehir) hareketini açıklamadan önce yavaş akımlara ve etki ettiği alanlara değinmekte fayda vardır.

4.1.1. Yavaş Yemek (Slow Food)

20. yüzyılda küreselleşmenin hızlı yaşam ve hızlı tüketimi teşvik etmesine karşı tepki gösterenler yeni bir kentsel yaşam kültürünün oluşmasına zemin hazırlamıştır. İtalya’da ortaya çıkan ve “Slow Food” olarak kavramlaştırılan “Yavaş Yemek” hareketi küreselleşmenin kültürel yaşam süreçlerine etki etmesi sonucunda oluşan bir hareket olarak karşımıza çıkmaktadır (Şengün ve Kara, 2021: 81-82).

Kapitalizm sistem olarak ortaya çıktığı ilk andan itibaren sürekli kendini yeniden üreterek güçlenmektedir. Bireylerin gündelik pratikleri üzerinde de etkili olan kapitalizm sistemi yeme-içme alışkanlıklarına da değiştirmiştir. Hayatın yoğun temposu karşısında yeme-içme alışkanlıklarının hızlandığı Fast Food kavramının hayatımıza nüfuz etmesi küreselleşme ve kapitalizm temelinde gerçekleşmektedir. Fast Food tüketim tarzını tercih eden bireylerin yoğunluktan dolayı yeme-içme süreçlerine fazla zaman ayırmak istemediklerini ve zincir şeklinde açılan restoranlarda zaman geçirmeyi sosyalleşme olarak gördüklerini söylemek mümkündür. Ancak zamanla Fast Food ürünlerinin insan sağlığını olumsuz etkilemesi ve kültürel değerlere zarar vermesi gibi gerekçelerle bireyler yepyeni bir kavram olan “Slow Food” ile tanışmıştır. Slow Food, organik ve sağlıklı beslenerek uzun yaşamak isteyen bireyler için vazgeçilmez bir harekete dönüşmüştür (Ünlü Dalaylı, 2021: 2).

Slow Food hareketinin gelişim sürecini daha yakından inceleyecek olursak karşımıza Fast Food zinciri olan McDonald’s markası çıkmaktadır. Bilindiği üzere McDonald’s hamburger, çıtır patates ve Cola menüsü ile hızlı yemek alışkanlığının önemli temsilcilerindendir. Dünyanın birçok yerinde zincirleme dükkanları bulunan McDonald’s işletme sayısını her geçen gün arttırmaktadır. McDonald’s markasının bu yayılmacı politikası zamanla Avrupa’ya da ulaşmış ve Fast Food kültürü burada da kendisine yer bulmuştur. Fast Food kültürüne karşı Slow Food hareketinin ortaya çıkması McDonald’s markasının İtalya’da dükkân açması sonucunda olmuştur.

Yeme-içme kültürüne önem veren İtalyan yazar Carlo Pedrini ve arkadaşları 1986 yılında İtalya'nın Barola şehrinde açılan McDonald's dükkanına hamur ve makarna atarak tepki göstermişlerdir. Bu protestonun sebebi, şehrin simgesi konumunda bulunan İspanyol Merdivenlerinde açılan McDonald's dükkanının kentin estetiğini ve İtalyan yemek kültürünü bozacağı düşüncesidir. Bu görüşten yola çıkarak 9 Kasım 1989'da Paris'te bulunan Opera Comique'de; kurucu üye Falco Portanira ve 15 ülkeden ("*Arjantin, Avusturya, Brezilya, Danimarka, Fransa, Almanya, Hollanda, Macaristan, İtalya, Japonya, İspanya, İsveç, İsviçre, Amerika Birleşik Devletleri*") gelen temsilcilerin katılımı ile bir manifesto imzalanmıştır. Bu manifesto ile Slow Food hareketi resmiyet kazanmıştır (Ünal, 2016:16; Lowry ve Lee, 2016: 3; Güven, 2011: 114; Deniz, 2017: 1401-1402). Bu manifestonun içeriği aşağıdaki gibi aktarılmaktadır⁷(Slow Food International, 2023; Portinari, 1989:1):

Sanayileşme ile doğup büyüyen bu yüzyılda önce makineler icat edildi daha sonra yaşam tarzları bu gelişmelere göre şekillendi. Hız prangalarımız haline geldi. Bizler de aynı virüsün kurbanı olduk: Geleneklerimizi yıkan, evimizin içine sirayet eden, bizi 'fast food' yemeye zorlayan 'hızlı yaşam'. İnsanlar, homo sapiens bilgelikliğini yeniden kazanmalı ve kendisini yok oluşa doğru iten 'hız'dan kendini kurtarmalıdır. Hızlı yaşamın evrensel çılgınlığına karşı kendimizi sakın zevklerle savunmalıyız. Verimliliği çılgınlıkla karıştıranlara- ya da daha doğrusu büyük çoğunluğa- karşı, yavaş ve uzun süreli bir zevkle alınacak gurmeliğe yönelmeliyiz. Bu anlayışa yavaş yemekle mutfakta başlayacağız. Fast-food'un sıkıcılığından kurtulmak için yerel mutfakların zengin çeşitlerini ve aromalarını yeniden keşfedelim. Verimlilik adına 'hızlı yaşam' yaşam tarzımızı değiştirdi ve artık çevremizi, topraklarımızı (ve şehirlerimizi) tehdit ediyor. Slow Food alternatiftir, avangardın cevabıdır. Gerçek kültür burada bulunuyor. Her şeyden önce, lezzeti yoksullaştırmak yerine geliştirerek, ilerlemeyi teşvik ederek, uluslararası değişim programlarını önererek, değerli projeleri onaylayarak, tarihi yemek kültürünü savunarak ve eski moda yemek geleneklerini savunarak başlayabiliriz. Slow Food bize daha kaliteli bir yaşam tarzının garantisini veriyor. Slow Food sembolü için bilinçli olarak seçilen salyangoz, çok emin ama istikrarlı bir desteğe ihtiyaç duyan bir fikir ve yaşam biçimidir.



Resim 4. 1. Slow Food Logosu

⁷ Slow Food Manifestosu, <https://www.slowfood.com/about-us/our-history/>.

Slow Food hareketinin sembolü olarak kırmızı bir salyangoz figürü benimsenmiştir. Salyangoz yavaş hareket eden ve geçtiği yerlerde kendisinden izler bırakan bir canlıdır. Slow Food hareketi de yavaş ve sakin bir beslenmeyi vurgulayan ve bu alışkanlığın damakta bıraktığı zevki vurgulayan bir hareket olarak yansıtılmıştır.

Slow Food hareketinin manifestosunun “iyi yemek, iyi yaşam, organik beslenme, kültürel değerlere ve mutfağa önem verme” gibi konulara odaklandığını söylemek mümkündür. Ayrıca Slow Food felsefe olarak, “tüm insanların kendileri için, onu yetiştirenler için ve dünya için iyi olan gıdalara erişebileceği ve bu yiyeceklerin tadını çıkarabileceği bir dünya vaat etmektedir (Slow Food International, 2023).

Slow Food hareketi yerel ürünlerin desteklendiği, geleneksel mutfakların önemsendiği ve kültürel bağların korunduğu bir hareket olarak tanıtılmıştır. Yeme içme alışkanlıklarını bir kültür olarak gören İtalya’da Fast Food zincirlerinin yaygınlaşması ve bu kültürün İtalyan yaşam tarzına yabancı olması fark edilen bir durumdur. Yabancı olan sadece markalar ve ürünleri değildir. Bu markaların vaat ettiği yaşam tarzı İtalya’ya uyum sağlamıyordu. Bu yüzden Carlo Petrini, İtalya’nın geleceğinin bu Fast Food kültürüyle tehlikeye gireceğini öngörerek Slow Food akımını hayata geçirmiştir (Radstrom, 2011: 92). Çünkü McDonald’s İtalya’ya çok farklı bir strateji ile yaklaşmıştır. McDonald’s şubelerinin diğer ülkelerde açılış süreçlerine bakıldığında merkeze uzak bölgelerden başlayıp yavaş yavaş ana merkeze yaklaştığı görülmektedir. Ancak bu durum İtalya’da tam tersi bir şekilde gelişmiştir. İtalya’da McDonald’s ürünleri müşterilerine ilk olarak büyük şehirlerde sunulmaya başlamıştır (Petrini, 2001: 27).

Bu nedenlerle İtalya’da ortaya çıkan Slow Food hareketi aslında uluslararası bir hareket olacağının vurgusunu seçtiği isimle yapmıştır. Fast Food geniş coğrafyaya yayılan bir yaşam biçimini temsil eden uluslararası bir isimdir. Dolayısıyla onun karşısına en az onun kadar kapsayıcı bir isimle çıkmak gerekmektedir. İngilizce terimler içeren Slow Food kavramı bu kapsayıcı isim etiketini karşılamış olup gastronomi mirasını yeniden canlandırmak ve bireylere yeni bir yaşam formu sunmak üzere yola çıkmıştır (Petrini, 2001: 17). Yani Slow Food, İtalya’da ortaya çıksa da zamanla dünyanın her yerinde yerel kültürel mirasın korunması şartıyla acele edilmeksizin kaliteli ve sakin bir yaşamın gerekliliğini savunmaktadır (Caffyn, 2007’den akt. Deniz, 2017: 1402). Bireyler için alternatif bir yaşam alanı sunan Slow

Food hızla büyüyerek aynı zamanda ekolojik ve çevresel sürdürülebilirliğe katkıda bulunan bir hareket olarak popülerlik kazanmıştır (Radstrom, 2011: 93).

Slow Food kavramındaki Slow yani “Yavaş” kelimesi titizlikle incelenmesi gereken bir ayrıntıdır. Yavaş kelimesi sadece hız vurgusu yapmak için kullanılmamaktadır. Slow Food, var olan lezzetlerden keyif almayı ve yavaş bir hayat temposuna sahip olmayı öne çıkarmak istemektedir. Fast Food’un aksine Slow Food yediğimiz yiyeceğe değer verdiğimiz ve onun temsil ettiği öğretileri anlamaya zaman ayırmamız gerektiğini belirtmektedir (Radstrom, 2011: 92). Fast Food tüketmek için gittiğimiz mekanları düşündüğümüzde oldukça tekdüze ve sıkıcı alanlar olduğunu söylemek mümkündür. Bu yüzden Slow Food mekanlarının daha özenli, sıcak ve samimi bir şekilde tasarlanması ve sofradaki sağlıklı iletişimin devamlılığı sağlanmalıdır (Petrini, 2001: 17-18).

4.1.2. Yavaş İletişim ve Medya

Yavaş hareketinin etki ettiği bir diğer alan ise iletişim ve medyadır. Yavaş iletişim ve medya mevcut kültürümüzün bizi teşvik ettiği hız, geçicilik ve yüzeysellik gibi unsurlara karşı bir savunma mekanizması geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Yavaş iletişimdeki yavaşlık vurgusu yavaşlığın savunulması değil, yapılan eylemlerin özelliklerine ve insan ihtiyaçlarına uygun şekilde zamansal ritminin bulunmasıdır. Çünkü yavaş iletişim bireylerin geçici bir kavram olan zamana nasıl yatırım yapacağını ve zamanını nasıl değerlendireceğinin bilincinde olması gerektiğini savunmaktadır (Serrano-Puche, 2014: 208-209). Görüldüğü üzere yavaş iletişim ve medya bireylerin basit bir yaşam tarzı ve gönüllü sadeleşmeyi kabul ettiği süreçlerle ilgilidir. Bu sadeleşme kişilerin yaşam standartlarını iyileştirme ve kendi yaşamları üzerinde kontrol sahibi olmaları gerektiği ile ilgilidir (Márquez, 2017).

Geçmiş dönemlerdeki toplumlarda bireyler genellikle aynı çatı altında yaşayan geniş ailelerin içerisinde yer almaktaydı. Bu nedenle kültürel bağların aktarımı, birlik ve beraberlik daha kolay şekilde sağlanmaktaydı. Sonrasında yaşanan teknolojik gelişmeler iletişim kurma biçimlerini dönüştürmüş ve bireyler bu yeni küresel dünya düzenine adapte olmuştur. Önceleri bireylerin sosyal örüntüleri yakın çevresindeki kişilerden oluşurken iletişim teknolojilerindeki yaşanan gelişmeler sosyal örüntülerimizin içerisine hiç tanımadığımız insanların eklenmesine ortam

hazırlamıştır. Ayrıca bu süreç yeni kültürlerle tanışmamıza, zaman ve mekân sınırının ortadan kalmasına sebep olmuştur. Bireyler zamanla bu sınırsız sosyal örüntü ağlarında daha fazla vakit geçirerek çevresine yabancılaşmış ve çevresinden izole olmuştur (Guillen, 2023).

Mekâna bağlı iletişimin yerini zamanla sanal ortamlar almıştır. Yavaş iletişim ile yüz yüze iletişimin yeniden canlandırılması amaçlanmaktadır. Çünkü yavaş iletişim türünü; doğruluk, şeffaflık, etkili dinleme, uzun vadecilik, nicelikten çok nitelik, ayrıntılı içerik, mobil cihazların ve teknolojinin bilinçli ve sorumlu kullanımı vb. değerlerin hâkim olduğu bir iletişim olarak tanımlayabiliriz. İletişim kurma yöntemimiz ne olursa olsun (dijital, kişilerarası, yazılı, sözlü vb.) yavaş iletişim sürdürülebilir bir şekilde iletişim kurmanın alt yapısını oluşturmayı amaçlamaktadır (Márquez,2017). Hızlı ve geçici iletişimin aksine yavaş iletişim, bilinçli ve dikkatli bir şekilde iletişim kurmayı amaçlamaktadır (Guillen, 2023). Yavaş iletişim hareketi teknolojik araç gereçlere ve bizi onlara bağlı kılmaya teşvik eden güçlere karşı bir direnç manifestosu oluşturmuştur. Freeman, teknolojinin önemli olduğunu ancak amacına uygun bir şekilde kullanılması gerektiğinden bahsederek bu görüşünü üç argümanı ele alarak aktarmıştır (Freeman, 2009):

1. *Hız önemlidir:* Hızlının her zaman daha iyi olmadığı görüşüne katılıyorum. Hızlı iletişim kurduğumuzda önemli şeyleri dışarıda bırakma eğilimindeyiz ve konuşmadan önce düşünme eğiliminde değiliz, bu da iletişimin zarar görmesine neden olabilir.
2. *Fiziksel dünya önemlidir:* Fiziksel dünyanın önemli olduğu iddiasında teknolojinin bizi çevremizdeki insanlardan giderek daha da uzaklaştırdığına katılıyorum. Artık insanlarla yüz yüze vakit geçiremediğimizde veya gerçek zamanlı sohbet edemediğimizde, insani deneyimleri, arkadaşlarımızla ve ailemizle paylaşmamız gereken bağ kurma süresini kaçırıyoruz.
3. *Bağlam önemlidir:* Hayatımızı devam ettirmek için bağlama ihtiyaç duyduğumuzu düşünüyorum. Bağlamların ise günümüzde teknolojik araç gereçlerle sağlandığını söylemek mümkün. Ancak bu araçlar ile bağlam hızlı bir şekilde gerçekleşiyor. Bireyler olarak birbirimize bağlıyız, sosyal örüntüler oluşturuyoruz ancak geçmişte bunu daha uzun sürede ve daha yavaş bir şekilde gerçekleştiriyorduk. Yavaş iletişim, bu konuları ve gerektiğinde daha hızlı

modları kullanmayı mantıklı bir şekilde seçme yeteneğimizi koruyacaktır. Aynı zamanda aile ve sosyal ilişkilerimizi hız medyasına rağmen korumak “yavaşlamalıyız” şeklinde basit bir talimatla başlamaktadır.

21. yüzyıla damga vuran en popüler kelimeler ağ, internet ve sosyal medyadır. Daha hızlı ve daha düşük maliyetle içerik üretimine imkân tanıyan bu teknolojileri hayatımızdan çıkarmak yerine toplumsal gelişmelere uygun kullanmak gerekmektedir. Bu araçlar ekonomik, kültürel, politik ve toplumsal süreçlere entegre edilmelidir. Yavaş iletişim ve medya alanında teknolojik araç gereçleri kullanırken yüz yüze iletişimi ihmal etmemek, sıcak ve samimi ilişkiler kurmak, etkili dinleme gerçekleştirmek önemlidir. Yavaş medya konukseverdir ve yavaş iletişim paylaşmayı sevmektedir. Bu bilgilerden yola çıkarak Köhler ve arkadaşları yavaş medya ve iletişimi tanımlayan 14 maddelik bir manifesto yayınlamıştır. Buna göre (Köhler vd., 2010):

1. Yavaş medya sürdürülebilirlik için katkı sağlamaktadır. Burada sürdürülebilirlik medya üretiminde kullanılan araçlar ve süreçler ile ilgilidir.
2. Yavaş medya bireylerin tek bir işle ilgilenmesini sağlar. Yavaş medyada içerikler gelişigüzel bir şekilde tüketilmez. Dikkat ve konsantrasyon önemlidir. Yavaş iletişimde bireyler iletişim süreçlerini bir aşçının yemeği ile pür dikkat ilgilenmesi gibi kontrol etmelidir.
3. Yavaş medya için mükemmellik önemlidir. Yavaş medya yapısı gereği sektörel gelişmeleri anında yansıtamayabilir. Yavaş medyada kullanıcılar için oluşturulan arayüzler sürekli geliştirilmelidir.
4. Yavaş medya kaliteye vurgu yapmaktadır. Yavaş medya üretim, görünüm ve içerik bakımından yüksek kalite standartlarına göre kendini revize ederken, hızlı ve kısa ömürlü muadillerinden üstün bir arayüz veya estetik açıdan ilham veren bir tasarımla öne çıkmaktadır.
5. Yavaş medya, üreten tüketicileri teşvik eder. Yani yavaş medya kullanan bireyler neyi, nasıl tüketceklerini ve üretmek istediklerini bilir. Yavaş medyada yeni fikirler geliştirmek için eyleme aktif üreten tüketiciler, pasif tüketicilerin yerini almaktadır. Yavaş medya kullanıcılara ilham verir, onların düşünce ve eylemlerinde etki eder.

6. Yavaş medya ve iletişim, söyleme dayalı olmakla birlikte ilişkisel olarak diyalojiktir. İletişim kurulan bireylerin olması ilk öncül iken iletişim ortamı ikinci planda kalmaktadır. Yavaş medyada etkili dinlemek konuşmanın kendisi kadar önemlidir.
7. Yavaş medya içerisinde sosyallik barındıran bir medyadır. Sosyal örüntüler ve ilişkiler ağı ile yavaş medya farklılıkları teşvik eder. Kültürel ve ayırt edici yerel özellikleri ön plana çıkararak saygı gösterir.
8. Yavaş medya kullanıcılarının fikirlerine saygı duyar, onlara bilinçli ve dostane bir şekilde yaklaşır.
9. Yavaş medya reklam değil bireylerin bu araçları birbirlerine tavsiye etmesi yoluyla yaygınlaşır.
10. Yavaş Medya zamansız ve uzun ömürlüdür. Yıllar geçse bile kalitelerinden bir şey kaybetmezler.
11. Yavaş Medyanın kendine has bir aurası bulunmaktadır. Kullanıcılara yaşadıkları anın keyfini yansıtır.
12. Yavaş Medya gerici değil ilericidir. Teknolojik gelişmeleri ve başarıları takip ederek bilinçli bir yavaşlama eyleminin yapılması gerektiğini savunur. Yavaş medya X, Blog ya da diğer sosyal ağlara karşı değildir. Bu araçlardan doğru bir şekilde faydalanmak için tutum geliştirir.
13. Yavaş Medya, medya içeriğinin hem üretiminde hem de alımlanmasında kaliteye odaklanmaktadır.
14. Yavaş Medya güven ihtiyacına önem verir ve inandırıcı olmak için çaba harcar. Yavaş medyanın arkasında gerçek insanlar vardır ve bu hissedilebilir şekilde görünmektedir.

4.2. Cittaslow (Sakin Şehir) Hareketi

Sakin şehir hareketinin çıkış noktası yavaş yemek hareketi olmuştur. Yavaş yemek hareketinin felsefesi, sakin şehir hareketine ilham olmuştur (Mayer ve Knox, 2006: 327). Küreselleşme ile kent yapısının ve kültürel değerlerin değişmesi sonucunda ortaya çıkan olumsuz etkilerin giderilmesi için sakin şehir hareketi bir alternatif olarak düşünülmüştür.

Çağlar boyunca toplumların belirli amaçlar etrafında oluşturdukları kentsel topluluklar, sanayileşme süreci ile birlikte hızlı bir değişim dönüşüm süreci yaşamıştır.

Özellikle kırdan kente göç ile birlikte kentler kıt kaynakların bilinçsiz ve savurganca kullanıldığı mekanlar haline gelmiştir. Doğal kaynakların bilinçsizce kullanılmasının önüne geçmek, gelecek nesillere yaşanabilir bir dünya bırakmak, yerel kalkınmayı sağlamak, tarihi ve kültürel dokuyu korumak için toplumlar tarafından geliştirilen birtakım tepkiler ön plana çıkmıştır. Özellikle hızlı yaşamın varlık gösterdiği modern kentlere bir tepki olarak ortaya çıkan “Sakin Şehir” hareketi sürdürülebilir kentleşme fikrine dayanmaktadır (Akpınar ve Pektaş, 2019: 32).

Sakin şehir hareketi de yaşadığı şehri korumak isteyen bir grup aktivistin çabaları ile oluşmuştur. İlk olarak gıda alanında uygulanmaya başlayan Yavaş hareketi daha sonra kent çalışmalarına uygulanmıştır. İtalya’da 15 Ekim 1999 tarihinde yavaş yemek hareketinin öncüsü olan Carlo Petrini tarafından hayata geçirilen Cittaslow yani sakin şehir hareketi ile kentsel düzeyde yavaş hareketi önem kazanmaya başlamıştır. Chianti şehrinin eski belediye başkanı olan Paolo Saturnini, 17 Kasım 1997 tarihinde Carlo Petrini’ye bir mektup göndermiştir. Bu mektupta yavaş yemek hareketinin küçük yerleşim yerlerini içine alacak şekilde genişletilmesini ve böylece kentlerin kendine özgü yaşam biçimlerinin korunmasını teklif etmiştir. Yavaş hareketinin öncüsü olan Petrini bu teklife sıcak bakmıştır. Çünkü yavaş yemek hareketinin sadece “restoran işletmecileri, tüketici ve esnaflar” ile kısıtlı kalmaması, diğer kurumları da kapsayacak şekilde yaygınlaştırılması hareketin geleceği için önem arz etmektedir. Bu fikirden yola çıkarak Petrini belediye başkanlarının konuyla yakından ilgilenmesi için görevlendirilmesini önermiştir. Yaşanan bu gelişmeler Cittaslow yani sakin şehir hareketinin doğmasına ortam hazırlamıştır (Pink, 2009: 453; Petrini ve Padovani, 2011: 156).

Ulusal literatürde çoğunlukla yavaş şehir olarak kullanılan kavramın orijinal ismi “Cittaslow”dur. “Citta” İtalyanca şehir anlamına gelirken, “Slow” ise İngilizce yavaş anlamında kullanılmaktadır. Kavram Türkçede karşımıza en çok Yavaş Şehir ya da Sakin Şehir kullanımları ile çıkmaktadır. Türkçeye Yavaş Şehir olarak çevrilen Cittaslow hareketinin ulusal literatürde yavaş vurgusu ile kullanılması birtakım yanlış anlaşılmalara oluşmasına sebep olmuştur. Yavaş kavramının ağır, ilerlemeyen, geri kalan, gelişmeyen gibi anlamlara çekilmesi üye şehirlerin gelişmeyeceği ve geri kalacağı fikrini çağrıştırması harekete bakış açısı üzerinde etkili olmuştur.

Geçmiş dönemlerde Türkiye'nin ilk sakin şehrinin belediye başkanı olan Tunç Soyer, bu kavram karışıklığı ile ilgili şu sözleri söylemiştir (Karakaş Özur, 2016: 159):

Elbette “yavaş” kavramının ardında derin bir felsefe, çağın hız fetişizmine karşı bir duruş var ve o nedenle kullanmak çok anlamlı olabilirdi. Ancak İngilizce anlamından biraz farklı olarak “yavaş” sözcüğünün Türkçe algısının biraz miskinlik ve tembellik çağrıştırdığını düşünüp “sakin şehir” de karar kılmıştık. Üstelik sakin sözcüğü yavaşa göre biraz daha zengin bir içerik taşıyordu.

Buna ek olarak “yavaş” kavramında niceliksel anlamdan çok niteliksel anlama odaklanmak gerekmektedir. Çünkü yavaş kavramı bu anlamıyla bir yere geç kalmak ya da ulaşmak için harcanan zamanın uzatılmasından ziyade gidilen yolu daha iyi anlamak ve zamanı yeniden şekillendirmek için kullanılmaktadır (Clancy, 2018: 170).

Görüldüğü üzere Cittaslow kavramının Türkçe karşılığı konusunda farklı görüşler hâkim olmaktadır. Yapılan çalışmada Slow Movement olarak uluslararası literatürde yaygınlaşan yavaş hareketinin bir parçası olan Cittaslow hareketinde anlam bütünlüğünü sağlamak için sakin şehir kavramının kullanılması uygun görülmüştür.

Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin temel sloganı “International Network of Cities Where Living Is Good-Yaşamın İyi Olduğu Şehirlerin Uluslararası Ağı”dır. Hareketin logosu ise yavaş yemek hareketinde olduğu gibi Salyangoz'dur. Yüzü sola dönük olan turuncu renkli bir salyangoz sırtında binaları taşıyacak şekilde resmedilmiştir. Cittaslow logosu, hareketin tescilli ticari markası ve mirasıdır. Logoda değişiklik yapılamaz ve kullanımı yalnızca ilgili komisyonun iznine tabiidir (Cittaslow, 2023: 28).



Resim 4. 2. Cittaslow Slogan ve Logosu

Yavaş yemek hareketi küreselleşme ile ortaya çıkan homojenleşmenin geleneksel yemek kültürü üzerine yarattığı etkiyi ortadan kaldırmayı amaçlarken; sakin şehir hareketi ise küreselleşmenin bir diğer etkisi olan tektipleşmenin şehirler üzerindeki etkisini azaltmayı amaçlamaktadır (Nilsson vd., 2011: 376). Cittaslow (Sakin Şehir) hareketi bireylerin birbirleriyle iletişim kurdukları, sosyalleştikleri, kendi kendine

yettikleri bir ilişki ağı yaratmak istemektedir. Aynı zamanda kentin kendine has dokusunu bozmadan mevcut el sanatlarının geliştirilmesi, gelenek ve göreneklerinin korunması, yerel kalkınma potansiyellerinin keşfedilmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasını hedeflemektedir (Tonk ve Arslan Selçuk, 2020: 188).

Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin bireylere vaat ettiği şehirleşme yapısını anlamak için öncelikle küresel şehirlerin ve sakin şehirlerin özelliklerine değinmek gerekmektedir (İpek, 2021: 46):

KÜRESEL ŞEHİRLER	SAKİN ŞEHİRLER
Hızlı yemek	Yavaş yemek
Hızlı ve tempolu bir yaşam tarzı	Yavaş ve sakin bir yaşam tarzı
Stres faktörünü tetikleyen	Yavaş, rahat ve sakin
Sağlıksız hayat	Sağlıklı hayat
Sürdürülemez	Sürdürülebilir
Tüketim odaklı	Üretim odaklı
Yerel üreticiyi desteklemeyen	Yerel üreticiyi destekleyen
Küresel ekonomiye katkı sağlayan	Yerel ekonomiye katkı sağlayan
Büyüme odaklı	Kalkınma odaklı
Gelenek ve göreneklerin unutulduğu, kültürel değerlerin yok olduğu, homojen ve küresel toplum	Gelenek ve göreneklere bağlı, kültürel değerlere önem veren, heterojen ve yerel toplum
Kalabalık olmasına rağmen yalnızlaşan ve mutsuzluğa kapılan insanlardan oluşan toplum	İnsani değerlerin ön planda tutulduğu sosyalleşmiş bir toplum
Yönetimi önemseyen	Yönetişimi önemseyen
Çevreyi kirlüten	Çevreyi koruyan
Betonarme yapıların ön planda olduğu	Yerel ve geleneksel mimarinin ön planda olduğu

Tablo 4. 1. Küresel Şehirler ve Sakin Şehirlerin Karşılaştırılması

Günümüzde şehirler modern ve küresel yaşamın merkezi konumundadır. Sakin şehir akımı bu anlayışa karşılık kendi kentsel sistemini oluşturmak istemektedir. Bu sistemde hızın yerini yavaşlık, küreselin yerini yerel, modernin yerini geleneksellik almaktadır (Ünal ve Zavalı, 2016: 895). Çünkü sakin şehir hareketi insanların daha verimli bir hayat yaşaması gerektiğini belirtmektedir. İnsanların “daha fazla, daha hızlı, daha zengin” rekabetinden kaçındığı “biraz daha yavaş, biraz daha az, biraz daha sakin” felsefesine uyum sağlandığı bir ortam yaratmak istemektedir (Sohn vd., 2015: 1). Hızlı ve yavaş kavramı sakin şehir hareketinde sık sık karşı karşıya gelmektedir. Bu iki kavramın etki alanları aşağıdaki gibi aktarılmaktadır (Mayer ve Knox, 2006: 325):

Yaklaşımlar	Hızlı	Yavaş
Özellikler	Homojen Tek zorunluluk Eşit olmayan Endüstriyel Standart Kurumsal Sürdürülebilir olmayan Kopyalanabilir Düşük kalite Çoğaltılabilir Yerel tarihe ve kültüre duyarsız	Kişiyi Özgü Çoklu zorunluluk Eşit olan Zanaat- El işi Özel Yerel destek- Halk desteği Sürdürülebilir Özgün-gerçek Yüksek kalite Kişiyi özgü Yerel tarihe ve kültüre duyarlı
Örnekler	Mega kentsel projeler Hava Kirliliği Endüstriyel gıda sistemleri	Toplum temelli ekonomik gelişim Yavaş Şehir Yavaş Yemek

Tablo 4. 2. Hızlı ve Yavaş Anlayışı

Küreselleşmenin ve teknolojik gelişmelerin arttığı günümüz dünyasında yavaşlık zaman kavramı ile ilişkilidir. Yoğun tempoda insanlar yavaşlamak ve hayatın tadını çıkarmak istemektedir. Çünkü insanlar daha yavaş bir yaşam temposunu daha yüksek bir yaşam kalitesine eşit olarak görmektedir (Radstrom, 2011: 94). Hız faktörü yaşadığımız çevreye bakışı etkilemiştir. Geçmiş dönemde atlı arabalardan tren kullanımına geçildiğinde insanların manzarayı izleme biçimleri bile değişiklik göstermiştir. İnsanlar geçtikleri yerlerin seslerini ve kokularını içine çekmekten ziyade bir cam pencerenin kendilerine izin verdiği kısa süre içerisinde manzaraya bakmaktadır (Sayar, 2007: 22). İnsanların yaşadıkları çevreyi gözlemlemesi ve keşfetmesi önemlidir. Örneğin araba kullanmaktan ziyade şehirde yürümek ya da bisiklete binmek hem bireylerin kişisel sağlığına etki ederken hem de çevre sağlığını korumaktadır. Aynı zamanda bireyin yaşadığı şehirde yürüyüş yapması şehre yönelik farklı bakış açılarının oluşmasına ve daha fazla sosyal etkileşim yaşamasına imkân sunmaktadır. Yavaş harekete bağlı kalarak kişi, hızlı ve telaşlı bir şehir ortamında yaşayabilir, ancak yine de bireysel düzeyde daha yavaş ve daha yüksek bir yaşam kalitesine sahip olabilir (Radstrom, 2011: 94).

Sakin şehir hareketi tam olarak anlaşılmadığında sadece yerelin iyi olduğu ve korunması gerektiği algısı yaratmaktadır. Sakin şehir hareketinde sürdürülebilirlik önem arz etmektedir (Servon ve Pink, 2015: 332).

Sakin şehir hareketi ile üye şehirler arasında yeni bir ilişkisel düzey oluşmuştur. Her sakin şehir kendi coğrafyasında yerel kimliği ile ön plana çıkarken aynı zamanda kimliklerini korumak isteyen diğer şehirler ile de güçlü bağlar kurmaktadır. Sakin şehir ağı için felsefesi olan ve mekânsal bağlantıları bulunan bir harekettir demek doğru olacaktır. Cittaslow'un her yerel kimliğe olan bağlılığı, coğrafi yakınlıkla bağlantılı olmayan yeni bir kentsel ilişkiler katmanı yaratmıştır. Bu ağa üye olan her şehir hareketin bir parçası olurken sahip oldukları benzersiz kimlik ve yerellik duygusu onları birbirinden farklı kılmaktadır. Bazı şehirler sakin şehir felsefesini gerçekleştirme yolunda daha ileride görünse de bu şehirler organizasyonun devam eden başarısını ve dolayısıyla yaşam kalitesinin iyileştirilmesini ve sürdürülebilir mekân hissiyatının yaşanması için birlikte çalışmaktadır (Radstrom, 2011: 104).

İtalya'da başlayan ve zamanla tüm dünyaya yayılan sakin şehir hareketi ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda uluslararası iş birliği yaratan bir birlik olma özelliği göstermektedir. İşbirliğinin en önemli nedeni sakin şehir olmak için belirli kriterlerin olması ve şehirlerin aynı coğrafyada olmasa da benzer özellik göstermesidir. Bu sebeple yaşanabilir bir şehir tasarısı, kriterlerin uygulanması ve kalkınma modelinin belirlenmesinde de benzerlikler yaşanmaktadır. Sakin şehir ağı içerisinde belirlenen ilkeler doğrultusunda kalkınmak isteyen küçük şehirler arasında iş birlikleri gerçekleşmektedir. Yapılan bu iş birliği çevresel, sosyal, ekonomik ve mekânsal alanlarda şehirlere avantaj sağlamaktadır (Farelnik vd., 2017: 415). Görüldüğü üzere oldukça geniş bir alana yayılan sakin şehir hareketinin daha iyi analiz edilmesi için örgüt yapısı, manifestosu, tarihsel süreci, gelişim aşaması ve kriterlerine değinmek gerekmektedir.

4.3. Cittaslow (Sakin Şehir) Ağı ve Örgütlenmesi

Uluslararası belediyeler birliği olarak örgütlenen sakin şehir hareketi kısa süre içerisinde ülkelerin birbirleriyle ağlar kurmasına olanak sağlamıştır. İtalya'nın öncülüğünde her yıl toplantıların yapıldığı, etkileşimlerin arttığı ve sürdürülebilirliğin denetlendiği bir süreç yaşanmaktadır.

Sakin şehir hareketi temel olarak küçük şehirlerin ve kasabaların yerelliğini ön plana çıkarmaya, mekanların sıradanlığına tepki vermeye ve yerel ekonomiyi kalkındırmaya odaklanmaktadır (Servon ve Pink, 2015: 327). Görüldüğü üzere yavaş yemek ve sakin

şehir hareketi sürdürülebilirliği desteklerken aynı zamanda üye şehirler arasında iş birliği ve dayanışmayı da teşvik etmektedir (Mayer ve Knox, 2006: 321-322).

Sakin şehir hareketi gönüllülük esasına dayanan bir üyelik süreci gerektirmektedir. Şehirlerin, sakin şehir sertifikası almak için öncelikle komiteye başvuru yapması gerekmektedir. Bu komite içerisinde diğer üye şehirlerden temsilciler bulunmaktadır. Komite üyeleri, sakin şehir üyeliği için başvuruda bulunan şehri ziyaret ederek ilk izlenimleri elde etmektedir. Elde edilen izlenimler sonucunda mevcut şehrin, sakin şehir üyeliği için uygun olup olmadığı değerlendirilmektedir (Mayer ve Knox, 2006: 327). Sakin şehir hareketine üye olmak için başvuran şehirler yerel kimliğini korumak, tarihi yapılara önem vermek, insan dostu mekânlar yaratmak, yerel işletmeleri ve yerel ürünleri teşvik etmek, sürdürülebilir turizmi geliştirmek, peyzajı korumak gibi yeterlilik kriterlerini karşılamayı taahhüt etmektedir. Sakin şehir hareketinin kalkınma ve gelişim sürecinde tarihi kent dokusuna saygı gösterilmesine, eski binaların ve olağanüstü değere sahip kültürel nesnelerin korunmasına ve kültürel ve sanatsal faaliyetlerin geliştirilmesine dayanması gerekmektedir. Bu nedenle sakin şehir ağının dayandığı mekânsal ve sosyal varsayımlar; yeniden inşa etme, yenileme, canlandırma ve yerel topluluklara dost yerler yaratma fikirlerini içermektedir (Jaszczak ve Kristianova, 2019: 1-2). Ayrıca sakin şehir hareketi ile şehirlerin önemli özelliklerinin neler olduğu ve gizli potansiyellerinin keşfi konusunda stratejiler geliştirilmektedir. Üye şehirler önemli özelliklerinin üzerine düşünürken aynı zamanda mevcut özelliklerini korumak içinde çalışmalar yapmaktadır. Şehrin kendine has dokusu, rengi, yöresel müzikleri, hikayeleri, yemekleri, yerel zanaatı ve sanatı, gelenek ve görenekları üye şehirlerin önemli kimlik unsurlarıdır. Bu unsurların sakin şehirde yaşayan vatandaşların ve ziyaret eden misafirlerin keyif alacağı bir şekilde ve hızla yaşanması sakin şehir hareketinin temel öncüllereindir (Özmen vd., 2016: 11).

4.4. Cittaslow (Sakin Şehir) Hareketinin Manifestosu

Manifesto kavram itibariyle bir hareketin veya oluşumun varoluş gayesini açıklamak için oluşturulan bildiridir. İtalya’da yavaş yemek alanından esinlenen sakin şehir hareketinin manifestosu yaşanabilir şehirler düşüncesi kapsamında oluşturulmuştur. Yavaş şehir manifestosuna baktığımızda genel çerçevesi şu şekilde aktarılmaktadır (Cittaslow, 2023: 19-20):

İlk olarak beslenme ihtiyacını karşılayan insan daha sonra barınmak ve korunmak istemiştir. Bunun için evler, köyler, kasabalar kurmuştur. Daha sonra yaşanan gelişmeler daha hızlı, telaşlı ve çılgın yaşam ritimleriyle makineler hayatımıza girmiştir. Günümüzde insanlar artık kendi geliştirdikleri ve yarattıkları kaygı ve kaos ortamından kurtulmanın hayalini kurmaktadır. Bu durum onları daha sakin ve düşünceli bir yaşam tarzı aramaya yöneltmiştir. 20. yüzyılın sonuna yaklaşırken bilge bir adam insanlara “yaşamın güzel olduğu kentler” modeli ile bir kurtuluş yolu önermiştir. Bu model Cittaslow hareketi olarak adlandırılmış olup insanların yaşam tarzları üzerinde etkili olmayı amaçlamıştır.

Sakin şehir manifestosuna göre; “yerel toplulukların gelişimi, diğerlerinin yanı sıra, kendilerine özgü belirli özellikleri paylaşma ve tanıma becerisine, dışarıdan görünen ve içeride derinlemesine yaşanmış kendi kimliklerini yeniden kazanma becerisine dayanmaktadır” (Cittaslow, 2023: 20). Bu düşünce ile yola çıkan sakin şehir hareketi, aday şehirlere has özelliklerin ve kriterlerin incelendiği bir dizi taahhüt belirlemiştir. Bu taahhüde göre sakin şehirlerin sahip olması gereken unsurları şu şekilde aktarmak mümkündür (Cittaslow, 2023: 20-21):

- Sakin şehir hareketi ile şehrin kentsel dokusu ve özellikleri korunarak geliştirilmektedir. Ayrıca geri kazanım ve geri dönüşüm tekniklerinin önemsendiği çevre politikaları uygulanmaktadır.
- Çevrenin işgal edilmesinden ziyade yörenin beğenisine ve işlevsel yapısına uygun altyapı politikaları uygulanmaktadır.
- Çevrenin ve şehrin kentsel dokusunu iyileştirmek için gerekli teknolojilerin kullanımı teşvik edilmektedir.
- Genetiği değiştirilmiş ürünler (transgenik) hariç, doğal yöntemlerle elde edilen ve doğaya uyumlu gıda ürünlerinin üretimi ve kullanımı teşvik edilmektedir. Zaruri durumlarda üretimlerin korunması ve geliştirilmesi için tesislerin kurulması sağlanmaktadır.
- Kökleri kültür ve geleneklere uzanan yerli üretim korunmaktadır. Yerin ve yöntemlerin korunarak tüketici ve üretici arasındaki ilişkilerin gelişmesi için doğrudan temas sağlanan etkinlik ve alanlar teşvik edilmektedir.
- Şehrin misafirperverlik kalitesine önem verilmektedir. Ayrıca şehir kaynaklarının kullanımına zarar veren fiziksel ve kültürel engeller ortadan kaldırılmalıdır.

- Yerel beslenme ve lezzet eğitimi sadece işletmeler arasında değil yörede yaşayan vatandaşlar ve gençler arasında da sistematik olarak yaygınlaştırılmalı ve yaşama bilinci geliştirilmelidir.

Sakin şehir hareketine katılan şehirler aynı zamanda aşağıda yer alan taahhütleri üstlenmektedir (Cittaslow, 2023: 22):

- Sakin şehir girişimlerinin yaygınlaştırılması ve hareketin hedeflerine ulaşmak için uygulanan girişimin kamuoyuna duyurulması.
- Yerel özelliklere saygı temelinde, Cittaslow tarafından paylaşılan seçenekleri uygulamak ve girişimlerin sonuçlarının değerlendirilmesi için üzerinde anlaşmaya varılan parametreler aracılığıyla hareket tarafından görevlendirilen özneler tarafından doğrulamayı teşvik etmek.
- Üzerinde mutabakata varılacak genel ilgi alanına giren girişimlere ve hareketin koordinasyonuna kendi istekleri doğrultusunda katkıda bulunmak.
- Şehirlerin imajlarını Cittaslow unvanını sergileyen hareketin logosuyla ilişkilendirmek.
- Hareketin hedeflerine ulaşmasına katkıda bulunan tüm kamu ve özel girişim ve faaliyetlerde logoyu kullanmak
- Üzerinde anlaşmaya varılacak prosedürler aracılığıyla model ve yapıları kullanarak hareket içinde yürütülecek girişimlere katılmak.

4.5. Cittaslow (Sakin Şehir) Hareketinin Yayılımı

4.5.1. Dünyada ve Türkiye’de Cittaslow (Sakin Şehir) Hareketi

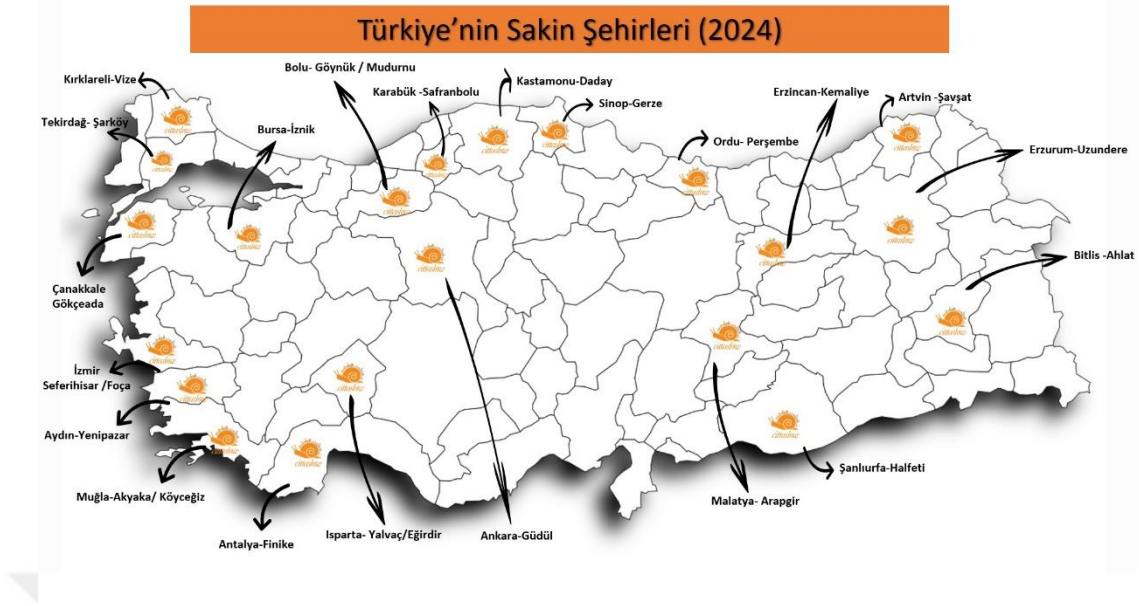
1999 yılında İtalya’da bulunan Orvieto, Greve in Chianti, Bra ve Positano şehirlerinin belediye başkanları, Paolo Saturnini önderliğinde bir araya gelerek Cittaslow (Sakin Şehir) hareketi için ilk adımı atmışlardır (Cittaslow Türkiye, 2023). 2024 itibari ile dünya üzerinde 33 ülke ve bölgesel alanda üyelik kazanan toplam 301 adet sakin şehir bulunmaktadır. Sakin şehir hareketi İtalya’da başlayıp kısa süre içerisinde geniş bir alana yayılmıştır. Dünyanın pek çok yerindeki ülkelere ulaşan, büyük bir ağ kuran ve üye şehirler arasında etkileşim ve iletişimi arttıran sakin şehir hareketi günümüzde de yeni üyelerini kabul ederek her geçen gün üye sayısını arttırmaktadır. Üye ülkelerin kıtalara göre dağılımı aşağıdaki şekilde aktarılmaktadır:



Resim 4. 3. Kıtalarla Göre Sakin Şehirler ve Sayıları

Dünyadaki sakın şehirlerin dağılımı incelendiğinde sakın şehirlerin yoğun olarak Avrupa kıtasında toplandığı görülmektedir. İtalya 86 sakın yerleşim yeri ile ilk sırada yer alırken onu Polonya 38, Almanya 24 ve Türkiye 25 sakın yerleşim yeri ile takip etmektedir. Avrupa'dan sonra Asya ve Amerika sakın yerleşim yerleri konusunda ön plana çıkmaktadır. En az sakın şehir Afrika kıtasında bulunmaktadır. Sakın şehir hareketi devamlılık gösteren bir harekettir. Bu harekete yeni üyeler katılabildiği gibi mevcut üyeler gerekli kriterleri yerine getirmediğinde üyelikten çıkarılabilmektedir. Bu sayılar her sene yapılan komite toplantılarından sonra değişiklik göstermektedir.

Sakin şehir Türkiye ağını incelediğimizde Nisan 2024 itibarıyla 25 üye şehir bulunmaktadır. Türkiye sakın şehir hareketi ile 28 Kasım 2009'da İzmir'in bir ilçesi olan Seferihisar'ın sakın şehir unvanını kazanması ile tanışmıştır. Seferihisar'ın ağa katılması diğer ilçelere örnek oluşturmuş ve zamanla Türkiye'deki sakın şehirlerin sayısında artış yaşanmıştır.



Resim 4. 4.Türkiye'nin Sakin Şehirleri

4.6. Cittaslow (Sakin Şehir) Hareketinin Özellikleri

Sakin şehir hareketinin ne olduğu ve ne olmadığı konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Öncelikle sakin şehir hareketinin evrensel özelliklerinden bahsetmek gerekmektedir. Buna göre sakin şehir modelinin evrensel özellikleri aşağıdaki gibidir (Farelnik, 2020: 273):

- Hem şehir sakinlerinin hem de ziyaretçilerin zamanın değerinin farkına varması, bilinçli tüketici tercihleri yapması gibi yaşamın birçok alanına etki eden “sakin” felsefesine bağlı bir modeldir.
- Şehrin yerel kalkınmasını, yerel topluluğunu ve kültürel sermayesini temel alan bir modeldir.
- Pek çok konu arasındaki iş birliğine dayanan bir modeldir; bu sadece yerel tebaaların, sakinlerin, girişimcilerin, yetkililerin, kuruluşların ve diğer kuruluşların iş birliği anlamına gelmez; ama aynı zamanda sakin şehir ağ bağlantılı şehirler arasındaki rekabete rağmen oluşan iş birliğine de işaret eder. Her bir şehrin sakin şehir ağına üye olarak tanıtılması, tüm bölgeyi kapsayan turist odaklı bir ürün yaratılması, şehirlerin yeniden canlandırılması için fon sağlanması gibi alanlarda ortak bir çaba olan sözde iş birliğidir.

Sakin şehir hareketinin çevre ve yerel kalkınmayı ön plana çıkaran özellikler barındırdığını söylemek mümkündür. Sakin şehirlerde yeşil alanlar, parklar ve

meydanlara dikkat edilmektedir. Çünkü şehirlerde kamusal alanlar hem vatandaşlar için hem de şehir için önem arz etmektedir (Jaszczak ve Kristianova, 2019: 2):

- Kamusal alanlar tüm şehir sakinlerinin kullanımına açıktır.
- Kamusal alanlar merkezde veya merkeze yakın, yani insan yoğunluğunun en fazla olduğu yerlerde bulunmaktadır.
- Kamusal alanlarda bireyler kültürel, eğitimsel, sosyal, boş zaman değerlendirme ve rehabilitasyon gibi birçok işlevi yerine getirmektedir.
- Kamusal alanlar şehir nüfusunun entegrasyonu ve insanları daha aktif olmaya teşvik etmek için mükemmel yerlerdir.
- Yenileme ve canlandırma projeleri çoğunlukla bu tür alanlarda yürütülmektedir.

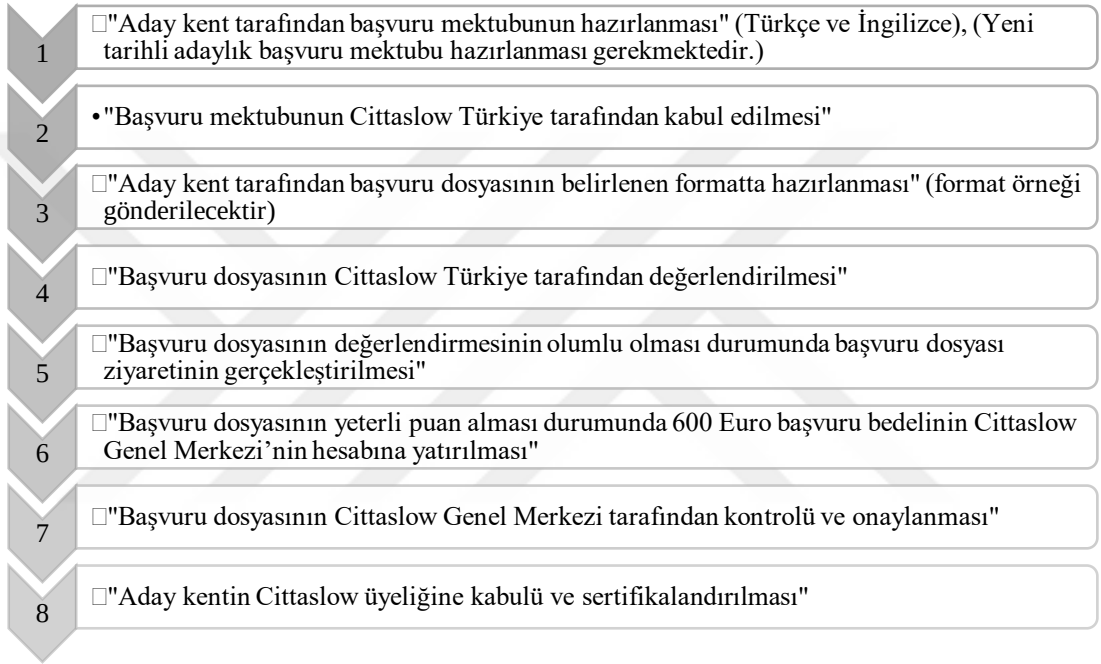
Hızlı beslenme ve hızlı yaşama tepki olarak ortaya çıkan sakin şehir hareketi ile ilgili farklı görüşler bulunmaktadır. Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin yanlış anlaşılması için tanıtım broşürlerinde “Cittaslow Ne Değildir” isimli bir bölüm bulunmaktadır. Buna göre (Ak, 2017: 890; geka.org.tr):

- Sakin şehir yavaşlığı ve sakinliği savunmaktadır. Ancak geriye gitmek ya da eskide yaşamak olarak algılanmamalıdır. Bu hareket şehrin potansiyellerine ve yörede yaşayan vatandaşlara sahip çıkarak değerlerin gelecek nesillerle paylaşılmasını sağlamayı amaçlamaktadır.
- Sakin şehir hareketinde arabaya binmek ya da motorlu taşıtları kullanmak yasak değildir. Ancak araç gürültüsünün ve trafiğinin olmadığı, şehirde yaşayan vatandaşların rahat bir nefes alıp dinlenebilecekleri alanlar yaratmaktadır.
- Sakin şehir hareketi teknolojiye karşı olmak değildir. Aksine belediyeçilik hizmet ve çalışmalarında vatandaşların katılımını sağlamak için internet ortamının aktif kullanılması ve vatandaşların eğitilmesi amaçlanmaktadır.
- Sakin şehir hareketi yemekleri yavaş tüketmek değildir. Sağlıklı olan organik ve yerel ürünlerin tüketimini özendirilmektedir. Okulda eğitim alan çocuklarında tat ve beslenme üzerine bilgilendirilmesi ve bu konuda eğitim programlarının düzenlenmesini amaçlamaktadır.

4.7. Cittaslow (Sakin Şehir) Hareketine Üyelik Süreci

Sakin şehir hareketine üye olmak için başvuru yapılması gerekmektedir. Sakin şehir ağına katılmak isteyen ilçelerin belediye başkanı komiteye başvuru yapmaktadır.

Sakin şehir hareketine başvuru yapacak olan şehirlerin nüfusu 50.000'den az olmalıdır. Ayrıca sakin şehir hareketinin kriterleri ile şehirlerin felsefesinin uyumlu olması gerekmektedir (Cittaslow Türkiye, 2023). Aday kentler için başvuru süreci şu şekilde gerçekleşmektedir (Cittaslow Türkiye, 2023):



Şekil 4. 1. Cittaslow (Sakin Şehir) Adaylık Süreci

Sakin şehir adaylık başvurusundan sonra bir komite tarafından aday ilçe ya da belde ziyaret edilmektedir. Bu ziyaret esnasında dikkat edilmesi gereken bazı hususlar bulunmaktadır Sakin şehir hareketine başvuru yapmak isteyen aday şehirler kentlerini tanıtan ve sahip oldukları kriterleri belirten bir içerik hazırlamalıdır. Ayrıca sakin şehir olduktan sonra yapacak oldukları faaliyetleri de dosyaya eklemelidir. Sakin şehir hareketinin yıldız işaretiyle (*) ile belirtilen olmazsa olmaz kriterleri bulunmaktadır ve bu kriterlere uymak zorunludur. Sakin şehir hareketine başvuracak olan aday şehirlerin ve yöneticilerini fikir sahibi olmak için mutlaka ilk sakin şehir olan İzmir/Seferihisar'ı ziyaret ederek gözlemler yapması önem arz etmektedir. Türkiye'de aday olmak isteyen kentlere başvuru ve dosyasının örnek formatı ilgililere gönderilmektedir. Ayrıca adaylık süresi boyunca info@cittaslowturkiye.org

adresinden iletişim ve bilgi alışverişi sağlanmaktadır. Süreçle ilgili değerlendirme sonuçlarının ilgililere ulaştırılması için mutlaka temsilci bilgilerinin komisyona iletilmesi gerekmektedir (Cittaslow Türkiye, 2023).

Sakin şehir statüsü üye şehirlere marka imajı kazandırmaktadır. Ancak bu şehirler kriterlerin devamlılığını sağlayamadığında ya da kendisinden beklenen şartları yerine getirmediğinde üyelikten çıkarılmaktadır. Sakin şehir statüsü başka bir ilçeye devredilemez veya başka bir ilçeden devralnamaz. Üye şehirler yıllık olarak aidat öderler ve aidat sonrasında üyelikler her yıl için yeniden resmileşmiş olur. Harekete dahil olan şehirler yazılı talepte bulunarak kendi istekleriyle üyelikten ayrılabilir. Uluslararası Komisyon'un üyelikten ihraç etme yetkisi bulunmaktadır. Ciddi sebeplerin yanı sıra bir şehir en az iki yıl üyelik aidatını ödemezse üyelikten çıkarılır. Üyelikten ayrılan, çıkarılan veya herhangi bir şekilde üyeliği sona eren üyeler, ödedikleri katkı paylarının iadesini isteyemezler ve herhangi bir hak talebinde bulunamazlar (Cittaslow, 2023: 24). Harekete üye olan şehirler bir kereye mahsus olmak üzere 600 Euro üyelik sertifikası ücreti ödemektedirler. Bunun yanı sıra her yıl ödemeleri gereken üyelik ücreti aşağıda aktarıldığı gibidir (Cittaslow, 2023: 25):

- Nüfusu 1 binden az olan şehirler 600,00 Euro
- Nüfusu 1 ila 5 bin arasında olan şehirler 750,00 Euro
- Nüfusu 5 ila 15 bin arasında olan şehirler 1.500,00 Euro
- Nüfusu 15 ila 30 bin arasında olan şehirler 2.500,00 Euro
- Nüfusu 30 binden fazla olan şehirler 3.500,00 Euro
- Cittaslow Destekçileri ve Dostları 3.500,00 Euro

4.8. Cittaslow (Sakin Şehir) Hareketine Hareketinin Organizasyon Yapısı

Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin uluslararası merkezi, İtalya'nın Orvieto şehridir (Cittaslow, 2023: 4-5). Cittaslow (Sakin Şehir) hareketi kâr amacı gütmeyen bir oluşum olup amacı şehirlerin organizasyonel faaliyetleri için araştırma, test etme, çözüm üretme gibi uygulamalarla iyi yaşam kültürünü teşvik etmek ve yaymaktır. Aynı zamanda şehirlerin kimliği, hafızası ve çevrenin korunması, adalet ve sosyal katılım, topluluk ve aktif vatandaşlık hareketin teşvik ettiği değerler arasında yer almaktadır (Cittaslow, 2023: 5).

Harekete katılım için nüfusun 50 bini aşmaması önemli bir şarttır. Ancak son dönemlerde nüfusu fazla olan şehirler için yeni bir oluşum olan “Cittaslow Metropolis”e katılmak için başvuru yapabilirler (Cittaslow, 2023: 7).

Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine üye olan şehirler belirledikleri hedefleri öncelikle kendi bölgesi ve yöre halkı için uygulama taahhüdünü üstlenmiş olur. Bu süreçte hareketin imajına zarar verecek, felsefe ve ilkelerine aykırı düşecek davranışlardan kaçınma zorunluluğu bulunmaktadır. Üye şehirler bu zorunlulukları ihlal ettiğinde Koordinasyon Komitesi üyenin derhal ihraç edilmesi konusunda görüş bildirme yetkisine sahiptir. Eğer bir bölgede birbirine yakın ve bölgesel devamlılığı saylayan en az üç yavaş şehir varsa bu şehirler “Sakin Şehir Alanı” oluşturabilmektedir. Ayrıca sakin şehir üyelerinin her yıl Uluslararası Koordinasyon Komitesi tarafından onaylanan en az bir sakin şehir projesini hayata geçirmesi gerekmektedir (Cittaslow, 2023: 8).

Sakin şehir hareketine üye olan şehirler bazı taahhütleri kabul etmiş sayılmaktadır (Cittaslow, 2023: 10):

- Sakin Şehir girişimlerini yaymak ve hareketin hedeflerine ulaşmak için uygulanan girişimleri duyurmak.
- Yerel düzeyde en iyi uygulamaların ve başarılı projelerin değişimi ve paylaşımı yapmak.
- Gençlerin yerel yönetim ve politika süreçlerine katılımını sağlamak. Gençliği ilgilendiren konularda gençlerin kararlara katılımını teşvik etmek. (Örneğin gençlik konseyi kurmak)
- Sakin şehirler arasında gençlik düzeyinde de iş birliği ve değişimi teşvik etmek.
- Yerel özelliklere uygun olarak, Cittaslow tarafından ilk ve periyodik sertifikasyona ilişkin olarak paylaşılan seçenekleri uygulamak ve bireysel önemli girişimler için Ulusal veya Uluslararası Koordinasyon Komiteleri tarafından sağlanan doğrulamaları teşvik etmek.
- Sakin şehir için daimî bir temsilci atamak. Bu kişi kurumun, Cittaslow (Sakin Şehir) süreçlerine katılımını koordine edecek, idare bünyesinden bir teknik irtibat temsilcisi olacaktır.

Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin uluslararası organları şu şekilde aktarılmaktadır (Cittaslow, 2023: 11-12):

- Uluslararası Kurul
- Uluslararası Koordinasyon Komitesi
- Uluslararası Başkan
- Başkanlık Konseyi
- Garantörler kurulu
- Uluslararası Bilimsel Komite
- Muhasebe Denetçisi

Tüm organlar 3 yıl süreyle görev yapmak için atanmaktadır. Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin organlarını oluşturan kurul, konsey ve komitelerin temel görevi, harekete uygunluğu denetlemek ve hareket ile ilgili karar alma süreçlerinde koordineli olarak adımları uygulamaktır. Bu organlar yılın belirli dönemlerinde ulusal ve uluslararası toplantılar ve etkinlikler düzenleyerek hareketin imajına olumlu katkı sağlayıp bilinirliğin artması için çalışmalar yapmaktadır (Cittaslow, 2023: 11-12).

4.9. Cittaslow (Sakin Şehir) Hareketinin Kriterleri

Sakin şehir hareketine üye olmak için şehirlerin sahip olunması gereken politika ve kriterler bulunmaktadır. 7 temel başlık altında toplanan politikalar kendi içerisinde 73 alt kritere ayrılmaktadır. Bu 7 kategori hareketin hangi alanlara etki ettiğini göstermektedir.

1. Çevre Politikaları
2. Altyapı Politikaları
3. Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları
4. Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkarlara Dair Politikalar
5. Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim İçin Planlar
6. Sosyal Dayanışma/Uyum
7. Ortaklıklar

Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine üye olmak belirli sorumlulukları yerine getirmeyi kabul etme şartı taşımaktadır. Üye şehirler Cittaslow birliği tarafından belirlenen politika ve kriterlere uymayı taahhüt etmektedir. Ayrıca hareketin sürdürülebilirliği için proje ve çalışmalar yapmaktadırlar.

Aday şehirlerin birliğe üye olabilmesi için belirlenen kriterlere uyarak proje ve çalışmalar yapıp uygulaması gerekmektedir. Üyelik sürecinde bu proje ve çalışmaların puanlanması sonucunda kentlerin 50 ve üzeri puan alması üye olması için yeterli görülmektedir (Cittaslow Türkiye, 2023).

Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin ortaya çıktığı günden bugüne kriterler üzerinde zaman zaman değişiklikler ve güncellemeler yapılmaktadır. Belirlenen yeni kriterlerin eski kriterlerden en önemli farkı perspektif ve zorunlu kriterler olmak üzere sınıflandırmaya tabii tutulmasıdır. Her politika başlığının altında yer alan kriterlerde tek asteriks (*) ile gösterilen maddeler zorunlu kriterlerdir. Perspektif kriterler ise tablolarda iki asteriks (**) ile gösterilmektedir. Bu kriterler aday şehirlerin geleceğe yönelik taahhütlerini kapsamaktadır. Şehirler perspektif kriterleri hayata geçirdiğinde yer aldıkları politika kriterlerinde %15 oranında puanını arttırmaktadır (Cittaslow Türkiye, 2023).

Sakin şehir belediyelerinin yaptığı ve yapacağı proje, etkinlik ve çalışmaların puanlanmasında çalışmaların ne zaman başladığı ve ne kadar başarılı olduğu dikkate alınmaktadır. Çalışmaların dosyalanma aşamasında görsel öğelerden yararlanılması gerekmektedir. Ayrıca kriterler puanlanırken belirlenen kriter için yapılan çalışmaların geldiği aşama önem arz etmektedir. Kadın girişimcilere yönelik çalışmalar yapan kent bu kriterden puan kazanırken, herhangi bir çalışma yapmayan kent puan alamayacaktır. Başka bir örnek vermek gerekirse hava kirliliği için bir şey yapmayan şehir puan alamazken, hava ölçümü yapıp havanın temizliğini raporlayan şehirler tam puan alacaktır. Hava ölçümü için meclis kararı almış ölçümü ancak henüz gerçekleştirmemiş şehirler ara puan alacaktır. Yani şehirler yaptıkları ya da yapacakları faaliyetleri meclis kararı, resmi yazışma ve rapor gibi belgeler ile kanıtlamak durumundadır.

Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinde kriterler ile ilgili değişikliklerin yapılması birtakım yenilikleri beraberinde getirmiştir. Yeni kriter sistemiyle ulusal ağlar, mevcut kriterlere ek olarak yeni kriter ekleme yetkisine sahip oldu. Böylelikle her ülke kendi potansiyelleri çerçevesinde mevcut politika ve kriterlere, o başlığın değerinin %20'sini geçmemek kaydıyla ulusal politika ve kriter ekleyebilecektir. Buna göre Cittaslow

(Sakin Şehir) hareketinin politika kriterleri genel hatları ile şu şekilde aktarılmaktadır (Cittaslow Türkiye, 2023):⁸

- Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin *Çevre Politikaları* incelendiğinde hava ve su temizliği, gürültü kirliliğinin azaltılması, enerji kaynaklarının kullanımı ve kentsel atıkların değerlendirilmesi gibi konulara değinilmiştir.
- *Altyapı Politikalarında* ise motorlu taşıtların yanı sıra bisiklet kullanımının teşvik edilmesi için bisiklet yollarının yapılması, kamusal alanda bisiklet kullanımının yaygınlaştırılması, engelli vatandaşların gündelik yaşamını kolaylaştıracak mimari çalışmalar, sağlık hizmetlerine erişiminin kolaylaştırılması gibi birçok unsura dikkat çekilmiştir.
- *Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları* ile kentte yaşayan vatandaşların yaşam kalitesinin artırılması ve kentin potansiyellerinin ön plana çıkarılması üzerine odaklanılmaktadır.
- *Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkarlara Dair Politikalar* bölümünde ise tarımsal faaliyetlerde organik ve yerel ürünlerin ön plana çıkması, geleneksel el sanatlarının korunması ve değerlerinin artırılması, şehre gelecek turistlerin konaklama imkanlarının artırılması gibi kriterler önemsenmektedir.
- *Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim İçin Planlar* kapsamında belirlenen kriterler çoğunlukla Cittaslow (Sakin Şehir) temasının kentteki vatandaşlar tarafından benimsenmesini sağlamaya yöneliktir. Şehre gelen turistlerin iyi karşılanması, esnafların konuyla ilgili farkındalığının artması, Cittaslow (Sakin Şehir) faaliyetlerinin sürdürülebilirliği için eğitim planlarının oluşturulması amaçlanmaktadır.
- *Sosyal Dayanışma/Uyum*, toplumda dezavantajlı konumda bulunan kesimlerin uyum sorunlarının giderilmesi için belirlenen kriterlerden oluşmaktadır.
- Son olarak *Ortaklıklar* başlığında ise Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin temelini oluşturduğu varsayılan Slow Food (Yavaş Yemek) hareketine dikkat çekilmek istenmiştir. Böylece bireylerin doğal, organik ve yerel besinler tüketmesi için teşvik edilmesi amaçlanmaktadır.

⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz: <https://cittaslowturkiye.org/tr/uyelik-sureci-ve-kriterler/>.

4.10. Cittaslow (Sakin Şehir) Hareketine Yönelik Farklı Bakış Açları

Küreselleşmenin hızlı yaşam koşullarına tepki olarak ortaya çıkan Cittaslow (Sakin Şehir) hareketi temelde yavaş yaşam, sağlıklı ve organik beslenme, yerel kalkınma, çevrenin korunması gibi alanları destekleyerek kentsel yaşam kalitesini artırmayı amaçlamaktadır. Ancak hareketin tam olarak anlaşılmaması harekete üye olan şehirlerde farklı beklentilerin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Üye olan şehirlere olumlu pek çok katkı sağlamış olsa da yapılan araştırmalar Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin olumsuz yansımalarının da bulunduğunu göstermektedir. Özellikle kapitalizmin, zararlı etkilerini Cittaslow (Sakin Şehir) hareketi ile perdelemeye çalıştığı ve kendisini sakin yerleşim yerleri vurgusu ile mekân üzerinden yeniden ürettiği söylemleri bulunmaktadır. Bazı araştırmacılar kapitalizm ve küreselleşmeye karşı bir duruş sergileyen Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin zamanla kapitalizmin bir parçası olduğunu vurgulamaktadır. Bu bölümde farklı bakış açılarına örnek teşkil eden çalışmalara örnek verilmektedir.

Sipahi (2016), “Sürdürülebilir Kent Arayışında Cittaslow (Sakin Şehir) Üzerine Bir Değerlendirme” isimli çalışmada Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin sakin şehirlerin tanınırlığını artırdığını belirtmektedir. Sakinliği ile ön plana çıkan yerleşim yerlerinin bir süre sonra ulusal ve uluslararası düzeyde dikkat çekmesi ile hareketin kitle turizmine dönüşebileceği düşünülmektedir. Bu durumda kent dokusunun ve tarihsel mirası ile ön plana çıkan yerleşim yerlerinin, alışılmış sakin ve sükûnetli ortamının kitle turizmi ile değişikliğe uğradığı bir ortamın oluşmasına zemin hazırlaması beklenmektedir. Sipahi (2016), başka bir deyişle yerleşim yerlerinin sakin şehir olmasını sağlayan yerel ve özgün özelliklerin birer pazarlama stratejisi olarak kullanıldığını belirtmektedir. Temel amaç üye şehirlerdeki vatandaşların yaşam kalitesinin artırılması, yaşanabilir ve sürdürülebilir bir ortamın yaratılması iken bu şehirler sürdürülebilir bir turizm merkezi haline getirilmeye çalışılarak bu sektörün canlılık kazanması sağlanmak istenmiştir. Araştırmacının dikkat çektiği bir diğer konu ise demografi boyutudur. Kriterlerinin içerisinde 50.000 nüfusun altında bulunan yerleşim alanlarının seçilmesi maddesi bulunan Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinde üye ülkelerde nüfus artışlarının yaşandığı saptanmıştır. Bu durum zaman zaman yerleşim alanında yaşayan yerli halkın duruma tepki göstermesine sebep olmaktadır (Sipahi, 2016: 797-798). Ayrıca araştırmacı zamanın ruhunun getirilerine vurgu

yapmaktadır. Küreselleşmenin etkisinin arttığı dönemde özellikle genç nüfusun tüketim alışkanlıklarını ve beklentilerini değiştirmenin oldukça zor olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle sakin şehirlerin genç ve aktif nüfustan ziyade orta yaş ve üzeri için cazip mekanlar olacağı belirtilmektedir (Sipahi, 2016: 796-799).

Coşar (2014), “Yavaş Şehir Olgusunun Kentsel Yaşam Kalitesi Üzerindeki Algılanan Etkisi” isimli çalışmasında sürdürülebilir turizm fikrinden yola çıkarak İzmir’in sakin şehri Seferihisar’da bulunan yerel halk, işletme sahipleri ve belediye başkanı ile görüşmeler yapmıştır. Ayrıca hareketin kentsel yaşam kalitesi üzerindeki algılanan etkisine değinmiştir. Araştırmacı 2013 yılında Seferihisar’da yaptığı alan araştırması sonucunda yerleşim alanında yaşayan kişilerin Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine yönelik olumsuz görüşlerinin bulunduğunu belirtmektedir. Olumsuz görüş bildirilen konular; şehrin göç alması ve bu göçler sonucunda meydana gelen çevre ve gürültü kirliliği, trafik sorunu; yerleşim yerinin marka imajı kazanması ile yapılaşmanın ve arsa fiyatlarının artması; şehrin yaz dönemlerinde turist akınına uğraması; doğal çevrenin tahrip edilmeye başlanması; şehrin tanıtımında yabancı dillerde oluşturulan tabelaların artması ve kent kimliğinin zarar görmesi; potansiyelin farkına varan özellikle yöre dışından gelen yatırımcı ve girişimcilerin sayısındaki artış. Bu tespitler araştırmacının katılımcılar ile yaptığı görüşmeler sonucunda saptanmıştır (Coşar, 2014: 226 -233).

Çıtak (2016), “Sakin Şehirler Hızlı Turistler” isimli çalışmasında Cittaslow (Sakin Şehir) unvanı alan şehirlerin tanınırlığının arttığını ve şehrin turistler için cazibe mekânı haline geldiğini belirtmektedir. Yaşanan gününbirlik turist akınlarının şehrin sakin yapısını bozduğunu ve hızlı tüketim kültürünün devamlılığı olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin yöre halkı tarafından yavaş ve gelişmeyen şehir olarak algılanması hareketin sürdürülebilirliği konusunda dirençle karşılaşılmasına sebep olmuştur. Başlangıçta hareketin turizm patlaması yaratacağının düşünülmesi halkın hareketi kabullenmesini kolaylaştırmıştır. Ancak bu durum Cittaslow (Sakin Şehir) amaçlarına ters düşmektedir. Çünkü büyük bir turizm patlaması şehrin vahşi turizme teslim olması yoğun trafik, çevre ve gürültü kirliliği gibi tehlikeleri beraberinde getirmektedir. Bu nedenle yöre halkının desteğini almak ve hareketin gerekliliklerini iyi anlatabilmek önemlidir. Değnilmesi gereken bir diğer unsur ise yerel yönetim ve yöre halkı iletişimidir. Çünkü hareketin tanıtılmasında ve

yaygınlaştırılmasında yerel yönetimlere büyük görevler düşmektedir. Örneğin bu yanlış anlaşılmalara karşı Aydın'ın sakin şehri olan Yenipazar'da yavaşlığın karşısına kalkınma kavramı konularak çalışmalar yapılmıştır. Yerel seçim kampanyalarında “*yavaş değil üreten şehir olmak istiyoruz*” söylemleri etrafında çalışmalar yapılmıştır. Ayrıca yerel yönetimlerdeki yöneticiler değiştiğinde Cittaslow (Sakin Şehir) bu durumdan etkilenmektedir. Yeni gelen Belediye Başkanı hareketi sahiplenmeyebilir ya da önceki dönem görev yapan başkanın çalışmalarından farklı çalışmalar yürütebilir (Çıtak, 2016: 2692- 2705).

Erdoğan (2016), “Local Community Perception towards Slow City: Gökçeada Sample” isimli çalışmasında Cittaslow (Sakin Şehir) hareketi ile ilgili katılımcılara sorular yöneltmiştir. Katılımcılar, hareket ile birlikte Gökçeada’da yoğun nüfus artışı yaşandığını ve buna bağlı olarak yapılaşmanın arttığını belirtmiştir (Erdoğan, 2016: 245).

Karadeniz (2014), “Sürdürülebilir Turizm Bağlamında Sakin Şehirler Perşembe” isimli çalışmasında sakin şehir hareketinin algılanma ve sürdürülebilirlik hususunda birtakım problemlerle karşılaştığını belirtmektedir. Yerel halkın çalışmaların ciddiyetinin farkında olmadığını belirtmiştir. Bunun için tanıtım ve bilgilendirme toplantılarının yapılması gerektiğini dile getirmektedir. Sakin şehir hareketinin iş birliğine dayandığını bu nedenle yerel yönetimler tarafından yöre halkının katılım ve desteği sağlanmadığında hareketin uygulama süreçlerinin tehlikeye gireceği düşünülmektedir. Araştırmacının dikkat çektiği bir diğer nokta ise yapılan projelerin katılım ve destek sağlanmadığında siyasi olarak algılanmasıdır. Bu durum iş birliği ve toplumsal kabul konusunda sorun yaratmaktadır (Karadeniz, 2014: 105).

Akdoğan (2017), “Destinasyon Markalama Bağlamında Yavaş Şehir (Cittaslow) Hareketi Üzerine Genel Bir Değerlendirme” isimli çalışmasında arz talep unsuruna dikkat çekerek cazibe merkezi haline gelen bu şehirlerin uzun vadede şehrin dokusuna zarar verecek koşullarla karşı karşıya kalacağını belirtmektedir. Bu nedenle sakin şehir ile ilgili yapılacak tanıtım çalışmalarının titizlikle yapılması gerektiğini ve bu yerleşim yerlerinin koruma-kullanım değerlerini ön plana çıkaracak şekilde çalışmaların planlanması gerektiğini vurgulamaktadır (Akdoğan, 2017: 389).

Akpınar ve Pektaş (2019), “Yavaş Şehirler (Cittaslow) ve Kentsel Yaşam Kalitesi Üzerindeki Etkileri: Seferihisar Halkının Algısı Üzerine Bir Araştırma” isimli

alışmalarında Dünyada ve Türkiye’de yapılan araştırmaları inceleyerek oluşturulan kentsel yaşam kriterleri çerçevesinde Seferihisar’da yaşanan gelişmeleri değerlendirmişlerdir. Elde ettikleri bulgular sonucunda Seferihisar halkının altyapı, gelir durumu, nüfus artışı gibi konularda hareket ile ilgili olumsuz görüşlere sahip olduğunu tespit etmişlerdir. Çünkü kent nüfusunun artması, yapılaşmaya yönelik ilginin yoğunlaşması sonucunda betonarme bir görüntünün oluşması, evre ve doğal kaynakların tahrip edilmesi gibi sebepler kentsel yaşam kalitesini düşürmektedir. Ayrıca şehrin popülerlik kazanması sonucunda yaşanan gler şehre gelen yabancı yatırımcıların yerel üreticileri zarara uğrattığı tespit edilmiştir. Ayrıca araştırmacılar katılımcılara farklı alanlarla sorular yöneltmiş olup katılım ve bilgi edinme konusunda katılımcıların çoğu olumsuz görüş bildirmiştir. Belediye çalışmalarında halkın görüş ve fikirlerine başvurulmaması da yaşam kalitesini etkilemektedir (Akpınar ve Pektaş, 2019: 31-44).

Coşar (2019), “A Critical View on the Paradox of Slow City- Sustainable Tourism” isimli çalışmasında yavaş şehirlerin marka imajı ile pazarlanmasının ve reklamlar yoluyla tanıtımının yapılmasının bu yerleşim yerlerine olan ilgiyi arttırdığını dile getirmektedir. Bu nedenle artan taleplerin karşılanması ve yaşanan sorunların kontrol edilmesi konusunda zorluklar yaşanmaktadır. Örneğin talebi karşılamak için şehrin yapısına uymayan büyük otellerin ve tatil köylerinin inşa edilmesi riski bulunmaktadır. Sakin şehir hareketinin sadece turizm odaklı düşünülmesi ve kısa vadede çıkar elde etmeye çalışılması şehrin kültürel yapısının bozulması, dokusunun zarar görmesi ve yerel özelliklerinin kaybolmasına sebep olmaktadır (Coşar, 2019: 47).

nl Dalaylı (2021), “Cittaslow and Slow Food: Are They a Different Version of Capitalism?” isimli çalışmasında oldukça masum ve faydalı gibi görünen Cittaslow (Sakin şehir) hareketinin arka planına değinmiştir. Araştırmacıya göre, yavaş yemek, sağlıklı ve organik beslenme, sakin yaşam kapitalizmin getirilerinden kaçmaya çalışsa da onun bir başka versiyonu olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü kapitalizm sisteminin şekil değiştirerek ve kendini yenileyerek sürekliliğini sağlamaya çalıştığı bir gerçektir. Bu nedenle bir tüketim kültürünün içerisinde yaşayan insanlar gelecekte de bu kültürün bir parçası olarak yaşamaya devam edecektir. Kapitalizme ve tek tipleşmeye karşı sakin bir yaşamı savunan Cittaslow (Sakin şehir) hareketinde ye şehirlerin sürekli olarak tanıtım faaliyetlerinde bulunması, broşrlar hazırlaması ve

şehre turistleri çekmeye çalışması bu duruma örnek oluşturmaktadır. Bu durum bize asıl amacın sakin yaşamdan ziyade turizm gelirlerinin arttırılmasının istenmesi olduğunu düşündürmektedir. Kapitalizm sisteminden kaçıp geleneksel ve doğal yaşamı seçen insanlar, aslında sistemin bulunduğu lokasyondaki konumunu güçlendirirken, kendini yeniden üretmesine olanak tanımaktadır (Ünlü Dalaylı, 2021: 5-9).

Ak (2017), “Yavaş Kent (Cittaslow) Hareketi ve Türkiye Örnekleri Üzerine Bir Değerlendirme” isimli çalışmasında Cittaslow (Sakin Şehir) hareketi ve Türkiye örneklemleri üzerinden literatürde ve uygulamada karşılaşılan sorunlara değinmiştir. Bu alanların başında turizme yönelik eleştiriler gelmektedir. Hareketin halk nezdinde turizm patlaması yaratacağına inanması da sonrasında oluşması beklenen sorunların temelini oluşturmaktadır. Ayrıca hareketin halka yeterince anlatılmaması da sorun teşkil etmektedir. Araştırmacı aynı zamanda hareketin başarıya ulaşması konusunda yerel yönetim ve halkın rolünün yanı sıra coğrafi ve kültürel etkilerinde bulunduğunu belirtmektedir (Ak, 2017: 901).

Dündar ve Sert (2018), “Yerel Halkın Yavaş (Sakin) Şehir Hakkındaki Algıları: Seferihisar’da Nitel Bir Araştırma” isimli çalışmalarında Seferihisar’da Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin olumlu ve olumsuz noktalarına değinmişlerdir. Onlara göre, trafik yoğunluğunun artması, kentleşmenin ve yapılaşmanın yoğunlaşması ve gürültü kirliliğinin yaşanması en dikkat çekici problemlerdir (Dündar ve Sert, 2018:88).

Yapılan çalışmalar incelendiğinde Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin olumlu yönleri kadar olumsuz yönlerinin de bulunduğu görülmektedir. Olumsuz yönler değerlendirildiğinde; yaşanan göç ve nüfus artışı, çevre kirliliği, gürültü kirliliği, trafik yoğunluğu, yabancı yatırımcının sayısının artması, arsa ve konut fiyatlarının yükselmesi, halkın beklentilerinin farklı olması ve yerel yönetimin eksikliği gibi konular ön plana çıkmaktadır. Çünkü yapılan araştırmalar Türkiye’deki sakin şehirlerin harekete üye olmadan önce daha sakin ve doğal yaşama sahip olduğunu vurgulamaktadır. Bu nedenle hareketin sürdürülebilirliği için yöre halkı ve yerel yönetimlerin ortak bir paydada buluşması gerekmektedir. Aksi takdirde harekete yönelik dirençle karşılaşmak mümkündür.

5. YENİ BİR YAŞAM ALANI, FARKLI YAŞAM SEÇENEKLERİ VE KATILIMCI İLETİŞİM: CİTTASLOW (SAKİN ŞEHİR) TÜRKİYE ÖRNEĞİ

5.1. Tezin Konusu, Amacı ve Önemi

Bu tez çalışmasının konusunu, çevre kirliliğinin, iklim krizinin ve hız faktörünün hâkim olduğu günümüz dünyasına tepki olarak 1999 yılında İtalya'nın Orvieto kentinde ortaya çıkan Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin Türkiye özelinde incelenmesi oluşturmaktadır. Kapitalizmin Fast Food kültürüne karşı ortaya çıkan yavaş yemek hareketi, Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin alt yapısını oluşturmaktadır. Yavaş yemek hareketi ile başlayan yavaş hareketi zamanla toplum yaşamının kalitesini arttıracak alanlara doğru yayılım göstermiştir.

Kent ve çevre yönetiminde katılımın, yerel yönetim ve yöre halkı iletişimine etkilerinin Türkiye'deki örnek sakin şehirler üzerinden ele alınması ise tez çalışmasının amacını oluşturmaktadır. Uluslararası Belediyeler Birliği olarak da bilinen Cittaslow (Sakin Şehir) hareketi çevreci bir yaşam tarzı oluştururken o yörenin belediyeleri ile ortak çalışmalar yürütmektedir. Buradan hareketle yerel yönetimlere, Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin tanıtılmasında ve yaygınlaştırılmasında büyük roller düşmektedir. Çevre ve kent iletişiminde yöre ile ilgili kararlar alınmasında katılımcı iletişimin önemi büyüktür. Ayrıca yerel yönetimlerin yöre ile ilgili kararlar alırken toplumsal katılım, toplumsal kabul ve iş birliğini göz ardı etmemesi gerekmektedir. Tezde, yerel yönetimin toplumsal katılım, toplumsal kabul, iş birliği ve sürdürülebilirliği sağlamak için yapmış olduğu faaliyetler katılımcı iletişim olarak değerlendirilmiştir.

Tez çalışmasını önemli kılan husus ise son yıllarda yaşanan iklim ve çevre sorunlarına yönelik ulusal ve uluslararası alan yazında konuya olan ilginin artmış olmasıdır. Özellikle küreselleşmenin de etkisiyle dünyanın her yerinde çevre kirliliği, hava kirliliği, su kıtlığı ve kirliliği, salgın hastalıklar, mülteciler, gürültü ve yoğun trafik gibi insan yaşamını olumsuz etkileyen benzer türden problemlerin var olduğu görülmektedir. Bu problemlerin varlığı, insanların dünya üzerinde daha yaşanılabilir yerler arama ihtiyacını tetiklemiştir.

5.2. Araştırmanın Varsayımları ve Hipotezler

Tez çalışmasında iki varsayımdan yola çıkılmıştır:

1. Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine üyelik sürecinde ve üye olduktan sonraki dönemde yerel yönetimlerin çalışmaları yöre halkı ve yerel yönetim ilişkilerini etkilemektedir.
2. Türkiye’de Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine yönelik görüşlerin oluşmasında şehrsel farklılıklar ve sosyodemografik özellikler etkili olmaktadır.

Tezin hipotezleri ise aşağıdaki gibi aktarılmaktadır:

H1. Türkiye’de Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine yönelik görüşler katılımcıların demografik özelliklerine göre değişiklik göstermektedir.

- H1a. Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine yönelik görüşler katılımcıların yaşına göre değişiklik göstermektedir.
- H1b. Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine yönelik görüşler katılımcıların cinsiyetine göre değişiklik göstermektedir.
- H1c. Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine yönelik görüşler katılımcıların medeni durumuna göre değişiklik göstermektedir.
- H1d. Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine yönelik görüşler katılımcıların eğitim durumuna göre değişiklik göstermektedir.
- H1e. Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine yönelik görüşler katılımcıların hane halkı gelir düzeyine göre değişiklik göstermektedir.
- H1f. Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine yönelik görüşler katılımcıların mesleki durumuna göre değişiklik göstermektedir.
- H1g. Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine yönelik görüşler katılımcıların sakin şehirde ikamet etme süresine göre değişiklik göstermektedir.

H2. Türkiye’de Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin sürdürülebilirliği örneklem olarak seçilen sakin şehirlere göre farklılık göstermektedir.

- H2a. Cittaslow (Sakin Şehir) hareketi açısından bilgilendirme faaliyeti yapılmasında şehrsel farklılıklar bulunmaktadır.
- H2b. Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine katılım hususunda şehrsel farklılıklar bulunmaktadır.
- H2c. Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin toplumsal kabulü hususunda şehrsel farklılıklar bulunmaktadır.

- H2d. Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin ekonomik katkıları açısından şehirselle farklılıklar bulunmaktadır.
- H2e. Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin çevresel katkıları açısından şehirselle farklılıklar bulunmaktadır.

5.3. Araştırma Soruları

Kent ve çevre yönetiminde bilgilendirme, katılım, toplumsal kabul ve iş birliği dinamiklerinin; yerel yönetim ve yöre halkının iletişimine etkisinin sakin şehir hareketi üzerinden değerlendirilmesi temel araştırma sorusunu oluşturmaktadır. Bu araştırma sorusu ile Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine üyelik süreci ve sonrasında yerel yönetimlerin ve yöre halkının ilişkisel süreçleri değerlendirilmiştir. Bu kapsamda;

- Toplumsal katılım ve kabulün Cittaslow (Sakin Şehir) politikaları üzerinden değerlendirilmesi,
- Yerel yönetim ve yöre halkının iş birliğinin boyutları,
- Hareketin tanıtılmasında ve yaygınlaştırılmasında yapılan faaliyetler ve bu faaliyetlerin sürdürülebilirliği incelenmiştir.

Ayrıca araştırma kapsamında cevap aranacak diğer sorular şu şekilde aktarılmaktadır:

1. Sakin şehir hareketine yönelik yöre halkında toplumsal kabul anlayışı oluşmuş mudur?
2. Yerel yönetimler, sakin şehir kriterlerini uygularken yöre halkı tarafından direnç faktörleriyle karşılaşmış mıdır?
3. Yerel yönetim ve yöre halkı arasında hareketin sürdürülebilirliğine yönelik iş birliği sağlanmış mıdır?
4. Yerel yönetim ve yöre halkının Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine yönelik görüşlerinde farklılık var mıdır?

5.4. Yöntem

Yapılan tez çalışmasında nitel ve nicel analiz yöntemlerinin bir arada bulunduğu karma bir yöntem benimsenmiştir.

İlk olarak yerel yöneticiler ve Cittaslow (Sakin Şehir) yapılanmasında görev alan temsilciler ile nitel araştırma yöntemlerinden biri olan görüşme yöntemi kullanılarak

veri toplanmıştır. Görüşme, nitel araştırma yöntemleri içerisinde en sık başvuru alan tekniktir. Genel anlamda görüşme, araştırmayı yapan görüşmecinin, görüşmeyi gerçekleştirdiği kişiden elde ettiği cevapları kategorize ederek bu cevaplardan yeni sorular sorduğu ve ele alınan konuyu mümkün olduğu kadar kapsamlı ve detaylı bir şekilde incelediği veri toplama tekniğidir (Tekin, 2006:103). Görüşme yönteminde görüşmeci ve görüşülen kişi söz konusu araştırma konusu hakkında sohbet havasında bilgi alışverişinde bulunmaktadır. Bu yöntemde, görüşmeye katılan kişilerin kendilerini yüz yüze iletişim kurarak ifade etmesi olası yanlış anlaşılmalara anında düzeltilmesi açısından önemlidir. Görüşülen katılımcıların istekleri doğrultusunda katılımcılar “K1-K2-K3 vb.” şekilde kodlanarak katılımcıların kimliğinin gizliliği korunmuştur.

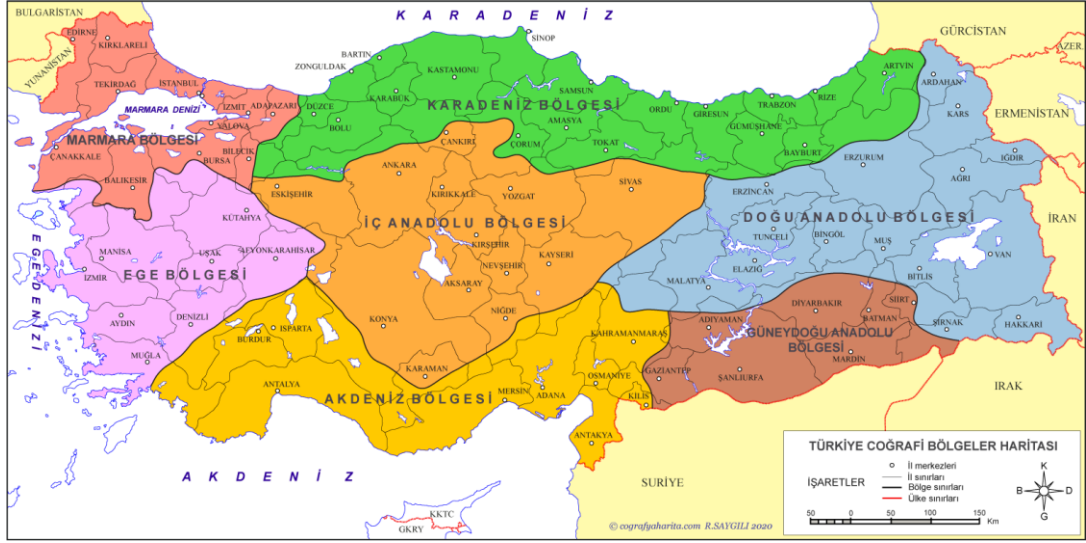
İkinci aşamada ise örneklem olarak seçilen sakin şehirlerdeki yöre halkının Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine karşı bakış açısını ölçümlemek için anket yöntemi kullanılarak veri toplanmıştır.

5.5. Kapsam ve Sınırlılıklar

Güncel verilere göre Dünya’da 33 ülkede toplam 301 Cittaslow şehri vardır. Bunlardan 25 tanesi Türkiye’de bulunmaktadır. Kapsam ve sınırlılıklar bağlamında tez çalışmasının evrenini 2021 yılı itibarıyla Türkiye’de bulunan 21 Cittaslow şehri oluşturmaktadır. Tez çalışmasında örneklem seçiminden sonra sakin şehir unvanı almaya hak kazanan ilçeler çalışmaya dahil edilmemiştir.

Sakin Şehir hareketine üye olan yerleşim yerleri her ne kadar uluslararası bir organizasyonun parçası olsa da onları bu birliğe üye yapan birbirinden farklı özellikleri bulunmaktadır. Kimisi temiz havası ve doğası, kimisi kültürel mirası, kimisi tarihi dokusu ile ön plana çıkmaktadır. Bu yüzden evreni temsil eden örneklem seçiminde Türkiye’deki bölgeler arası gelişim farklılıkları etkili olmuştur.

Türkiye “Akdeniz Bölgesi, Doğu Anadolu Bölgesi, Ege Bölgesi, Güneydoğu Anadolu Bölgesi, İç Anadolu Bölgesi, Karadeniz Bölgesi, Marmara Bölgesi” olmak üzere 7 coğrafi bölgeye ayrılmaktadır. Bu nedenle çalışmada temsiliyet özelliğinden yararlanılarak 7 sakin şehir seçilmiştir.



Resim 5. 1. Türkiye Coğrafi Bölgeler Haritası

Kaynak: (<http://cografyaharita.com>)

Tez çalışmasında örneklem olarak seçilen sakin şehirlerin sosyodemografik ve sosyoekonomik durumlara ilişkin veriler; TÜİK, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı SEGE Araştırmaları ve Sakin Şehir Belediyelerinin Resmî Web Sitelerinden alınmıştır. Bu veriler doğrultusunda yazar tarafından örneklem olarak seçilen sakin şehirler ile ilgili bilgiler Tablo 5.1’de aktarılmıştır.⁹

No	İlçe	İl	Bölge	Nüfus	Yerel Yönetim	Gelir Kaynağı
1	Ahlat	Bitlis	Doğu Anadolu	42.810	AK PARTİ	Tarım – Ahlat Taşı
2	Güdül	Ankara	İç Anadolu	8079	AK PARTİ	Tarım – Hayvancılık
3	Halfeti	Şanlıurfa	Güneydoğu Anadolu	41.662	AK PARTİ	Tarım – Turizm
4	İznik	Bursa	Marmara	44.236	İYİ PARTİ	Tarım
5	Perşembe	Ordu	Karadeniz	30.101	AK PARTİ	Tarım- Fındık- Tarım
6	Seferihisar	İzmir	Ege	54993	CHP	Seracılık- Hayvancılık
7	Yalvaç	Isparta	Akdeniz	45.931	MHP	Tarım – Hayvancılık

Tablo 5. 1. Türkiye’deki Sakin Şehirlerin Verileri

Görüldüğü üzere evrenimiz Türkiye’de bulunan 21 Sakin Şehirden oluşmaktadır. Ancak veriler toplanırken zaman, maliyet ve işgücü kaybını önlemek amacıyla örneklem seçme yöntemi ile 7 bölgeyi temsil ettiği düşünülen 7 ilçe seçilmiştir.

⁹ Tabloda yerel yönetimlere ait bilgiler 31.03.2019 yılında yapılan yerel seçimlere aittir. 31.03.2024 yılında tekrarlanan yerel seçimlerde bu verilerde değişiklikler yaşanmıştır.

Araştırma evreninin heterojenliğini sağlamak amacıyla amaçsal örnekleme yöntemine başvurulmuştur. Amaçsal örnekleme yöntemi, yapılacak olan çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak tanımaktadır. Bu yöntem belli ölçütleri karşılayan veya belli özelliklere sahip olan bir veya daha fazla özel durumlarda çalışılmak istenildiğinde tercih edilmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2015: 130). Amaçsal örnekleme yöntemi kendi içerisinde çeşitli alt birimlere ayrılmaktadır. Tez çalışmasının sadece sakin şehirde ikamet eden 18 yaş üzeri bireyleri kapsamı amaçsal örneklemin alt birimi olan ölçüt örnekleme yöntemi ile ilişkilendirilmektedir. Tez çalışmasında sakin şehirde ikamet etmeyen, turistik gezi, eğitim ya da ziyaret amaçlı şehre gelen kişiler ve bu yerleşim yerinde ikamet etse dahi 18 yaşından küçük bireyler çalışmanın dışında tutulmuştur.

Türkiye'deki örneklem olarak seçilen 7 sakin şehirlerin verileri Tablo 5.1.'de aktarıldığı gibidir. İç Anadolu Bölgesi (Ankara-Güdül) ve Güney Doğu Anadolu Bölgesi'nde (Şanlıurfa- Halfeti) bulunan sakin şehirler, bölgelerindeki tek sakin şehir olduğu için evreni temsil eden örneklem olarak doğrudan alınmıştır. Geriye kalan 5 örneklem ise temsiliyet çeşitliliği ve heterojenliği sağlamak için bulundukları bölgede nüfus yoğunluğu yüksek olan ilçelerden seçilmiştir. Ayrıca bu ilçeler belirlenirken dikkate alınan diğer parametreler ise; bölgesel farklılıklar, yerel yönetim çeşitliliği, gelir kaynağı ve Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine dahil olma süresidir.

5.6. Veri Toplama Yöntemi

Veri toplama tekniği olarak nitel ve nicel yöntemler kullanılarak karma bir yöntem modeli ile saha araştırması yapılmıştır.

Araştırma kapsamında kullanılacak birincil kaynaklar; Yerel Yöneticiler ve Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin temsilcileri ile görüşmeler, yöre halkına yönelik yapılan anketler, saha araştırması sırasında yapılan gözlemler olarak belirlenmiştir. Araştırmanın ikincil kaynaklar ise; Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine dahil olan belediyelerin web siteleri, Cittaslow Türkiye web sayfası, Uluslararası Cittaslow Birliği web sayfası, TÜİK verileri, Kültür ve Turizm Bakanlığı web sitesi, Cittaslow ile ilgili yazılan kitap, makale, dergi ve tezler, ulusal ve yerel mecralarda Cittaslow (Sakin Şehir) hareketiyle ilgili çıkan haberlerden oluşmaktadır.

5.6.1. Ön Uygulama

Tez çalışmasının ön uygulaması nitel ve nicel yöntemler dikkate alınarak iki aşamalı gerçekleştirilmiştir. Görüşme ve anket soruları hazırlandıktan sonra formlarda yer alan sorulara yönelik bir ön uygulama yapılmıştır. Çalışmanın daha anlaşılır olmasını sağlayan ve çalışmayı uygulanmaya hazır duruma getiren bu ön hazırlık aşaması pilot çalışma olarak da bilinmektedir. Bu ön uygulamanın yapılmasındaki temel amaç görüşme ve anket sorularındaki ifade yetersizliğini, kavram karışıklığını ve olası hataları belirleyerek düzeltmektir. Buna göre;

İlk olarak yerel yönetim ve Cittaslow (Sakin Şehir) temsilcileri ile görüşmeler yapılmıştır. Bu pilot uygulama 19/01/2023 tarihinde örnekleme yer alan sakin şehirlerde 5 temsilcinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Yapılan pilot çalışmada katılımcıların görüşme sorularını cevaplamak için ihtiyaç duydukları zamanın maksimum 25-30 dakika olduğu saptanmıştır. Yapılan pilot çalışma sonrasında görüşme sorularında anlamı kolaylaştırmak ve söylemleri yalınlaştırmak için bazı küçük ifade değişiklikleri yapılmıştır. Görüşme soruları yarı yapılandırılmış sorulardan oluştuğu için görüşmenin gidişatına göre forma yeni sorular eklenmiştir. Ancak görüşme formundan herhangi bir soru çıkartılmamıştır.

Tez çalışmasının ikinci veri toplama yöntemi olan anket çalışması için pilot uygulama 25/12/2023 tarihinde örnekleme yer alan sakin şehirlerde 180 kişinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Pilot çalışmada katılımcıların anket formunu cevaplamak için ihtiyaç duydukları zamanın maksimum 5-10 dakika olduğu saptanmıştır. Yapılan pilot çalışma sonrasında anket sorularında anlamayı kolaylaştırmak ve söylemleri yalınlaştırmak için bazı küçük ifade değişiklikleri yapılmıştır. Anket formuna yeni bir soru eklenmemiş olup anket formundan herhangi bir soru çıkartılmamıştır.

5.6.2. Örneklem Büyüklüğünün Belirlenmesi

Anket formunun uygulanacağı araştırma evreni Türkiye'deki 21 sakin şehri kapsamaktadır. Türkiye'deki 21 sakin şehrin toplam nüfusunun 528.721 olduğu saptanmıştır (TÜİK, 2023). Buna göre araştırma evrenini verileri belli olduğu için örneklem büyüklüğü belirleme analizlerine göre genel evreni temsil eden katılımcı sayısı 384 olarak hesaplanmıştır. Örneklem sayısının belirlenmesinde etkili olan nüfus

popülasyonu ile örneklem sayısı arasındaki ilişki Tablo 5.2.'de aktarılmaktadır (Yazıcıoğlu ve Erdoğan: 2004: 50):

Evren Büyükliği	± 0.03 örneklem hatası (d)			± 0.05 örneklem hatası (d)			± 0.10 örneklem hatası (d)		
	p=0.5 q=0.5	p=0.8 q= 0.2	p=0.3 q=0.7	p=0.5 q=0.5	p=0.8 q= 0.2	p=0.3 q=0.7	p=0.5 q=0.5	p=0.8 q= 0.2	p=0.3 q=0.7
100	92	87	90	80	71	77	49	38	45
500	341	289	321	217	165	196	81	55	70
750	441	358	409	254	185	226	85	57	73
1000	516	406	473	278	198	244	88	58	75
2500	748	537	660	333	224	286	93	60	78
5000	880	601	760	357	234	303	94	61	79
10000	964	639	823	370	240	313	95	61	80
25000	1023	665	865	378	244	319	96	61	80
50000	1045	674	881	381	245	321	96	61	81
100000	1056	678	888	383	245	322	96	61	81
1000000	1066	682	896	384	246	323	96	61	81
100 milyon	1067	683	896	384	245	323	96	61	81

Tablo 5. 2. Evren Büyüklüğü ve Örneklem Hesaplama Formülü

Ancak araştırmanın 7 sakin şehri kapsamı ve bu sakin şehirlerin toplam nüfusunun 267.812 olduğu bilindiği için yeniden yapılan örneklem büyüklüğü hesaplamasında ankete katılacak katılımcı sayısı 384 olarak hesaplanmıştır. Anket formunda eksik ve hatalı geri dönüşlerin olabileceği düşünülerek bu sayı araştırmacı tarafından artırılmış olup katılımcı sayısı 450 olarak belirlenmiştir. 450 anket 7 ilçenin nüfus verilerine göre oransal olarak dağıtılmıştır.

5.6.3. Anket Formunun Geliştirilmesi ve Uygulanması

Anket formunun geliştirilmesinde;

- “İletişim Çağında Frene Basmak: Yavaş Şehirlerin Çevre İletişimi Bağlamında Analizi, Çevresel Toplumsal Katılım, İş birliği ve Uzlaşma Stratejilerinin Yavaş Şehirlerde Nasıl Sağlandığının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma (Yüksel Özmen vd., 2017)”,
- “Yavaş Şehirler (Cittaslow) ve Kentsel Yaşam Kalitesi Üzerindeki Etkileri: Seferihisar Halkının Algısı Üzerine Bir Araştırma (Akpınar ve Pektaş, 2019)”,
- “Yavaş Şehir Hareketi: Seferihisar Halkının Tutum ve Algıları ile Yaşam Doyumları (Çakıcı ve Yenipınar, 2015)”

- “Sürdürülebilir Yerel Kalkınma Bağlamında Sakin Şehir (Cittaslow) Yaklaşımının Sosyal, Ekonomik ve Çevresel Etkileri: Şavşat İlçesi Örneği (İpek, 2021)” isimli çalışmalardan yararlanılmıştır.

Anket çalışmasının 1-8 soru aralığı demografik bilgileri, 9-12/18-24 soru aralığı sakın şehir ve katılımcı iletişim (bilgilendirme-katılım) boyutunu, 13-15/25-29 soru aralığı sakın şehir ve toplumsal kabul boyutunu, 30-35 soru aralığı sakın şehir ve ekonomik etki, 36-44 soru aralığı ise sakın şehir ve çevresel etki boyutunu oluşturmaktadır. Anket, çoktan seçmeli ve 5’li Likert Ölçek Tipi sorulardan oluşmaktadır. 5’li Likert ölçek formuna göre hazırlanan sorularda katılım düzeylerinin belirlenmesi için katılımcıların, “1. Kesinlikle Katılmıyorum, 2. Katılmıyorum, 3. Kararsızım, 4. Katılıyorum, 5. Kesinlikle Katılıyorum” ifadelerinden birini seçmeleri istenmiştir.

Anket formunda bulunan ölçeklerin geliştirilmesi için 54 sorudan oluşan bir soru havuzu hazırlanmıştır. Bu soru havuzunda katılımcı iletişim, toplumsal kabul, ekonomik ve çevresel etki boyutlarını ifade eden önermeler bulunmaktadır. Soru havuzunda bulunan maddelerin ölçek için uygunluğunu test eden ön uygulama sonrası yapılan güvenilirlik, geçerlik ve faktör analizleri sonucunda mevcut 54 sorudan 27 tanesi 5 boyutlu bir ölçek oluşturulması için uygun bulunmuştur. Bu süreçte anket formundaki ifadelerin katılımcılar tarafından kolay anlaşılması, ifadelerin açık ve net olması, soruların binişiklik olmadan faktör boyutlarına dağılması, güvenilirlik ve geçerlilik değerleri dikkate alınmıştır.

5.6.3.1. Güvenilirlik ve geçerlilik

Ölçek formunun güvenilirliğini ölçümlemek ve faktör yapısını incelemek amacıyla öncelikle Açıklayıcı Faktör Analizi yapılmıştır.

	Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.	,939
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	11963,629
	Df	351
	Sig.	,000

Tablo 5. 3. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi ve Bartlett Küresellik Testi

Tablo 5.3., Cittaslow Katılım ve Farkındalık Ölçeği’nin faktör yapısını incelemek amacıyla yapılan Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) sonuçlarını göstermektedir. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri, örneklem yeterliliğini değerlendiren bir ölçüt olarak kabul edilmektedir. KMO değeri 0.5’in altında olması incelenen veri setinin faktör

analizi için uygun olmadığını göstermektedir. 0.5-0.7 arası orta düzeyde uygun, 0.7-0.8 arası iyi, 0.8-0.9 arası çok iyi ve 0.9 üzerinde ise mükemmel olarak kabul edilmektedir. Bu analizdeki KMO değeri 0.939 olarak belirlenmiştir. Bu durum örneklemin faktör analizi için mükemmel bir yeterliliğe sahip olduğunu göstermektedir. Öte yandan Barlett Küresellik Testi, değişkenler arasındaki korelasyonların sıfır olup olmadığını test etmektedir. Eğer korelasyonlar sıfır ise, veri seti faktör analizi için uygun değildir. Chi-square değeri yüksek ve anlamlılık değeri (Sig.) 0.05'in altında olduğunda, faktör analizi için uygun bir veri setine sahip olduğunu göstermektedir. Bu analizde Bartlett testinin sonucunun anlamlı olduğu saptanmış olup ($p < 0.001$) değişkenler arasında yeterli düzeyde korelasyon olduğu görülmektedir. Bu durum Cittaslow Katılım ve Farkındalık Ölçeği'nin faktör analizi için uygun olduğunu ve verilerin faktör yapısını incelemek için kullanılabileceğini göstermektedir (Tavşancıl, 2010; Hair vd., 1998). Özetle 27 maddeden oluşan Cittaslow Katılım ve Farkındalık Ölçeği'nin faktör analizi için uygun olduğu görülmektedir. Ölçeğin faktör sayısını belirlemek için Varimax yöntemi (dik döndürme) kullanılmıştır. Bu yöntemde herhangi bir sınırlama yapılmamış olup faktör sayısı serbest bırakılmıştır. Öte yandan çalışmaların faktör yapılarını belirlemek için farklı teknikler bulunmaktadır. Principal Component analizi yaygın olarak kullanılan bir yöntemdir ve çalışma da yapılan analizlerde Principal Component yöntemi kullanılmıştır.

Faktör yükleri ile ilgili bir değerlendirme yaptığımızda bazı araştırmacılar (Otrar ve Argın, 2014:7) .30 ve üzeri faktör yüklerinin yeterli olduğunu söylerken bazı araştırmacılar (Kline, 1994) ise yüksek güvenilirlik açısından bu değer .40 ve üzerinde olması gerektiğini belirtmektedir. Bu çalışmada iyi bir güvenilirlik derecesi için faktör yükü değerlerinin alt sınırı .40 kabul edilmiştir. Bu bağlamda çalışmanın faktör yüklerine ilişkin bulgular aşağıdaki gibi aktarılmaktadır:

Communalities		
	Initial	Extraction
S1	1,000	,890
S2	1,000	,910
S3	1,000	,726
S4	1,000	,787
S5	1,000	,813
S6	1,000	,840
S7	1,000	,594
S8	1,000	,840
S9	1,000	,897
S10	1,000	,846
S11	1,000	,670
S12	1,000	,903
S13	1,000	,786
S14	1,000	,816
S15	1,000	,737
S16	1,000	,723
S17	1,000	,790
S18	1,000	,775
S19	1,000	,668
S20	1,000	,666
S21	1,000	,803
S22	1,000	,765
S23	1,000	,751
S24	1,000	,704
S25	1,000	,658
S26	1,000	,778
S27	1,000	,813

Tablo 5. 4. Cittaslow Katılım ve Farkındalık Ölçeği Ortak Etken Varyans Değerleri

Tablo 5.4., incelendiğinde tüm maddelerin .40'ın üzerinde bir değere sahip olduğu görülmektedir. Bu durum ölçekte yer alan tüm maddelerin faktör analizi yapılması için uygun olduğunu göstermektedir.

Açıklanan Toplam Varyans									
Faktör	İlk Özdeğerler			Kare Yüklerin Çekme Toplamları			Kare Yüklerin Dönme Toplamları		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	12,584	46,607	46,607	12,584	46,607	46,607	6,206	22,985	22,985
2	2,786	10,320	56,926	2,786	10,320	56,926	4,758	17,624	40,609
3	2,167	8,027	64,954	2,167	8,027	64,954	4,386	16,246	56,855
4	2,085	7,722	72,675	2,085	7,722	72,675	3,329	12,329	69,183
5	1,326	4,910	77,585	1,326	4,910	77,585	2,268	8,402	77,585

Tablo 5. 5. Açıklanan Toplam Varyans ve Faktör Yapısı

Tablo 5.5.'de ölçek boyutları için 5 faktörlü bir yapının ortaya çıktığı görülmektedir. Bu faktörlerin açıkladığı varyans değerleri şu şekilde aktarılmaktadır: 1. Faktör %22,985, 2. Faktör %17,624, 3. Faktör %16,246, 4. Faktör %12,329 ve 5. Faktör %8,402 olmak üzere toplamda %77,585 oranda varyansın açıklandığı görülmektedir.

Cittaslow Katılım ve Farkındalık Ölçeği'nin 5 faktörden oluşan yapısı incelenmiş olup sonuçlar Tablo 5.6.'da verilmiştir. 5 faktörlü yapı ve içerisinde bulunan maddeler

incelenmiş olup bu faktörler; “Bilgilendirme, Katılım, Toplumsal Kabul, Ekonomik Etkiler ve Çevresel Etkiler” olarak isimlendirilmiştir.

	Döndürülmüş Bileşen Matrisi				
	1	2	3	4	5
ÇE3	,819				
ÇE5	,798				
ÇE6	,783				
ÇE2	,775				
ÇE4	,773				
ÇE9	,753				
ÇE8	,748				
ÇE1	,734				
ÇE7	,675				
EE2		,824			
EE6		,813			
EE5		,794			
EE1		,785			
EE4		,757			
EE3		,747			
TK5			,902		
TK2			,894		
TK3			,875		
TK1			,852		
TK4			,717		
B2				,853	
B1				,846	
B4				,806	
B3				,764	
K1					,880
K2					,872
K3					,647

Tablo 5. 6. Döndürülmüş Bileşen Matrisi

Anket verilerinden elde edilen bulgular SPSS programı aracılığı ile analiz edilmiştir. Ölçeklerin güvenilirliği için Cronbach’s Alpha katsayısına bakılmıştır. İfadelerin iç tutarlılığının bir ölçüsü olan Cronbach’s Alpha katsayısı, ölçekte bulunan ifadelerin homojen yapısını açıklamak veya sorgulamak üzere kullanılır. Likert tipli ölçeklerde sıklıkla kullanılan Cronbach Alpha değerleri aşağıdaki gibi ifade edilmektedir (Altunışık vd., 2005: 124):

- $0 < R_2 < 0.40$ ise güvenilir değil
- $0.40 < R_2 < 0.60$ ise düşük güvenilirlikte
- $0.60 < R_2 < 0.80$ ise oldukça güvenilir
- $0.80 < R_2 < 0.100$ ise yüksek güvenilirlikte

Ölçekler	Cronbach's Alpha Değeri	Madde Sayısı
Bilgilendirme	0.929	4
Katılım	0.811	3
Toplumsal Kabul	0.947	5
Ekonomik Etki	0.936	6
Çevresel Etki	0.950	9
Toplam	0.954	27

Tablo 5. 7. Cronbach's Alpha Değeri ve Madde Sayısı

Tablo 5.7., Doğrulayıcı Faktör Analizi sonrasında yapılan güvenilirlik analizi sonuçlarına göre Cittaslow Katılım ve Farkındalık Ölçeği'nin 0.954 olan toplam değeri yüksek güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir. Ölçeğin güvenilirlik analizini boyutlar arasında incelemek gerekirse; Bilgilendirme boyutu 0.929, Katılım boyutu 0.811, Toplumsal Kabul boyutu 0.947, Ekonomik Etkiler boyutu 0.936 ve Çevresel Etkiler boyutu 0.950 gibi çok yüksek bir Cronbach's Alpha değerine sahiptir. Sonuç olarak, bu analizde yer alan tüm boyutların Cronbach's Alpha değerleri 0.80'in üzerinde ve hepsi yüksek güvenilirlik kategorisinde yer almaktadır.

Güvenilirlik analizleri sonrasında ölçeklere ilişkin normallik varsayımı kontrol edilmiştir. Normallik varsayımına ilişkin sonuçlar Tablo 5.8.'de verilmiştir.

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	Serbestlik Derecesi	P Değeri	İstatistik	Serbestlik Derecesi	P Değeri
BB ORT.	,122	450	,000	,918	450	,000
KB ORT.	,149	450	,000	,893	450	,000
TKB ORT.	,201	450	,000	,796	450	,000
EEB ORT.	,117	450	,000	,938	450	,000
ÇEB ORT.	,093	450	,000	,944	450	,000

Tablo 5. 8. Normallik Testi Değerleri

Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk test istatistiklerinin anlamsız çıktığı durumlarda çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmaktadır. İlgili literatür incelendiğinde Tabachnick ve Fidell (2013)'e göre +1.5-1.5 değer aralıkları normal dağılım için kabul edilirken; George ve Mallery (2010) ise +2.0-2.0 değer aralıklarına sahip olan veri setinin normal dağılım gösterdiği varsayımını kabul etmektedir.

Değişken	Çarpıklık	Basıklık
Bilgilendirme	,111	-1,210
Katılım	,629	-,617
Toplumsal Kabul	-1,378	1,087
Ekonomik Etkiler	-,460	-,845

Çevresel Etkiler	,083	-1,123
-------------------------	------	--------

Tablo 5. 9. Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

Tablo 5.9.'a göre veri setinin normal dağılıma sahip olduğu görülmektedir. Buna göre analiz aşamasında parametrik testlerin uygulanabilir olduğu kabul edilmektedir.

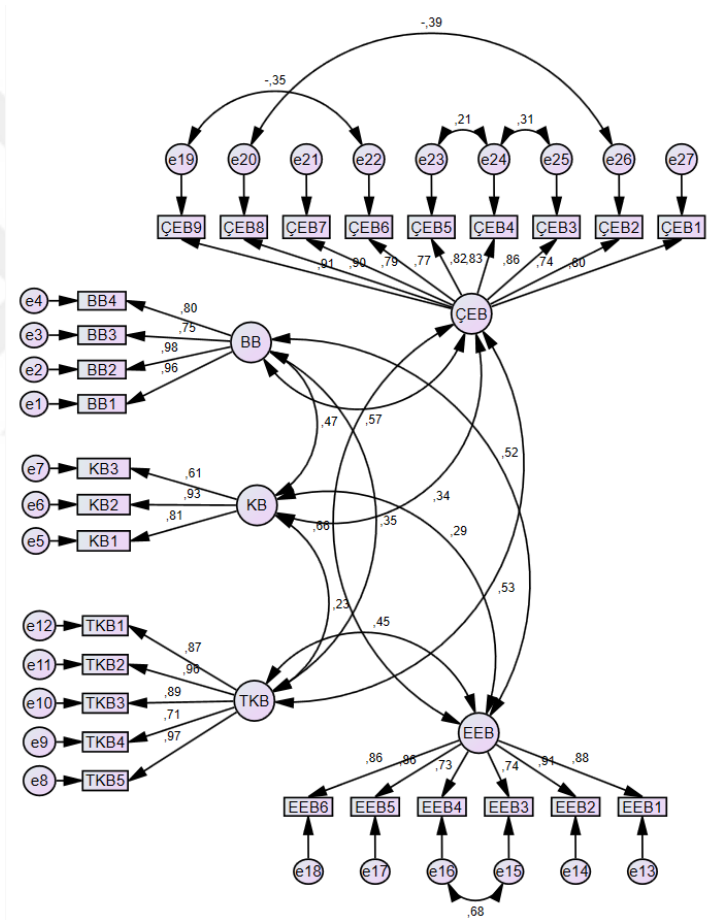
Anket verilerinin güvenilirliğini test etmek için yapılan Açıklayıcı Faktör Analizi, Cronbach Alpha katsayısı ve normallik testi (çarpıklık ve basıklık değerleri) sonuçlarında kuramsal çerçeveye aykırı bir durumun bulunmadığı saptanmıştır. Açıklayıcı Faktör Analizi sonucunda 5 faktörden oluşan Cittaslow Katılım ve Farkındalık Ölçeği'nin geçerliliğini test etmek için Doğrulayıcı Faktör Analizi yapılmıştır. Bu çalışmanın Doğrulayıcı Faktör Analizlerinde yapısal eşitlik modellemesi yapan AMOS programı kullanılmıştır.

	Uyum İyiliği Değerleri					
	x ² /df	RMSEA	GFI	NFI	AGFI	CFI
Cittaslow Katılım ve Farkındalık Ölçeği	2.847	,064	,866	,928	,836	,952

Tablo 5. 10. DFA Analizleri İçin Kriter Alınan Uyum İyiliği Değerleri

Öncelikle uyum iyiliği değerleri kriter kabul edilerek veri seti ve ölçekler için doğrulayıcı faktör analizi (DFA) sonuçları incelenmiştir. Yapılan çalışmada x²/df (chi-square) değerinin <3'ten küçük yani 2.847 olduğu görülmektedir. Bu durum modelin kabul edilebilir bir uyum sağladığını göstermektedir. Diğer bir kriter olan RMSEA modelin hata payını temsil etmektedir. 0.05 – 0.08 arasındaki RMSEA değerleri kabul edilebilir uyum değerlerini ifade etmektedir. 0.064 değeri modelin kabul edilebilir bir düzeyde uyum sağladığını göstermektedir. GFI, NFI, CFI ve AGFI değerleri 0 ve 1 arasında değişiklik gösteren uyum iyiliğini göstermektedir. Bu değer için literatürde farklı görüşler bulunmaktadır. Bazı araştırmacılar için kabul edilebilir değer aralığı 0.80 üzeri iken; bazı araştırmacılar için bu değer 0.90 ve üzeri olarak kabul edilmektedir (Malhotra vd.,2004:344; Adams vd., 1992; Costa-Font ve Gil, 2009; Schumacker ve Lomax, 2010: 76; Kline, 2011: 205-209; Meydan ve Şeşen, 2011: 37). Yapılan çalışmada, GFI=0.866, NFI=0.928, CFI=0.952, AGFI= 0.836 gibi değerlere bakıldığında modelin genel itibariyle kabul edilebilir bir uyuma sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Daha sonra yapılan analiz çerçevesinde faktörler arası korelasyonlar incelenmiştir. Modelin fit değerlerine bakıldığında çıkan sonucun kabul edilebilir düzeyin biraz altında olduğu saptanmıştır. Ancak modifikasyon göstergeleri incelendiğinde bazı maddeler arasında yapılacak olan modifikasyonların uyum iyiliğini artıracacağı anlaşılmıştır. Bunun sonucunda modifikasyon indeksine bakılarak uyumu azaltan değerler tespit edilmiştir. Daha sonra bu değerler arasında kovaryansı yüksek olan değişkenler arasında 5 adet kovaryans oluşturulmuş ve model fit değerlerinin önemli ölçüde düzeldiği görülmüştür. Bu modifikasyonlar sonucu ortaya çıkan modelin son hali şu şekilde aktarılmaktadır:



Şekil 5. 1. Cittaslow Katılım ve Farkındalık Ölçeği'nin Path Diyagramı ve Faktör Yükleri

Tez çalışmasının bu bölümünde ölçeğin güvenilirlik ve geçerlilik analizleri gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak, Cittaslow Katılım ve Farkındalık Ölçeği, Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine katılım boyutlarını incelemek, ilkelerini ve etkilerini değerlendirmek için kullanışlı bir araçtır. Araştırmacılar ve uygulayıcılar, bu ölçeği güvenle kullanabilirler ve ölçekten elde edilen veriler doğrultusunda Cittaslow

şehirlerinin performanslarını değerlendirebilirler. Bu çalışma, ölçeğin bilimsel geçerliliğini ve güvenilirliğini teyit ederek alanda yapılacak gelecekteki araştırmalar için sağlam bir temel sunmaktadır.

5.7. Analiz ve Bulgular

5.7.1. Anket Verilerinin Analizi ve Yorumlanması

Tez verileri, anket ve görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Analizlerin yapılması ve elde edilen bulguların yorumlanmasına ilk olarak anket verileri ile başlanmıştır.

5.7.1.1. Örneklem grubunun sosyodemografik değişkenler açısından incelenmesi

Çalışmanın bu kısmında katılımcıların sosyodemografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Bu kapsamda bağımsız örnek için t-test (independent sample t-test) ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testleri yapılmıştır.

Değişkenler		Frekans	Yüzde
Yaş	18-25	124	27,6
	26-35	122	27,1
	36-45	92	20,4
	46-55	61	13,6
	56-65	34	7,6
	66 yaş ve üzeri	17	3,8
	Toplam	450	100
Cinsiyet	Kadın	227	50,4
	Erkek	223	49,6
	Toplam	450	100
Medeni Durum	Evli	266	59,1
	Bekar	184	40,9
	Toplam	450	100
Eğitim Düzeyi	İlkokul	15	3,3
	Ortaokul	29	6,4
	Lise	123	27,3
	Üniversite	242	53,8
	Yüksek Lisans	36	8,0
	Doktora	5	1,1
	Toplam	450	100
Meslek	Ev Hanımı	49	10,9
	Öğrenci	76	16,9
	İşçi	82	18,2
	Memur	120	26,7
	Serbest Meslek	79	17,6
	Diğer	44	9,8
	Toplam	450	100
Gelir Düzeyi	13.400 TL'den az	30	6,7
	13.401- 20.000 TL	71	15,8
	20.001- 30.000 TL	93	20,7
	30.001- 40.000 TL	139	30,9
	40.000 TL ve üzeri	117	26,0
	Toplam	450	100

Yaşanılan Sakin Şehir	Seferihisar	85	18,9
	Güdül	40	8,9
	Halfeti	65	14,4
	Perşembe	55	12,2
	Ahlat	65	14,4
	Yalvaç	70	15,6
	İznic	70	15,6
	Toplam	450	100
İkamet Etme Süresi	1 yıldan az	24	5,3
	1-5 yıl	36	8,0
	6-10 yıl	44	9,8
	11-15 yıl	31	6,9
	16 yıl ve üzeri	315	70,0
	Toplam	450	100

Tablo 5. 11. Katılımcıların Sosyodemografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Tablo 5.11.'de katılımcıların sosyodemografik özelliklerine ilişkin dağılımları verilmiştir. Buna göre;

Yaş grupları incelendiğinde, 18-25 yaş grubunda 124 kişi (%27,6), 26-35 yaş grubunda 122 kişi (%27,1), 36-45 yaş grubunda 92 kişi (%20,4), 46-55 yaş grubunda 61 kişi (%13,6), 56-65 yaş grubunda 34 kişi (%7,6) ve 66 yaş ve üzeri grupta 17 kişi (%3,8) bulunmaktadır.

Cinsiyet dağılımında, kadın katılımcı sayısı 227 kişi (%50,4), erkek katılımcı sayısı ise 223 kişi (%49,6) olarak belirlenmiştir.

Medeni durumu gösteren verilere göre, evli katılımcı sayısı 266 kişi (%59,1), bekar katılımcı sayısı ise 184 kişi (%40,9) olarak belirlenmiştir.

Eğitim düzeylerine göre, İlkokul 15 kişi (%3,3), Ortaokul 29 kişi (%6,4), Lise 123 kişi (%27,3), Üniversite 242 kişi (%53,8), Yüksek Lisans 36 kişi (%8,0) ve Doktora eğitim düzeyinde 5 kişi (%1,1) bulunmaktadır.

Meslek grupları incelendiğinde; Hanımı 49 kişi (%10,9), Öğrenci 76 kişi (%16,9), İşçi 82 kişi (%18,2), Memur 120 kişi (%26,7), Serbest Meslek 79 kişi (%17,6), Diğer meslek gruplarında ise 44 kişi (%9,8) bulunmaktadır.

Gelir düzeylerine göre, gelir düzeyi 13.400 TL'den az 30 kişi (%6,7), 13.401- 20.000 TL olan 71 kişi (%15,8), 20.001- 30.000 TL olan 93 kişi (%20,7), 30.001- 40.000 TL olan 139 kişi (%30,9), 40.000 TL ve üzeri olan 117 kişi (%26,0) bulunmaktadır.

Örneklem olarak seçilen sakın şehirlerden araştırmaya katılan katılımcıların sayısını ve yüzdesini gösteren verilere göre, Seferihisar'da araştırmaya katılan katılımcı sayısı

85 kişi (%18,9), Güdül’de 40 kişi (%8,9), Halfeti’de 65 kişi (%14,4), Perşembe’de 55 kişi (12,2), Ahlat’ta 65 kişi (%14,4), Yalvaç’ta 70 kişi (%15,6) ve son olarak İznik’te 70 kişi (%15,6) olmak üzere toplam katılımcı sayısı 450 kişi olarak belirlenmiştir.

Son olarak katılımcıların yaşadıkları sakin şehirde ikamet etme süresini ve yüzdesini gösteren verilere göre, 1 yıldan az 24 kişi (%5,3), 1-5 yıl olan 36 kişi (%8,0), 6-10 yıl olan 44 kişi (%9,8), 11-15 yıl olan 31 kişi (%6,9), 16 yıl ve üzeri olan 315 kişi (%70,0) bulunmaktadır.

5.7.1.2. Araştırma modelindeki değişkenlere yönelik betimleyici istatistikler

Tez çalışmasının bu bölümünde değişkenlerin, katılımcıların sosyodemografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu kapsamda bağımsız örnek için t-test (Independent Sample T-test) ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testleri yapılmıştır.

ANOVA		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F Değeri	P Değeri
Bilgilendirme	Gruplar Arası	4,920	5	,984	,543	,743
	Grup İçi	804,234	444	1,811		
	Toplam	809,154	449			
Katılım	Gruplar Arası	8,576	5	1,715	1,115	,351
	Grup İçi	682,827	444	1,538		
	Toplam	691,403	449			
Toplumsal Kabul	Gruplar Arası	,858	5	,172	,142	,982
	Grup İçi	537,034	444	1,210		
	Toplam	537,892	449			
Ekonomik Etki	Gruplar Arası	9,940	5	1,988	1,352	,241
	Grup İçi	652,851	444	1,470		
	Toplam	662,791	449			
Çevresel Etki	Gruplar Arası	4,649	5	,930	,591	,707
	Grup İçi	698,424	444	1,573		
	Toplam	703,073	449			

Tablo 5. 12. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Fark Analizi Bulguları

Tablo 5.12., katılımcıların Cittaslow Katılım ve Farkındalık leği’ne ilişkin cevaplarını, yaş değişkeni özelinde değerlendirmektedir. Katılımcıların Cittaslow (Sakin şehir) hareketine yönelik bakış aıllarının yaşa göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır.

	Bilgilendirme	Katılım	Toplumsal Kabul	Ekonomik Etki	evresel Etki
	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$
18-25	2,8952	2,4113	4,0500	3,2863	2,9516
26-35	2,7172	2,2760	4,0689	3,2077	2,7933
36-45	2,8967	2,4384	4,0717	3,5272	2,8068

46-55	2,6475	2,5246	4,1246	3,5191	2,8543
56-65	2,9265	2,4118	4,1235	3,2892	2,6111
65 yaş ve üzeri	2,9265	2,9804	4,2588	3,7157	2,5948
P değeri	,743	,351	,982	,241	,707

Tablo 5. 13. Ölçek Boyutlarına Göre Yaş Gruplarının Fark Analizi Bulguları

Yapılan analiz sonucunda, bilgilendirme, katılım, toplumsal kabul, ekonomik etki ve çevresel etki boyutları ile yaş grupları arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı saptanmıştır.

Cinsiyet					T Testi	
Değişkenler	Gruplar	N	$\bar{X}$	Ss	T	P
Bilgilendirme	Kadın	227	2,7808	1,31054	-,580	,562
	Erkek	223	2,8543	1,37610		
Katılım	Kadın	227	2,2878	1,16546	-2,237	,026
	Erkek	223	2,5486	1,30277		
Toplumsal Kabul	Kadın	227	3,9612	1,16372	-2,396	0,17
	Erkek	223	4,2072	1,00680		
Ekonomik Etki	Kadın	227	3,3443	1,18340	-,315	,753
	Erkek	223	3,3804	1,24868		
Çevresel Etki	Kadın	227	2,7548	1,25018	-1,230	,219
	Erkek	223	2,8999	1,25109		

Tablo 5. 14. Katılımcıların Cinsiyetine Göre Fark Analizi Bulguları

Tablo 5.14., katılımcıların cevaplarını cinsiyet değişkeni özelinde karşılaştırmaktadır. Katılımcıların Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine yönelik görüşlerinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak için ilişkisiz örneklem-t testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda katılımcıların, katılım ve toplumsal kabule ilişkin görüşlerinde anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Katılım boyutunda, p değeri (,026) ,05'ten küçük olduğu için, cinsiyetin katılım değişkeninde anlamlı bir farklılaşmaya yol açtığı görülmüştür. Kadın ve erkek grupları arasındaki puan ortalaması değerlendirildiğinde; katılım değişkeninde erkeklerin katılım ortalamasının kadınlardan daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca toplumsal kabule yönelik görüşlerin cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak için yapılan t testi sonucunda, p değeri (,017) ,05'ten küçük olduğu için, cinsiyetin toplumsal kabul değişkeninde anlamlı bir farklılaşmaya yol açtığı görülmüştür. Buna göre. Kadın ve erkek grupları arasındaki puan ortalaması değerlendirildiğinde; toplumsal kabul değişkeninde erkeklerin toplumsal kabul ortalamasının kadınlardan daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Cinsiyet gruplarının anlamlı bir farklılaşmaya etkisinin olup olmadığını ölçümleyen t testi sonuçlarına göre; bilgilendirme, ekonomik etki ve çevresel etki açısından kadın

ve erkek grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Ancak, katılım ve toplumsal kabul değişkenlerinde cinsiyetler arasında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Erkeklerin katılım ve toplumsal kabul ortalamaları kadınlardan daha yüksektir.

Medeni Durum					T Testi		
Değişkenler	Gruplar	N	$\bar{X}$	Ss	T	sd	P
Bilgilendirme	Evli	266	2,8083	1,36599	-,170	448	,865
	Bekar	184	2,8302	1,31122			
Katılım	Evli	266	2,4373	1,25177	,417	448	,677
	Bekar	184	2,3877	1,22787			
Toplumsal Kabul	Evli	266	4,1180	1,08397	,814	448	,416
	Bekar	184	4,0326	1,11062			
Ekonomik Etki	Evli	266	3,4179	1,20205	1,170	448	,243
	Bekar	184	3,2817	1,23224			
Çevresel Etki	Evli	266	2,7594	1,28281	-1,372	448	,171
	Bekar	184	2,9239	1,20120			

Tablo 5. 15. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Fark Analizi Bulguları

Tablo 5.15., katılımcıların cevaplarını, medeni durum değişkeni özelinde karşılaştırmaktadır. Katılımcıların medeni durumlarının anlamlı bir farklılaşmaya etkisinin olup olmadığını ölçümleyen t testi sonuçlarına göre; bilgilendirme, katılım, toplumsal kabul, ekonomik etki ve çevresel etki değişkenleri açısından evli ve bekar gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın bulunmadığı saptanmıştır. Buna göre, medeni durumun Cittaslow Katılım ve Farkındalık ölçeği üzerindeki etkisinin anlamlı olmadığını söylemek mümkündür.

ANOVA		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F Değeri	P Değeri
Bilgilendirme	Gruplar Arası	22,766	5	4,553	2,571	,026
	Grup İçi	786,388	444	1,771		
	Toplam	809,154	449			
Katılım	Gruplar Arası	4,726	5	,945	,611	,691
	Grup İçi	686,677	444	1,547		
	Toplam	691,403	449			
Toplumsal Kabul	Gruplar Arası	8,584	5	1,717	1,440	,209
	Grup İçi	529,308	444	1,192		
	Toplam	537,892	449			
Ekonomik Etki	Gruplar Arası	7,829	5	1,566	1,062	,381
	Grup İçi	654,962	444	1,475		
	Toplam	662,791	449			
Çevresel Etki	Gruplar Arası	15,855	5	3,171	2,049	,071
	Grup İçi	687,218	444	1,548		
	Toplam	703,073	449			

Tablo 5. 16. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Fark Analizi Bulguları

Tablo 5.16., katılımcıların cevaplarını, eğitim durumları özelinde değerlendirmektedir. Katılımcıların Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine yönelik görüşlerinin eğitim

durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır.

	Bilgilendirme	Katılım	Toplumsal Kabul	Ekonomik Etki	Çevresel Etki
	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$
İlkokul	3,1333	2,4444	3,9867	3,5222	3,0370
Ortaokul	2,6207	2,3103	3,9034	3,4655	3,0690
Lise	3,0569	2,5745	4,0943	3,4661	2,8997
Üniversite	2,7924	2,3691	4,0868	3,3457	2,8191
Yüksek Lisans	2,3125	2,3148	4,3444	3,0694	2,5401
Doktora	1,9500	2,1333	3,0800	2,6333	1,4222
P değeri	,026	,691	,209	,381	,071

Tablo 5. 17. Ölçek Boyutlarına Göre Eğitim Düzeyinin Fark Analizi Bulguları

Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizinde yalnızca bilgilendirme boyutunda anlamlı bir farklılaşma olduğu saptanmıştır [$F_{449}=2,571$, $p<0,5$].

Tukey HSD		Ortalama Farkı (I-J)	P değeri
Bilgilendirme	Lise	,74441*	,039
	Yüksek Lisans		

Bilgilendirme boyutuna ilişkin farklılaşmanın kaynağını öğrenmek için post hoc testi yapılmıştır. Bilgilendirme boyutunda yer alan veriler homojen dağılım gösterdiği için “Tukey Testi” tercih edilmiştir. Tukey HSD testi sonucuna göre lise mezunları ile yüksek lisans mezunları arasında bilgilendirme boyutuna yönelik görüşler açısından anlamlı bir farklılık olduğunu söylemek mümkündür. Yüksek lisans mezunlarının bilgiye erişim araçlarını daha etkili kullanma ve daha eleştirel bakabilme yetkinliğine sahip olması farkın kaynağı açısından yapılan bir değerlendirmedir.

ANOVA		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F Değeri	P Değeri
Bilgilendirme	Gruplar Arası	10,761	5	2,152	1,197	,310
	Grup İçi	798,394	444	1,798		
	Toplam	809,154	449			
Katılım	Gruplar Arası	16,987	5	3,397	2,237	,050
	Grup İçi	674,415	444	1,519		
	Toplam	691,403	449			
Toplumsal Kabul	Gruplar Arası	7,152	5	1,430	1,197	,310
	Grup İçi	530,740	444	1,195		
	Toplam	537,893	449			
Ekonomik Etki	Gruplar Arası	13,163	5	2,633	1,799	,112
	Grup İçi	649,628	444	1,463		
	Toplam	662,791	449			

Çevresel Etki	Gruplar Arası	12,391	5	2,478	1,593	,161
	Grup İçi	690,682	444	1,556		
	Toplam	703,073	449			

Tablo 5. 18. Katılımcıların Mesleki Durumlarına Göre Fark Analizi Bulguları

Tablo 5.18., katılımcıların cevaplarını, mesleki durumları özelinde değerlendirmektedir. Katılımcıların, Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine yönelik görüşlerinin mesleki durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır.

	Bilgilendirme	Katılım	Toplumsal Kabul	Ekonomik Etki	Çevresel Etki
	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$
Ev hanımı	2,6582	2,0408	4,0735	3,1293	2,5941
Öğrenci	2,7007	2,2281	4,0526	3,1667	2,8743
İşçi	3,1159	2,6911	4,1415	3,5183	3,0515
Memur	2,8271	2,4056	4,0867	3,5556	2,8259
Serbest Meslek	2,6962	2,5274	3,8886	3,3228	2,5977
Diğer	2,8295	2,4848	4,3773	3,2121	2,9975
P değeri	,310	,050	,310	,112	,161

Tablo 5. 19. Ölçek Boyutlarına Göre Mesleki Durumun Fark Analizi Bulguları

Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizinde yalnızca katılım boyutunda anlamlı bir farklılaşma olduğu saptanmıştır [$F_{449}=2,237$, $p \leq 0,5$].

Games Howell		Ortalama Farkı (I-J)	P değeri
Katılım			
Ev Hanımı	İşçi	-,65024*	,017

Katılım boyutuna ilişkin farklılaşmanın kaynağını öğrenmek için post hoc testi yapılmıştır. Katılım boyutunda yer alan veriler homojen dağılım göstermediği için “Games Howell” testinin yapılması uygun görülmüştür. Games Howell testi sonucuna göre işçilerin katılım boyutuna yönelik görüşleri ev hanımlarına göre daha anlamlıdır.

ANOVA		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F Değeri	P Değeri
Bilgilendirme	Gruplar Arası	7,948	4	1,987	1,104	,354
	Grup İçi	801,206	445	1,800		
	Toplam	809,154	449			
Katılım	Gruplar Arası	4,890	4	1,223	,792	,530
	Grup İçi	686,512	445	1,543		
	Toplam	691,403	449			
Toplumsal Kabul	Gruplar Arası	39,198	4	9,800	8,744	,000
	Grup İçi	498,694	445	1,121		
	Toplam	537,892	449			

Ekonomik Etki	Gruplar Arası	13,471	4	3,368	2,308	,057
	Grup İçi	649,320	445	1,459		
	Toplam	662,791	449			
Çevresel Etki	Gruplar Arası	4,203	4	1,051	,669	,614
	Grup İçi	698,869	445	1,570		
	Toplam	703,073	449			

Tablo 5. 20. Katılımcıların Hane Halkı Gelir Düzeyine Göre Fark Analizi Bulguları

Tablo 5.20., katılımcıların cevaplarını, hane halkı gelir düzeyleri özelinde değerlendirmektedir. Katılımcıların Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine yönelik görüşlerinin gelir düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır.

	Bilgilendirme	Katılım	Toplumsal Kabul	Ekonomik Etki	Çevresel Etki
	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$
13.400 TL'den az	2,4750	2,1000	3,3533	3,0667	2,7778
13.401- 20.000 TL	2,6937	2,3005	3,7408	3,0681	2,7606
20.001- 30.000 TL	3,0000	2,4731	4,0710	3,3226	2,9976
30.001- 40.000 TL	2,8525	2,4652	4,4101	3,4676	2,8377
40.0001 TL ve üzeri	2,7927	2,4672	4,0991	3,5228	2,7303
P değeri	,354	,530	,000	,057	,614

Tablo 5. 21. Ölçek Boyutlarına Göre Gelir Düzeyinin Fark Analizi Bulguları

Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizinde yalnızca toplumsal kabul boyutunda anlamlı bir farklılaşma olduğu saptanmıştır [$F_{449}=8,744$, $p < 0,5$].

Games Howell		Ortalama Farkı (I-J)	P değeri
Toplumsal Kabul			
13.400'den az	30.001- 40.000 TL	-1,05674*	,002
	40.0001 TL ve üzeri	-,74581*	,046
13.401- 20.000 TL	30.001- 40.000 TL	-,66923*	,000

Toplumsal kabul boyutuna ilişkin farklılaşmanın kaynağını öğrenmek için post hoc testi yapılmıştır. Toplumsal kabul boyutunda yer alan veriler homojen dağılım göstermediği için “Games Howell” testinin yapılması uygun görülmüştür. Games Howell testi sonucuna göre gelir durumu 13.400'den az olan katılımcılar ile gelir durumu 30.001- 40.000 TL ve 40.0001 TL ve üzeri olan katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Bir diğer anlamlı farklılığın ise gelir durumu 13.401- 20.000 TL olan katılımcılar ile gelir durumu 30.001- 40.000 TL olan katılımcılar

arasında olduğu saptanmıştır. Analiz sonucuna göre gelir seviyesi arttıkça toplumsal kabule ilişkin görüşlerin negatif yönlü seyrettiğini söylemek mümkündür.

ANOVA		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F Değeri	P Değeri
Bilgilendirme	Gruplar Arası	69,501	6	11,584	6,938	,000
	Grup İçi	739,653	443	1,670		
	Toplam	809,154	449			
Katılım	Gruplar Arası	40,159	6	6,693	4,553	,000
	Grup İçi	651,243	443	1,470		
	Toplam	691,403	449			
Toplumsal Kabul	Gruplar Arası	110,578	6	18,430	19,106	,000
	Grup İçi	427,313	443	,965		
	Toplam	537,892	449			
Ekonomik Etki	Gruplar Arası	114,845	6	19,141	15,475	,000
	Grup İçi	547,947	443	1,237		
	Toplam	662,791	449			
Çevresel Etki	Gruplar Arası	161,599	6	26,933	22,035	,000
	Grup İçi	541,474	443	1,222		
	Toplam	703,073	449			

Tablo 5. 22. Katılımcıların Yaşadıkları Sakin Şehirlere Göre Fark Analizi Bulguları

Tablo 5.22., katılımcıların cevaplarını, yaşadıkları sakın şehir özelinde değerlendirmektedir. Katılımcıların Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine yönelik görüşlerinin yaşadıkları sakın şehirlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Katılımcıların bilgilendirme, katılım, toplumsal kabul, ekonomik etki ve çevresel etkiye yönelik görüşlerinin yaşadıkları sakın şehirlere göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak için yapılan Tek Yönlü Varyans Analizinde ölçeğin tüm boyutlarında anlamlı bir farklılaşma olduğu saptanmıştır [tüm boyutlar = $p < 0,5$]. Analiz sonucunda saptanan anlamlı farklılığın sebepleri sırasıyla şu şekilde aktarılmaktadır:

Games Howell		Ortalama Farkı (I-J)	P değeri
Bilgilendirme			
Seferihisar	İzmir	-,75819*	,001
Halfeti	Yalvaç	,98036	,005
Perşembe	Yalvaç	1,01786	,001
Ahlat	Yalvaç	,84478*	,011
Yalvaç	Güdül	-,98036*	,005
	Halfeti	-,75632*	,015
	Perşembe	-1,01786*	,001
	Ahlat	-,84478*	,011
	İzmir	-1,26429*	,000
İzmir	Seferihisar	,75819	,001
	Yalvaç	1,26429	,000

Bilgilendirme boyutuna ilişkin farklılaşmanın kaynağını öğrenmek için post hoc testi yapılmıştır. Bilgilendirme boyutunda yer alan veriler homojen dağılım göstermediği için “Games Howell” testinin yapılması uygun görülmüştür. Games Howell testi sonucuna göre,

- Seferihisar’da ikamet eden katılımcılar ile İznik’te ikamet eden katılımcılar arasında bilgilendirme boyutu özelinde anlamlı farklılıklar saptanmıştır. İznik’te yaşayan katılımcıların bilgilendirme boyutuna yönelik görüşleri Seferihisar’da yaşayan katılımcılara kıyasla daha anlamlıdır.
- Yalvaç’ta ikamet eden katılımcılar ile Güzöl, Halfeti, Perşembe, Ahlat ve İznik’te ikamet eden katılımcılar arasında bilgilendirme boyutu özelinde anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Görüldüğü üzere Güzöl, Halfeti, Perşembe, Ahlat ve İznik’te yaşayan katılımcıların, Yalvaç’ta yaşayan katılımcılara kıyasla bilgilendirme boyutu ile ilgili daha anlamlı yaklaşıma sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Games Howell		Ortalama Farkı (I-J)	P değeri
Katılım			
Seferihisar	İznik	-,75819*	,001
Perşembe	Yalvaç	1,01786*	,042
Yalvaç	Perşembe	-1,01786*	,042
	İznik	-1,26429*	,001
İznik	Seferihisar	,75819*	,001
	Yalvaç	1,26429*	,001

Katılım boyutuna ilişkin farklılaşmanın kaynağını öğrenmek için post hoc testi yapılmıştır. Katılım boyutunda yer alan veriler homojen dağılım göstermediği için “Games Howell” testinin yapılması uygun görülmüştür. Games Howell testi sonucuna göre;

- Seferihisar’da ikamet eden katılımcılar ile İznik’te ikamet eden katılımcılar arasında katılım boyutu özelinde anlamlı farklılıklar saptanmıştır. İznik’te yaşayan katılımcıların katılım boyutuna yönelik görüşleri Seferihisar’da yaşayan katılımcılara kıyasla daha anlamlıdır.
- Yalvaç’ta ikamet eden katılımcılar ile Perşembe ve İznik’te ikamet eden katılımcılar arasında katılım boyutu özelinde anlamlı farklılıklar saptanmıştır.

Perşembe ve İznik'te yaşayan katılımcıların görüşleri Yalvaç'ta yaşayan katılımcılara göre daha anlamlıdır.

Games Howell		Ortalama Farkı (I-J)	P değeri
Toplumsal Kabul			
Seferihisar	Güdül	-1,03294*	,000
	Perşembe	-1,10567*	,000
	Ahlat	-1,27602*	,000
	Yalvaç	-,88723*	,000
	İznik	-1,16437*	,000
Güdül	Seferihisar	1,03294*	,000
	Halfeti	,85538*	,005
Halfeti	Güdül	-,85538*	,005
	Perşembe	-,92811*	,000
	Ahlat	-1,09846*	,000
	Yalvaç	-,70967*	,009
	İznik	-,98681*	,000
Perşembe	Seferihisar	1,10567	,000
	Halfeti	,92811*	,000
Ahlat	Seferihisar	1,27602*	,000
	Halfeti	1,09846	,000
Yalvaç	Seferihisar	,88723*	,000
	Halfeti	,70967*	,009
İznik	Seferihisar	1,16437*	,000
	Halfeti	,98681*	,000

Toplumsal kabul boyutuna ilişkin farklılaşmanın kaynağını öğrenmek için Post-Hoc testi yapılmıştır. Toplumsal kabul boyutunda yer alan veriler homojen dağılım göstermediği için “Games Howell” testinin yapılması uygun görülmüştür. Games Howell testi sonucuna göre;

- Seferihisar'da ikamet eden katılımcılar ile Güdül, Perşembe, Ahlat, Yalvaç ve İznik'te ikamet eden katılımcılar arasında toplumsal kabul boyutu özelinde anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Güdül, Perşembe, Ahlat, Yalvaç ve İznik'te yaşayan katılımcıların toplumsal kabul boyutuna dair görüşleri Seferihisar'daki katılımcılara kıyasla daha anlamlıdır.
- Halfeti'de ikamet eden katılımcılar ile Güdül, Perşembe, Ahlat, Yalvaç ve İznik'te ikamet eden katılımcılar arasında toplumsal kabul boyutu özelinde anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Güdül, Perşembe, Ahlat, Yalvaç ve İznik'te yaşayan katılımcıların toplumsal kabul boyutuna dair görüşleri Halfeti'deki katılımcılara kıyasla daha anlamlıdır.

Games Howell		Ortalama Farkı (I-J)	P değeri
Ekonomik Etki			
Seferihisar	Yalvaç	1,21975*	,000
Güdül	Ahlat	-,82244*	,012
	Yalvaç	,72024*	,046
	İznik	-,69167*	,031
Halfeti	Ahlat	-,67436*	,019
	Yalvaç	,86832*	,001
	İznik	-,54359*	,047
Perşembe	Ahlat	-,90047*	,001
	İznik	-,76970*	,003
Ahlat	Güdül	,82244*	,012
	Halfeti	,67436*	,019
	Perşembe	,90047*	,001
	Yalvaç	1,54267*	,000
Yalvaç	Seferihisar	-1,21975*	,000
	Güdül	-,72024*	,046
	Halfeti	-,86832*	,001
	Ahlat	-1,54267*	,000
	İznik	-1,41190*	,000
İznik	Güdül	,69167*	,031
	Halfeti	,54359*	,047
	Perşembe	,76970*	,003
	Yalvaç	1,41190*	,000

Ekonomik etki boyutuna ilişkin farklılaşmanın kaynağını öğrenmek için post hoc testi yapılmıştır. Ekonomik etki boyutunda yer alan veriler homojen dağılım göstermediği için “Games Howell” testinin yapılması uygun görülmüştür. Games Howell testi sonucuna göre;

- Yalvaç’ta ikamet eden katılımcılar ile Seferihisar, Güdül, Halfeti, Ahlat ve İznik’te ikamet eden katılımcılar arasında ekonomik etki boyutu özelinde anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Seferihisar, Güdül, Halfeti, Ahlat ve İznik’te yaşayan katılımcıların ekonomik etki boyutuna dair görüşleri Yalvaç’taki katılımcılara kıyasla daha anlamlıdır.
- Ahlat’ta ikamet eden katılımcılar ile Güdül, Halfeti, Perşembe ve Yalvaç’ta ikamet eden katılımcılar arasında ekonomik etki boyutu özelinde anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Ahlat’ta yaşayan katılımcıların ekonomik etki boyutuna görüşleri diğer ilçelerde yaşayan katılımcılara kıyasla daha anlamlıdır.
- İznik’te ikamet eden katılımcılar ile Güdül, Halfeti, Perşembe ve Yalvaç’ta ikamet eden katılımcılar arasında ekonomik etki boyutu özelinde anlamlı farklılıklar saptanmıştır. İznik’te yaşayan katılımcıların, ekonomik etki

boyutuna dair görüşleri diğer ilçelerde yaşayan katılımcılara kıyasla daha anlamlıdır.

Games Howell		Ortalama Farkı (I-J)	P değeri
Çevresel Etki			
Seferihisar	Güdül	-1,18284*	,000
	Halfeti	-1,03348*	,000
	Perşembe	-,80582*	,003
	Ahlat	-1,30870*	,000
	İznic	-1,80308	,000
Güdül	Seferihisar	1,18284*	,000
	Yalvaç	,81944*	,022
Halfeti	Seferihisar	1,03348*	,000
	Yalvaç	,67009*	,022
	İznic	-,76960*	,001
Perşembe	Seferihisar	,80582*	,003
	İznic	-,99726*	,000
Ahlat	Seferihisar	1,30870*	,000
	Yalvaç	,94530*	,000
Yalvaç	Güdül	-,81944	,022
	Halfeti	-,67009	,022
	Ahlat	-,94530*	,000
	İznic	-1,43968*	,000
İznic	Seferihisar	1,80308*	,000
	Halfeti	,76960*	,001
	Perşembe	,99726*	,000
	Yalvaç	1,43968*	,000

Çevresel etki boyutuna ilişkin farklılaşmanın kaynağını öğrenmek için post hoc testi yapılmıştır. Çevresel etki boyutunda yer alan veriler homojen dağılım göstermediği için “Games Howell” testinin yapılması uygun görülmüştür. Games Howell testi sonucuna göre;

- Seferihisar’da ikamet eden katılımcılar ile Güdül, Halfeti, Perşembe, Ahlat ve İznic’te ikamet eden katılımcılar arasında çevresel etki boyutu özelinde anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Güdül, Halfeti, Perşembe, Ahlat ve İznic’te yaşayan katılımcılar çevresel etki boyutuna dair görüşleri Seferihisar’daki katılımcılara kıyasla daha anlamlıdır.
- Yalvaç’ta ikamet eden katılımcılar ile Güdül, Halfeti, Ahlat ve İznic’te ikamet eden katılımcılar arasında çevresel etki boyutu özelinde anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Güdül, Halfeti, Ahlat ve İznic’te yaşayan katılımcıların çevresel etki boyutuna dair görüşleri Yalvaç’taki katılımcılara kıyasla anlamlıdır.
- İznic’te ikamet eden katılımcılar ile Seferihisar, Halfeti, Perşembe ve Yalvaç’ta ikamet eden katılımcılar arasında çevresel etki boyutu özelinde

anlamlı farklılıklar saptanmıştır. İznik’te yaşayan katılımcıların, çevresel etki boyutuna dair görüşleri diğer ilçelerde yaşayan katılımcılara kıyasla daha anlamlıdır.

ANOVA		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F Değeri	P Değeri
Bilgilendirme	Gruplar Arası	5,530	4	1,382	,766	,548
	Grup İçi	803,624	445	1,806		
	Toplam	809,154	449			
Katılım	Gruplar Arası	2,398	4	,600	,387	,818
	Grup İçi	689,004	445	1,548		
	Toplam	691,403	449			
Toplumsal Kabul	Gruplar Arası	19,906	4	4,976	4,275	,002
	Grup İçi	517,986	445	1,164		
	Toplam	537,892	449			
Ekonomik Etki	Gruplar Arası	13,105	4	3,276	2,244	,063
	Grup İçi	649,686	445	1,460		
	Toplam	662,791	449			
Çevresel Etki	Gruplar Arası	11,226	4	2,807	1,805	,127
	Grup İçi	691,846	445	1,555		
	Toplam	703,073	449			

Tablo 5. 23. Katılımcıların Yaşadıkları Sakin Şehirde İkamet Etme Sürelerine Göre Fark Analizi Bulguları

Tablo 5.23., katılımcıların Cittaslow Katılım ve Farkındalık Ölçeği’ne ilişkin cevaplarını, yaşadıkları sakın şehirde ikamet etme süresi özelinde değerlendirmektedir. Katılımcıların Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine yönelik bakış açılarının yaşadıkları sakın şehirlerdeki ikamet etme süresine göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır.

	Bilgilendirme	Katılım	Toplumsal Kabul	Ekonomik Etki	Çevresel Etki
	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$
1 yıldan az	3,0208	2,1667	3,4417	2,9444	2,7593
1-5 yıl	3,1042	2,5000	3,9389	3,6667	3,1049
6-10 yıl	2,8182	2,5076	3,9455	3,4129	3,1187
11-15 yıl	2,9355	2,5054	4,5935	3,7527	3,0753
16 yıl ve üzeri	2,7571	2,4053	4,1175	3,3138	2,7347
P değeri	,548	,818	,002	,063	,127

Tablo 5. 24. Ölçek Boyutlarına Göre İkamet Etme Süresinin Fark Analizi Bulguları

Katılımcıların, bilgilendirme, katılım, toplumsal kabul, ekonomik etki ve çevresel etkiye yönelik görüşlerinin yaşadıkları sakın şehirlere göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak için yapılan Tek Yönlü Varyans Analizinde

yalnızca toplumsal kabul boyutunda anlamlı bir farklılaşma olduğu saptanmıştır [$F_{449}=4,275$, $p < 0,5$].

Tukey HSD		Ortalama Farkı (I-J)	P değeri
Toplumsal Kabul			
1 yıldan az	11-15 yıl	-1,15188*	,001
	16 yıl ve üzeri	-,67579*	,027

Toplumsal kabul boyutuna ilişkin farklılaşmanın kaynağını öğrenmek için post hoc testi yapılmıştır. Toplumsal kabul boyutunda yer alan veriler homojen dağılım gösterdiği için “Tukey HSD” testinin yapılması uygun görülmüştür. Tukey HSD testi sonucuna göre;

- Yaşanılan sakin şehirde 1 yıldan az süreyle ikamet eden katılımcılar ile 11-15 yıl ve 16 yıl ve üzeri ikamet eden katılımcılar arasında toplumsal kabul boyutu özelinde anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Sakin şehirlerde 1 yıldan az yaşayan katılımcıların, 11-15 yıl ve 16 yıl ve üzeri ikamet eden katılımcılara kıyasla toplumsal kabulü daha azdır.

Yaşadığınız ilçenin Sakin Şehir (Cittaslow) olmak için aday olacağını biliyor muydunuz?					T Testi		
Değişkenler	Gruplar	N	$\bar{X}$	Ss	t	sd	P
Bilgilendirme	Evet	319	3,0815	1,35865	7,582	448	,001
	Hayır	131	2,1737	1,05834			
Katılım	Evet	319	2,6113	1,25840	5,729	448	,001
	Hayır	131	1,9440	1,06149			
Toplumsal Kabul	Evet	319	4,2219	1,01220	3,971	448	,001
	Hayır	131	3,7450	1,21200			
Ekonomik Etki	Evet	319	3,5136	1,18759	4,200	448	,001
	Hayır	131	2,9936	1,20636			
Çevresel Etki	Evet	319	2,9582	1,23255	3,524	448	,001
	Hayır	131	2,5064	1,24349			

Tablo 5. 25. Katılımcıların Sakin Şehire (Cittaslow) Adaylık Sürecini Bilmesine Göre Fark Analizi Bulguları

Tablo 5.25., katılımcıların cevaplarını, yaşadıkları ilçenin Sakin Şehir (Cittaslow) olmak için aday olacağını bilip bilmemeleri özelinde değerlendirmektedir. Buna göre katılımcıların, Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine yönelik bakış açılarının, adaylık sürecini bilip bilmemelerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak için ilişkisiz örneklem-t testi yapılmıştır. Yapılan t testi sonuçlarına göre, adaylık sürecinin bilinip bilinmemesi; bilgilendirme, katılım, toplumsal kabul, ekonomik etki ve

çevresel etki değişkenleri açısından anlamlı bir farklılığın oluşmasına ortam hazırlamıştır. T testi sonuçlarına göre, yaşadıkları ilçenin Sakin Şehir (Cittaslow) olacağını bilen katılımcıların tüm boyutlarda daha yüksek ortalamalara sahip olduğu görülmektedir.

İlçenizin Sakin Şehir (Cittaslow) olmasını destekliyor musunuz?					T Testi		
Değişkenler	Gruplar	N	$\bar{X}$	Ss	t	Sd	P
Bilgilendirme	Evet	413	2,8801	1,34590	3,399	448	,001
	Hayır	37	2,1149	1,09226			
Katılım	Evet	413	2,4851	1,25502	6,126	448	,001
	Hayır	37	1,6577	,73066			
Toplumsal Kabul	Evet	413	4,2344	,96657	11,036	448	,001
	Hayır	37	2,3946	1,02793			
Ekonomik Etki	Evet	413	3,4072	1,19814	2,640	448	,009
	Hayır	37	2,8604	1,30379			
Çevresel Etki	Evet	413	2,9489	1,22164	12,791	448	,001
	Hayır	37	1,4625	,60491			

Tablo 5. 26. Katılımcıların Sakin Şehir'i (Cittaslow) Desteklemesine Göre Fark Analizi Bulguları

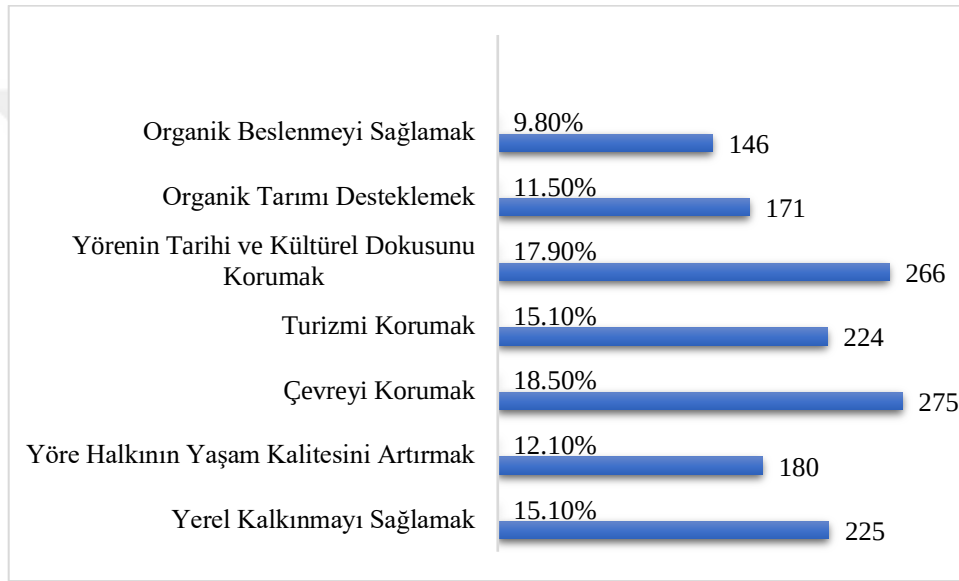
Tablo 5.26., katılımcıların cevaplarını, yaşanan ilçenin sakin şehir olmasının desteklenip desteklenmemesi özelinde değerlendirmektedir. Buna göre katılımcıların Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine yönelik bakış açılarının, yaşanan ilçenin sakin şehir olmasının desteklenip desteklenmemesine göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak için ilişkisiz örneklem-t testi yapılmıştır. Yapılan t testi sonucunda tüm boyutlarda, yaşadıkları şehrin “Cittaslow” olmasını destekleyen katılımcılar, desteklemeyen katılımcılara göre anlamlı derecede daha yüksek ortalamalara sahiptir. Buna göre, yaşanan ilçenin Cittaslow (Sakin Şehir) olmasının desteklenmesinin ya da desteklenmemesinin; bilgilendirme, katılım, toplumsal kabul, ekonomik etki ve çevresel etki boyutları üzerinde önemli bir etkisi olduğunu göstermektedir.

Sosyodemografik açıdan incelenen anket verilerine göre; katılımcıların yaşadıkları sakin şehirlere göre Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine yönelik bilgilendirme, katılım, toplumsal kabul, ekonomik etki ve çevresel etki boyutlarında farklılıklar olduğu görülmüştür. Bu noktada yerel medya ve iletişim araçlarının etkin kullanımı ile sakin şehir yönetimlerinin katılımcı bir yönetim anlayışı benimsemesi Cittaslow (Sakin Şehir) hareketi için kritik bir faktördür. Yerel yönetimler şeffaf ve etkili bir bilgilendirme süreci sağlamak için hedef kitleye uygun iletişim araçları belirlemelidir. Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine yönelik bilgilendirme faaliyetinin yeterli düzeyde

olmasının katılım, toplumsal kabul, ekonomik ve çevresel gelişmeleri olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir. Öte yandan Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine yönelik yapılacak olan faaliyetlerin bireylerin sosyodemografik özellikleri dikkate alınarak yapılması gerekmektedir. Çünkü tercih edilen iletişim stratejileri bireysel ve toplumsal farklılıklar göz önünde bulundurularak geliştirilmelidir.

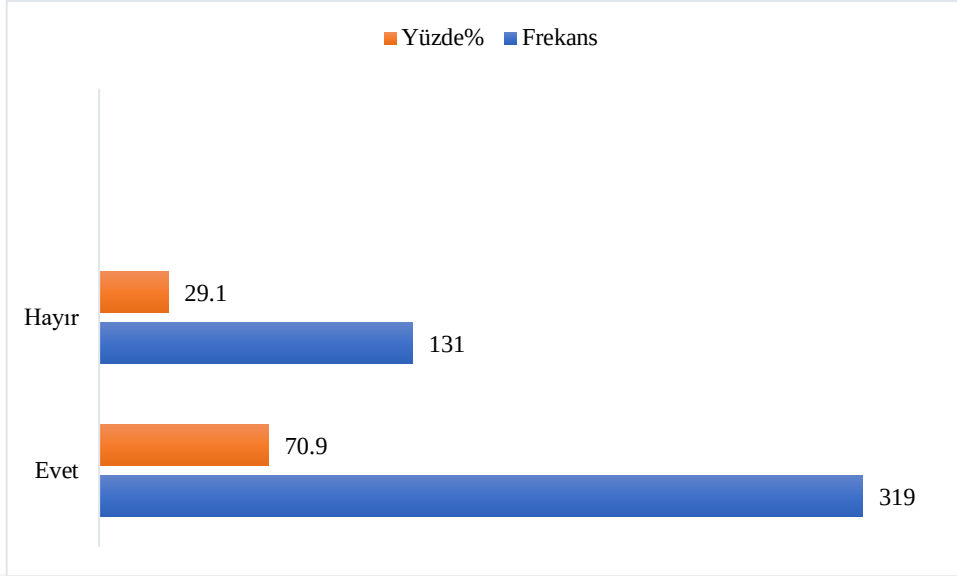
5.7.1.3. Katılımcıların sakin şehir ve katılımcı iletişime ilişkin görüşleri

Tez çalışmanın bu bölümünde çoktan seçmeli ve ölçek sorularına verilen yanıtlar sakin şehir ve katılımcı iletişim özelinde analiz edilmiştir.



Şekil 5. 2. Sakin Şehir Hareketinin Amaçlarını En İyi Yansıtan İfadeler

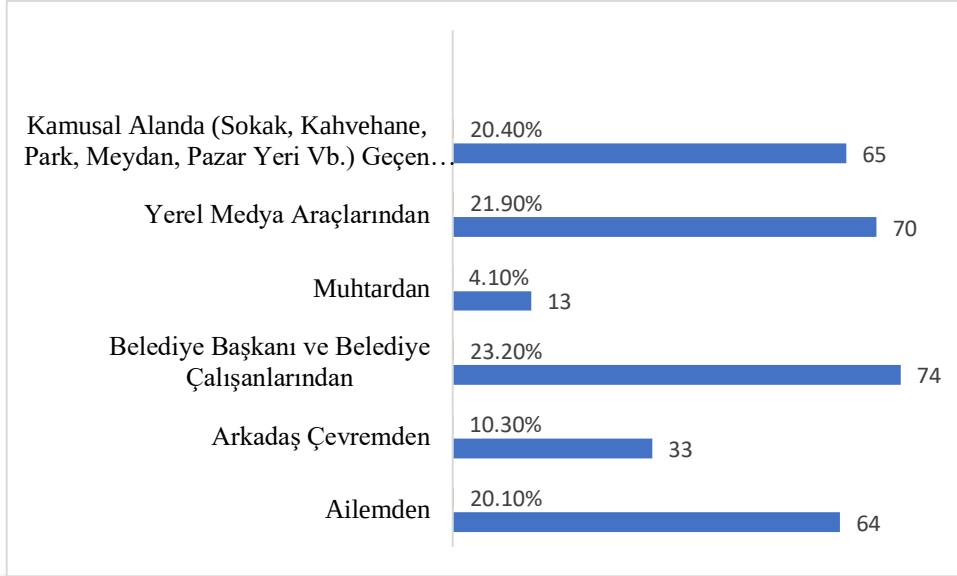
Katılımcıların “Sakin şehir hareketinin amaçlarını en iyi yansıtan ifadeleri seçiniz” sorusuna verdikleri cevapların frekans ve yüzde dağılımları Şekil 5.2.’de gösterilmektedir. Katılımcılar çoktan seçmeli olan bu soruda birden fazla seçenek seçme imkanına sahiptir. Katılımcılar bu soruda toplamda 1487 oy kullanmıştır. Genel olarak, katılımcılar sakin şehrin amacını en iyi yansıtan ifadelerin “çevreyi koruma, yörenin tarihi ve kültürel dokusunu koruma” olduğunu düşünmektedir. Öte yandan bu ifadeler arasında en düşük oranın organik beslenmeyi sağlama seçeneği olduğu görülmektedir.



Şekil 5. 3. Sakin Şehir Hareketine Adaylık

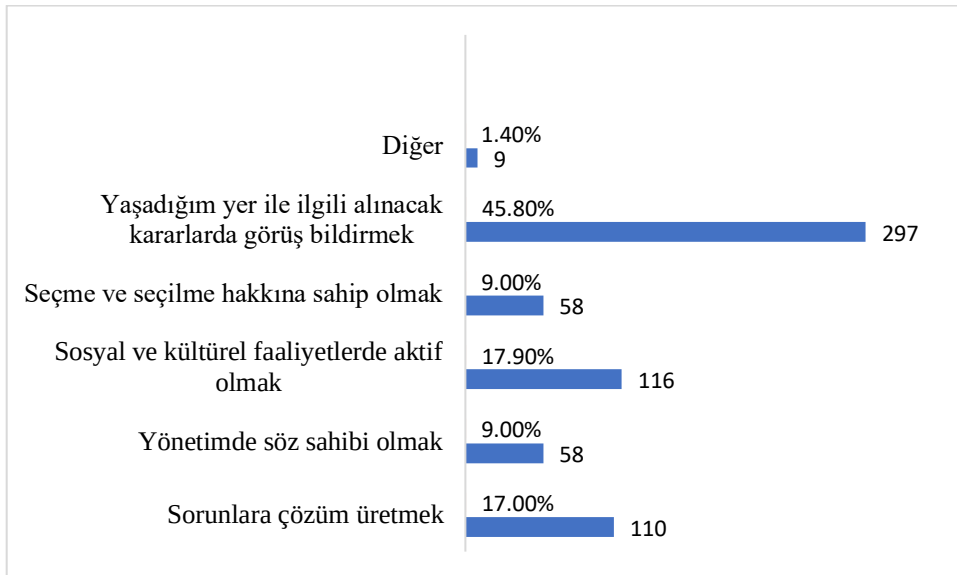
Bu şekil “Yaşadığınız ilçenin Sakin Şehir (Cittaslow) olmak için aday olacağını biliyor muydunuz?” sorusuna katılımcıların verdikleri cevapları ve yüzdesini göstermektedir. Şekil 5.3.’e göre katılımcıların %70,9’u yaşadıkları ilçenin sakin şehir hareketi için aday olacağını bilmektedir. Öte yandan katılımcıların %29,1’i yaşadıkları ilçenin sakin şehir hareketi için aday olacağını bilmediklerini ifade etmektedir. Bu durum katılımcıların yüksek oranda sakin şehir için ilçelerinin aday olacağını bildiğinin göstergesidir.

Ankette yer alan “Yaşadığınız ilçenin Sakin Şehir (Cittaslow) olmak için aday olacağını biliyor muydunuz?” sorusu bağlantılı soru özelliği göstermektedir. Bu soruya “Evet” cevabını veren katılımcılardan “Cevabınız Evet ise bu süreci kimden duydunuz?” sorusunu yanıtlamaları istenmiştir. 10. soruya “Hayır” cevabını veren katılımcılar 11. soruyu cevaplandırmadan 12. soruya geçiş yapmıştır. Katılımcıların “Cevabınız Evet ise bu süreci kimden duydunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar şu şekilde aktarılmaktadır:



Şekil 5. 4. Sakin Şehir Sürecinin Öğrenilmesi

Şekil 5.4., katılımcıların yaşadıkları ilçelerin sakin şehir için aday olacağını kimden duyduklarına dair yanıtlarının dağılımını göstermektedir. Belediye başkanı ve belediye çalışanları ile yerel medya araçlarının bu sürecin duyurulmasında önemli rol oynadığını söylemek mümkündür. Ailenin ve kamusal alanlardaki konuşmaların da katılımcıların süreci öğrenmesinde etkili olduğu görülmektedir. Kişilerin sahip oldukları arkadaş çevresi ve muhtarların bu süreçte en az bilgi kaynağı olarak belirtildiği görülmektedir.



Şekil 5. 5. Katılım Kavramına İlişkin Görüşler

Bu şekil katılımcıların, “Katılım kavramı sizin için ne ifade etmektedir?” sorusuna verdikleri cevapları ve yüzdesini göstermektedir. Katılımcılar çoktan seçmeli olan bu

soruda birden fazla ifade seçme imkanına sahiptir. Verilere göre katılımcılar için katılım kavramını en iyi şekilde ifade eden seçenek “Yaşadığım yer ile ilgili alınacak kararlarda görüş bildirmek” olarak belirlenmiştir. Katılım kavramı konusunda diğer önemli görülen ifadeler ise “sosyal ve kültürel faaliyetlerde aktif olmak” ve “sorunlara çözüm üretmek” olmuştur. Yönetimde söz sahibi olmak ve seçme-seçilme hakkı ise daha az önemsenmiştir. Bu durum katılımcıların yerel düzeyde doğrudan etki sahibi olmayı daha çok önemseydiğini göstermektedir.

Katılımcıların, sakin şehir ve katılımcı iletişim süreçlerine ilişkin görüşlerini belirlemek için çoktan seçmeli soruların yanı sıra 5’li Likert Tipi Ölçek soru formu hazırlanmıştır. Bilgilendirme boyutunda Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine üye olmadan önce yerel yönetimlerin bilgilendirme faaliyeti yapıp yapmadığı belirlenmek istenmiştir.

Bilgilendirme	Katılımcı Sayısı ve %	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Ölçek Ortalama Puanı
Yerel yönetim (belediye) sakin şehir hareketine başvurmadan önce yöre halkını bilgilendirdi.	450	117	82	80	82	89	2,88
	%	26,0	18,2	17,8	18,2	19,8	
Yerel yönetim (belediye) sakin şehir hareketine başvurmadan önce yöre halkına sakin şehir hareketini tanıttı.	450	117	89	65	90	89	2,88
	%	26,0	19,8	14,4	20,0	19,8	
Yerel yönetim (belediye) sakin şehir hareketine katılım konusunda yöre halkının görüşlerine başvurdu.	450	145	109	70	61	65	2,88
	%	32,2	24,2	15,6	13,6	14,4	
Sakin şehir hareketini yerel yönetimin (belediyenin) yapmış olduğu tanıtma faaliyetleri aracılığıyla öğrendim.	450	116	78	53	106	97	2,98
	%	25,8	17,3	11,8	23,6	21,6	

Tablo 5. 27. Bilgilendirme Boyutu

Tablo 5.27.’e göre; bilgilendirme boyutunda yer alan 4 ifadenin ortalama değerlerine bakıldığında düşük değerlendirme aralığına sahip olduğu görülmektedir. Bu durum katılımcıların, Cittaslow (Sakin Şehir) hareketi için yeterince bilgilendirme faaliyeti yapılmadığını düşündüğünü göstermektedir.

Katılım boyutunda sorulan sorular, Cittaslow (Sakin Şehir) hareketi ile ilgili yapılan faaliyetlere, katılımcıların katılım gösterip göstermediğini ölçülemektedir.

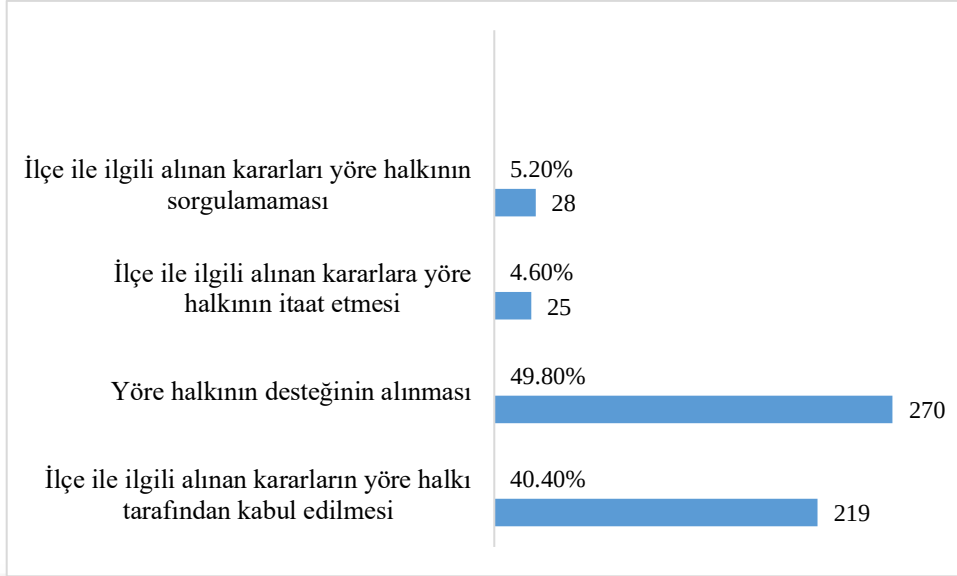
Katılım	Katılımcı Sayısı ve %	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Ölçek Ortalama Puanı
Sakin şehir hareketi ile ilgili yapılan kent konseylerine katıldım	450	228	106	22	48	46	2,06
	%	50,7	23,6	4,9	10,7	10,2	
Sakin şehir hareketi ile ilgili yapılan halk gününe katıldım.	450	211	109	19	59	52	2,18
	%	46,9	24,2	4,2	13,1	11,6	
Sakin şehir hareketi ile ilgili yapılan anketlere katıldım.	450	127	68	22	141	92	3,01
	%	28,2	15,1	4,9	31,3	20,4	

Tablo 5. 28. Katılım Boyutu

Tablo 5.28.'e göre; katılım boyutunda yer alan ifadelerin ortalama değerlerine bakıldığında; “Sakin şehir hareketi ile ilgili yapılan kent konseylerine katıldım” ve “Sakin şehir hareketi ile ilgili yapılan halk gününe katıldım” ifadelerine katılımcıların olumsuz görüş bildirdiği görülmektedir. Öte yandan katılımcılar “Sakin şehir hareketi ile ilgili yapılan anketlere katıldım” ifadesine ise olumlu görüş bildirmişlerdir.

5.7.1.4. Katılımcıların sakin şehir ve toplumsal kabule ilişkin görüşleri

Tez çalışmasının bu bölümünde çoktan seçmeli ve ölçek sorularına verilen yanıtlar sakin şehir ve toplumsal kabul özelinde analiz edilmiştir. Katılımcılara sorulan “toplumsal kabul kavramı sizin için ne ifade etmektedir?” sorusuna yönelik katılımcıların görüşleri şu şekilde aktarılmaktadır:

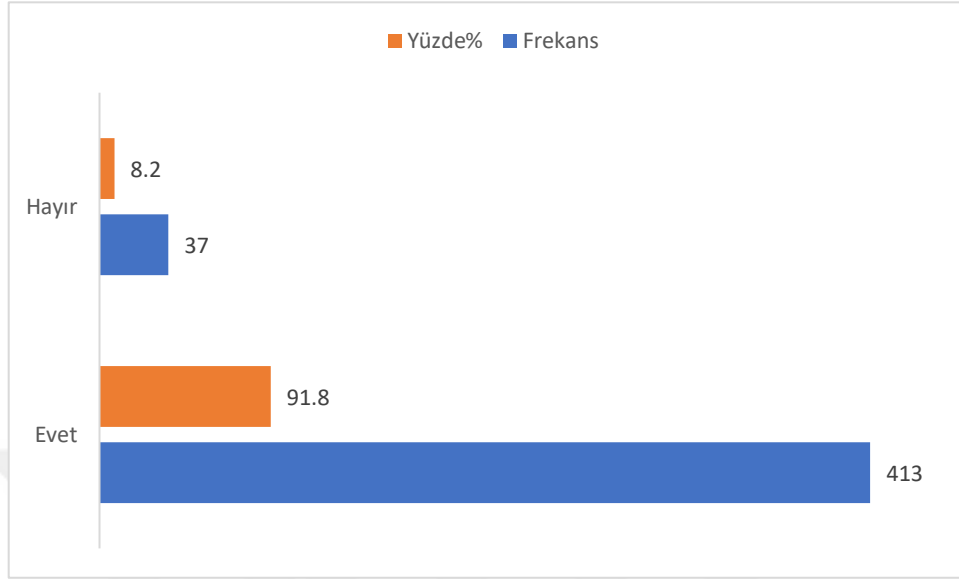


Şekil 5. 6. Toplumsal Kabul Kavramına İlişkin Görüşler

Bu şekil katılımcıların, toplumsal kabul kavramı ile ilgili düşüncelerini ifade etmektedir. Buna göre; “İlçe ile ilgili alınan kararların yöre halkı tarafından kabul edilmesi” ifadesi %40,4 gibi büyük bir oranda katılımcılar tarafından toplumsal kabul ile ilişkilendirilmiştir. Öte yandan toplumsal kabulün temel bir göstergesi olarak, halkın bu kararlara rıza göstermesi, yerel yönetimin meşruiyeti ve alınan kararların uygulanabilirliği açısından önemlidir. “Yöre halkının desteğinin alınması” ifadesi %49,8 gibi bir oranla katılımcıların neredeyse yarısı tarafından toplumsal kabul ile ilişkilendirilmiştir. Katılımcılar toplumsal kabulü sadece yerel yönetimin kararlarını kabul etmek olarak görmemektedir. Yerel yönetimlerin başarısı, yöre halkının desteğinin alınmasıyla doğru orantılıdır. “İlçe ile ilgili alınan kararlara yöre halkının itaat etmesi (%4,6)” ve “İlçe ile ilgili alınan kararları yöre halkının sorgulamaması (%5,2)” ifadeleri katılımcılar tarafından en az tercih edilen seçenekleri oluşturmaktadır.

Genel olarak bu veriler, yöre halkının toplumsal kabul kavramına yönelik görüşleri, alınan kararların yöre halkı tarafından kabul edilmesi ve desteklenmesi ile ilişkilendirilmektedir. Öte yandan katılımcıların toplumsal kabul kavramını en az ilişkilendirdikleri ifadeler ise kararlara itaat etme ve sorgulamama olarak belirlenmiştir. Toplumsal kabul ile ilgili ifadelerde yüksek destek ve kabul alan ifadeler, yerel yönetim ve halk arasında toplumsal kabulün etkin olduğunu göstermektedir. Bu gibi durumlarda yerel yönetimin almış olduğu kararların halk tarafından benimsenmesi kolay olmaktadır.

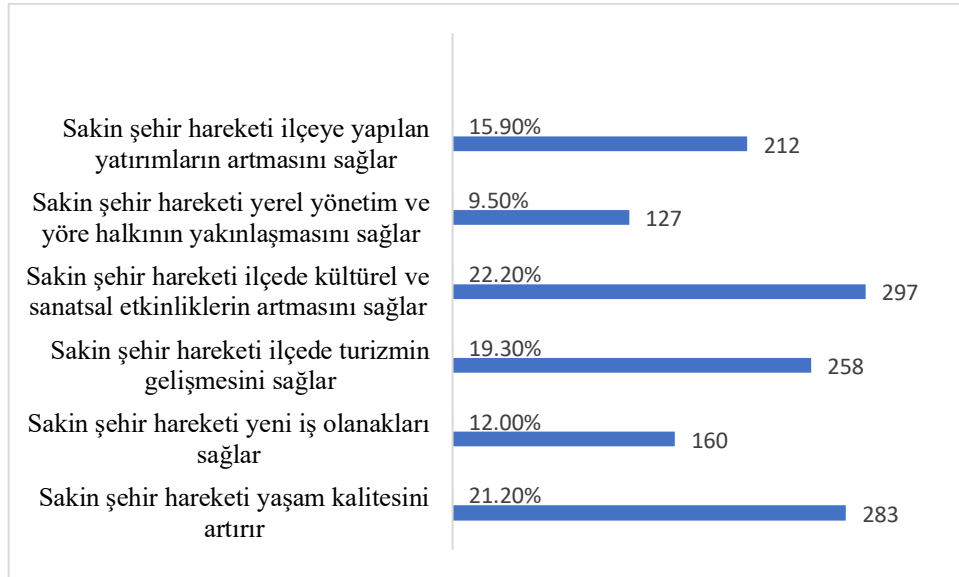
Katılımcıların “ilçenizin Sakin Şehir (Cittaslow) olmasını destekliyor musunuz?” sorusuna ilişkin görüşleri şu şekilde aktarılmaktadır:



Şekil 5. 7. İlçenin Sakin Şehir Olmasının Desteklenmesi

Şekil 5.7.'e göre, katılımcılar %91,8 oranında yaşadıkları ilçenin Sakin Şehir olmasını desteklemektedir. Bu durum yeni bir hareket olan Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin halk nezdinde toplumsal olarak kabul edildiğini göstermektedir.

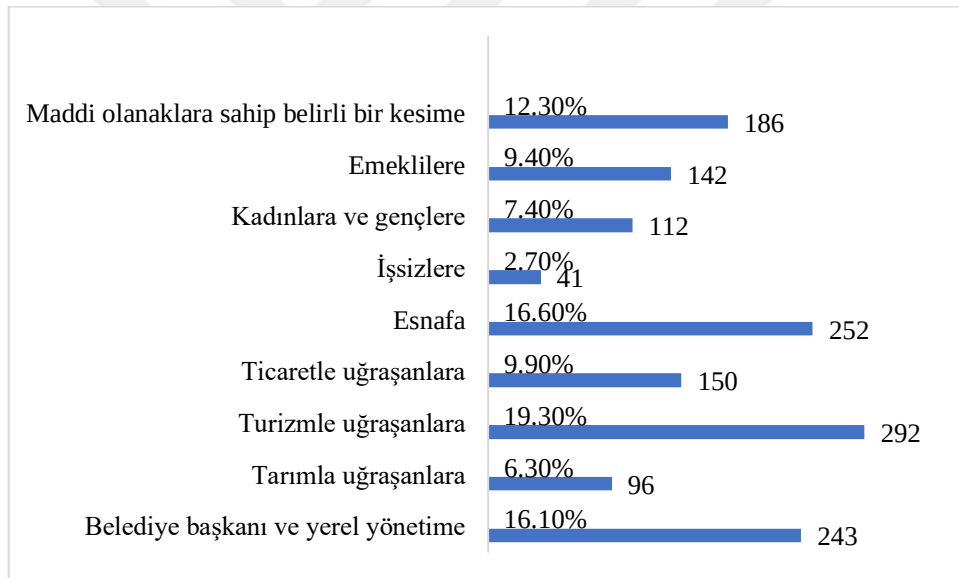
Katılımcıların “ilçenizin Sakin Şehir (Cittaslow) olması ilçeye ve yöre halkına ne tür faydaları olabilir?” sorusuna ilişkin görüşleri şu şekilde aktarılmaktadır:



Şekil 5. 8. Sakin Şehir Hareketinin Faydaları

Şekil 5.8.'de yer alan veriler, sakin şehir hareketinin ilçeye sağladığı faydalar arasında en çok “kültürel ve sanatsal etkinliklerin artması (%22,2)” ve “yaşam kalitesinin artması (%21,2)” gibi sosyal ve kültürel alanlardaki etkilerin öne çıktığını göstermektedir. Öte yanan “turizmin gelişmesi (%19,3)” ve “ilçeye yapılan yatırımların artması (%15,9)” da önemli ekonomik katkılar olarak belirtilmiştir. “Yeni iş olanakları sağlaması (%12,0)” ve “yerel yönetim ile yöre halkının yaklaşması (%9,5)” ise daha düşük oranlarda belirtilen, ancak önemli diğer faydalardır. Birden fazla ifadenin katılımcılar tarafından seçilebildiği bu soruda toplamda 1337 katılımcının görüşü, sakin şehir hareketinin ilçenin sosyoekonomik ve kültürel dinamiklerini olumlu yönde etkilediğini ortaya koymaktadır.

Katılımcıların “ilçenizin Sakin Şehir (Cittaslow) olması en çok kimlere fayda sağlamış olabilir?” sorusuna ilişkin görüşleri şu şekilde aktarılmaktadır:

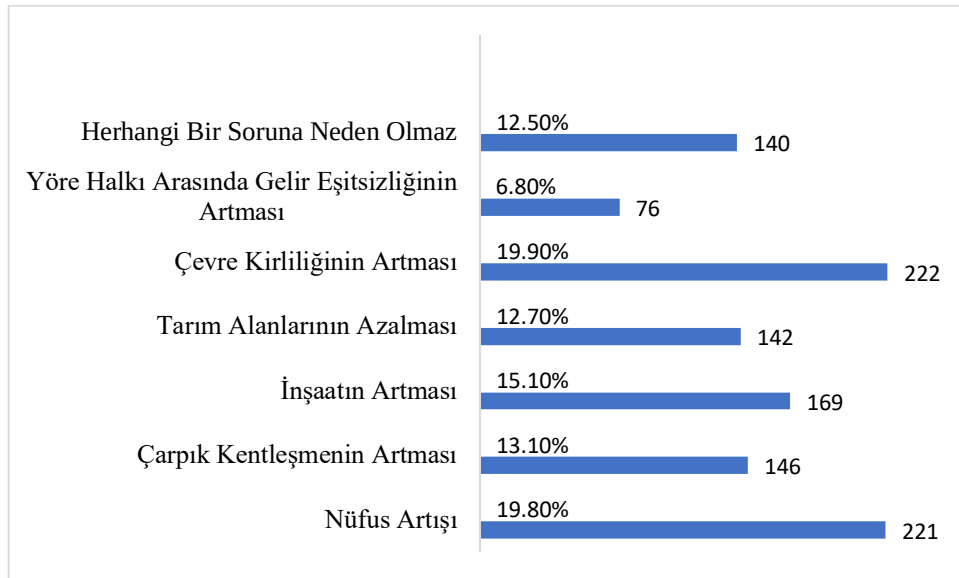


Şekil 5. 9. Sakin Şehir Hareketinin Fayda Sağladığı Gruplar

Şekilde yer alan veriler, sakin şehir hareketinin en çok turizmle uğraşanlara (%19,3), esnafa (%16,6) ve belediye başkanı ile yerel yönetime (%16,1) fayda sağladığını göstermektedir. Yerel kalkınma potansiyellerini önemseyen sakin şehir hareketinin tanıtım faaliyetleri ile ilçeler turistik açıdan bir cazibe merkezine dönüşmektedir. Bu durumda en çok fayda sağlayanların turizm sektörü ve artan turist nüfusundan yararlanan esnaflar olduğu düşünülmektedir. Öte yandan sakin şehir hareketinin ilçeye kazandırdığı canlılık, iyileştirme ve kalkınma fırsatları yöre halkı tarafından olumlu karşılandığında bu durum yerel yönetimlere de olumlu dönüşlerin yapılmasına olanak

sağlamaktadır. Sakin şehir hareketinin sağladığı faydalardan maddi olanaklara sahip belirli bir kesimin (%12,3), ticaretle uğraşanların (%9,9) ve emeklilerin (%9,4) de önemli ölçüde fayda sağladığı görülmektedir. Turizm ve ticaret sektörü birbirini olumlu anlamda etkilediği için ticaretle uğraşanların da fayda sağladığını söylemek mümkündür. Sakin şehirler aynı zamanda sakin yerleşim alanları olarak da bilinir ve bu bölgelerde önemli ölçüde emekli nüfus bulunmaktadır. Bu hareketin, tarımla uğraşanlar (%6,3), kadınlar ve gençler (%7,4) ve işsizler (%2,7) gibi gruplara daha az fayda sağladığını söylemek mümkündür. Bu durumu değerlendirmek gerekirse; sakin yerleşim yerleri kendisine has dokusu ve yerel kimliği bulunan alanlardır. Bu nedenle her sakin şehir tarımsal faaliyetlerin yapılmasına uygun olmamaktadır. Ancak tarımsal faaliyetler ile ilgili yapılan çalışmalar sakin şehir hareketinin önemli kriterlerindendir. Aynı zamanda kadınların istihdama katılması, gençlerin süreçlere dahil edilmesi de oldukça fazla önemsenmektedir. Son olarak yerel bir ekonomik kalkınma modeli benimsenen bu harekette yerel halkın istihdamı için fırsatlar oluşturulması gerekmektedir.

Katılımcıların “ilçenizin Sakin Şehir (Cittaslow) olması ne tür sorunlara neden olabilir?” sorusuna ilişkin görüşleri şu şekilde aktarılmaktadır:



Şekil 5. 10. Sakin Şehir Olmanın Olası Sorunları

Bu şekil, “ilçenizin sakin şehir olması ne tür sorunlara neden olabilir” sorusuna ilişkin katılımcı görüşlerini göstermektedir. Katılımcıların büyük bir kısmı, sakin şehir olmanın birtakım sorunlar yaratabileceğini düşünmektedir. Ancak herhangi bir

olumsuz etkisinin olmayacağını düşünenlerde mevcuttur. Bu durum sakin şehir uygulamalarının doğru planlanması ve yönetilmesinin olumlu sonuçlar doğurabileceğini göstermektedir. Elde edilen veriler Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine üye olmanın ilçede yerel düzeyde birtakım endişelere yol açabileceğini göstermektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu sakin şehir hareketine üye olunduktan sonra, çevre kirliliği, nüfus artışı, inşaat faaliyetleri ve çarpık kentleşme gibi sorunlarda artış yaşanacağını düşünmektedir. Katılımcılar tarafından yaşanan bu endişeler sakin şehir hareketinin yerel düzeyde olumlu katkılarının olduğu kadar şehir planlaması ve yönetim konusunda dikkatli olunmadığında olumsuz etkilerinin olabileceğini ortaya koymaktadır.

Katılımcıların, sakin şehir ve toplumsal kabul süreçlerine ilişkin görüşlerini belirlemek için çoktan seçmeli soruların yanı sıra 5’li Likert Tipi Ölçek soru formu hazırlanmıştır. Toplumsal kabul boyutunda sorulan sorular ile Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin katılımcılar tarafından benimsenip benimsenmediği saptanmak istenmiştir.

Toplumsal Kabul	Katılımcı Sayısı ve %	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Ölçek Ortalama Puanı
İlçemizin sakin şehir unvanına sahip olması yöremize değer kattı.	450 %	38 8,4	27 6,0	38 8,4	126 28,0	221 49,1	4,03
İlçemizin sakin şehir unvanına sahip olmasından dolayı memnunum.	450 %	36 8,0	30 6,7	30 6,7	125 27,8	229 50,9	4,07
Sakin şehir hareketine üye olmak ilçemiz için önemlidir.	450 %	35 7,8	20 4,4	26 5,8	131 29,1	238 52,9	4,06
Sakin şehir hareketi ilçenin ulusal ve uluslararası tanıtımına katkı sağladı.	450 %	33 7,3	20 4,4	39 8,7	151 33,6	207 46,0	4,10
İlçemizin ulusal ve uluslararası düzeyde sakin şehir hareketi ile anılmasından dolayı memnunum	450 %	26 5,8	27 6,0	34 7,6	152 33,8	211 46,9	4,15

Tablo 5. 29. Toplumsal Kabul Boyutu

Tablo 5.29.’a göre; toplumsal kabul boyutunda yer alan ifadelerin ortalama değerlerine bakıldığında tüm ifadeler katılımcıların olumlu görüş bildirdiği görülmektedir. Bu durum katılımcıların yaşadıkları ilçenin sakin şehir unvanına sahip olmasından dolayı

memnun olduklarını göstermektedir. Sonuç olarak bazı katılımcılar sakin şehir hareketini ilçe için önemli bir avantaj olarak görürken; bazı katılımcılar bu ifadelere katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu da ilçede sakin şehir hareketi ile ilgili farklı görüşlerin mevcut olduğunu göstermektedir.

5.7.1.5. Katılımcıların sakin şehir ve ekonomik etkiye ilişkin görüşleri

Bu bölümde katılımcıların her bir ölçek sorusuna verdikleri yanıtlar ve ortalamalar ifade bazlı analiz edilecek olup sonuçlar sakin şehir ve ekonomik etki özelinde değerlendirilecektir. Ekonomik etki boyutunda sorulan sorular ile Sakin Şehir (Cittaslow) hareketinin ilçede yarattığı ekonomik etkiler saptanmak istenmiştir.

Ekonomik Etki	Katılımcı Sayısı ve %	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Ölçek Ortalama Puanı
Sakin şehir hareketi ile yörede yeni iş alanları açıldı ve istihdam artışı sağlandı.	450	100	69	65	90	126	3,16
	%	22,2	15,3	14,4	20,0	28,0	
Sakin şehir hareketi ile turizm sektörü gelişti ve turizm işletmelerinin sayısı arttı.	450	81	30	50	129	151	3,51
	%	18,0	8,7	11,1	28,7	33,6	
Sakin şehir hareketi ile yerel girişimci sayısı arttı.	450	59	52	90	176	73	3,34
	%	13,1	11,6	20,0	39,1	16,2	
Sakin şehir hareketi ile kadın girişimci sayısı arttı.	450	63	46	100	175	66	3,30
	%	14,0	10,2	22,2	38,9	14,7	
Sakin şehir hareketi ile ilçe yatırımcılar için cazip bir mekân haline geldi.	450	82	47	58	151	112	3,36
	%	18,2	10,4	12,9	33,6	24,9	
Sakin şehir hareketi ile inşaat ve konut piyasası canlandı.	450	75	40	53	150	132	3,50
	%	16,7	8,9	11,8	33,3	29,3	

Tablo 5. 30. Ekonomik Etki Boyutu

Tablo 5.30.'a göre; ekonomik etki boyutunda yer alan ifadelerin ortalama değerlerine bakıldığında tüm ifadeler katılımcıların olumlu görüş bildirdiği görülmektedir. Ancak ekonomik etkiler içerisinde bulunan bazı ifadeler ters etki barındırmaktadır. Yani katılımcıların bazı ifadelerle yönelik olumlu görüşleri sakin şehir hareketinin sürdürülebilirliği için olumsuz etkiler yaratmaktadır. “Sakin şehir hareketi ile turizm sektörü gelişti ve turizm işletmelerinin sayısı arttı”, “Sakin şehir hareketi ile ilçe

yatırımcılar için cazip bir mekân haline geldi”, “Sakin şehir hareketi ile inşaat ve konut piyasası canlandı” ifadelerine katılımcıların olumlu görüş bildirdiği görülmektedir. Ancak sakin şehir hareketi özelinde değerlendirildiğinde ilçenin doğasına ve kimliğine aykırı bir şekilde kontrolsüz yapılan bu faaliyetler sakin şehir için tehdit oluşturmaktadır.

5.7.1.6. Katılımcıların sakin şehir ve çevresel etkiye ilişkin görüşleri

Bu bölümünde katılımcıların her bir ölçek sorusuna verdikleri yanıtlar ve ortalamalar ifade bazlı analiz edilecek olup sonuçlar sakin şehir ve çevresel etki özelinde değerlendirilecektir. Çevresel etki boyutunda sorulan sorular ile Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin ilçede yarattığı çevresel etkiler saptanmak istenmiştir.

Çevresel Etki	Katılımcı Sayısı ve %	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Ölçek Ortalama Puanı
Sakin şehir hareketi ile yöre halkında çevre ve doğal kaynakları koruma bilinci arttı.	450	134	66	62	72	116	2,93
	%	29,8	14,7	13,8	16,0	25,8	
Sakin şehir hareketi ile gürültü kirliliğini önleme yönelik çalışmalar yapıldı.	450	149	78	65	93	65	2,66
	%	33,1	17,3	14,4	20,7	14,4	
Sakin şehir hareketi ile yöredeki yeşil alanların sayısı arttı.	450	120	68	70	118	74	2,91
	%	26,7	15,1	15,6	26,2	16,4	
Sakin şehir hareketi ile yöresel kimliği ortaya çıkaran planlı kentleşme başladı.	450	128	55	82	116	69	2,87
	%	28,4	12,2	18,2	25,8	15,3	
Sakin şehir hareketi trafiğin azaltılması, ulaşım imkanlarının geliştirilmesi ve iyileştirilmesine olanak sağlandı.	450	138	79	79	82	72	2,71
	%	30,7	17,6	17,6	18,2	16,0	
Sakin şehir hareketi ile atık yönetimi ve çöplerin ayrıştırılması konusunda uygulamalar yapıldı.	450	168	95	76	57	54	2,41
	%	37,3	21,1	16,9	12,7	12,0	
Sakin şehri görmek için yöreye gelen turistler çevre bilincinin oluşmasına katkı sağladı.	450	111	68	94	91	86	2,94
	%	24,7	15,1	20,9	20,2	19,1	
Sakin şehir hareketi ile tarım alanlarına verilen önem arttı.	450	128	72	74	96	80	2,84
	%	28,4	16,0	16,4	21,3	17,8	

Sakin şehir hareketi ile yörenin doğal dokusu korunmaya çalışıldı.	450	111	50	57	118	114	3,16
	%	24,7	11,1	12,7	26,2	25,3	

Tablo 5. 31. Çevresel Etki Boyutu

Tablo 5.31.'e göre; çevresel etki boyutunda yer alan ifadelerin ortalama değerlerine bakıldığında katılımcıların orta ve düşük düzeyde olumlu görüş bildirdiği görülmektedir. Katılımcılar yalnızca “Sakin şehir hareketi ile yörenin doğal dokusu korunmaya çalışıldı” ifadesine yönelik olumlu görüş bildirmiştir. Çevresel etki boyutunda yer alan diğer ifadeleri değerlendirdiğimizde özellikle çevre bilincinin artması, yeşil alanların korunması, kentsel mimariye uygun yapılaşma, yerel kimliğin desteklenmesi, gürültü kirliliği ve atık yönetimi gibi konularda orta ve az düzeyde olumlu görüş bildirdikleri görülmektedir. Ayrıca bahsi geçen konularda yerel yönetimlerin daha fazla çalışmanın yapılması gerektiği düşünülmektedir.

ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ	SONUÇ	AÇIKLAMA
H1. Türkiye’de Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine yönelik görüşler katılımcıların demografik özelliklerine göre değişiklik göstermektedir.	Kısmen kabul edildi.	Türkiye’de Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine yönelik görüşler katılımcıların cinsiyet, eğitim durumu, hane halkı gelir düzeyi, mesleki durum ve şehirde ikamet etme süresine göre farklılaşmaktadır. Öte yandan yaş ve medeni durum değişkenleri ile ilgili anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.
<i>H1a. Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine yönelik görüşler katılımcıların yaşına göre değişiklik göstermektedir.</i>	Reddedildi.	Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine bakış açısı katılımcıların yaşına göre farklılaşmamaktadır.
<i>H1b. Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine yönelik görüşler katılımcıların cinsiyetine göre değişiklik göstermektedir.</i>	Kabul edildi.	Erkek katılımcıların, kadın katılımcılara göre Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine bakış açısının daha olumlu olduğu belirlenmiştir.
<i>H1c. Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine yönelik görüşler katılımcıların medeni durumuna göre değişiklik göstermektedir.</i>	Reddedildi.	Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine bakış açısı katılımcıların medeni durumuna göre farklılaşmamaktadır.
<i>H1d. Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine yönelik görüşler katılımcıların eğitim durumuna göre değişiklik göstermektedir.</i>	Kabul edildi.	Cittaslow Katılık ve Farkındalık Ölçeği’nde lise düzeyinde eğitime sahip olan katılımcıların yüksek lisans eğitim düzeylerine sahip olan katılımcılara göre bilgilendirme boyutuna yaklaşımlarının daha olumlu olduğu saptanmıştır.
<i>H1e. Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine yönelik görüşler katılımcıların hane halkı gelir düzeyine göre değişiklik göstermektedir.</i>	Kabul edildi.	Analiz sonucuna göre gelir seviyesi arttıkça toplumsal kabule ilişkin görüşler negatif yönlü seyretmektedir.

H1f. Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine yönelik görüşler katılımcıların mesleki durumuna göre değişiklik göstermektedir.	Kabul edildi.	İşçilerin katılım boyutuna yönelik görüşlerinin ev hanımlarına göre daha anlamlı olduğu saptanmıştır.
H1g. Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine yönelik görüşler katılımcıların sakin şehirde ikamet etme süresine göre değişiklik göstermektedir.	Kabul edildi.	Sakin şehirlerde 1 yıldan az yaşayan katılımcıların, 11-15 yıl ve 16 yıl ve üzeri ikamet eden katılımcılara kıyasla toplumsal kabulü daha düşüktür.
H2. Türkiye’de Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin sürdürülebilirliği örneklem olarak seçilen sakin şehirlere göre farklılık göstermektedir.	Kabul edildi.	Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine yönelik görüşler katılımcıların yaşadıkları sakin şehirlere göre farklılaşmaktadır.
H2a. Cittaslow (Sakin Şehir) hareketi açısından bilgilendirme faaliyeti yapılmasında şehrsel farklılıklar bulunmaktadır.	Kabul edildi.	*İznik’te yaşayan katılımcıların bilgilendirme boyutuna yönelik görüşleri Seferihisar’da yaşayan katılımcılara kıyasla daha anlamlıdır. *Güdül, Halfeti, Perşembe, Ahlat ve İznik’te yaşayan katılımcıların, Yalvaç’ta yaşayan katılımcılara kıyasla bilgilendirme boyutu ile ilgili görüşleri daha anlamlıdır.
H2b. Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine katılım hususunda şehrsel farklılıklar bulunmaktadır.	Kabul edildi.	*İznik’te yaşayan katılımcıların katılım boyutuna yönelik görüşleri Seferihisar’da yaşayan katılımcılara kıyasla daha anlamlıdır. *Perşembe ve İznik’te yaşayan katılımcıların görüşleri Yalvaç’ta yaşayan katılımcılara göre daha anlamlıdır.
H2c. Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin toplumsal kabulü hususunda şehrsel farklılıklar bulunmaktadır.	Kabul edildi.	*Güdül, Perşembe, Ahlat, Yalvaç ve İznik’te yaşayan katılımcıların toplumsal kabul boyutuna dair görüşleri Seferihisar’daki katılımcılara kıyasla daha anlamlıdır. *Güdül, Perşembe, Ahlat, Yalvaç ve İznik’te yaşayan katılımcıların toplumsal kabul boyutuna dair görüşleri Halfeti’deki katılımcılara kıyasla daha anlamlıdır.
H2d. Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin ekonomik katkıları açısından şehrsel farklılıklar bulunmaktadır.	Kabul edildi.	*Seferihisar, Güdül, Halfeti, Ahlat ve İznik’te yaşayan katılımcıların ekonomik etki boyutuna dair görüşleri Yalvaç’taki katılımcılara kıyasla daha anlamlıdır. *Ahlat’ta yaşayan katılımcıların ekonomik etki boyutuna dair görüşleri Güdül, Halfeti, Perşembe ve Yalvaç’ta ikamet eden katılımcılara kıyasla daha anlamlıdır. *İznik’te yaşayan katılımcıların, ekonomik etki boyutuna dair görüşleri Güdül, Halfeti, Perşembe ve Yalvaç’ta ikamet eden katılımcılara kıyasla daha anlamlıdır.
H2e. Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin çevresel katkıları açısından şehrsel farklılıklar bulunmaktadır.	Kabul edildi.	*Güdül, Halfeti, Perşembe, Ahlat ve İznik’te yaşayan katılımcıların çevresel etki boyutuna dair görüşleri Seferihisar’daki katılımcılara kıyasla daha anlamlıdır. *Güdül, Halfeti, Ahlat ve İznik’te yaşayan katılımcıların çevresel etki boyutunda Yalvaç’taki katılımcılara kıyasla anlamlıdır. *İznik’te yaşayan katılımcıların, çevresel etki boyutuna dair görüşleri Seferihisar, Halfeti, Perşembe ve Yalvaç’ta ikamet eden katılımcılara kıyasla daha anlamlıdır.

Tablo 5. 32. Araştırmanın Hipotezleri

5.8. Görüşme Verilerinin Analizi ve Yorumlanması

Bu bölümde katılımcılar ile yapılan görüşme sonrasında elde edilen veriler MAXQDA 2020 programı ile analiz edilmiştir. MAXQDA analiz programı; veri setlerini kontrol etme, kodlama ve analiz etme süreçlerinde hizmet vermektedir. Ayrıca program, farklı veri setlerinin (metin, görsel, video, ses, sosyal medya içerikleri) tek platformda birleştirilmesinde, verilerin derinlemesine incelenmesinde, anlamlı temalar oluşturulmasında ve görselleştirilmesinde zengin içerikler sunmaktadır.

Tez çalışmasında, araştırmanın metodolojik tutarlılığını sağlamak, veri analizini derinlemesine incelemek ve elde edilen bulguları etkili bir şekilde raporlaştırmak için MAXQDA 2020 analiz programı tercih edilmiştir. Verilerin analizine ilk olarak elde edilen bulguların kodlanması ile başlanmıştır. Bu kapsamda verilerin kodlanmasında güvenilirliği sağlamak için tez yazarı ile ikinci kodlayıcı araştırma veri setini birbirinden bağımsız bir şekilde kodlamıştır. Kodlama öncesinde ikinci kodlayıcıya çalışmanın kapsamı hakkında bilgi verilmiştir. İkinci kodlayıcı belirlenirken nitel araştırmalar üzerinde çalışmalar yapması, MAXQDA gibi nitel analiz programlarını etkin bir şekilde kullanması hususuna dikkat edilmiştir. Buna göre ikinci kodlayıcının nitel verilerin karmaşıklığını kavrama ve verileri analiz etme konusunda derin bir bilgi birikimine sahip olduğu görülmüştür. Tez yazarı ve ikinci kodlayıcı tarafından yapılan kodlamalar Tablo 5.33.'te aktarılmaktadır:

Kodlayıcılar	Birinci ve İkinci Kodlayıcı			
Katılımcılar	Uzlaşılan Kod Sayısı	Uzlaşılmayan Kod Sayısı	Toplam Kod Sayısı	Uzlaşılan Kod Oranı
Katılımcı 1 (A)	33	0	33	%100
Katılımcı 2 (G)	33	0	33	%100
Katılımcı 3 (H)	34	1	35	%97
Katılımcı 4 (S)	30	0	30	%100
Katılımcı 5 (İ)	29	2	31	%93
Katılımcı 6 (P)	32	0	32	%100
Katılımcı 7 (Y)	31	1	32	%96
Toplam Uzlaşma Oranı	222	4	226	%98

Tablo 5. 33. Kodlayıcılar Arası Uzlaşma: Uzlaşılan ve Uzlaşılmayan Kod Sayıları ve Oranları

Tablo 5.33.'te tez yazarı ve ikinci kodlayıcının uzlaştıkları kodlar, uzlaşamadıkları kodlar, toplam kod sayısı ve uzlaşılan kodların oranları yer almaktadır. Elde edilen bulgular üzerinde güvenirlik katsayısı hesaplama formülü kullanılmıştır. *Güvenirlik Katsayısı = Uzlaşılan Kod Sayısı / (Uzlaşılan Kod Sayısı + Uzlaşılamayan Kod Sayısı)*. Yapılan çalışmada güvenirlik katsayısı formülüne göre tez yazarı ve ikinci kodlayıcı arasındaki değerlendirme sonucu 0,98 olarak belirlenmiştir. Bu sonuç yapılan kodlamanın yüksek güvenirlik düzeyine sahip olduğunu göstermektedir.

Analize başlamadan önce veri toplama süreci ve katılımcılar ile ilgili bilgi verilmesi uygun görülmüştür. Tezde çalışmasında, sakin şehirlerin yerel yöneticileri (belediye başkanları) ve Cittaslow temsilcileri ile görüşülmüştür. Katılımcılar K1, K2, K3, K4, K5, K6 ve K7 olarak kodlanmıştır. Görüşme verileri Ocak ve Mart aylarını kapsayan üç aylık zaman zarfında toplanmıştır. 2024 Yerel Seçimleri 'ne denk gelen bu süreçte belediye başkanlarının seçim çalışmaları ve programlarındaki yoğunluk sebebi ile görüşmeler, katılımcıların tercihi üzerine yüz yüze ve uzaktan bağlantı yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Görüşme süresi 25 ile 40 dk arasında değişiklik göstermektedir. Yerel yöneticiler verdikleri bilgilerin çeşitlenmesi için araştırmacıyı zaman zaman Sakin Şehir hareketinin temsilcileri, proje yöneticileri ve belediye içerisinde yer alan ilgili birimlere yönlendirmiştir.

	Cinsiyet	Kurum	Görüşme Süresi	Görüşme Yöntemi
K1	Erkek	Ahlat Belediyesi	35 dk	Uzaktan Bağlantı
K2	Erkek	Güdül Belediyesi	37 dk	Uzaktan Bağlantı
K3	Erkek	Halfeti Belediyesi	29 dk	Yüz yüze
K4	Erkek	Seferihisar Belediyesi	31 dk	Uzaktan Bağlantı
K5	Erkek	İznic Belediyesi	33 dk	Uzaktan Bağlantı
K6	Erkek	Perşembe Belediyesi	25 dk	Yüz yüze
K7	Erkek	Yalvaç Belediyesi	40 dk	Uzaktan Bağlantı

Tablo 5. 34. Katılımcılara İlişkin Bilgiler

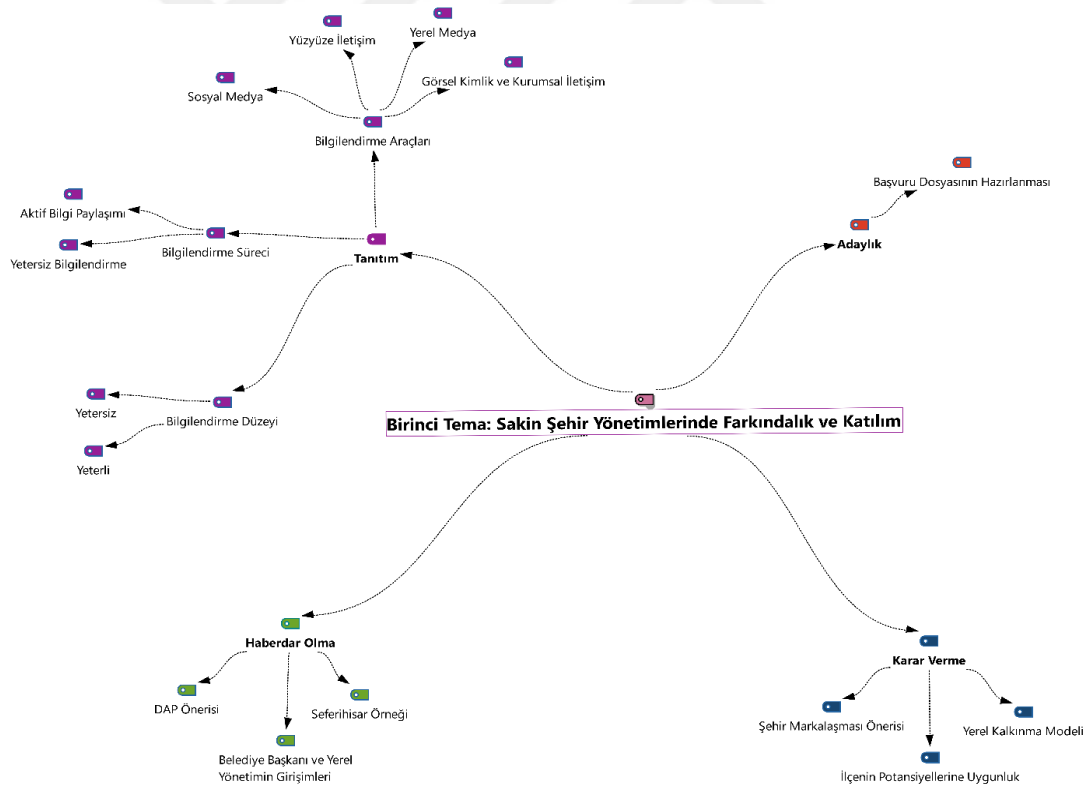
5.8.1. Bulguların Tematik Gösterimi

Bulgular bölümünde katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmeler sonrası elde edilen veriler MAXQDA 2020 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Görüşme soruları, yerel yönetimin, sakin şehir hareketine yönelik görüşlerini değerlendirmek amacıyla

oluşturulmuştur. Bu kapsamda çalışmayı temsil ettiği düşünülen toplam dört adet tema belirlenmiştir: (1) Sakin Şehir Yönetimlerinde Farkındalık ve Katılım; (2) Sakin Şehir Yönetimlerinde İş birliği; (3) Sakin Şehir Yönetimlerinde Toplumsal Kabul; (4) Sakin Şehir Yönetimlerinde Sürdürülebilirlik.

5.8.1.1. Birinci tema: sakin şehir yönetimlerinde farkındalık ve katılım

Görüşme sorularına verilen cevaplardan yola çıkılarak oluşturulan ilk tema *Sakin Şehir Yönetimlerinde Farkındalık ve Katılım*'dir. Araştırmacının katılımcılara yönlendirdiği: “(1) Sakin şehir hareketinden nasıl haberdar oldunuz?; (2) Sakin şehir hareketine katılmaya nasıl karar verdiniz, katılım sürecinizden bahseder misiniz?; (3) Sakin şehir hareketine üyelik sürecinde yöre halkına yönelik tanıtma faaliyetleri yapıldı mı?; (4)Yapılan tanıtma faaliyetlerinden ve kullandığınız iletişim araçlarından bahseder misiniz?; (5) Bu faaliyetlerin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?” sorulara katılımcıların verdiği cevaplar birinci temanın oluşmasında temel bir rol oynamıştır.



Şekil 5. 11. Birinci Tema: Sakin Şehir Yönetimlerinde Farkındalık ve Katılım Kod Haritası

Birinci temaya ait alt kodların, kod matrisi ise Tablo 5.35.'te aktarılmaktadır:

Kod Sistemi	Ahlat	Güdü	Halfeti	Seferihisar	İznik	Perşembe	Yalvaç	TOPLAM
▼ Birinci Tema: Sakin Şehir Yönetimlerinde Farkındalık ve Katılım								0
▼ Haberlar Olma								0
Seferihisar Örneği								2
DAP Önerisi								1
Belediye Başkanı ve Yerel Yönetimin Girişimleri								4
▼ Karar Verme								0
İlçenin Potansiyellerine Uygunluk								4
Yerel Kalkınma Modeli								2
Şehir Markalaşması Önerisi								1
▼ Adaylık								0
Başvuru Dosyasının Hazırlanması								7
▼ Tanıtım								0
▼ Bilgilendirme Süreci								0
Aktif Bilgi Paylaşımı								4
Yetersiz Bilgilendirme								3
▼ Bilgilendirme Araçları								0
Yerel Medya								1
Yüzyüze İletişim								5
Görsel Kimlik ve Kurumsal İletişim								7
Sosyal Medya								5
▼ Bilgilendirme Düzeyi								0
Yetersiz								4
Yeterli								3
Σ TOPLAM	8	8	7	8	7	8	7	53

Tablo 5. 35. Birinci Tema: Sakin Şehir Yönetimlerinde Farkındalık ve Katılım Kod Matrisi

Birinci temaya ait olan haberdar olma kodu kendi içerisinde; “*Seferihisar Örneği, DAP Önerisi, Belediye Başkanı ve Yerel Yönetimlerin Girişimleri*” şeklinde kodlanmıştır. İlgili kodlama ile ilişkili yorumlanmak istenen diğer bir kod olan karar verme ise; “*İlçenin Potansiyellerine Uygunluk, Yerel Kalkınma Modeli, Şehir Markalaşması Önerisi*” olarak kodlanmıştır. Buna göre katılımcıların kendilerine yönlendirilen sorularda haberdar olma ve karar verme kodları ile ilişkilendirilen cevapları aşağıdaki gibidir:

Cittaslow hareketinden Doğu Anadolu Projesi Kalkınma İdaresi Başkanlığı’nın önerisi ile bilgi sahibi olduk. Erzurum’un Uzundere ilçesinin sakin şehir ağına katılması sonrasında DAP yetkilileri tarafımıza ulaştı. Ahlat’ın da doğasının ve tarihinin bu hareket için uygun olduğu belirtildi. Ahlat yönetimine böyle bir çalışmanın yapıp yapılamayacağı soruldu. Cittaslow’un şehre marka değeri kazandıran, yerel değerleri koruyan ve önemseyen bir hareket olduğunu düşündüğümüz için Ahlat Belediyesi ve Ahlat Kaymakamlığı olarak yaptığımız ortak çalışmalar sonucu harekete katılmaya karar verdik (K1- Ahlat).

Önceki dönem Belediye Başkanı olan Hava Yıldırım’ın ilgisi ve atılımı sonucunda sakin şehir hareketine yönelik bir merak oluşmuştu. Sonrasında gerekli adımlar atıldı. Güdül ilçesi potansiyel olarak Sakin şehir hareketi için muazzam bir örnektir. Mesela ilçemizdeki araç sayısının azlığı nedeniyle trafik gürültüsü sorunu yok denemek kadar azdır. Hatta ilçemiz sınırları içerisinde trafik lambası bulunmamaktadır. Bu potansiyeller ve sakin şehir hareketinin kriterleri üye olma konusunda karar vermemizi kolaylaştırmıştır (K2- Güdül).

Birecik Barajı’nın taşması sonucu Halfeti sular altında kalmıştır. Tarım alanlarının sular altında kalması, insanların evlerini kaybetmesi, Eski Halfeti’ye ait dokunun

bozulması gibi durumlar ilçeyi önemli anlamda dezavantajlı konuma getirmiştir. Bu olayın avantaj sağlayabileceği tek unsurun turizm olabileceğini düşündük. O dönemde 2-3 tane tekne ile baraj sularında gezi faaliyeti yapılıyordu. Daha sonra ilçemizin yeniden kalkınması için neler yapabiliriz sorusunu kendimize sorduğumuz bir süreçte Seferihisar örneği ile Türkiye’de yeni yeni yaygınlaşmaya başlayan Cittaslow hareketiyle tanıştık (K3-Halfeti).

Bildiğim kadarıyla bu hareket 2009 yılında, dönemin Seferihisar Belediye Başkanı Tunç Soyer tarafından hayata geçirilen bir çalışmadır. Soyer, Belediye Başkanlığı döneminde Seferihisar ilçesinde yerel yönetimi, Cittaslow çatısı altında “Sürdürülebilir Yerel Kalkınma” hedefiyle organize etmiştir (K4- Seferihisar).

İzmir, Türkiye’de farklı dinler açısından önemli bir ilçe konumundadır. Bu nedenle ilçe yönetimi olarak turizmin canlanmasını istedik ancak diğer yerleşim yerlerinden ziyade turist sayısında artış değil de mevcut tarihi yapıyı ve dokuyu koruyabilecek şekilde bir kalkınma politikası izlemek istedik. Bu süreçte bizlerin ve diğer yerel yönetim birimlerinin girişimleri ile UNESCO ve Cittaslow örnekleri ile karşılaştık. İlçemizin her iki oluşum içinde uygun olduğunu düşündüğümüz için değerlendirmek istedik. Çünkü biz ilçemizde kalabalık bir insan topluluğu istemiyoruz. Bu nedenle sakinliğimizi koruyacak ama aynı zamanda buradaki esnaf, girişimci ve halk gibi farklı grupları da memnun edecek yerel bir kalkınma politikası izlemeye karar verdik (K5- İzmir).

Bizden önceki dönemde yönetim görevinde bulunan belediye başkanımızın girişimi ile haberdar olunmuştur. Dönemin Belediye Başkanı Selami Çarkçı, yine dönemin Ordu Valisi Orhan Düzgün ile birlikte gittikleri İzmir turizm fuarında Cittaslow kavramı ile tanışmışlardır. O dönemde ilçemizin değerlendirme kriterlerinin neredeyse yarısını herhangi bir çalışma yapmadan karşıladığı belirtilmektedir. Şu an da durum pek farklı değil. Perşembe sahip olduğu doğal özellikleri ve potansiyelleri ile sakin şehir olmanın hakkını veriyor (K6- Perşembe).

Dönemin Belediye Başkanı İzmir- Seferihisar örneğini gördükten sonra ilçemiz Yalvaç’ın bu harekete dahil olması için çalışmalar yapmış ve ilçemiz harekete 2012 yılında üye olmuştur. O dönem Yalvaç’ın tarihi ve kültürel dokusuna sahip eserlerini koruma projeleri dikkat çekmiştir. Yalvaç herhangi bir çalışma yapmadan kriterlerin %30’unu sağlamıştır (K7- Yalvaç).

Katılımcıların verdikleri cevapları değerlendirdiğimizde Sakin Şehir hareketinden haberdar olma ve karar verme kodlamasında ilk olarak Belediye Başkanları ve Yerel Yönetimlerin girişimleri dikkat çekmektedir. Bunun yanı sıra geleneksel dokuyu ve kimliği koruyarak yerel bir ekonomik kalkınma modelinin benimsenmesi de diğer dikkat çekici cevaplar arasında yer almaktadır. Bu haliyle katılımcılar tarafından belirtilen ilçenin potansiyellerinin sakin şehir için uygun olması, harekete üyelik için yerel yönetimleri cezbedici bir özellik konumundadır.

Adaylık alt kodlaması incelendiğinde katılımcıların tamamı bu süreçte Ulusal ve Uluslararası Cittaslow Temsilciliği’ne sunulmak üzere bir başvuru dosyası hazırlandığını belirtmiştir. Adaylığın sonuçlanması ve sakin şehir unvanının alınması,

başvuru yapan ilçelerin kriterleri belirli oranda yerine getirmesi ve eksik olduğu noktalarda iyileştirmeler yapacağını taahhüdünü vermesi koşuluna bağlıdır. Bu süreçte Cittaslow temsilcileri üyelik başvurusunda bulunan ilçelere giderek incelemeler yapmaktadır. Bu incelemelerin süresi ve adaylık süreci ilçeden ilçeye değişiklik göstermektedir.

Tanıtım kodlaması incelendiğinde; “*Bilgilendirme Süreci, Bilgilendirme Araçları ve Bilgilendirme Düzeyi*” olmak üzere kendi içerisinde alt kodlara ayrıldığı görülmektedir. Katılımcıların sakin şehir hareketini yöre halkına tanıtmaya aşamasını aktaran bu kodlama da ilk olarak katılımcıların sakin şehir hareketi ile ilgili bilgi paylaşım süreçleri değerlendirilmiştir. Katılımcıların cevapları şu şekilde aktarılmaktadır:

Cittaslow hareketini tanıtmak için yöre halkına yönelik bilgilendirme faaliyetleri yaptık. Toplantı ve istişareler ile ilçenin sakin şehir hareketine dahil olma süreci yöre halkına anlatıldı (K1- Ahlat).

Sakin şehir hareketine katılacağız sizlerin görüşü nedir? şeklinde tam olarak bir tanıtım ve bilgilendirme yapılmadı. Sakin şehir olunduktan sonra daha çok yöre halkı bu hareketten haberdar oldu (K2- Gündül).

İlk önce yerel yönetimler ve çeşitli STK’lar ile sakin şehir hareketine katılmaya karar verdik. Halka yönelik herhangi bir bilgilendirme yapılmadı. Halka unvanı aldıktan sonra hareket anlatıldı (K3-Halfeti).

2009 yılında Seferihisar’ın üyelik süreci için kampanya çalışmaları başlamış, 300’e yakın gönüllü vatandaş ile üyelik ile ilgili faaliyetler gerçekleşmiştir (K4- Seferihisar).

Tanıtım faaliyetleri ve tanıtım materyallerini oldukça sık kullandığımızı söylemek mümkün (K5- İznik).

Cittaslow hareketinin ilk dönemlerinde halkı bilgilendirmek amacıyla kapı kapı dolaşarak yöre halkına bez çantalar içerisinde tanıtım broşürleri dağıtılmıştır (K6- Perşembe).

Üye olunmadan önce herhangi bir bilgilendirme yapılmadı ve dolayısıyla halkın görüşü alınmadı. Halk sonrasında haberdar oldu (K7- Yalvaç).

Verilen cevaplar değerlendirildiğinde; Gündül, Halfeti ve Yalvaç’ta yöre halkına yönelik *yetersiz bilgilendirme* yapılırken; Ahlat, Seferihisar, İznik ve Perşembe’de yöre halkına yönelik *aktif bilgi paylaşımı* yapıldığını söylemek mümkündür. Gündül, Halfeti ve Yalvaç’ta bilgilendirme faaliyetleri, ilçe sakin şehir unvanını aldıktan sonra yapılmıştır.

Bir diğer alt boyut olan bilgilendirme araçları açısından durum değerlendirildiğinde katılımcıların sakin şehir hareketi ile ilgili yöre halkını bilgilendirirken *sosyal medya*,

yerel medya, yüz yüze iletişim, görsel kimlik ve kurumsal iletişim araçlarını kullandığı görülmektedir. Katılımcıların bilgilendirme araçlarını kullanımlarına yönelik verdikleri cevaplar şu şekilde aktarılmaktadır:

Sosyal medya araçları, toplantılar, afiş, broşür, rozet, el çantaları, logolar, antetli kağıtlar, kurum ve kuruluş isimlerinde değişiklikleri örnek olarak gösterebilirim (K1-Ahlat).

Toplantılar ve halk günleri yaptık. Ayrıca sosyal medya ve web sitesinde görseller kullanıldı. Ayrıca sakin şehir logosu ile hediye paketleri tasarladık. Heykellerde ve görsellerde özellikle “İç Anadolu’nun ilk sakin şehri” ibaresi kullandık (K2- Gündül).

Sakin şehir unvanı alındıktan sonra halka yönelik bilgilendirme yaptık. Toplantı, görüşme, afiş ve broşürlerin yanı sıra kentin belirli noktalarındaki görsel imgeler kullandık (K3-Halfeti).

İlk olarak Seferihisar Belediyesi sosyal medya kanalları, broşür ve tanıtım kitapçıkları ile başlayan tanıtım faaliyetleri, Tunç Soyer’in kahve toplantısı ve halk buluşması ile devam etmiştir. Cittaslow hareketinin vatandaşa tanıtılması için etkili bir tanıtım faaliyeti olmuştur (K4- Seferihisar).

Afiş, bayrak, slogan, broşürler kullandık. Kentin görünür noktalarına hareketin logosu olan salyangoz logosu yerleştirdik. Instagram, Youtube, X ve resmî web sitesinde sürekli olarak paylaşımlar yaptık (K5- İznik).

Tanıtma ve yaygınlaştırma konusunda yerel kanallar ve gazetelerden destek aldık. Tanıtım amaçlı resmi yazışmalarda, antetli kağıtlarda, belediye binasının içinde ve dışında, şehrin görünen yerlerinde, yapılan etkinliklerde Cittaslow logosu kullandık. Bunun yanı sıra okul, pansiyon ve site isimlerinde Sakin Şehir kavramı kullanılmıştır. 2019 yılında PTT tarafından Sakin Şehirler-2 etkinliği kapsamında posta pulları üzerinde kullanılmak üzere sakin şehirlerden resimler istenmiş ve 5 ilçenin resmi kabul edilmiştir. Perşembe bu ilçelerden birisi olmuştur. 23.12.2019 tarihinden itibaren pulların üzerinde Perşembe ilçesinin resimleri kullanılmaya başlanmıştır. Cittaslow yerelliği desteklediği için köylerde yetmiş yaş ve üzeri insanlarla bir araya gelerek röportaj yapılmış ve eski geleneklerle ilgili bilgiler alınmıştır (K6- Perşembe).

Üye olunduktan sonra halka yönelik bilgilendirme faaliyeti yaptık. Sosyal medya ve web sitesinde, şehrin görünen noktalarında logo ve slogan kullanımına dikkat ettik. Ayrıca belediyenin kurumsal yazışmalarında kullanımlar mevcuttur (K7- Yalvaç).

Genel olarak katılımcıların tanıtma ve bilgilendirme aracı olarak görsel kimlik ve kurumsal iletişim çalışmalarını kullanmaları dikkat çekmektedir. Hemen hemen tüm sakin şehirler harekete üye olduktan önce veya sonra mutlaka yöre halkında farkındalık oluşturmak için bilgilendirme faaliyetine başvurmuştur.

Son alt kodlama katılımcıların yapılan bilgilendirme faaliyetlerini yeterli bulup bulmaması üzerine oluşturulmuştur. Buna göre katılımcıların bazıları yapılan bilgilendirme faaliyetlerini sakin şehir hareketinin yöre halkı tarafından öğrenilmesi için yeterli bulurken; bazı katılımcılar bu konuda eksik kalan yönlerinin bulunduğunu

dile getirmiştir. Ahlat, Seferihisar ve İznik tanıtım konusunda yeterli düzeyde çalışmalar yaptıklarını dile getirmiştir. Güdül, Halfeti, Perşembe ve Yalvaç'taki katılımcılar ise eksik kaldıkları noktaları şu şekilde ifade etmiştir:

İlk aşamada yapılan faaliyetler yeterli olmamıştır. Halkın tamamına ulaşım sağlama konusunda yetersiz kalınmıştır. Ayrıca hareketin değişen yerel yönetimler ile sürekli yeniden başa döndüğünü düşünmekteyim (K2- Güdül).

İlk aşama için yetersiz kalındı. Çünkü sadece STK'lara ve esnaflara yönelik bilgilendirme yaptık. Halk konuya biraz uzak kaldı. Ancak sonrasında halkın hareketi tanınması ve desteklemesi için oldukça yoğun bir çalışma süreci başladı (K3-Halfeti).

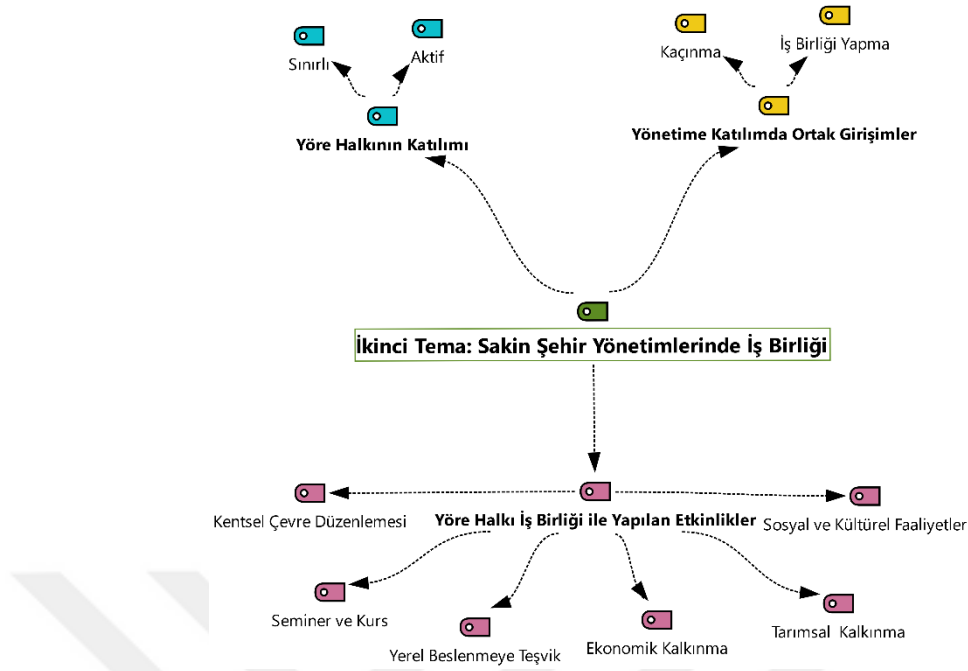
Bu konuda Cittaslow kavramı için gönül verip çalışan insanların sayısının yetersiz olduğunu düşünüyorum. Tam olarak yönetim ve yöre halkı arasında entegrasyon sağlanamadı. Özellikle ilk dönemlerde yönetimin bu alanda yapmış olduğu tanıtma ve bilgilendirme faaliyetleri kent merkezinde yeterli iken kırsal kesimi bilgilendirme konusunda yetersiz kalınmıştır (K6- Perşembe).

Yeterli olma konusunda eksik kaldığımız yönler bulunmaktadır. Kırsal kesime ulaşma konusunda yetersiz kalındı. Ayrıca halka ulaşma ve konuyu aktarma konusunda oldukça zorlanıldı (K7- Yalvaç).

Birinci tema kendi içerisinde dört alt kodlamaya sahiptir. Bir bütün olarak değerlendirildiğinde ilk tema katılımcıların sakin şehir hareketini tanıma ve tanıtma faaliyetlerini kapsamaktadır. Bu tema katılımcıların yönetmek ile görevli oldukları bölgelerde yaşayan yöre halkına yönelik bilgi paylaşımlarını ve katılımcılığı ne kadar önemsediklerini göstermeyi amaçlamaktadır. Sakin şehir hareketi ilk aşamada gönüllülük esasına dayanmaktadır. Ancak hareketin sürdürülebilirliği tamamen yerel yönetim ve yöre halkının iletişim ve etkileşimine bağlıdır. Bu nedenle yöre halkını alınan kararlara ortak etmenin ve süreç hakkında bilgilendirmenin, toplumsal iş birliği ve toplumsal kabulü olumlu etkileyeceği düşünülmektedir.

5.8.1.2. İkinci tema: sakin şehir yönetimlerinde iş birliği

Görüşme sorularına verilen cevaplardan yola çıkılarak oluşturulan ikinci tema *Sakin Şehir Yönetimlerinde İş Birliği*'dir. Araştırmacının katılımcılara yönlendirdiği: “(1) Sakin şehir hareketinin devamlılığı söz konusu olduğunda yöre halkının yerel yönetimle iş birliği içinde olduğunu söyleyebilir miyiz?; (2) Yerel yönetim ve yöre halkının iş birliği ile gerçekleşen faaliyetlere örnek verir misiniz?; (3) Sakin şehir kriterlerini düşündüğünüzde bu kriterlere halk katılımını ne düzeyde görüyorsunuz?” sorulara katılımcıların verdiği cevaplar ikinci temanın oluşmasında temel bir rol oynamıştır.



Şekil 5. 12. İkinci Tema: Sakin Şehir Yönetimlerinde İş Birliği Kod Haritası

İkinci temaya ait alt kodların, kod matrisi Tablo 5.36.'da aktarılmaktadır:

Kod Sistemi	Ahlat	Güdül	Halfeti	Seferihisar	İznik	Perşembe	Yalvaç	TOPLAM
İkinci Tema: Sakin Şehir Yönetimlerinde İş Birliği								0
Yönetime Katılımda Ortak Girişimler								0
Kaçınma							1	1
İş Birliği Yapma	1	1	1	1	1	1		6
Yöre Halkı İş Birliği ile Yapılan Etkinlikler								0
Ekonomik Kalkınma	1	1	1	1				4
Kentsel Çevre Düzenlemesi	1					1		2
Seminer ve Kurs			1					1
Sosyal ve Kültürel Faaliyetler	1	1	1	1	1	1	1	7
Tarımsal Kalkınma				1				1
Yerel Beslenmeye Teşvik					1	1		2
Yöre Halkının Katılımı								0
Aktif	1	1		1	1		1	5
Sınırlı			1			1		2
TOPLAM	5	4	5	5	4	5	3	31

Tablo 5. 36.İkinci Tema: Sakin Şehir Yönetimlerinde İş Birliği Kod Matrisi

İkinci temaya ait olan yönetimde ortak girişimler kodu kendi içerisinde; “*kaçınma ve iş birliği yapma*” şeklinde kodlanmıştır. Bu kodlama da katılımcıların ortak girişimler ile bir faaliyet yapmak istediğinde yöre halkının bu sürece yönelik eylemleri değerlendirilmiştir. Buna göre katılımcıların kendilerine yönlendirilen sorularda *yönetime katılımda ortak girişimler* kodu ile ilişkilendirilen cevapları aşağıdaki gibidir:

Halk bu konuda iş birliği yapmaya ve ortak çalışmaya gönüllü. Şöyle ki ilçemizde yöresel pazar oluşturduk. Hem üreticiler hem de halk bu konudan çok memnun oldu.

Bu pazarlarda yerel halk ürün alırken, yerel üreticiler ürünlerini pazarlıyor. Onlar olmasa ve destek vermese bu faaliyet hayata geçirilemez (K1- Ahlat).

Güdül halkı kendisinin iyiliği için alınan her kararı desteklemekte ve görüş bildirmekten çekinmemektedir. Örneğin organik semt pazarı kuruldu ve halk büyük bir ilgi gösterdi. Sonrasında pandemi yaşandı ve ara vermek zorunda kaldık. Daha sonra yeniden bir atılım gerçekleşmedi. Bu nedenle halkın iş birliği yapabilmesi için sakin şehir ile ilgili çalışmaları artırmamız lazım. Bizler çalışma yapmazsak sakin şehir hareketine yönelik halk kaçınma eylemleri gösteriyor (K2- Güdül).

Sakin şehir hareketinin sürdürülebilirliği konusunda yöre halkı oldukça destekleyici bir tavır göstermektedir. Aynı zamanda sadece yöre halkı değil Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi, İlçe Tarım, İlçe Sağlık Müdürlüğü, Halfeti Kaymakamlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı gibi pek çok paydaşımızla iş birliği içinde çalışmalar yürütmekteyiz (K3- Halfeti).

Cittaslow üyeliğine sahip olmasının ardından ilk olarak Seferihisar’da “Sürdürülebilir Tarım Politikaları” ortaya koyulmuştur. Mevcut ilkeler ışığında “Üretici Pazarları” çalışması hayata geçirilerek yerelde üreticinin aracısız bir şekilde ürünlerinin satışı gerçekleşmiştir. Böylelikle Seferihisar’da bulunan yerel üreticiler kendi ev ekonomilerine katkı sağlamayı başarmış, sosyal ve kültürel anlamda gelişim başlamıştır. Cittaslow hareketinin yerel halk olmadan bir başarıya ulaşması kabul edilemez (K4- Seferihisar).

İznik halkı yerel yönetime ve yöneticilerine sahip çıkmaktadır. Kendi üzerine düşen çalışmalarda yerel yönetimle uyum ve eşgüdüm içerisinde çalışmaktadır. Sakin şehir hareketi kapsamında da şu etkinliği hayata geçirmeyi düşünüyoruz dediğimizde bize her konuda destek olmaktadır (K5- İznik).

Yöre halkımız bu konuda iş birliği yapmaya gönüllüdür (K6- Perşembe).

Halk genel anlamda iş birliğine önem veriyor. Ancak soruyu sakin şehir özelinde söylemek gerekirse ilk dönemlerde halk iş birliğine açtı. Ancak zaman geçtikçe heyecanını kaybederek uzaklaşmaya başladı (K7- Yalvaç).

Görüldüğü üzere Ahlat, Halfeti, Seferihisar ve İznik gibi sakin şehirlerdeki katılımcılar hareketinin devamlılığı konusunda yöre halkının iş birliği yapma eğilimi gösterdiklerini belirtirken; Güdül ve Yalvaç’taki katılımcılar yöre halkının kaçınma eylemi gösterdiğini dile getirmiştir. Buna gerekçe olarak ilk dönemlerde halkın harekete yönelik ilgisinin ve heyecanının yüksek olduğunu ancak zaman içerisinde etkili olan bazı dinamiklerin (yerel yönetim değişikliği, pandemi vb.) süreci olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir.

İkinci temaya ait olan yöre halkı iş birliği ile yapılan etkinlikler kodu kendi içerisinde; “ekonomik kalkınma, kentsel çevre düzenlemesi, sosyal ve kültürel faaliyetler, tarımsal kalkınma, yerel beslenmeye teşvik” şeklinde kodlanmıştır. Bu kodlama ile yerel yönetim ve yöre halkının iş birliği içerisinde gerçekleştirdikleri faaliyetlerin değerlendirilmesi yapılmıştır. Katılımcıların bu alanda yoğun olarak sosyal ve kültürel

faaliyetlere yönelik etkinlikler yaptıkları görülmektedir. Buna göre katılımcıların kendilerine yönlendirilen sorularda *yöre halkı iş birliği ile yapılan etkinlikler* kodu ile ilişkilendirilen cevapları aşağıdaki gibidir:

Festival, konser, toplantı gibi etkinlikler yöre halkının katılımı ile anlam kazanmaktadır. Öte yandan ilçemizin tanıtımı konusunda yerel halka çok büyük görevler düşmüştür. 1071 Ahlat Etkinlikleri hem sosyal hem de kültürel anlamda bizim için önemlidir. Bu etkinlikler halkımızın yoğun katılımı ile gerçekleşmiştir. Basit olacak belki ama milli bayramlar, mevlit ve kandiller, önemli gün ve hafta etkinlikleri birlik ve beraberlik için önemlidir. İlçemizde sık sık halk katılımı ile belgeseller çekilmektedir. TRT'nin yakın zamanda çektiği Kırcı Ali Belgeseli bulunmaktadır. Yine halkımızın sosyalleşmesi ve boş zamanlarını değerlendirmesi için millet bahçesi yaptık. Lezzetin Ustaları Ahlat'ta buluşuyor isimli ödüllü lezzet yarışması yaptık. Ahlat'ta Aşıklar Buluşması konseri düzenledik. DAP ile ortak yapılan Yöresel Ürün Pazarı yine halkımızın katılımı ile anlam kazanmaktadır. Ahlat Gençlik Kampı kurarak gençlerimizi de unutmadık. İlçeye gelen misafirlerin ağırlanması için konukevi açtık. Otobüs terminali yaptık. Şehir stadyumu yaptık. Bunların hepsi yöre halkının katılım gösterecekleri kamusal alan etkinliklerdir. Bir şenlik yaptığımızda halk buna katılım göstermezse ne anlamı olur (K1- Ahlat).

Geleneksel olarak Güdül Üzüm Festivali, Tiftik Keçisi Festivali düzenleniyoruz. Yerel Üret, Yerel Tüket Köy Pazarı kurduk. Yerel üretici ile halk buluşturduk. Bu etkinlikler halkın katılımı ile gerçekleşmekte ve anlamlı olmaktadır (K2- Güdül).

Halk Eğitim Merkezi ve İŞKUR öncülüğünde ustalık ve zanaatkârlığın yok olmaması, el yapımı ürünlerin korunması ve gelecek nesillere aktarılması için kurslar açtık. İlçede yaşayan zanaatkarların ustalık belgesi sahibi olmasını zorunlu tuttuk. Halkın desteği ile kermes ve lezzet festivalleri yapılmaktadır. Organik ürünler üreten üreticiler organik semt pazarında bu ürünlerin tanıtımını ve satışını yapmaktadır. Bu etkinliklerin hepsi yöre halkının iştiraki ile gerçekleşmektedir. Hatta bizim planladığımız etkinliklerin yanı sıra yöre halkı da zaman zaman bize tekliflerde bulunmaktadır (K3-Halfeti).

Yerel üreticiyi korumak ve desteklemek için Üretici Pazarları ve Mandalina Üretici Birliği kurulmuştur. Bunun yanında Hıdırlık Tarımsal Kalkınma Kooperatifi ile kadınların sosyal ve ekonomik anlamda aktif birey olmaları desteklenmektedir. Aynı zamanda Lavanta ve Mandalina Şenlikleri, Ata Ekmeği ve Armola Şenlikleri, Tohum Takas Şenlikleri ve Seferihisarlılar Buluşması gibi sosyal ve kültürel faaliyetlerde yapılmaktadır (K4- Seferihisar).

Aslında çok fazla etkinlik yapıyoruz ama sakın şehir kapsamında bahsetmem gerekirse; yöre halkımız, Türk Mutfağı Haftası'na katılarak İznik'e özgü lezzetleri ve slow food felsefesini tanıtmışlardır. Burada sakın şehir logo ve görsel kimliği ön planda tutulmuştur. Geçen sene tüm yaz boyunca kesintisiz tüm gruplara yönelik etkinlikler düzenlenmiştir. Ancak bu etkinliklerde sakın şehir yapısına uygun olunmasına dikkat edilmiştir. Mesela büyük konserler yapalım, stantlar kuralım böylece çevreden insanlar akın akın şehrimize gelsin gibi bir düşüncemiz yok zaten buna da karşıyız. Haftanın iki akşamı çocuklara sinema-animasyon gösterimleri yaptık mesela. İznikli gençlerin kendi yeteneklerini gösterebilmeleri için "Sahne Senin" etkinlikleri ile onları destekledik. Bu organizasyonda hiçbir protokol ya da

resmi düzenleme yapmadık. İnsanlar çimler üzerinde yerlere oturdu ya da kendi getirdikleri kamp sandalyesine oturdu. Pek çok kişi evinden termoslarda çayını-kahvesini getirerek, kurabiyesini yiyerek zaman geçirdiler. Daha sakin ve daha mütevazı etkinlikler yapıyoruz (K5- İznik).

Yöresel gıdaların ön plana çıkarılarak Fast Food satışlarının azaltılması, gece ışık kirliliğinin önüne geçilmesi, Şehir Satranç Turnuvası, halk konserleri, çocuklara yönelik müzikal gösteriler, hamsi ve fındık festivali, yöresel ürün tanıtım fuarı, Perşembe gençlik kültür ve yaz festivali gibi etkinlikler yönetim ve yöre halkı iş birliği ile gerçekleştirilmektedir (K6- Perşembe).

Hamursuz diye isimlendirdiğimiz yerel lezzetimize marka değeri kazandırmak için özellikle özel ambalajlar ve pazarlama konusunda halk ve yerel yönetim birlikte çalıştı. Ayrıca ilçemizde köklü festivaller düzenlenir. Halk bu konuda yönetim ile iş birliği içerisinde. Ayrıca her yıl yaz aylarında Uluslararası Psidia Antioikheia Kültür, Turizm ve Sanat Festivali düzenlenmekte ve bu festival kapsamında Yalvaç Yemekleri Yarışması yapılır. Yalvaç Kitap Fuarı, Kadınlar Günü Eğlencesi gibi etkinlikleri de örnek gösterebilirim (K7- Yalvaç).

Katılımcıların yöre halkı ile iş birliği içerisinde yaptıkları etkinliklere yönelik görüşleri değerlendirildiğinde yapılan etkinliklerin çoğunun sakin şehir özelinde yapılmasından ziyade geçmişten gelen bir gelenekle devam ettiğini söylemek mümkündür. Ancak bunun yanı sıra sakin şehir unvanına sahip olduktan ve bu bilinç kazandırıldıktan sonra yapılan etkinliklerinde önemli bir yer tuttuğu görülmektedir.

İkinci temaya ait yöre halkının katılımı kodu kendi içerisinde; “aktif ve sınırlı” şeklinde iki alt kodlamaya ayrılmıştır. Bu kodlama da katılımcılar, sakin şehir hareketi özelinde belirlenen kriterlere halkın katılım düzeyini değerlendirmiştir. Ahlat, Güdül, Seferihisar, İznik ve Yalvaç’taki katılımcılar yöre halkının yapılan etkinlik ve organizasyonlara aktif katılım gösterdiklerini belirtmiştir. Öte yandan Halfeti ve Perşembe’deki katılımcılar ise yöre halkının bazı durumlarda sınırlı katılım gösterdiğini şu şekilde ifade etmiştir:

Sakin şehir hareketinin kriterlerine yönelik halk katılımı bazı durumlarda sınırlı kalmaktadır. Örneğin kadınlar, esnaf ve zanaatkarlar kriterlerin şartlarını karşılama konusunda daha aktif rol oynamaktadır. Öte yandan kentte yaşayanlarda kırsaldakilere göre daha aktif rol oynamaktadır (K3- Halfeti).

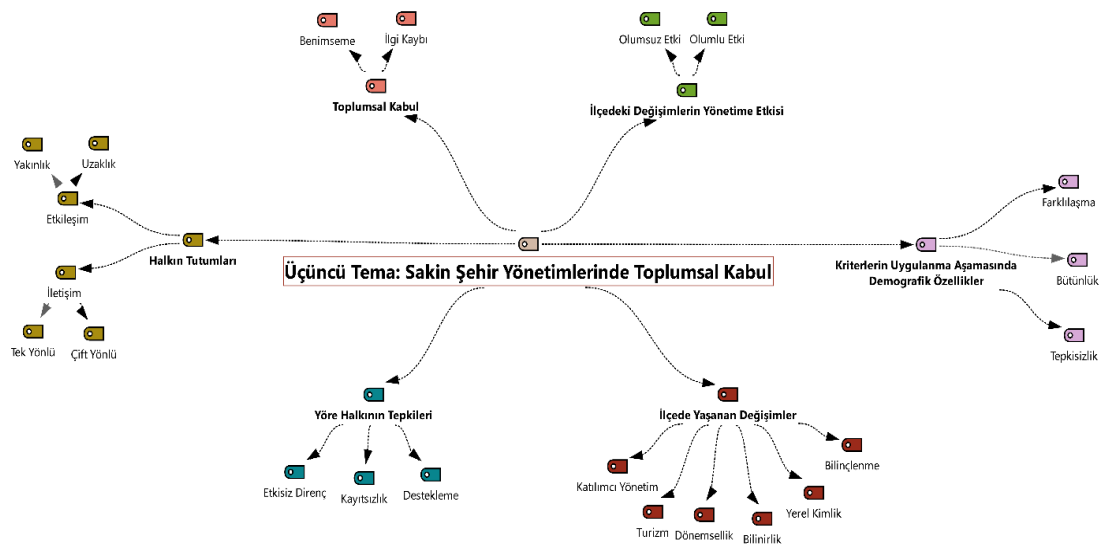
Kent merkezinde oldukça yüksek bir katılım olmakla birlikte kırsal bölgelerde bu oran azalmaktadır (K6 – Perşembe).

Sakin şehir hareketine üye olduğunda ilçelerden birtakım kriterleri yerine getirmeleri beklenmektedir. Bu kriterler daha yaşanabilir bir kent planlamasına ait politikaları içermektedir. Yerel yönetimler bu kriterleri uygularken yöre halkının desteğini ve olurlarını almak zorundadır. Aksi takdirde kriterlerin sürdürülebilirliği

tehlikeye girmektedir. Çünkü Cittaslow (Sakin Şehir) hareketi içerisinde katılımcılık çok büyük bir etkiye sahiptir. Bu etki kriterler içerisinde neredeyse tamamında yer alabilmektedir. Yerel yönetimler çok iyi örnek uygulamalar hayata geçirirler dahi bu uygulamaların yerel halkın katılımı olmadan başarıya ulaşması düşünülemez.

5.8.1.3. Üçüncü tema: sakin şehir yönetimlerinde toplumsal kabul

Görüşme sorularına verilen cevaplardan yola çıkılarak oluşturulan üçüncü tema Sakin Şehir Yönetimlerinde Toplumsal Kabul’ dır. Araştırmacının katılımcılara yönlendirdiği: “(1) Sakin şehir hareketine dahil olduktan sonra yöre halkının tepkileri nasıl oldu?; (2) Sakin şehir hareketine dahil olmak ilçede ne gibi değişikliklere yol açtı? Öncesi ve sonrasını düşündüğünüzde ne söylersiniz?; (3) Sakin şehir hareketinin yerel yönetimler için önemi nedir? Avantaj ve dezavantajlarını düşündüğünüzde neler söylersiniz?; (4) Sakin şehir hareketinin yöre halkı tarafından benimsendiğini düşünüyor musunuz?; (5) Sakin şehir hareketinin sürdürülebilirliği konusunda yöre halkı direnç gösteriyor mu?; (6) Sakin şehir hareketine yönelik yöre halkının tepkisi demografik özelliklere göre farklılık gösteriyor mu?; (7) Sakin şehir hareketinin yerel yönetim ve yöre halkı iletişimi üzerinde etkisi oldu mu?; (8) Sakin şehir hareketi ile ilgili genel bir değerlendirme yaptığınızda yöre halkı ve yerel yönetimi birbirine yaklaştıran bir harekettir diyebilir misiniz?” bu sorulara katılımcıların verdiği cevaplar üçüncü temanın oluşmasında etkili olmuştur.



Şekil 5. 13. Üçüncü Tema: Sakin Şehir Yönetimlerinde Toplumsal Kabul Kod Haritası

Üçüncü temaya ait alt kodların, kod matrisi Tablo 5.37.'de aktarılmaktadır:

Kod Sistemi	Ahlat	Güdül	Halfeti	Seferihisar	İznik	Pergembe	Yalvaç	TOPLAM
Üçüncü Tema: Sakin Şehir Yönetimlerinde Toplumsal Kabul								0
Halkın Tutumları								0
Etkileşim								0
Uzaklık								2
Yakınlık								5
İletişim								0
Tek Yönlü								2
Çift Yönlü								5
Kriterlerin Uygulanma Aşamasında Demografik Özellikler								0
Bütünlük								5
Tepkisizlik								1
Farklılaşma								1
Toplumsal Kabul								0
Benimseme								5
İlgi Kaybı								2
Yöre Halkının Tepkileri								0
Destekleme								7
Etkisiz Direnç								4
Kayıtsızlık								1
İlçede Yaşanan Değişimler								0
Bilinirlik								4
Bilinçlenme								2
Kabulcu Yönetim								1
Dönemsellik								1
Turizm								1
Yerel Kimlik								2
İlçedeki Değişimlerin Yönetime Etkisi								0
Olumlu Etki								7
Olumsuz Etki								6
TOPLAM	9	9	11	8	9	9	9	64

Tablo 5. 37.Üçüncü Tema: Sakin Şehir Yönetimlerinde Toplumsal Kabul Kod Matrisi

Üçüncü temaya ait olan yönetimde toplumsal kabul kodu kendi içerisinde; “ilgi kaybı, benimseme” şeklinde kodlanmıştır. Bu kodlama da katılımcılardan, sakin şehir hareketine yönelik yöre halkının görüşlerine dair gözlemlerini değerlendirmeleri istenmiştir. Buna göre katılımcıların kendilerine yönlendirilen sorularda *toplumsal kabul* kodu ile ilişkilendirilen cevapları aşağıdaki gibidir:

Ahlat halkı yerel değerler konusunda çok hassas. Cittaslow bu değerleri ön plana çıkaran ve koruyan bir hareket. Bunun bilincindeler. Bu nedenle bu hareket ilçemiz tarafından benimsenmiştir (K1- Ahlat).

İlk dönemde insanların ilgisini çeken bir hareket olduğunu söyleyebiliriz. Ancak sonrasında süreklilik gösteren aktif bir çalışma yapılamadı. Bunun için yöre halkı sahip oldukları bu şehir imajının farkında değiller. Unutulmuş bile diyebiliriz (K2-Güdül).

Halfeti yaşam tarzı, gelenek görenekleri, kültürü ve mimari yapısı ile sakin şehir olmaya oldukça uygundur. Sakin yaşam tarzının, unvan alınmadan önce de Halfeti’de mevcut olduğunu söylemek mümkündür. Bu nedenle halk kendilerine son derece uyum sağlayan bu hareketi benimsemiştir (K3-Halfeti).

Sakin şehir olmak hem siyasi tercihlerle değiştirilemeyecek hem de yalpalanmadan sürdürülebilecek, insanlarına mutluluk ve huzur getiren bir yol haritası ortaya koyuyor. 70 ve üzeri kriterle ilgili yapılması gerekenleri yerine getirdikçe her gün biraz daha fazla Cittaslow hedefine yaklaşılmaya başlıyorsunuz. Eğer Cittaslow felsefesi halk

tarafından özümseirse sürdürülebilir bir kalkınma modelinin hayata geçmesine imkân verilebilmektedir. Seferihisar için bu benimseme ve özümsemenin var olduğunu söylemek mümkündür (K4- Seferihisar).

Halkın hareketi benimsediğini ve sahip çıktığını söyleyebilirim. Özellikle gençler; kadınlar ve esnafların bu konuda ilgisi oldukça üst boyuttadır (K5- İznik).

Kent merkezinde ağırlıklı olarak benimsenmiştir. Yörede Cittaslow hareketini en çok esnafların benimsediğini ve kriterleri mekanlarında uyguladıklarını söyleyebilirim (K6- Perşembe).

Yalvaç 2012 yılında sakin şehir hareketine büyük bir ilgi ile katılım göstermişti. Ancak 12 yıllık bu süreçte halk tarafından bu harekete yönelik zamanla ilgi kaybı yaşanmıştır (K7- Yalvaç).

Ahlat, Halfeti, Seferihisar, İznik ve Perşembe'deki katılımcılar yöre halkının sakin şehir hareketini benimsediğini ve sürdürülebilirliği için çaba harcadığını dile getirmektedir. Ancak Gündül ve Yalvaç'taki katılımcılar diğer sakin şehirlerden farklı olarak yöre halkının harekete yönelik ilgisini kaybettiklerini dile getirmiştir. Yalvaç yönetimi bu durumun sebebi olarak etkili çalışmalar yapılmaması ve halkın sürece çok dahil edilmemesi olarak belirtmiştir. Gündül yönetimi ise yeni bir oluşumun başlarında iken ortaya çıkan Covid19 pandemisinin yapılmak istenen pek çok projenin ertelenmesine, sonraki süreçte ise ortaya çıkan farklı dinamiklerin sakin şehir hareketinin geri planda kalmasına sebep olduğunu dile getirmiştir. Sonuç olarak bu süreçte halk sakin şehir hareketine yönelik ilgi kaybı yaşamıştır.

Üçüncü temaya ait olan yönetimde yöre halkının tepkileri kodu kendi içerisinde; *"etkisiz direnç, benimseme, kayıtsızlık"* şeklinde kodlanmıştır. Bu kodlama da katılımcılardan, sakin şehir hareketine üye olduktan sonraki süreçte yöre halkının tepkilerini değerlendirmeleri istenmiştir. Buna göre katılımcıların kendilerine yönlendirilen sorularda *yöre halkının tepkileri* kodu ile ilişkilendirilen cevapları aşağıdaki gibidir:

Büyük ölçüde yöre halkının desteğini gördük. Betonlaşmayı önleme adına yararlı olacağını dile getirdiler. Ancak içlerinde çok etkili bir çoğunluk olmasa da karşı çıkanlarda oldu. Yaptırımları yetersiz buldukları için eleştirdikleri zamanlarda oldu (K1- Ahlat).

Genel olarak olumlu tepkiler aldık diyebilirim. Özellikle sakin şehir isim etiketine yönelik çok reklam yaptık. Olumsuz tepkiler ile ilgili bir şeyler söylemem gerekirse imar planlarında ve şehirleşme faaliyetlerindeki bazı çalışmalar Cittaslow kriterlerine ters düşmüştür. Bizde doğal yapıyı korumak adına Cittaslow kriterlerini uygulama konusunda ısrarcı olduk. Bu durum bir grup tarafından tepki ile karşılandı. Mesela yeni yapılacak konutlar için ilçe merkezinde iki katı geçmeyecek yapılar öneriliyor.

TOKİ için yüksek kat izni ise ancak imar alanı merkezden uzak ise veriliyor. Bu durum müteahhitler tarafından tepki görmemize sebep oldu (K2- GÜDÜL).

Halkın tepkilerini iki şekilde değerlendirmek mümkündür. Olumlu tepkiler olduğu kadar zaman zaman direnç faktörü ile de karşılaşıldı. Direnç faktörü çoğunlukla sakin şehir kriterlerini uygulamak istediğimizde alışkanlıkların bırakılması konusunda karşımıza çıktı (K3-Halfeti).

Cittaslow kavramının daha önce duyulmamış olması, uluslararası bir birlik olması, isim, logo vb. özellikler nedeniyle yerel halk tarafından ilk zamanlarda olumsuz tepkilerin doğmasına sebep olmuştur. Fakat zamanla hayata geçirilen çalışmalar sonrasında, yerel halkın kent içerisinde verilen kararlarda aktif olması pozitif bir dönüşümü de ortaya koymuştur (K4- Seferihisar).

Halkın tepkileri oldukça ılımlı. Çay bahçesinde bile otururken esnaflar kendi arasında İznik artık Sakin Şehir oldu. Turizm de önümüz açıldı. Bizi kimse durduramaz şeklinde konuşmalara tanık oluyoruz. Halk bu hareketi biliyor ve önemsiyor. Yöre halkının ilçemize dışarıdan gelen kişilere şehri tanıtırken söyledikleri ilk şey Sakin Şehir olduğumuz ve UNESCO kültür mirası çalışmalarına katıldığımız. Halk bu statülere sahip olmaktan gurur duyuyor. Her ilçenin bu statüye sahip olamayacağının bilincindeler (K5- İznik).

Halkın tepkilerini olumlu ve olumsuz olarak değerlendirebilirim. Olumlu yanı ilçenin tanıtımına katkı sağladığı için halk memnun. Olumsuz yanı ise halk Cittaslow'un gelişmesi için yeterli alt yapı ve konaklamaya sahip olunmadığını, mevsimlere bağlı kaldığını ve kış mevsiminde Cittaslow'un ilçe hayatını etkilemediği görüşünü sık sık tarafımıza bildirmekte (K6- Perşembe).

İlk dönemlerde etkileşim vardı ancak sonrasında bir kayıtsızlık başladı. Yöre halkının sakin şehir hareketine yönelik bilinç düzeyi oldukça düşük. Hatta bazen sloganlara yönelik halkın yaklaşımının mizah unsuru oluşturduğunu söyleyebilirim. Bizlerin kullandığı "yavaşlayın sakin şehir yalvaçtasınız" sloganını gelişmemek, geri kalmak gibi anlamlara bağladı. Neden sakin olalım, neden yavaşlayayım gibi tepkiler ile de zaman zaman karşılaştık (K7- Yalvaç).

Sakin şehir hareketine yönelik halkın tepkileri incelendiğinde sakin şehirlerin çoğunda hem destekleme hem etkisiz direnç hem de kayıtsızlık faktörünün birlikte yer aldığı görülmektedir. İznik ve Seferihisar'daki katılımcılar halkın tepkilerinin destekleyici yönde olduklarını belirtmiştir. Ahlat, GÜDÜL, Halfeti ve Perşembe'de ise halk bir yandan destekleyici tepkiler verirken bazen var olan kriterlerin uygulanmasında etkisiz direnç göstermiştir. Yalvaç'ta ise halkın destekleyici yaklaşımı zamanla yerini kayıtsızlığa bırakmıştır.

Üçüncü temaya ait olan ilçede yaşanan değişimler kodu kendi içerisinde; "bilinçlenme, katılımcı yönetim, yerel kimlik, turizm, bilinirlik ve mevsimsellik" şeklinde altı başlıkta alt kodlara ayrılmıştır. Bu kodlama da katılımcılardan, sakin şehir hareketine üye olduktan sonraki süreçte ilçede yaşanan değişimleri değerlendirmeleri istenmiştir. Buna göre katılımcıların kendilerine yönlendirilen sorularda ilçede

yaşanan değişimler kodu ile ilişkilendirilen cevapları ve kodlamaların sayısal oranları aşağıdaki gibidir:

İlçemiz sakin şehir olmadan önce kendi kendine yeten, doğası ve tarihi ile büyük bir mirasa sahipti. Ancak bunları tanıtmak, insanların dikkatini çekmek gibi bir amacı öncelik edinmemiştii. Sakin şehir hareketi sonrasında pek çok konuda aydınlanma yaşandı. İlçemizin değerlerini tanıtmak, doğasını korumak, tarihine sahip çıkmak önceliğimiz oldu. Yapılan tüm faaliyetlerimizi Ahlat'ın daha yaşanabilir bir yer olması amacıyla yaptık (K1- Ahlat).

Güdül, halkı tarım ve hayvancılık ile geçinen merkezi çoğunlukla emekli kesimden oluşan bir ilçedir. Bu nedenle sakin şehir hareketine üyelik farklı bir istihdam alanı olarak tanıtım ve marka etiketi olarak kullanıldı. Projenin hayata geçirilmesinde emeği olan Belediye Başkanı'nın sonraki seçimde seçilmemesi yapılan faaliyetlerin kısıtlı kalmasına sebep oldu (K2- Güdül).

Halfeti zengin doğal güzelliklere ve köklü bir tarihi geçmişi ile ulusal anlamda tanınan ve bilinen bir ilçe olma özelliği göstermektedir. Ancak sahip olduğu bu avantajların sakin şehir hareketi ile uluslararası alanda da tanıtılmasında aktif rol oynadı. Her şeyden önemlisi Turizm canlandı ilçemizde. Karagül adında ilçede bir dizi çekildi. Bu dizi ilçenin popüleritesinin artmasında oldukça etkili oldu. Halfeti sakin şehir olduktan sonra reklam içeriklerine konu oldu. Huawei telefon markası bir telefon modelini tanıtırken Halfeti görsellerini kullandı. Ancak bu hareketin dönemsel bir etkiye sahip olduğu düşünülmektedir. Çünkü özellikle yaz aylarında ilçeye çok sayıda turist akını oluşurken kışın daha sakin bir yapıya sahiptir (K3-Halfeti).

2009 yılı öncesi Seferihisar sadece bir taşra kasabası olarak görülmekteydi. Ege bölgesinin batı kıyısında ana yol üzerinde yer alan ve özellikle medya da mülteci haberleriyle bilinen bir ilçe konumundaydı. Fakat Cittaslow hareketine dâhil olduktan sonra yerel kimliğin ortaya koyulması, üretici, kadın ve genç neslin ilçe yönetimi ve sürdürülebilirliğine dâhil edilmesi Seferihisar'ın da değişimini ortaya koymuştur (K4-Seferihisar).

Sakin şehir sürecine başladığımızda Seferihisar örneğini yerinde ziyaret etmek için gittiğimizde şunu fark ettik. Aslında pek çok sakin şehrin harekete üye olduktan sonra yaptığı faaliyetler İznik'in sahip olduğu kimliği yansıtıyor. Mesela İznik'te sanayi yok. Bu yüzden gürültü kirliliği yok. Tarım ve Turizm var. Göç alma durumu yok. Tarihi yapılarla zarar verme yok. Sahil kesiminde 5 km kesintisiz yürüyüş yolu ve bisiklet parkuru var. Trafığe kapalı ana caddelerimiz var. Bu durum halkımızın sahip olduğu miras konusunda onları daha çok bilinçlendirmek için bizi motive etti. Sakin şehir olmak ilçemizde kendiliğinden var olan kimliğin önemini hatırlattı (K5- İznik).

Gürültü yapan işletmelere şehir merkezinde ruhsat verilmedi, ilçede en fazla 4 katlı binalar için imar izni verildi. Dört kat üstü binalara ruhsat verilmedi. Buradaki amaç ilçenin dokusunu bozmamaktır. Karadeniz müziği, horonu ve eğlencesi ile bilinir. Ama Cittaslow'un kriterlerinden biri olan müzikli eğlence ve havai fişek kullanımının azaltılması uygulaya koyduğumuzda halkın büyük bir kısmı tepki gösterdi. Ama yapılan güzel çalışmalar zamanla bu tepkileri kısmen ortadan kaldırdı (K6-Perşembe).

Sakin şehir hareketi ile görsel kimlik ve marka etiketi kullanımı açısından Yalvaç'ın değişim yaşadığını söyleyebilirim. Şehrin görülen yerlerine Cittaslow slogan ve

logoları yerleştirildi. Yazışmalarda, tabelalarda ve etkinliklerde Cittaslow vurgusunu kullanmaya özen gösterdik. Bu da ilçemizin bilinirliğini artırdı (K7- Yalvaç).

Sakin şehir hareketine üye olduktan sonra ilçede yaşanan değişimlerin büyük ölçüde olumlu olduğu görülmektedir. Katılımcılar sakin şehir hareketine üye olduktan sonra ilçelerinin başka insanlar tarafından bilinir hale geldiğini, sahip oldukları yerel kimlik ve potansiyellerin farkına vardıklarını, sakin şehir hareketi ile ilgili bilinçlenme yaşadıklarını ve yöre halkını süreçlerin içerisine dahil ederek katılımcı yönetime önem verdiklerini dile getirmişlerdir. Yalnızca Halfeti’deki katılımcı sakin şehir hareketinin ilçedeki yansımalarının dönemsel özellik gösterdiğini yaz mevsiminde ilçede turizme bağlı bir canlılık olduğunu kış mevsiminde ise daha sakin bir yapıda olduklarını belirtmiştir. Ayrıca ek olarak bu durumun hakkında dikkatini çektiğini ve halkın kış mevsiminde de ilçenin aktif hale gelmesi ile ilgili yönetime çalışma öneriler sunduklarını ifade etmiştir.

Üçüncü temaya ait olan ve halkın tutumlarını kapsayan diğer bir kod kendi içerisinde; “iletişim ve etkileşim” olmak üzere iki alt koda ayrılmıştır. Bu kodlama da katılımcılardan, sakin şehir hareketine üye olduktan sonraki süreçte yöre halkının yönetim ile etkileşim ve iletişim süreçlerindeki değişimleri değerlendirmeleri istenmiştir. Buna göre katılımcıların kendilerine yönlendirilen sorularda *halkın tutumları* kodu ile ilişkilendirilen cevaplarına ait çıkarımlar şu şekilde aktarılmaktadır:

Sakin şehir hareketi ile ilgili genel bir değerlendirme yaptığınızda yöre halkı ve yerel yönetimi birbirine yaklaştıran bir harekettir diyebilir misiniz? sorusundan hareketle oluşturulan kodlama da cevaplar uzaklık ve yakınlık olarak alt kodlara ayrılmıştır. Buna göre; Ahlat, Halfeti, Seferihisar, İznik ve Perşembe’deki katılımcılar genel olarak “Evet, yönetim ve halkı yakınlaştıran bir hareket olmuştur” cevabını vermişlerdir. Bu görüşlerden farklı olarak Gündül ve Yalvaç’taki katılımcılar ise ilçelerindeki durumu şu sözlerle ifade etmiştir;

Sakin şehre üye olunduktan sonra seçimler ile yerel yönetimlerde sürekli değişiklikler yaşanmıştır. Bu durum sakin şehir ile ilgili aktif bir proje yürütülememesine sebep olmuştur. Bu nedenle halk sakin şehir hareketinin ilçeye yansımalarını görememiştir. Eğer bu harekete yönelik aktif ve verimli çalışmalar yapılmış olsaydı oldukça fazla etkisi olurdu. Çünkü ilk sakin şehir olduğumuzda halkın merakı ve ilgisi vardı. Ancak sonrasında hareket özelinde etkinlik yapılmadığı için halk konuya uzaklaştı. Sonuç olarak sakin şehir hareketi için konuşursak yerel yöneticiler ve yöre halkı ilişkisinde halk ile yönetim arasında bir uzaklık vardır (K2 -Gündül).

Halk harekete uzaklaşmış olup bu hareket özelinde bir etkileşim olmamıştır (K7 – Yalvaç).

Görüldüğü üzere GÜDÜL ve YALVAÇ'taki katılımcılar yöre halkı ile etkileşimlerinin olduğunu ancak bunun sakin şehir hareketine özgü bir durum olmadığını ifade etmişlerdir.

Sakin şehir hareketinin yerel yönetim ve yöre halkı iletişimi üzerinde etkisi oldu mu? sorusundan hareketle oluşturulan kodlama da cevaplar tek yönlü ve çift yönlü olarak alt kodlara ayrılmıştır. Buna göre; Ahlat, Halfeti, Seferihisar, İznik, Perşembe'deki katılımcılar genel olarak “yerel yönetim ve yöre halkı arasında sakin şehir hareketi özelinde çift yönlü iletişimin hâkim olduğu” cevabını vermişlerdir. Bu görüşlerden farklı olarak Yalvaç ve GÜDÜL'deki katılımcılar ise yerel yönetim ve yöre halkı arasındaki iletişim sürecini şu sözlerle ifade etmiştir;

Sakin şehir hareketi özelinde değerlendirdiğimizde yerel yönetim çalışmalarını ve faaliyetlerini iletişim kanalları aracılığı ile aktarıyor ancak bu tek taraflı bir çabadan öteye gitmiyor. Yöre halkının konu ile ilgili talepleri yok denecek kadar. Yine söylediğim gibi ilgi azalmış durumda (K2 – GÜDÜL).

Hareket şehre marka imajı kazandırdığı için ilk dönemlerde herkesi çok mutlu eden bir hareketti. Ancak son dönemlerde halkın bu harekete yönelik herhangi bir heyecanının olmadığı söylenebilir (K7- Yalvaç).

Yerel yönetim ve yöre halkı arasında sakin şehir hareketi özelinde çift yönlü iletişimin hâkim olduğu cevabını veren ilçelerin yapılan tanıtım çalışmaları ile hem yerel yönetimin yöre halkına hem de yöre halkının yerel yönetime ulaşma konusundaki iletişim olanaklarını arttırdığını söylemek mümkündür. Bu nedenle yerel yönetim ve halk arasındaki iyi iletişim kent içerisinde karar verme etkisi üzerinde de büyük bir katkı oluşturmaktadır. Öte yandan yerel yönetim ve yöre halkının sakin şehir özelinde tek yönlü iletişimin hâkim olduğu görüşüne sahip olunan ilçeleri değerlendirdiğimizde, yerel yönetimin çabalarının olduğunu ancak farklı dinamiklerin sakin şehir hareketi özelindeki iletişim sürekliliğini sağlama konusunda sıkıntılar yarattığı sonucu ortaya çıkmaktadır.

Üçüncü temaya ait olan ve ilçedeki değişimlerin yönetime etkileri kodu kendi içerisinde; “olumlu etki ve olumsuz etki” olmak üzere iki alt koda ayrılmıştır. Bu kodlama da katılımcılardan, sakin şehir hareketine üye olduktan sonraki süreçte ilçedeki değişimlerin yönetime etkilerini değerlendirmeleri istenmiştir. Buna göre

katılımcıların kendilerine yönlendirilen sorularda ilçedeki değişimlerin yönetime etkileri kodu ile ilişkilendirilen cevaplarına ait çıkarımlar şu şekilde aktarılmaktadır:

Bu hareket yaşanan ilçeye bir imaj kazandırmasının yanı sıra ilçenin daha yaşanabilir bir yer olması konusunda kural ve kaideleri içerisinde barındırmaktadır. Yöre halkı kentlerinin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde tanınmasından oldukça memnun olmuşlardır. Ancak hareketin sürdürülebilirliği hususunda bazı kriterler; bazı kitleler tarafından olumsuz karşılanmıştır. Bu da zaman zaman yönetime karşı tavır alınmasına sebep olmuştur (K1- Ahlat).

Güdül sakin şehir hareketi öncesinde belki Ankara'da yaşayan vatandaşlar tarafından bile bilinmeyen bir ilçeydi. Ancak Sakin şehir olduktan sonra bilinirliği arttı. Üniversiteler ve Bakanlıkların ilgisini çekti. Turizm işletmelerinin ve yatırımcıların ilgisini çekti. Sakin şehir olduğu için ilçemizi gezmeye gelen yerli yabancı turistler oldu. Bu bizim için gerçekten olumlu etkiler barındıran güzel bir adım. Yerel yönetimler açısından düşünüldüğünde aktif bir şekilde çalışma yapılırsa ilçeyi çok farklı boyutlara götürebilecek bir şehir imajı. Ancak yerel yönetimlerde 5 yılda bir yapılan seçimler sonrasında yaşanan yönetim değişiklikleri hareketin sürekli yeniden başlamasına sebep olmakta. Bu durum olumsuz etki yaratmaktadır (K2- Güdül).

Sakin şehir olmanın, Halfeti'nin mevcut potansiyellerinin korunmasında önemli bir rol oynadığını düşünüyorum. Halfeti'nin sakin şehir olması ile birlikte turizm ve tarımda gelişmeler yaşandı. Dışarıya göç veren bir ilçe olan Halfeti'de göçler azaldı. Yapılan yatırımlar ile istihdam olanakları sağlandı ve Halfeti'ye ekonomik anlamda canlılık geldi. Yerel yönetimler olarak bizler bu hareketin etkisini daha fazla ilçe yaşamında hissettirebilirsek halk ve esnaf bu konudan daha memnun olacaklardır. Bu durum alınan kararların benimsenmesinde kolaylık yaratacaktır. Bunları olumlu yönleri olarak değerlendirebiliriz. Öte yandan halk nezdinde Cittaslow, Halfeti'de mevsimlik bir etki yaratmaktadır. İlçemizde yaz aylarında turistik amaçlı yoğun bir nüfus artışı yaşanmaktadır. Bu durum ilçede hem olumlu hem de olumsuz etkiler yaratmaktadır. Turizmin bir yörede hızlı gelişmesi çevre kirliliği ve gürültü kirliliğinde artış yaşanmasına sebep olabiliyor. Yaz aylarında Eski Halfeti'de yapılan tekne turları esnasında yüksek sesli müzik kullanımı ve işletmelerde eğlenceler mevcuttu. Sakin şehir hareketinin gürültü kirliliği kapsamında işletmelere belirli kısıtlamalar getirilmişti. Bu kısıtlama bazı kesimler tarafından ilk etapta hoş karşılanmadı. Ayrıca yapılan kısıtlamalar yerel yönetim tarafından uygulandığı için yerel yönetime bakış açısı olumsuz olabiliyor (K3-Halfeti).

Cittaslow hareketi özgürlük arayışının sonucunda ortaya çıkan çözümlerden biridir. Cittaslow "hız" ve "büyüklük" karşısında "yavaşlık" ve "yerellik" koyan bir yaşam tarzı ve bir yerel kalkınma modeli olarak ortaya çıkmıştır. Yerelde doğru kalkınma ise yerel yönetimler için vazgeçilmez bir hedeftir. Bu nedenle Cittaslow hareketi ve felsefesi yerel yönetimler için bir yol haritası, özetle bir avantaj olmaktadır. İlçemizde buna yönelik herhangi bir olumsuz etki ile karşılaşmadığımızı belirtmek isterim (K4-Seferihisar).

İznik tarihi, yerel kimliği ve kültürel yapısı ile dikkat çeken bir ilçe konumundadır. Bu nedenle sakin şehir hareketine üye olmak ve kriterleri yerine getirmek İznik'in var olan mevcut dokusunu korumak ve sürdürülebilmek için önemli bir avantajdır. Ancak bilinirlik ve tanınırlık konusunda yapılan çalışmalar İznik'te turizm patlamasına, yerel kimlik ve dokunun bozulmasına, nüfus artışı, çevre kirliliği vb. gibi pek çok sorunla

karşılaşmamıza da sebep olabilir. En basit örnekle yatırımcılar için cazip bir merkez haline geldiğinde betonarme yapılanma ve kaçak yapılanma konusunda yerel halk, yatırımcı ve pek çok farklı grup karşı karşıya gelebilir (K5- İznik).

İlçenin yerel kimliğinin korunmasında önemli bir rol oynadı. İlçenin tanınırlığını artırdı. Turistler gelmeye başladı. Ancak hareketin sürdürülebilirliği hususunda bazı kriterler; bazı kitleler tarafından olumsuz karşılandı. Bu kriterleri uygulayan bizler olduğumuz için zaman zaman olumsuz tepkilerle karşı karşıya kaldık (K6- Perşembe).

Son dönemlerde sakin şehir hareketi oldukça popüler bir konu haline geldi. Mesela sizin gibi her sene ömrü boyunca hiç Yalvaç'a gelmemiş hocalarımız Sakin Şehri merak edip bizlere ulaşıyor, görüşmeler yapıyor ve ilçemizin tanıtılmasında katkı sağlıyor. Eksiklerimizi görmemizi sağlıyor. İlçemizin tanıtım değerini arttırıyor. Ancak sakin şehir yöre halkı tarafından desteklenmediğinde küçük belediyeler için masraflı bir hareket. Bazen aidatların karşılanmasında zorluk yaşıyoruz. Kriterleri uygulamak istiyoruz ama gönül verip çalışmalar yapacak aktif bir halk katılımı olmuyor (K7- Yalvaç).

Sakin şehir hareketinin sürdürülebilirliği yöneticilerin görev bölgelerine uygun yeni uygulama ve politikaları hayata geçirmesine bağlıdır. Bu kapsamda yapılan değişiklikler her ne kadar yaşanabilir bir kent planı ortaya çıkarmak istese de olumsuz etkilerin yaşanmasına da engel olamamaktadır. Çünkü katılımcıların cevapları sakin şehir hareketinin felsefesi ve yöre halkının beklentilerine göre değerlendirildiğinde farklılıkların yaşandığını göstermektedir. Buna göre; Ahlat, Halfeti ve Perşembe'deki katılımcılar hareketin olumlu etkilerinin yanı sıra kriterlerin uygulanma konusunda tepkilerle karşılaştığını belirtmiştir. Yalvaç'ta ise halkın hareketi benimsememesinden dolayı yerel yönetimin yalnız kaldığı ve hareketin sürdürülebilirliği konusunda sıkıntılar yaşadığı sonucu çıkartılmaktadır. Gündül'deki katılımcı ise yerel yönetimde yaşanan değişimlerin süreci olumsuz etkilediğini ifade etmiştir. Buna karşın Seferihisar ve İznik'teki katılımcılar sakin şehir hareketi özelindeki yaşanan değişimlerin yönetime olumlu yansımaları olduğunu söylemişlerdir. Ayrıca İznik'teki katılımcı, bilinirlik ve tanınırlık hususu ile ilgili "ilçede olası bir turizm patlamasına, yerel kimlik ve dokunun bozulmasına, nüfus artışı ve çevre kirliliği" gibi konularda sorunlara sebep olabileceği öngörüsünde bulunmuştur.

Üçüncü temaya ait olan kriterlerin uygulanma aşamasında demografik özellikler kodu kendi içerisinde; "farklılaşma, tepkisizlik ve bütünlük" olmak üzere üç alt koda ayrılmıştır. Bu kodlama da katılımcılardan, sakin şehir hareketine üye olduktan sonraki sürecin demografik özelliklere göre etkilerini değerlendirmeleri istenmiştir. Buna göre katılımcıların kendilerine yönlendirilen sorularda *kriterlerin uygulanma aşamasında*

demografik özellikler kodu ile ilişkilendirilen cevaplarına ait çıkarımlar şu şekilde aktarılmaktadır:

Demografik açıdan herhangi bir farklılık olduğunu düşünmüyorum aksine bütüncül bir yapılanma yani bütün gruplardan olumlu tepkiler var. Sadece ilçenin rantını paylaşmak isteyen grupların rahatsızlığı var o da söylediğim gibi cılız bir itiraz (K1-Ahlat).

Sakin şehir hareketine yönelik geçmişten bugüne çok aktif faaliyet gösterilmediği için demografik özellikler bakımından halktan gelen herhangi bir farklılık bulunmamakta hatta tepkisizlik var diyebilirim (K2- GÜDÜL).

Halfeti genç nüfusun ağırlıklı olduğu bir ilçe. Keskin bir ayırım yapmamakla birlikte kadınlar ve gençlerin daha ilgili olduğunu ve diğer gruplardan farklı bir dinamiklerinin olduğunu söyleyebilirim (K3-Halfeti).

Demografik özellik dâhilinde bir farklılık olduğunu söyleyemem. Bütün gruplar eşgüdümlü bir şekilde bu hareket için çalışmaktadır (K4- Seferihisar)

Herhangi bir demografik farklılık bulunmamaktadır. Ancak şu durum bir gerçek. Eğitim seviyesi ve mesleki statü bu hareketin anlaşılmasında etkili oluyor. İlçe olarak zorlandığımız şeylerden birisi ilk süreçte bu hareketi halka tanıtmak olmuştur. Çünkü önceki sorularda belirttiğim gibi İznik, Cittaslow hareketi için biçilmiş kaftan konumundadır. Bu hareketin değerini tüm gruplara ulaşılarak anlatabiliriz ve bunun farkındayız (K5- İznik).

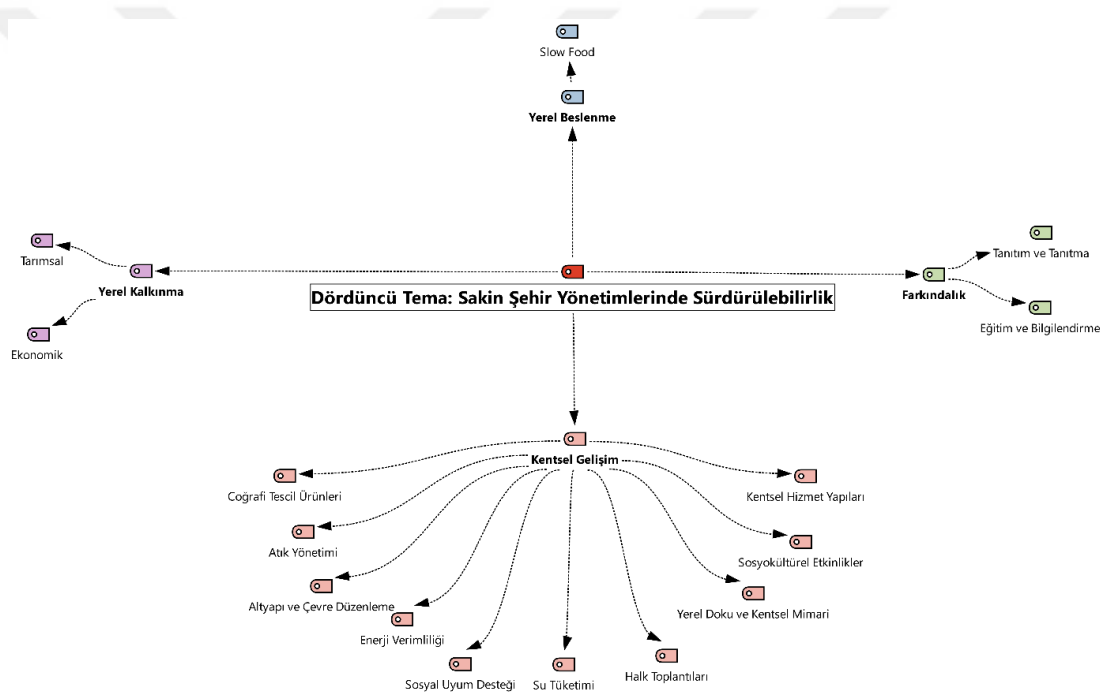
Bütün gruplar sakin şehir hareketi özelinde kendi üzerine düşen görevi yerine getirmektedir. Herhangi bir demografik farklılık görülmemektedir (K6- Perşembe).

Yalvaç'ta sakin şehir hareketine yönelik doğrudan demografik olarak tepkiler yok ancak Yalvaç'ın sakin bir yerleşim yeri olması, yurttaşların bazı ihtiyaçlarını karşılamak için merkeze gitmesi, gençlerin vakit geçirecekleri alanların yetersizliği zaman zaman serzenişlere yol açmaktadır. Ancak kişiden kişiye göre değişiklik gösteren gerekçeler bunlar. Yalvaç'taki sakin hayatı seven ve bunun için yaşadığını dile getiren kesimde azımsanmayacak sayıdadır (K7- Yalvaç).

Sakin şehir hareketinin politikaları ve kriterler toplumun her kesimine hitap etmektedir. Özellikle Cittaslow (Sakin Şehir) unvanına sahip olan şehirlerde kadınlar, gençler, çocuklar ve engellilere yönelik faaliyetlerin teşvik edilmesi ve sosyal uyum kapsamında kent yaşamı içerisinde önemli bir yer edinmesi beklenmektedir. Bu kapsamda Ahlat, Seferihisar, İznik ve Perşembe'deki katılımcıların verdikleri cevaplar demografik özelliklere göre bir farklılık olmadığı ve tüm grupların bir bütünlük içerisinde kendilerine ihtiyaç duyuldukları takdirde iş birliğine hazır olduğu yönündedir. GÜDÜL ve Halfeti'deki katılımcılar, diğer katılımcılardan farklı görüş bildirmiştir. GÜDÜL açısından durumu değerlendirdiğimizde halkın tepkisiz bir tavırda olduğu belirtilirken; Halfeti de ise kadınların ve gençlerin sakin şehir hareketine karşı daha ilgili olduğu belirtilmiştir.

5.8.1.4. Dördüncü tema: sakin şehir yönetimlerinde sürdürülebilirlik

Görüşme sorularına verilen cevaplardan yola çıkılarak oluşturulan dördüncü tema *Sakin Şehir Yönetimlerinde Sürdürülebilirlik*'dir. Araştırmacının katılımcılara yönlendirdiği: “(1) Sakin şehir hareketine dahil olduktan sonra ilçede yapılan faaliyetlere örnekler verir misiniz?; (2) Sakin şehir hareketi kapsamında yapılması planlanan faaliyetler hakkında bilgi verir misiniz?; (3) Sakin şehir hareketi kapsamında özellikle engelliler, emekliler, çocuklar ve kadınlara yönelik faaliyetler yapıldı mı?; (4) Sakin şehir hareketi kapsamında yerel beslenme ve organik tarıma yönelik faaliyetler yapıldı mı?” bu sorulara katılımcıların verdiği cevaplar dördüncü temanın oluşmasında etkili olmuştur.



Şekil 5. 14. Dördüncü Tema Sakin Şehir Yönetimlerinde Sürdürülebilirlik Kod Haritası

Dördüncü temaya ait alt kodların, kod matrisi Tablo 5.38.'de aktarılmaktadır:

Kod Sistemi	Ahlat	Güdül	Halfeti	Seferihisar	İznik	Perşembe	Yalvaç	TOPLAM
▼ Dördüncü Tema: Sakin Şehir Yönetimlerinde Sürdürülebilirlik								0
▼ Yerel Beslenme								0
Slow Food			■			■	■	3
▼ Farkındalık								0
Tanıtım ve Tanıtma			■			■	■	3
Eğitim ve Bilgilendirme	■	■	■	■	■	■		6
▼ Yerel Kalkınma								0
Ekonomik	■	■	■	■		■	■	6
Tarımsal	■	■	■	■	■	■		6
▼ Kentsel Gelişim								0
Sosyal Uyum Desteği	■	■	■	■	■	■	■	7
Kentsel Hizmet Yapıları	■	■		■	■		■	5
Su Tüketimi		■						1
Enerji Verimliliği	■	■		■				3
Atık Yönetimi		■					■	2
Sosyokültürel Etkinlikler	■	■	■	■	■	■	■	7
Coğrafi Tescil Ürünleri	■	■			■	■	■	5
Halk Toplantıları				■				1
Altyapı ve Çevre Düzenleme	■		■		■		■	4
Yerel Doku ve Kentsel Mimari		■	■		■	■	■	5
Σ TOPLAM	9	11	9	8	8	9	10	64

Tablo 5. 38.Dördüncü Tema Sakin Şehir Yönetimlerinde Sürdürülebilirlik Kod Matrisi

Dördüncü tema olan “Sakin Şehir Yönetimlerinde Sürdürülebilirlik” kodu, ilçelerin sakin unvanı altında yaptığı ve yapmayı planladığı faaliyetleri kapsamaktadır. Sakin şehir unvanının devamlılığı sürdürülebilir çalışmalar yapmaya bağlıdır. Sakin şehir hareketi 7 genel politika içerisinde yer alan 73 alt kritere sahiptir. Üyelik için başvuru yapan şehirlerin, kabul almaları için bu kriterleri belirli oranda karşılamaları gerekmektedir. Üyelik şartlarını yerine getirdikten sonra geri kalan kriterler ilçenin yerel kimliğine ve dokusuna uygun olacak şekilde değerlendirilir ve yönetimlerin bu kriterleri sağlayacağına dair taahhütlerde bulunması beklenir. Bu marka etiketine sahip olan yönetimler, sakin şehir hareketi ile ilgili çalışmaları yapmaz ve kriterleri yerine getirmez ise Cittaslow komitesinin verilen unvanı geri alma yetkisi bulunmaktadır. Bu nedenle sürdürülebilirlik üzerine oluşturulan dördüncü tema kapsamında yapılan ve yapılması planlanan etkinliklere yönelik katılımcılara yönlendirilen sorulara verilen cevaplar şu şekilde aktarılmaktadır:

- **AHLAT**

Yapılan Etkinlikler: Sakin şehir hareketine üye olduktan sonra çok çeşitli faaliyetler gerçekleştirdik. Somut olmayan kültür mirasları alanında külliyyat düzenlemesi yaptık. Yaptığımız bütün etkinliklerde Ahlat'ın bütün değerlerini ön plana çıkarmaya çalışıyoruz. Bu süreçte yerel pazarlama ve üretim konusunda atılımlar yaptık. Ağaçalandırma faaliyetlerine önem verdik. Kent direncini artıran güneş enerjisi sistemini kurduk. KOSGEB girişimcilik destekleri ile kadınların iş hayatında daha aktif olmasını sağladık. Ahlat merkezde resmî kurumlar ve parklar gibi kamuya açık alanlardaki mimari engellere (engelli rampası) yönelik düzenlemeler yaptık. Engelli vatandaşlarımızın sosyal uyumunu artırmak için gezisiler düzenledik, engellilere yönelik kurslar açtık. Çocuklar için müze bahçesinde sanat kazı alanı oluşturduk.

Böylece çocuklar kazı yaparak tarihi eserler buldu ve muhafaza etmesini öğrendi. Ayrıca okuma bayramı, uçurtma şenlikleri yaptık. Çocuklarımızın ve gençlerimizin tarihi değerlere yönelik ilgilerini artırmak için Çanakkale Gezisi organize ettik.

Yapılması Planlanan Etkinlikler: Eğer sayısını yanlış hatırlamıyorsam bu kapsamda 460 projemiz vardı ve birçoğunu hayata geçirdik. Elbette gelecek dönemde yapmayı planladığımız etkinliklerde mevcut. Organize sanayi bölgesi kurmak öncelikli hedefimiz. Ayrıca Ahlat Kültür Evi ve Müzesi çalışması ile Ahlat'ın bütün değerlerini ön plana çıkarmaya çalışıyoruz. Yine Bitlis Eren Üniversitesi iş birliği ile Gastronomi merkezi çalışması yapmayı planlıyoruz. Bu çalışma ile Ahlat'ın yerel lezzetlerinin korunması amacıyla yerel yemeklerin tanıtımı ve hikayelerinin aktarımı ile birlikte gençlere aşçılık eğitimi verilmesi planlanmaktadır. Yine kadınların daha aktif bir konumda olması için üretim ve pazarlama kooperatifi kurulacak. Yöremize özgü olan Ahlat Bastonu için Coğrafi İşaret Tescili almaya çalışıyoruz. Engelli vatandaşlarımızın sosyal aktivitelerini yapabilecekleri merkez açmayı planlıyoruz. Sakin şehir hareketinde organik beslenme önemli bir yer tutmaktadır. Ahlat'ta kırsal alanda yapılan üretimler tamamen organiktir ve kimyasal kullanılmaz. Yalnızca hayvan gübresi kullanılır. 460 bin dönümün üzerinde bir tarımsal arazimiz var. Bu arazinin 210 bin dönümünde sulu tarım yapılmaktadır. Örneğin Ahlat patates ihracatında Türkiye'de %15 civarında üretimi karşılarken kuru fasulyede %30'luk bir üretim ihtiyacını karşılamaktadır. Yerel ata tohumlar maalesef azalmaya başladı. İthal gelen tohumlarda yaşanan sorunlar topraklarda özellikle de sulu tarım alanlarında toprakların kirlenmesine ve hastalıkların oluşmasına sebep oldu. Bu konuda çalışmalar yapmak planlarımız arasındadır.

Ahlat'taki katılımcının kendisine yönlendirilen sorulara vermiş olduğu cevaplar incelendiğinde yapılan ve yapılması planlanan etkinliklerin; eğitim ve bilgilendirme, ekonomik kalkınma, tarımsal kalkınma, sosyal uyum desteği, kentsel hizmet yapıları, enerji verimliliği, sosyokültürel etkinlikler, coğrafi tescil ürünleri, altyapı ve çevre düzenleme gibi alanları kapsadığı görülmektedir. Katılımcı gerçekleştirilen görüşme de yapılan faaliyetleri sakin şehir hareketinin sürdürülebilirliği için gerçekleştirdiklerini ifade etmektedir. Öte yandan yapılması planlanan etkinliklerinde sakin şehir hareketine üye olduktan sonra yaşadıkları bilinçlenme sayesinde oluşturduklarını dile getirmiştir. Yapılan ve yapılması planlanan etkinliklerin sakin şehir hareketinin politika ve kriterleri ile uyum içerisinde olduğunu söylemek mümkündür.

• GÜDÜL

Yapılan Etkinlikler: Belediyemiz ve Ankara Üniversitesi iş birliğinde Ankara Keçisi ve Tiftik Uygulama ve Araştırma Merkezi açıldı. Kadınlar için kadın kooperatifi kuruldu. Eski tarihi binalardan biri restore edilerek "Güdül Sofrası Yöresel Ürünler Mutfağı" olarak Belediye tarafından işletilen lokantaya çevrildi. Güdül Belediyesi ve Sup Ankara iş birliği ile Sorgun Göleti Tabiat Parkı'nda iki gün süren "Slow Weekend" etkinliği düzenlendi. Cittaslow Camp Fest etkinliği kapsamında çocuklara yönelik kamp etkinliği yapıldı. İnönü mağaralarında Rope Jumping atlayışları yapıldı.

Geleneksel olarak Güdül zm ve Tiftik keçisi festivalleri düzenlendi. Güdül kirazının markalaşması için çalışmalar yapıldı. Ayrıca yerel ret, yerel tüket köy pazarında yöresel ürünlerin tanıtımı ve satışı yapılmaktadır. Kamusal alanlarda ve kent merkezinde (engelli rampası ve asansörü, otoparkında engelliler için ayrılmış bölümler, kamu binaları içerisindeki tüm tabelalarda kabartmalı (Braille alfabesi) yazı ve zeminlerinde sarı şeritler mevcuttur) engelli bireylerin hayatını kolaylaştıracak mimari düzenlemeler yapıldı. Belediye binamızda ve ilçemizdeki tüm okullarda atık pil toplama kutuları vardır. Okullarımızda belirli aralıklarla atık pil toplama kampanyaları düzenlenmektedir. Kamu binaları ve kaymakamlık binasında enerji verimliliği yüksek lambalar kullanılmaktadır. Belediye ve kaymakamlıkta çalışan personele gereksiz elektrik ve su kullanımını azaltmak amacıyla yazılı bilgilendirme yapılmıştır.

Yapılması Planlanan Etkinlikler: Güdül merkezindeki eski, tarihi özelliği olmayan binalar yıkılarak, yerine kentsel dokuya uygun olan yeni binalar yapım aşamasındadır. Tarihi özelliği olan bir kısım eski bina ise restore edilmiş olup bir kısım ise hala restorasyon aşamasındadır. Güdül, tarımsal faaliyetler ve hayvancılık ile ön plana çıkmaktadır. Bu nedenle yöre halkına tarımsal üretim ile ilgili özellikle Ata ve yerli tohumun öneminin farkına varılması için eğitimler verilmesi planlanmaktadır. Ancak yine belirttiğim gibi bir proje ekibi eksikliğimiz bulunmakta. Mesela bisiklet yolu yapılabilir. Her gruptan vatandaşımızı aktif hale getirecek uygulamalar yapılabilir. Önümüzdeki süreci iyi değerlendirmemiz gerekmektedir.

Güdül'deki katılımcının kendisine yönlendirilen sorulara vermiş olduğu cevaplar incelendiğinde yapılan ve yapılması planlanan etkinliklerin; eğitim ve bilgilendirme, ekonomik kalkınma, tarımsal kalkınma, sosyal uyum desteği, kentsel hizmet yapıları, su tüketimi, enerji verimliliği, atık yönetimi, sosyokültürel etkinlikler, coğrafi tescil ürünleri, yerel doku ve kentsel mimari gibi alanları kapsadığı görülmektedir. Katılımcı gerçekleştirilen görüşme de yapılan faaliyetlerin çoğunun sakin şehir hareketine üyelik sürecinde planlandığının hatta üyelik başvurusu için oldukça kapsamlı bir dosya hazırlandığını belirtmiştir. Bu faaliyetlerin her ne kadar önce hazırlandığını söylemiş olsa da hareketin sürdürülebilirliği için gerçekleştirildiğini ve hala aynı hassasiyetle uygulandığını ifade etmektedir. Öte yandan yapılması planlanan etkinlikler konusunda geçmişteki yerel yönetimlerin planlarının incelendiğini ve uygulanmaya müsait olanların dikkate alındığını belirtmiştir. Son olarak sakin şehir hareketi için çalışacak etkili bir proje ekibi kurulması ve halk katılımının da artırılması gerektiğini vurgulamıştır.

• HALFETİ

Yapılan Etkinlikler: Engelli vatandaşlarımız için mimari engeller ortadan kaldırıldı. Sosyal hayata entegre olmaları için etkinlikler yapıldı. Kadınların aktif rol alması için Aile Destek Merkezi ve Kadın Kooperatifi ile ortak çalışmalar yapıldı. Eski Halfeti 'de dükkanlara yönelik kotalar konuldu. Bu mevkiye yer alan dkkanlardaki işletmecilerin

en az %10'unun kadın girişimci olması zorunluluğu getirildi. Slow Rose Projesi (Karagül) yapılmıştır. "Koku Sınır Tanımaz" sloganı ile hazırlanan projenin amacı ilçenin sembolü haline gelen Karagül bitkisinin korunması ve yaşatılmasıdır. Bu proje Avustralya'da düzenlenen Cittaslow Uluslararası Genel Kurul Toplantısı'nda dünyanın en iyi altı projesinden biri olarak ödüllendirilmiştir. Tarım Kredi Kooperatifi iş birliğinde organik tarımı teşvik için çalışmalar ve bilgilendirme toplantıları yapılmıştır. İlçedeki çiftçilerin toprağı nasıl işlemesi gerektiğı ile ilgili broşürler hazırlanmıştır. Ayrıca GDO'lu ürünlerin zararları hakkında da bilgilendirici içerikler oluşturulmuştur. Okullarda, kantinlerde ve kamusal alanlardaki restoranlarda Halfeti'nin zengin gastronomi ürünlerinin ve organik beslenmenin teşvik edilmesi için çalışmalar yapılmıştır. Menülere organik ürünlerin konulması bu etkinliklere örnek teşkil etmektedir. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ilçede organik tarımın yapılması için çiftçilere hibe desteğı sunmaktadır. Yerel ürünlerin satışa sunulduğu ve tanıtıldığı organik semt pazarı kurulmuştur. Sakin şehir hareketinin ve kriterlerinin ilçede tam olarak anlaşılması için Halk Eğitim Merkezi aracılığı ile çeşitli eğitimler verilmiştir. Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi tarafından içerisinde oyun alanları, seyir terasları ve dinlenme alanları bulunan 45 bin metrekarelik bir park halkın hizmetine açılmıştır. Özellikle bölgede Eski Halfeti diye nitelendirilen ve sular altında kalan batık şehrin turizme kazandırılması için Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi iş birliği ile yöre halkının, şehre ziyarete gelen misafirlerin ve turistlerin ulaşımını kolaylaştırmak için asma-yüzen köprü ve marina yapılmıştır. Batık şehrin turistlere tanıtılması konusunda tekne turizmi yaygın olarak kullanılmaktadır. Kentin dokusuna ve kimliğine uygun restorasyon, tadilat ve çevre düzenlemesi yapılmıştır. Eski Halfeti bölgesinde bulunan kaçak yapılar yıkılmıştır. Semt pazarları ve spor sahaları yapılmıştır. İlçenin önemli bitkisi olan Karagül ile ilgili eğitimler verilmiş ve Karagül yetiştiriciliğı teşvik edilerek seralar açılmıştır. Kültür Bakanlığı özelinde Halfeti'nin yerel kimliğini ve doğasını temsil eden mimari restorasyon çalışmaları yapılmıştır. Zengin bir mutfağına sahip olan Halfeti'de lezzet festivalleri yapılmıştır. Halfeti'de trafik gürültüsü ve görsel kirlilik sorununu giderebilmek için 285 araç kapasiteli otopark yapılmıştır. İlçenin tanıtımı için Expo- Dünya Fuarı gibi etkinlik ve faaliyetlere katılım sağlandı. Ayrıca 2018 yılında Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi ve Halfeti Kaymakamlığı iş birliği ile "Halfeti Meyve Yemekleri Tanıtımı" etkinliğı yapıldı.

Yapılması Planlanan Etkinlikler: Gençlere yönelik daha fazla sosyal ve kültürel faaliyet yapmayı planlıyoruz. Ayrıca bir altyapı yetersizliğı var. Bunun için çalışmalar yapıyoruz. Kent ve kırsalda Sakin Şehir hareketinin algılanmasında büyük bir farklılık var. Bunun için bilgilendirme çalışmalarına devam ediyoruz. Bu aşamada yerel halk, çiftçiler, esnaflar ve kamu personelleri hedef kitlemizi oluşturuyor. Birecik barajının yapımından sonra Halfeti'nin büyük bir kısmı sular altında kalmıştır. Ustalık ve zanaatkarlık önemli bir yerel kimlik unsurudur bu nedenle el sanatlarının ve el işçiliğinin devamlılığı için atölyeler açılması düşünülmektedir.

Halfeti'deki katılımcının kendisine yönlendirilen sorulara vermiş olduğu cevaplar incelendiğinde yapılan ve yapılması planlanan etkinliklerin; slow food, tanıtım ve tanıtma, eğitim ve bilgilendirme, ekonomik kalkınma, tarımsal kalkınma, sosyal uyum desteğı, sosyokültürel etkinlikler, altyapı ve çevre düzenleme, yerel doku ve kentsel mimari gibi alanları kapsadığı görülmektedir. Katılımcı gerçekleştirilen görüşme de

ilçede sakin şehir hareketine yönelik ilgilinin her geçen yıl arttığını ve bu hareketinin Halfeti için çok değerli olduğunu belirtmiştir. Yapılan etkinliklere toplumun her kesimini dahil etmeye çalıştıklarını ifade ederken en büyük şanslarının Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi ve STK'ların desteği olduğunu dile getirmiştir. Ayrıca sakin şehir hareketinin hızlı yaşamın teşvik edildiği günümüz dünyasından bir kaçış, bir sığınma noktası olduğunu ve değerinin bilinmesi gerektiğini vurgulamıştır. Yapılan faaliyetlerin çoğunu bu bilinç ve özveri ile gerçekleştirdiklerini ve gelecek dönem yerel yönetici olarak devam ettiği takdirde daha fazla sosyal ve kültürel faaliyetlere önem vereceğini söylemiştir. Sözlerini bu hareketin devamlılığı için kırsal kesimin çok önemli olduğunu ve onları sürece dahil etmek için çalışmalar yapmaları gerektiğini vurgulayarak tamamlamıştır.

• SEFERİHİSAR

Yapılan Etkinlikler: 2009 yılı sonrasında yerel halk ve üreticilere organik üretim ve tüketim üzerine bilinçlendirici akademik çalışmalar hayata geçmiştir. 2012-2013 yıllarında Organik Pazar konusunda iyi örnek uygulamaları gerçekleştirdik. 2009 yılından günümüze kadar da “Üretici Pazarları” aktif olarak hizmet vermeye devam ediyor. Emeklilere belediye tarafından maddi ve manevi destek veriyoruz. Seferiçinar Yaş Alma Merkezi açtık. Lavantası ile ünlü Turgutlu köyüne çocuklar için dijital kütüphane kurduk. Çocuklara yönelik şenlik, eğlence ve sosyal aktiviteler yaptık. Türkiye’de bir ilk olan Çocuk Belediyesi’ni açtık. Kadınlara savunma sanatı kursu açtık. Kadınlara klinik pilates eğitimi desteği verdik. Engellilere ve yaşlılara evde sağlık, bakım ve tedaviye yönelik hizmet sağladık. Ayrıca sürdürülebilir yerel kimliğin korunması ve yerel kalkınmanın ortaya çıkarılması için hayata geçirdiğimiz diğer çalışmalar; Üretici Pazarları, Anıt Zeytin Ağaçları, Hıdırlık Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, Doğanbey Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, Mandalina Üretici Birliği, Sürdürülebilir Balıkçılık Projesi, Lavanta ve Mandalina Şenlikleri, Ata Ekmeği ve Armola Şenlikleri ve Tohum Takas Şenlikleri, Seferihisarlılar Buluşması, Mavi Bayrak olarak aktarılmaktadır.

Yapılması Planlanan Etkinlikler: İlçemiz ilk üyelik sürecinden bugüne Türkiye’deki sakin şehirlere öncülük etmektedir. Sakin şehir hareketini önemsiyoruz ve bu anlamda yapılması gereken her türlü görev ve sorumluluğu yerine getirmek için çaba sarf ediyoruz. Bundan sonra yapmayı planladığımız etkinlikler yine halkın yaşam kalitesini artırmak, dezavantajlı grupların sosyal uyumunu desteklemek, ilçemizin dokusunu ve yerel kimliğini korumak üzerine planlanmıştır.

Seferihisar’daki katılımcının kendisine yönlendirilen sorulara vermiş olduğu cevaplar incelendiğinde yapılan ve yapılması planlanan etkinliklerin; eğitim ve bilgilendirme, ekonomik kalkınma, tarımsal kalkınma, sosyal uyum desteği, kentsel hizmet yapıları, enerji verimliliği sosyokültürel etkinlikler, halk toplantıları gibi alanları kapsadığı görülmektedir. Katılımcı, Seferihisar’ın 15 yıllık bir üyelik süreci bulunduğunu bu

nedenle yapılan etkinliklerin çok daha fazla ve çeşitli olduğunu vurgulamıştır. Bu çalışmaların duyurumunu Seferihisar Belediyesi resmî web sitesi aracılığı ile yaptıklarını söylemiştir. Seferihisar'ın sakin şehir hareketinin Türkiye'deki temsilcisi olmaktan gurur duyduklarını ifade ederken yaptıkları bütün faaliyetlerde toplumun her kesimini sürece dahil ettiklerini belirtmiştir. Kadınlara, çocuklara, yaşlılara ve engellilere ayrı bir parantez açtıklarını; kadınların hem sosyal yaşam hem de iş yaşamında güçlü ve ayakları yere sağlam basan bireyler olmalarını önemsediklerini, ağaç yaş iken eğilir atasözümüzden hareketle çocukların süreçlere dahil edilmesini sağladıklarını ve hatta onlara bir çocuk belediyesi oluşturarak kendi tercihlerini kendilerinin yapmasına imkan verdiklerini, çınarlarımız diyerek nitelendikleri yaşlılarımızın bilgi birikiminden ve deneyimlerinden yararlanılması gerektiğini ve son olarak engellilerimizin sosyal hayatta aktif bir yer alması için engelsiz yaşam alanı tasarlamak istediklerini belirtmiştir. Yapılan ve yapılması planlanan tüm etkinliklerin daha yaşanılabilir bir dünya ve daha yaşanılabilir bir Seferihisar için olduğunu ifade etmiştir.

• İZNİK

Yapılan Etkinlikler: Sakin şehir hareketi bizlere oldukça farklı bakış açıları kazandırdı. Esnaflar dil öğrenmeye başladı. E ticaret girişimciliği ile ilgili gelen talepler doğrultusunda eğitimler verildi. İznik Yaz Etkinlikleri (İznik'te Müzik Var, İznik'te Sanat Var), İznik Maviyemiş Festivali (İznik Üretiyor) düzenlendi. Yaşayan İznik Hazinesi Belgeselleri hazırlandı. Bu çalışmamız hala devam ediyor. Yaz Spor Okulları, Zanaat ve El Sanatları Odaklı Dijital İznik Programı, İznik Ultra Maraton koşusu düzenlendi. İznik Derbent Dokumaları ve İznik Çinisi, İznik Müşküle Üzümlü, İznik Müşküle Oyası Coğrafi İşaret Tescili alındı. İzzet Peşte Su Sporları Kamp ve Eğitim Merkezi'nde oluşturduğu sosyal tesis İz-Bel Cafe & Restoran faaliyete başladı. Ayrıca altyapı, peyzaj ve çevre düzenleme çalışmalarına önem verildi. Engellilerin sosyal uyumu için mimari düzenleme, engelsizler yaşam derneği faaliyetleri, gezileri ve ilçe merkezinde organizasyonlar yapılmıştır. Öte yandan yönetim olarak çocukları çok önemsiyoruz. Animasyon, çizgi sinema, palyaço gösterileri gibi etkinlikler yapıyoruz. Bütün etkinliklerimizde çocukların yer aldığını görebilirsiniz. Mutlu çocuk, mutlu aile demek. Milli Eğitime çok fazla destek veriyoruz. Okullarda, belediyenin boş dükkanlarında ve binalarında kurslar açılmasını destekliyoruz. Örneğin bu alanlarda kadınlara yönelik çini, resim, tekstil vb. kursları açılıyor. Tüm malzemeleri belediyemiz tarafından karşılanıyor.

Yapılması Planlanan Etkinlikler: Yapmayı planladığımız çok fazla etkinliğimiz var. Belediye olarak kültürel planlamalara ve etkinliklere yoğunluk vermek istiyoruz. Gençlere yönelik yarı olimpik yüzme havuzu, spor kompleksi, gençlik merkezi, tenis kortu yapılıyor. Gençlik Merkezi ve Kütüphane ile Abdülvahap Sancaktarı Türbesi ve Çevre Düzenleme Projesi devam etmektedir. Engelsiz yaşam merkezi açmayı çok istiyorum. Kent kimliğini ön plana çıkarmak için kentimizde yapmak istediğimiz dış

giydirmelerimiz var. Bununla ilgili bakanlıklarla ortak çalışmalar yapıyoruz. Ayrıca İznik'te tarım çok önemli bir konuma sahip. Ziraat Odası ve Belediye Olarak İznik Meyve Üreticileri Birliği ile İznik Tarım A.Ş. kurulması konusu gündemdedir. Bu kapsamda ziraat mühendisi istihdamı yapılması planlanıyor.

İznik'teki katılımcının kendisine yönlendirilen sorulara vermiş olduğu cevaplar incelendiğinde yapılan ve yapılması planlanan etkinliklerin; eğitim ve bilgilendirme, tarımsal kalkınma, sosyal uyum desteği, kentsel hizmet yapıları, sosyokültürel etkinlikler, coğrafi tescil ürünleri, altyapı ve çevre düzenlemeleri, yerel doku ve kentsel mimari gibi alanları kapsadığı görülmektedir. Katılımcı, İznik'in sakin şehir hareketine üç yıldır üye olduğunu, bu kadar kısa sürede etkileyici çalışmalar yaptıklarını, etkinlikleri planlarken ve uygularken sakin şehir politikalarına ve kriterlerine dikkat ettiklerini ifade etmiştir. Eğitim ve tanıtma faaliyetlerinin özellikle Cittaslow (Sakin Şehir) felsefesinin anlaşılması için çok önemli olduğunu vurgulamıştır. Bu etkinliklerin ilçenin sakin yapısını baltalayacak, insan kalabalığı, gürültü, ses ve çevre kirliliği yaratmayacak şekilde gerçekleştirilmesi için özenle çalışıldığını dile getirmiştir. Gelecekte yapılması planlanan etkinliklerde kent kimliğini ön plana çıkarma, çocukları sürece daha fazla dahil etme, kültürel etkinlikleri artırma gibi hususlara dikkat edeceklerini belirtmiştir.

- **PERŞEMBE**

Yapılan Etkinlikler: Engelliler için kaldırımlarda düzenlemeler, çocuklar için bisiklet yolları ve parklar, kadınlar için yeni iş olanakları ve kooperatifler kuruldu. Sakin Şehir Satranç Turnuvası, Halk Konserleri, Çocuklara yönelik müzikal gösteriler, Hamsi Festivali, Fındık Festivali, Yöresel Ürün Tanıtım Fuarı, Perşembe Gençlik Kültür ve Yaz Festivali gibi sosyokültürel faaliyetler yaptık. Yöresel ürünleri destekleyerek, Fast Food satışlarını azaltmaya çalıştık. Restoran menülerinde pancar çorbası, turşu, tirmiş, sakarca gibi yöresel lezzetler eklendi. Kadın kooperatifleri ile organik tarıma destek verdik. Organik ürünlerin satıldığı Organik Kadın Pazarı ilçemizde büyük ilgi görmüştür. Perşembe ilçesinde ilk aşamada konaklama ile ilgili sorun yaşanmıştır. İlk üye olduğumuz zamanlarda Pansiyonculuk Kursu açılmış ve halk bu konuda bilgilendirilmiştir. Esnaflara bisikletler dağıtarak bisiklet kullanımını teşvik etmek istedik. Perşembe'nin düzenlenen bisikletli turlarda geçiş noktası olarak kullanılması sağlanmıştır. Yerel ürünlerin satışı için www.Vonadanal.com isminde online satış sitesi kurduk. Böylece yerel üreticilerin ürünlerini satması için onlara aracı olduk. Yöresel tatlar açısından zengin bir ilçeyiz. Perşembe Cevizli Helvası için Coğrafi İşaret Tescil Belgesi aldık. Kaya Mezgiti içinde benzer çalışmalar yapıldı. Bu yöndeki ilk istek ilçeye özgü olan cevizli helva, Kaya Mezgiti için yapılmıştır.

Yapılması Planlanan Etkinlikler: Perşembe yönetimi olarak sakin şehir hareketi için çalışmalar yapmayı ve unvanı önemsiyoruz. Ancak bu sürece yöre halkı faktörünü daha fazla dahil etmeliyiz. Bu hareket için gönüllü çalışan ve üreten bir ekibe ihtiyaç duymaktayız. Bunun için ilk süreçte var olan fakat daha sonra çeşitli sebeplerle

kapanan Cittaslow Derneği'ni yeniden aktif edebiliriz. Bu organize olma ve proje yönetme konusunda bizlere yardımcı olabilir. Sanayi ve endüstriyel amaçlı dükkanlar, ilçe dışına yapılması planlanan sanayi bölgesine taşınacak ve böylece gürültü unsuru azaltılacaktır.

Perşembe'deki katılımcının kendisine yönlendirilen sorulara vermiş olduğu cevaplar incelendiğinde yapılan ve yapılması planlanan etkinliklerin; slow food, tanıtım ve tanıtma, eğitim ve bilgilendirme, ekonomik kalkınma, tarımsal kalkınma, sosyal uyum desteği, sosyokültürel etkinlikler, coğrafi tescil ürünler, yerel doku ve kentsel mimari gibi alanları kapsadığı görülmektedir. Katılımcı, sakin şehir hareketi kapsamında yapılan ve yapılması planlanan etkinliklerin ağırlıklı olarak yerel üretim, yerel beslenme, tanıtım ve sosyokültürel alanlarda yapıldığını belirtmiştir. Öte yandan sakin şehir hareketi ile ilgili daha etkili faaliyetler gerçekleştirmek için katılımcılığa ihtiyaç duyduklarını ifade etmiştir. Bunun için yöre halkını sürece dahil etmenin önemine değinmiştir. Yöre halkının geleneksel etkinliklere katılımının üst düzeyde olduğu ve bunun bir fırsat olarak değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Son olarak katılımcı, kırsal kesim ile kent merkezi arasında sakin şehir hareketine yaklaşım konusunda farklılıklar bulunduğunu belirtmiştir. Kırsal kesimin bu konuya ilgisinin az olduğunu ve onları daha fazla sürece dahil etmeleri gerektiğinin altını çizmiştir.

• YALVAÇ

Yapılan Etkinlikler: Yalvaç'ta bulunan geleneksel yiyecekleri tanıtmak ve kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağlamak amacıyla Geleneksel Yalvaç Yemek Kültürü adında bir kitap hazırladık. Yerel üretim ve yerel tüketimi teşvik etmek amacıyla okul kantini, kafe ve restoran gibi işletmelerin alışverişlerini ilçede kurulan pazardan alması için girişimlerde bulunduk. İlçe de bu pazarlar Yoğurt Pazarı ve Sebze Pazarı olarak bilinmektedir. Yine ilçemizdeki emekçi kadınlarımızın ürettikleri ürünleri kadınlar pazarında satışa sunması sağlanmıştır. Engelli vatandaşlarımıza yönelik mimari çalışmalar ve sosyalleşme çalışmaları yapıyoruz. Gürültü kirliliğini önlemek için bu nitelikteki işyerleri kent merkezi dışına taşınmıştır. TRT aracılığı ile Sakin Şehir belgeseli çekilmiştir. 19. Psidia Antiokheia Kültür Turizm ve Sanat Festivali Açık Hava Sineması Etkinliği geleneksel olarak her yıl düzenlenmektedir. Çocuklara yönelik eğlendirici ve öğretici etkinlikler yapmaktayız. Örneğin okula yeni başlayan birinci sınıf öğrencilerinin okul ihtiyaçlarını karşıladık. Çocuklarımız 23 Nisan'da video içerikler hazırladılar bizlerde web sitemizde paylaştık. Yine 23 Nisan hediyesi olarak Küçük Gezgın Yalvaç'ta ve İz Bırakanlar isimli iki çocuk kitabı hazırladık. Sünnet Şöleni düzenledik. Ancak şunu belirtmeliyim ki bu söylediğim etkinliklerden bazıları sakin şehir özelinde yapılırken büyük bir kısmı sakin şehir adı altında yapılmıyor. Sosyal belediyecilik örneği göstermeye çalışıyoruz.

Yapılması Planlanan Etkinlikler: Belediyemizin yaptığı ve yapmaya devam etmek istediği her mahalleye sanat evi açmak projesi bulunmaktadır. İlçemiz için önemli değerler olan geleneksel el sanatları için bir merkez planlaması bulunmaktadır. Yeşil

Yalvaç etiketi ile çalışmalara devam ediyoruz. Güneş Enerjisi Santrali kurmak, ilçemize özgü Hamursuz için coğrafi tescil almak, peyzaj ve restorasyon çalışmalarına devam etmek gelecek planlarımız arasındadır.

Yalvaç'taki katılımcının kendisine yönlendirilen sorulara vermiş olduğu cevaplar incelendiğinde yapılan ve yapılması planlanan etkinliklerin; slow food, tanıtım ve tanıtma, ekonomik kalkınma, sosyal uyum desteği, kentsel hizmet yapıları, atık yönetimi, sosyokültürel etkinlikler, coğrafi tescil ürünleri, altyapı ve çevre düzenleme, yerel doku ve kentsel mimari gibi alanları kapsadığı görülmektedir. Katılımcı, yapılan ve yapılması planlanan faaliyetlerin bir kısmının sakin şehir hareketi ile bağlantılı yapıldığını ancak önemli bir kısmının bu hareketten bağımsız yapıldığını ifade etmiştir. Yerel yönetimlerin görevinin bağlı bulunduğu ilçeye ve halka hizmet etmek olduğunu belirten katılımcı bu çalışmaları sosyal belediyeçilik anlayışı ile yaptıklarını söylemiştir. Bu çalışmaların sakin şehir politika ve kriterleri ile uyuşmasının temel sebebinin ise sakin şehir hareketinin de yerel kalkınmayı sağlamak istemesinden kaynaklı olduğunu belirtmiştir. Sakin şehir hareketine üye olan ilk şehirlerden olduğunu belirten katılımcı zamanla bu harekete yönelik yaşanan ilgi kaybının sürdürülebilirliği olumsuz etkilediğini hatta bazı dönemlerde kriterleri sağlamakta yaşanan zorlukların gözlemlendiğini öne sürmüştür. Yeni dönem seçimlerinde sakin şehir hareketine yönelik çalışmaları gerçekleştirecek bir proje ekibinin varlığına ihtiyaç duyulduğunu sözlerine eklemiştir.

Bu temada kentsel gelişim amaçlı yapılan çalışmalar, kentin yerel kimliğini koruma ve katılımı ön plana çıkarmaktadır. Böylece yöre halkının yaşam kalitesini artıran kent planlaması, altyapı ve çevre düzenlemesi ile ilgili projeler aracılığıyla sürdürülebilirliği sağlamak amaçlanmaktadır. Yerel kalkınma kodu sürdürülebilirlik açısından ekonomik ve toplumsal gelişim için önemli bir yer tutmaktadır. Farkındalık ise sakin şehir hareketine yönelik bilincin artırılması ve sürdürülebilirliğin devamı için kritik bir rol oynamaktadır. Son olarak kodlama da yerel beslenme, en düşük öncelik alanı olarak görülmektedir. Ancak yerel beslenme yani slow food anlayışı sakin şehir hareketinin sürdürülebilirliği açısından önemli bir bileşendir. Görüldüğü üzere kültürel, toplumsal, sanatsal, kentsel ve çevresel faaliyetler sakin şehir hareketinin sürdürülebilirliğini güçlendirmektedir. Sakin şehir hareketi, şehrin tarihi ve kültürel mirasını koruyarak, sağlıklı yaşamı teşvik ederek, dezavantajlı konumda bulunan vatandaşlar için sosyal uyum alanları oluşturarak toplumsal katılımı artırmaktadır. Bu

durum sakin şehir kimliğini daha da pekiştirmektedir. Tabloyu geniş çerçevede yorumladığımızda, bu dağılımın kentsel gelişimi ön planda tutarak sürdürülebilir bir yaşam felsefesi oluşturmayı amaçladığını söylemek mümkündür.

Görüşme Verilerinin Kelime Bulutu

Katılımcıların görüşme sorularına verdikleri cevaplar özelinde kullanılan kelimelerin sıklıklarını ve dağılımlarını analiz etmek için MAXQDA 2020 programında yer alan kelime bulutu kullanılmıştır. Kelime kombinasyonları ile katılımcıların bakış açılarını değerlendirmek mümkündür. Kelime kombinasyonlarında karşımıza çıkan olumlu ve olumsuz kavramlar katılımcının konuya karşı tutum ve yaklaşımları hakkında araştırmacıya bilgi vermektedir. Görüşme sırasında kullanılan kelime ve kavramların sıklığı konunun önemli yönlerini ön plana çıkarmaktadır (MAXQDA, 2022). Bu bağlamda araştırmacı tarafından yapılan görüşme sonrasında katılımcılardan elde edilen verilerin kelime kombinasyonu oluşturulmuştur. Ancak ilk aşamada kelime kombinasyonunda katılımcılar tarafından bağlaç ve zamirler yaygın kullanıldığı için bir filtreleme yapılmıştır. Filtreleme sonrasında oluşan kelime bulutu şu şekilde aktarılmaktadır:



Resim 5. 2. Katılımcıların Kelime Bulutu

Sakin şehir hareketi ile ilgili katılımcıların verdikleri yanıtların analiz edilmesiyle oluşturulan kelime bulutunda ön plana çıkan kelimeler, sakin şehir hareketinin katılımcılar tarafından nasıl algılandığını göstermektedir. Kelime bulutunda,

katılımcılar tarafından sık kullanılan kelimeler büyük puntolar ile ifade edilirken, daha az kullanılan kelimeler küçük puntolar ile ifade edilmektedir. Kelime bulutunda öne çıkan kelimeleri ve karşılıklarını şu şekilde değerlendirmek mümkündür;

Kelime bulutunda en çok göze çarpan kelimelerin başında *sakin* ve *şehir* kavramları gelmektedir. Cittaslow (Sakin Şehir) hareketi alan yazında *sakin şehir* olarak kullanılmaktadır. Bu nedenle katılımcılar kendilerine yönlendirilen sorulara verdikleri cevaplarda sık sık *sakin şehir* kavramını kullanmıştır. Öte yandan *şehir* kavramı tek başına belirli bir yerleşim alanını temsil ederken; *sakin* kavramı ise Cittaslow hareketinin temel yaşam felsefesini yansıtmaktadır. *Yerel*, *yöre* ve *halk* kelimeleri ise kelime bulutunda dikkat çeken diğer kavramlardır. *Yerel* ve *yöre* kelimeleri belirli bir bölge ya da alanı tanımlayan kavramlardır. Çalışmadaki *halk* kavramı ise o bölgede yaşayan insan topluluklarını temsil etmektedir. Katılımcılar söylemlerinde *esnaf* ve *engellilere* yönelik pek çok ifadeye yer vermiştir. *Cittaslow* ve *İtalya* kavramları da kelime bulutunda göze çarpan bir kelimelerdendir. Hareketin çıkış noktasına ve uluslararası ismine vurgu yapan bu kelimeler katılımcıların farkındalığını pekiştirmektedir. *İletişim*, *etkileşim* ve *bilgilendirme* kavramlarının *sakin şehir* hareketinin tanıtılmasında ve yaygınlaştırılmasında önemine dikkat çekmektedir. Katılımcılar *yöre* halkının hareketin felsefesi hakkında bilinçlendirilmesine özen göstermektedir. *İznik*, *Seferihisar*, *Ahlat*, *Güdül*, *Yalvaç*, *Perşembe* ve *Halfeti* örneklem dahilinde çalışılan *sakin şehirler* oldukları için kelime bulutuna dahil olmuştur. Kelime bulutunda yer alan *imaj*, *slogan*, *salyangoz*, *temsil*, *kimlik*, *markalaşma*, *bilinirlik* ve *kriter* kavramları *sakin şehir* hareketinin yapısına ve etkilerine dikkat çekmektedir. *Sakin şehir* hareketi şehirlere logo, slogan ve kimlik unsurları ile marka ve imaj değeri kazandırmaktadır. Bu durumun farkında olan katılımcılar *sakin şehir* hareketinin görsel kimlik unsurlarını şehirlerinde kullanmaya özen göstermişlerdir. Son olarak *organik*, *beslenme*, *turizm*, *kültür*, *kültürel*, *mimari*, *kentleşme*, *kalkınma*, *üretim*, *yönetimler*, *mütevazi* kavramları da kelime bulutunda yer almaktadır. Bu kelime kombinasyonlarını, *sakin şehir* hareketinin ilçeye etkileri şeklinde yorumlamak mümkündür. Çünkü *sakin şehir* hareketi sürdürülebilir *kalkınma*, *yerel* ve *kültürel* *mimari*, *sağlıklı beslenme* ve *organik üretim*, *yerel turizm*, *yaşanabilir* ve *mütevazi* bir *kentleşme* politikasını benimsemektedir. Başka bir deyişle bu hareket modern *kalkınma* politika ve yaklaşımlarını *yerel kimliğe* ve *dokulara entegre etme* çabasını temsil etmektedir.

Genel olarak değerlendirdiğimizde ortaya çıkan kelime bulutu, sakin şehir hareketinin katılımcılar tarafından nasıl algılandığını, katılımcılara göre hangi unsuların ön plana çıktığını ve en önemlisi bu hareketin yerel, kültürel, ekonomik ve çevresel olarak nasıl bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Kelime bulutu kombinasyonuna göre sakin şehir hareketinin yalnızca sakin bir yaşam tarzını benimsemekle kalmayıp; yerel kültürü koruma, sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etme, bilinç ve farkındalık yaratma gibi konularda yerel yönetim ve yöre halkının etkileşimini sağlayan bir aracı görevi görmektedir.



6. SONUÇ ve TARTIŞMA

Tezde, Türkiye’de Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin uygulama alanları olarak karşımıza çıkan beldelerdeki deneyimlerin; yerel yönetimler ile yöre halkının iletişimi ve etkileşimi konusuna yoğunlaşarak incelenmesi amaçlanmaktadır. Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin ekonomik ve çevresel katkılarını değerlendirmek ve hareketin sürdürülebilirliği hususunda toplumsal kabul ve katılımcı iletişimin rolünü ortaya koymak ise tezin temel amacını oluşturmaktadır. Bu amaçlar doğrultusunda tezde, Türkiye’nin farklı coğrafi bölgelerinde yer alan yedi sakin şehirlerden veriler toplanarak; sakin şehir hareketi kapsamında Türkiye profili oluşturulmuştur. Tez, aynı zamanda sakin şehir hareketinin yerel düzeyde nasıl algılandığı ve sürdürülebilirliği için hangi uygulamaların hayata geçirildiği konusunda önemli sonuçlar ortaya koymaktadır. Öte yandan tezde hem yerel yöneticileri hem de yöre halkını kapsayacak şekilde karma bir yöntem kullanılması araştırma konusu ile ilgili farklı hedef grupların görüşlerinin değerlendirilmesinde önemli bir rol oynamıştır. Sakin şehir hareketi ile ilgili ulusal ve uluslararası alan yazın incelendiğinde çalışmaların çoğunlukla yalnızca yerel yöneticiler ya da yerel halk ile sınırlı tutulduğu görülmüştür. Başka bir deyişle literatürde hedef grupların ortak zeminde görüşlerinin alındığı çalışmaların sayısının oldukça az olduğu saptanmıştır. Yapılan çalışma da hem yerel yöneticilerin hem de yerel halkın görüşlerine yer verilmiştir. Tezim bu haliyle literatürdeki önemli bir boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Bu amaçla öncelikle literatürde yer alan çalışmalar ile tezin örtüştüğü ya da ayrıştığı noktalar vurgulanmıştır.

Mayer ve Knox (2006) çalışmalarında, yerel potansiyellere, ekonomik ve kültürel etkilere, küçük yerleşim yerlerinin benzersiz geçmişine odaklanarak kentsel gelişim için alternatif bir yaklaşım sunan Slow Food ve Slow City hareketini incelemişlerdir. Ekonomik kalkınma politikalarında Sakin şehir hareketinin etkilerini Almanya’daki iki sakin şehir örnekleme üzerinden ele almışlardır. Mayer ve Knox bu çalışmasında yerel dokunun korunması ve potansiyel kaynakların tanıtımının yapılması sonucunda öngörülemeyen turizmi nasıl teşvik ettiğini tartışmışlardır. Çünkü olası bir turizm patlamasının yaşanması ve kitlesel insan yığınlarının küçük yerleşim yerlerini işgal etmesi sakin şehir hareketinin felsefesi ile örtüşmemektedir. Benzer şekilde, Knox ve Mayer (2013) bir diğer çalışmalarında küçük yerleşim yerlerinin sürdürülebilirlik

politikalarında sosyal, ekonomik ve çevresel faktörlerin önemini vurgulamıştır. Onlara göre kasabalar birçok bölgede toplam nüfusun önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Küreselleşmenin etkileri sadece kentleri değil küçük kasabaları da etkilemeye başlamıştır. Bu nedenle küçük kasabalarda yaşayan toplulukların ihtiyaçları ve beklentilerinin belirlenmesi için ulusötesi yerel hareketler ortaya çıkmıştır. Cittaslow (Sakin Şehir) hareketi bu bakış açısına örnek oluşturmaktadır. Bu hareket ile yerel, ulusal ve uluslararası ortaklıklar kurulmuş ve sosyal örüntüler gelişmiş ve toplulukların yaşam kalitesi artırılmaya çalışılmıştır. Bu yönüyle yapılan çalışma ile Mayer ve Knox'un yaptıkları çalışmaların sonuçlarının örtüştüğü görülmektedir.

Semmens ve Freeman (2012), küçük kasabalarda sakin şehir kriterlerinin uygulanmasını değerlendirmek için Yeni Zelanda'da vaka çalışması yapmışlardır. Çalışma kapsamında sakin şehir hareketinin sürdürülebilir kalkınma ve ekonomik büyümeye etkisini incelemişlerdir. Araştırmacılar, sakin şehir hareketinin toplum üyeleri tarafından gereksiz düzenlemeler getiren bir hareket olarak değerlendirildiğini ve toplumun desteğinden yoksun bir marka girişimi olarak algılandığını ortaya koymuştur. Politika üreticiler ve planlamacılar tarafından uygun kalkınma hedefleri belirlenip uygulanmaya çalışılsa da sürdürülebilir kalkınma kavramının henüz küçük kasabalarda kapsamlı bir şekilde uygulanamadığı saptanmıştır. Ancak araştırmacılar elde edilen bulguların uygulama alanı farklarını göz önünde bulundurarak analiz edilmesi ve yorumlanması gerektiğini belirtmişlerdir. Semmens ve Freeman'ın çalışması ile yapılan çalışmanın benzer sonuçlara sahip olduğu görülmektedir. Türkiye'de yedi sakin şehir üzerine yapılan bu çalışmada elde edilen bulgular; farklı dinamiklere sahip olan şehirlerde, sakin şehir kriterlerinin uygulaması açısından anlamlı farklılıkların olduğu saptanmıştır. Bu sonucun ortaya çıkmasında sakin şehir hareketinin yerel halka tanıtılması için yapılan faaliyetlerin önemli etkisi olduğu düşünülmektedir.

Pink (2009) çalışmasında kentleri etkileyen toplumsal hareketleri ve yansımalarını küçük yerleşim yerleri özelinde incelemiştir. Sakin şehir hareketini toplumsal hareket olarak ele alan Pink, üye şehirlerin uyması gereken kriterler bulunduğunu ve bu sorumluluğun üye şehirlerin yerel yönetimlerine ait olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle sakin şehir hareketi ile ilgili süreçlerin ilk olarak yukarıdan aşağıya olacak geliştiğini ifade etmiştir. Ancak yerel yönetimler ve Cittaslow temsilcileri ile başlayan bu sürecin

istişareler yoluyla bir dizi diğer önemli yerel örgüt temsilcilerini ve halkı da dahil edecek şekilde aşağıdan yukarıya doğru da yaygınlaştırılması gerektiğini vurgulamıştır. Pink yapmış olduğu çalışmada İngiltere’de yer alan sakin şehir liderlerinin görüşlerine de yer vermiştir. Sakin şehir yöneticileri kendileri ile yapılan röportajlarda, sakin şehir modelini ve süreçlerini, katılımcı yerel yönetimi destekleyen ve zaman zaman kolaylaştıran bir süreç olarak tanımlamışlardır. Ayrıca sakin şehir hareketini giderek daha fazla aşağıdan yukarıya bir süreç olarak geliştirmeyi hedeflediklerini bu sayede yerel halkın sakin şehir girişimlerine, etkinliklerine ve projelerine giderek daha fazla dahil olacaklarını öngörmektedir. Pink’in çalışması bu yönüyle yapılan çalışma ile birebir örtüşmektedir. Yapılan çalışmada da Türkiye’de sakin şehir hareketinin kriterlerinin uygulanması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması konusunda yerel yönetimlerin büyük sorumluluklarının bulunduğu saptanmıştır. Yerel halka yönelik yapılan anket sonuçlarında hareketin Türkiye’deki ilk gelişim sürecinin Pink’in çalışmasına benzer şekilde yukarıdan aşağıya seyir gösterdiği belirlenmiştir. Öte yandan yerel yöneticiler ile yapılan görüşmelerde yerel yöneticilerinde durumun farkında olduğu görülmüş ve hareketin yerel halk tarafından benimsenmesi için aşağıdan yukarıya olacak şekilde yaygınlaştırılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Yerel yönetimlerin, yerel halk ile kurdukları etkili iletişim ve iş birliği Cittaslow (Sakin Şehir) hareketinin başarısı için oldukça önemli bir yere sahiptir. Yerel yönetimlerin Cittaslow (Sakin Şehir) hareketini tanıtmaya ve yaygınlaştırma faaliyetlerinde önemli bir aktör konumundadır aynı zamanda bu durum katılımcı iletişim üzerine yapılan diğer çalışmalar ile desteklenmektedir. Carr ve Servon (2008) yerel ekonomik kalkınmayı konu aldıkları çalışmada katılım mekanizmaları ve toplumsal katılımın önemini vurgulamaktadır. Yerel sakinlerin ve toplumsal grupların, yerel yönetim ve karar vericilerin ağ yapısını anlayarak katılım mekanizmaları aracılığı ile seslerinin duyulması ve fikirlerinin etkili olması yeteneğini artırabileceğini göstermektedir. Yerel yönetimler bu şekilde şehir markalaşmasına yönelik elitist, dışlayıcı, yukarıdan aşağıya bir yaklaşımın üstesinden gelebilirler. Bir yerin yerel mirasını ve kültürünü vurgulayan kentsel ekonomik kalkınma projeleri ancak yerel halk ve örgütlerin her aşamada kilit bir rol oynaması ile başarıya ulaşmaktadır. Carr ve Servon’ın bu çalışması ile yapılan çalışmanın sonuçları benzerlik göstermektedir. Cittaslow (Sakin Şehir) hareketi kapsamında yapılan ve yapılması planlanan projelerde halk katılımı

çok önemlidir. Yerel yönetimler hareketin sürdürülebilirliği için halkın görüşlerine başvurmalı ve karar alma süreçlerinde aktif rol almalarını sağlamalıdır.

Özmen vd., (2016) kentleşme dinamiklerini sakin şehirler özelinde inceleyen çalışmasının dikkat çekici sonuçları bulunmaktadır. Özmen ve arkadaşları sakin şehir hareketinin bir sonuç değil sürekli gözetilmesi gereken bir süreç olduğunu vurgulamaktadır. Araştırmacılar bu süreçte kentin sakin şehir olmasına katkı sağlayan yerel yöneticilerin, seçimle değiştiği kentlerde sakin şehir hareketi ile ilgili çalışmaların kesintiye uğradığını belirtirken; yerel yöneticilerin seçimle değişmediği sakin şehirlerde hareketin kesintisiz ve başarılı bir şekilde yürütüldüğünü ifade etmişlerdir. Bu sonuçlar yapılan çalışma ile benzerlik göstermektedir. Araştırmacı tarafından yapılan görüşme sonrasında elde edilen verilerde katılımcılar tarafından bu durum sık sık dile getirilmiştir. Yerel seçimler sonrası değişen belediye başkanlarının harekete yabancı olması, hareketi benimsemek istememesi, sakin şehir hareketi için çalışan kişilerin eski yönetimi desteklemesi gibi birçok sorunla karşı karşıya kaldıklarını ifade etmişlerdir. Bu durumda sakin şehir hareketinin temel felsefesinin halka benimsetilmesi ve farkındalığın artırılması gerektiğini göstermektedir.

Nilsson vd., (2011) destinasyon geliştirme aracı olarak Cittaslow (Sakin Şehir) hareketi üzerine kapsamlı bir çalışma yapmışlardır. Onlara göre Cittaslow kriterlerinin uygulanması toplulukların yaşam tarzında değişiklikler yaratmaktadır bu durum kaçınılmaz olarak uzun vadeli ve tartışmalı bir süreci beraberinde getirmektedir. Ayrıca sakin şehir konsepti doğrudan yerel halka yönelik olmayı amaçlasa da bazı kesimler tarafından yerel yönetimlerin gözetiminde yukarıdan aşağıya doğru yayılım gösteren bir hareket olarak düşünülmektedir. Bu nedenle Cittaslow (Sakin Şehir) hareketine yönelik bakış açısı tüm gruplar tarafından eşit derecede olumlu değildir. Nilsson ve arkadaşları yaptıkları çalışmada Le'vanto'da bir grup gencin şehirde gece kulübü açmak istediğini ancak bu durumun Cittaslow felsefesine aykırı olduğu için reddedildiğini belirtmektedir. Gençlerin şehrin belirli noktalarında “Yavaş Şehre Hayır” yazısının yazılı olduğu bir arabayla dolaşarak duruma tepki gösterdiklerini ifade etmektedir. Öte yandan sakin şehir hareketinin birtakım sorunları ortaya çıkarabileceği düşünülmektedir. Sakin şehre yönelik yapılan reklamlar sonucunda artan bilinirliğin kitle turizmini tetikleyebileceği ve nüfus artışı sonucunda konut piyasasındaki fiyatların artabileceği olası ihtimaller arasında görülmektedir. Sakin

şehir hareketinin bazı kişiler tarafından sorgulanmasına rağmen, projeler kapsamında alınan koruyucu önlemler çoğu vatandaş tarafından olumlu karşılanmaktadır. Sakin şehir hareketinin kriterlerinin uygulanması aşamasında araç kullanımının azaltılması, bisiklet kullanımının yaygınlaştırılması gibi uygulamalar çevre dostu ulaşımı teşvik etme ve kentsel trafiği yavaşlatma stratejisinin bir parçası olarak görülmektedir. Nilsson ve arkadaşlarının çalışmasının bu haliyle yapılan çalışmayla oldukça benzer sonuçlara sahip olduğunu söylemek mümkündür. Tez çalışmasında Türkiye’deki yedi bölgeden seçilen sakin şehirlerde, halka yönelik anket uygulanırken; yerel yöneticiler ile görüşme yöntemi kullanılarak veri elde edilmiştir. Bu veriler doğrultusunda Nilsson ve arkadaşlarının yapmış olduğu çalışmaya benzer şekilde halkın harekete yönelik olumlu ve olumsuz görüşlere sahip olduğu saptanmıştır. Ayrıca görüşme sırasında katılımcılar sakin şehir kriterlerinin uygulanma aşamasında yöre halkı ile karşı karşıya kaldıkları durumların olduğunu ifade etmiştir. Örneğin Halfeti’de gürültü unsuruna yönelik alınan önlemler ilk aşamada halk ile yönetimi karşı karşıya getirmiştir. Değinilmesi gereken bir diğer hususta sakin şehir hareketine üye olmanın şehre olumsuz yansımalarının olabileceğidir. Yapılan anketlerden elde edilen veriler doğrultusunda bazı sakin şehirlerde yöre halkının artan nüfus, konut fiyatları ve çevre kirliliğinden şikayetçi oldukları saptanmıştır.

Bulguların yorumlanmasına öncelikle anket çalışması ile başlanmıştır. Anket çalışması, Türkiye’de yedi sakin şehirde (Ahlat, Gündül, Halfeti, Seferihisar, İznik, Perşembe, Yalvaç) ikamet eden ve 18 yaş üstü olan bireylere uygulanmıştır. Anket çalışmasındaki sorular oluşturulurken literatürde yer alan mevcut çalışmalardan yararlanılmıştır. Çoktan seçmeli ve Likert ölçek tipi sorulardan oluşan ankette, yöre halkının sakin şehir hareketine yönelik görüşleri bilgilendirme, katılım, toplumsal kabul, ekonomik etki ve çevresel etki boyutları dikkate alınarak ölçümlenmiştir.

Bilgilendirme alt boyutunda yerel halka, yerel yönetimlerin sakin şehir hareketine yönelik bilgilendirme faaliyeti yapıp yapmadığı sorulmuştur. Bilgilendirme boyutunda yer alan 4 ifadeye katılımcılar tarafından verilen cevapların düşük bir ortalamaoya sahip olduğu görülmektedir. Bu durum katılımcıların, yerel yönetimin yeterince bilgilendirme faaliyeti yapmadığını düşündüğünün bir göstergesidir. Ancak örneklem olan seçilen sakin şehirlere baktığımızda Seferihisar, İznik ve Ahlat’taki katılımcılar bilgilendirme faaliyeti konusunda yerel yönetimleri yeterli görürken; Perşembe,

Yalvaç, Güdül ve Halfeti’deki katılımcılar yerel yönetimlerinin bilgilendirme faaliyeti konusunda yetersiz kaldıklarını belirtmiştir.

Katılım alt boyutunda yerel halka, sakin şehir hareketi ile ilgili yapılan faaliyetlere katılım gösterip göstermedikleri sorulmuştur. Katılım boyutunda yer alan 3 ifadeye verilen cevaplar değerlendirildiğinde katılımcıların yalnızca “sakin şehir hareketi ile ilgili yapılan anketlere katıldım” ifadesine olumlu görüş bildirdiği görülmüştür. Bu durum katılımcıların sakin şehir hareketi ile ilgili yapılan kent konseyi ya da halk günü gibi etkinliklere aktif katılım sağlamadığını göstermektedir. Bu bulguları yedi sakin şehir özelinde değerlendirdiğimizde, yerel halkın yapılan sosyokültürel etkinliklere aktif katılım sağladığını ancak karar alma süreçlerinde etkili olan etkinliklere katılmakta çekimser kaldığı görülmektedir.

Toplumsal kabul boyutunda yerel halka sorulan sorular ile sakin şehir hareketinin katılımcılar tarafından benimsenip benimsenmediği ölçümlenmiştir. Toplumsal kabule ilişkin ifadelere verilen cevapların ortalamasının oldukça yüksek bir değer aralığına sahip olduğu saptanmıştır. Bu durum, yerel halkın sakin şehir unvanından memnun olduklarını göstermektedir. Bu boyutu da örneklem olarak seçilen sakin şehirler özelinde değerlendirdiğimizde tüm şehirlerde katılımcıların çoğunlukla olumlu görüş bildirdiğini söylemek mümkündür. Başka bir deyişle yerel halk, doğru politika ve uygulamalar geliştirilirse sakin şehir hareketinin yaşadıkları kent için bulunmaz bir fırsat olduğunun farkındadır.

Ekonomik etki boyutunda yerel halka sorulan sorular ile sakin şehir hareketinin ilçeye ekonomik katkılarının neler olduğu saptanmak istenmiştir. Bu boyutta yer alan ifadelerin ortalama değerlerinin yüksek olduğu görülmektedir. Ekonomik etkilerde yer alan ifadelerden bazıları sakin şehir hareketinin sürdürülebilirliği için sorun teşkil etmektedir. Örneğin; “Sakin şehir hareketi ile turizm sektörü gelişti ve turizm işletmelerinin sayısı arttı”, “Sakin şehir hareketi ile ilçe yatırımcılar için cazip bir mekân haline geldi”, “Sakin şehir hareketi ile inşaat ve konut piyasası canlandı” gibi ifadeler yerel halkın olumlu görüş bildirdiği ekonomik etkiler arasındadır. Ancak bu durum kontrollü ve planlı bir şekilde yapılmaz ise sakin şehirlerin doğasına ve kimliğine zarar vermektedir. Ekonomik etki boyutunu örneklem seçilen sakin şehirler özelinde değerlendirdiğimizde özellikle Seferihisar’da anket uygulaması yapılırken katılımcılar, “ilçemizin nüfusu çok arttı, sürekli g alıyoruz, etrafta beton yapılar

çoğaldı, yaz aylarında burası yaşanmaz oluyor, ev ve kira fiyatları çok arttı” şeklinde görüş bildirmiştir. Öte yandan Perşembe, Ahlat, Güdül ve Yalvaç’ta yapılan anket uygulamasında katılımcıların sakin şehir hareketine yönelik büyük bir ekonomik beklenti içerisinde olduğu görülmüştür. Bu şehirlerdeki yerel halk ilçelerinin canlanmasını, turizm patlaması yaşamasını, yatırımların artmasını istediklerini dile getirmiştir. Halfeti’deki katılımcılar ise ekonomik etkinin sezonluk olmasını eleştirmiştir. Sakin şehir hareketine yakın zamanda  ye olan  znik’teki katılımcılar ise henüz gözle görülen büyük etkilerin olmadığını belirtmiştir. Görüldüğü üzere sakin şehir hareketinin ekonomik etkileri arasında şehirlerin turizm potansiyelinin artması ve yerel ekonominin kalkınması gibi amaçlar bulunmaktadır. Sakin şehirlerde ekonomik etkilerin beklentiyi karşılamadığı durumlarda, yerel halkın harekete yönelik olumsuz tutumlar geliştirdiği gözlemlenmiştir. Sonuç olarak sakin şehir hareketinin ekonomik etkilerine yönelik katılımcıların görüşleri yaşadıkları sakin şehirler özelinde değişiklik göstermektedir.

Çevresel etki boyutunda, yerel halka sorulan sorular ile sakin şehir hareketinin ilçede yarattığı çevresel etkilerin neler olduğu saptanmak istenmiştir. Çevresel etkiler ile ilgili dokuz ifadenin yer aldığı ölçekte katılımcıların orta ve düşük düzeyde görüş bildirdikleri belirlenmiştir. Çevresel etkiler ile ilgili ölçek ifadeleri oluşturulurken sakin şehir hareketinin  evre politikaları dikkate alınmi tır. Bu nedenle yerel halkın ifadelere vermiş oldukları cevaplar aslında  evre politikalarının yaşadıkları ilçede ne kadar uygulama alanı bulunduğunun da bir göstergesidir. Katılımcılar kendilerine yönlendirilen ifadelere yalnızca “Sakin şehir hareketi ile yörenin doğal dokusu korunmaya çalışıldı” ifadesine yönelik yüksek düzeyde olumlu görüş bildirmiştir.  evre bilincinin artması, yeşil alanların korunması, yerel kimliği destekleyici yönde uygulamaların yapılması gibi konularda çekimsiz kaldıkları görülmüştür. Öte yandan gürültü kirliliği ve atık yönetimi konusunda yerel halkın cevapları, yerel yönetimlerin daha fazla çalışma yapması gerektiğini göstermiştir. Çevresel etkileri değerlendirdiğimizde sakin şehir hareketi yaşanabilir bir  evre oluşturma, koruma ve sürdürebilme ile ilgili oluşturduğu politikalar ile ön plana çıkmaktadır. Sakin şehirlerde yerel yönetimleri çevresel sürdürülebilirlik için çalışmalar yaptığı ve çalışma yapılan alanların halkın nezdinde olumlu karşılandığı görülmektedir. Ancak  evresel etki boyutunda da diğer alt boyutlarda olduğu gibi  ehirsel dinamikler etkili olmuş ve örneklem seçilen sakin şehirlerde konuya yaklaşım konusunda anlamlı

farklılıklar saptanmıştır. Örneğin, Yalvaç'ta yaşayan katılımcılar, diğer sakin şehirlerde yaşayan katılımcılara kıyasla çevresel etki boyutunda daha olumsuz bir yaklaşım sergilemiştir. Burada olumsuz yaklaşım ifadesi ile yerel yönetimlerin çevresel politikalara yönelik yeterince çalışma yapmadığı kastedilmektedir. Bu durum, Yalvaç'ta, çevresel sürdürülebilirlik konusunda daha fazla sorun yaşandığını göstermektedir.

Bulguların yorumlanmasında son olarak görüşme verileri ele alınmıştır. Türkiye’de örneklem olarak seçilen yedi sakin şehrin (Ahlat, GÜDÜL, Halfeti, Seferihisar, İznik, Perşembe, Yalvaç) yöneticileri ile görüşülmüştür. Görüşme soruları oluşturulurken literatürde yer alan mevcut çalışmalardan yararlanılmıştır. Görüşme yöntemi ile yerel yönetim ve yöre halkı iş birliği değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler MAXQDA 2020 nitel analiz programı ile yorumlanmıştır. Katılımcıların verdikleri cevaplardan yola çıkılarak çalışmayı temsil ettiği düşünülen dört tema belirlenmiştir.

İlk tema sakin şehir yönetimlerinde farkındalık ve katılımdır. Bu tema, yerel yönetimlerin sakin şehir hareketine üyelik sürecinde yöre halkına yönelik yapılan tanıtma ve yaygınlaştırma faaliyetlerini kapsamaktadır. Buna göre; sakin şehir hareketine üyelik sürecinde GÜDÜL, Halfeti ve Yalvaç’ta yöre halkına yönelik *yetersiz bilgilendirme* yapıldığı görülürken; Ahlat, Seferihisar, İznik ve Perşembe’de yöre halkına yönelik *aktif bilgi paylaşımı* yapıldığı saptanmıştır. Bu durum anket çalışmasında yer alan bilgilendirme boyutuna yerel halkın vermiş olduğu cevaplar ile benzerlik göstermektedir. Ahlat, Seferihisar ve İznik’te yapılan anket çalışmasında yerel halk, hareket ile ilgili bilgilendirme yapıldığını belirtirken; GÜDÜL, Halfeti, Yalvaç ve Perşembe’de ise bilgilendirme yapılmadığını belirtmiştir. Ayrıca GÜDÜL, Halfeti ve Yalvaç’taki katılımcılar bilgilendirme faaliyetlerini ilçe sakin şehir unvanını aldıktan sonra daha etkili yaptıklarını belirtmişlerdir. Öte yandan Perşembe’de ise yerel halk bilgilendirme faaliyetinin yetersiz olduğunu düşünürken; yerel yönetimler ise etkili bir tanıtma faaliyeti yaptıklarını belirtmiştir.

İkinci tema olan sakin şehir yönetimlerinde iş birliğidir. Elde edilen bulgular yorumlandığında, Ahlat, Halfeti, Seferihisar ve İznik gibi sakin şehirlerdeki katılımcılar iş birliği yapma konusunda halkın olumlu bir tutum sergilediği görülmüştür. Öte yandan GÜDÜL ve Yalvaç’ta ise halk geri planda kalmaktadır. Mevcut yerel yöneticiler, yerel seçimler ile değişen yönetimlerden sonra sakin şehir hareketine

yönelik çalışmaların sekteye uğramasının bu durumun temel sebebi olarak görmektedir. Ayrıca katılımcılar, yöre halkı iş birliği içerisinde yapılan etkinliklerin çoğunun sakin şehir özelinde yapılmadığını, geçmişten gelen bir gelenekle devam ettiğini belirtmiştir. Ancak sakin şehir olduktan sonra yapılan etkinliklerinde önemli ölçüde yer tuttuğunu belirtmişlerdir. Yapılan bu etkinliklere yönelik halk katılımı değerlendirildiğinde; Ahlat, Gündül, Seferihisar, İznik ve Yalvaç'taki katılımcılar yöre halkının yapılan etkinlik ve organizasyonlara aktif katılım gösterdiklerini ifade ederken; Halfeti ve Perşembe'deki katılımcılar halkın bazı durumlarda sınırlı katılım gösterdiklerini belirtmiştir. Halfeti ve Perşembe'deki katılımcılar kent merkezinde yaşayan yöre halkı sakinlerinin kırsal kesimde yaşayan halka oranla daha aktif katılıma sahip olduklarını belirtmiştir.

Üçüncü tema olan sakin şehir yönetimlerinde toplumsal kabuldür. Bu temada; Ahlat, Halfeti, Seferihisar, İznik ve Perşembe'deki katılımcılar yöre halkının sakin şehir hareketini benimsediğini belirtmiştir. Gündül ve Yalvaç'taki katılımcılar ise diğer sakin şehirlerden farklı olarak yöre halkının harekete yönelik ilgisini kaybettiklerini dile getirmiştir. Yapılan anket çalışmasında yer alan toplumsal kabul boyutunda örneklem olarak seçilen sakin şehirde yaşayan katılımcılar olumlu görüş bildirmiştir. Ancak anketteki sorular yerel halkın sakin şehir olma konusunda memnuniyet düzeylerini ölçerken, görüşme sorularında halk nezdinde harekete yönelik benimsenme düzeyi ölçümlenmiştir. Bu durum Gündül ve Yalvaç halkının sakin şehir olmaktan memnun olduğunu ancak yeterince faaliyet yapılmadığı için harekete yönelik ilgilerini kaybettiğini göstermektedir. Sakin şehir hareketine yönelik halkın tepkileri incelendiğinde; İznik ve Seferihisar'daki katılımcılar halkın tepkilerinin destekleyici yönde olduklarını belirtmiştir. Ahlat, Gündül, Halfeti ve Perşembe'de halk destekleyici tepkiler verirken öte yandan bazı kriterlerin uygulanmasında etkisiz direnç göstermiştir. Yalvaç'ta ise halkın destekleyici yaklaşımı zamanla yerini kayıtsızlığa bırakmıştır. Sakin şehir hareketine üye olduktan sonra ilçede yaşanan değişimlerin incelendiğinde olumlu yaklaşımlar ile karşılaşmıştır. Katılımcılar sakin şehir hareketine üye olduktan sonra ilçelerinin başka insanlar tarafından bilinir hale geldiğini, sahip oldukları yerel kimlik ve potansiyellerin farkına vardıklarını, sakin şehir hareketi ile ilgili bilinçlenme yaşadıklarını ve yöre halkını süreçlerin içerisine dahil ederek katılımcı yönetime önem verdiklerini dile getirmişlerdir. Yalnızca Halfeti'deki katılımcılar sakin şehir hareketinin sezonluk etki göstermesinden halkın

yakındığını belirtmiştir. Sakin şehir hareketinin yerel yönetim ve yöre halkı etkileşime yönelik etkilerinin Ahlat, Halfeti, Seferihisar, İznik ve Perşembe’de olumlu olduğunu söylemek mümkündür. GÜDÜL ve YALVAÇ’taki katılımcılar ise halk ile etkileşimlerinin olumlu olduğunu ancak bunun sakin şehir hareketi ile bir ilgisinin olmadığını ifade etmişlerdir. Sakin şehir hareketine yönelik Ahlat, Halfeti ve Perşembe’de olumlu etkilerin yanı sıra kriterlerin uygulanması konusunda tepkilerle karşılaşmıştır. YALVAÇ’ta sakin şehir hareketi konusunda yerel yönetimin yalnız kaldığı ve hareketin sürdürülebilirliği konusunda sıkıntılar yaşadığı sonucu çıkarılırken; GÜDÜL’de ise yerel yönetimde yaşanan değişimlerin süreci olumsuz etkilediği görülmüştür. Seferihisar ve İznik’te ise sakin şehir hareketi özelindeki yaşanan değişimlerin yönetime olumlu yansımaları olduğu belirlenmiştir. Ancak İznik’teki katılımcı, devam eden süreçte bilinirlik ve tanınırlık konusu ile ilgili “*ilçede olası bir turizm patlaması, yerel kimlik ve dokunun bozulması, nüfus artışı ve çevre kirliliği*” gibi konularda kontrollü olunmaz ise sakin şehir hareketinin sorunlara sebep olabileceği öngörüsünde bulunmuştur. Üçüncü tema ile ilgili son olarak sakin şehir hareketinin hedef gruplara göre değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu kapsamda Ahlat, Seferihisar, İznik ve Perşembe’de tüm grupların bir bütünlük içerisinde olduğu ve aralarında demografik bir farklılık olmadığı saptanmıştır. GÜDÜL’de halk tepkisiz bir tutum sergilerken; Halfeti de ise kadınların ve gençlerin sakin şehir hareketine karşı daha ilgili olduğu belirlenmiştir.

Dördüncü tema sakin şehir yönetimlerinde sürdürülebilirliktir. Bu tema ilçelerin sakin unvanı altında yaptığı ve yapmayı planladığı faaliyetleri kapsamaktadır. Yapılan görüşmelerde Ahlat’ın sakin şehir hareketinin sürdürülebilirliği için çalışmalar yaptığı belirlenmiştir. GÜDÜL’de ise çalışmaların temellerinin harekete başvuru sürecinde atıldığı ve aynı titizlikle yürütüldüğü sonucuna varılmıştır. Öte yandan sakin şehir hareketi özelinde çalışacak etkili bir proje ekibi kurulması ve halk katılımının da artırılması gerektiği çıkarımına varılmıştır. Halfeti’de yapılan görüşmelerde toplumun her kesiminin sürece dahil edilmeye çalışıldığı görüşüne ulaşılmıştır. Ayrıca Halfeti’de yönetim tarafından yapılan çalışmaların sakin şehir hareketine yönelik bilinçli ve planlı uygulandığı belirlenmiştir. Sakin şehir hareketinin Türkiye’deki ilk temsilcisi olan ve uzun yıllardır harekete üye olan Seferihisar’da deneyim ve tecrübelerin getirdiği olumlu yansımaların olduğu görülmüştür. Hareketin ilçe genelinde bilindiği ve farkındalık oluşturduğu gözlemlenmiştir. İznik’te yerel yönetimin üç yıl gibi kısa bir sürede etkileyici ve planlı çalışmalar yaptıkları belirlenmiştir. En önemlisi

etkinlikleri planlarken ve uygularken sakin şehir politikalarına ve kriterlerine dikkat ettikleri gözlemlenmiştir. Ayrıca örneklem olarak seçilen sakin şehirler arasında yaptıkları çalışmalar ile sakin şehir felsefesini en iyi özümseyen kentin İznik olduğunu söylemek mümkündür. Perşembe’de ilçede hareketin sürdürülebilirliği için aktif katılıma ihtiyaç duyulduğu belirlenmiştir. Kent merkezindeki halkın aktif katılımına karşın kırsal kesimin desteğinin tam olarak alınmadığı gözlemlenmiştir. Son olarak Yalvaç’ta yapılan görüşmelerde yapılan ve yapılması planlanan etkinliklerin sakin şehir özelinde yapılmadığı aksine sosyal belediyeçilik anlayışı ile yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Türkiye’de sakin şehir hareketinin ilk üyelerinden biri olan Yalvaç’ta zamanla harekete yönelik ilginin kaybolduğu ve hareketin canlanması için proje ekibine ihtiyaç duyulduğu saptanmıştır.

Bulgular, Türkiye’deki sakin şehir hareketinin yerel halk tarafından benimsenmesinde ve harekete yönelik görüşlerin oluşmasında etkin bir iletişim stratejisinin önemini vurgulamaktadır. Yerel yönetimler tarafından yapılan bilgilendirme faaliyetlerinin, yerel halkın harekete dahil olma düzeyini ve harekete olan ilgisini önemli ölçüde etkilediği görülmüştür. Bu süreçte yerel yönetimlerin katılım mekanizmaları aracılığı ile yöre halkını teşvik etmesi de son derece önemlidir. Ancak incelenen yedi sakin şehirde yerel yönetimler tarafından yapılan bilgilendirme düzeyinin farklılık gösterdiği hatta bazı sakin şehirlerde yetersiz kaldığı tespit edilmiştir. Bu durum katılımcı iletişim açısından da kritik bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Çünkü elde edilen bulgular, sakin şehir kapsamında yerel yönetimlerin iletişim kanallarını etkin kullanmasının, yöre halkının harekete yönelik ilgisini artırdığını göstermektedir. Görüldüğü üzere Türkiye’de sakin şehir hareketinin başarılı şekilde uygulanması için şeffaf bir iletişim sürecinin hayata geçirilmesi gerekmektedir. Yerel yönetimler çeşitli iletişim kanalları ve platformları üzerinden, yöre halkının sürece aktif katılımını teşvik etmelidir. Halkın hareketten haberdar olmasının ötesinde, karar alma süreçlerinde söz sahibi olması harekete yönelik uzun vadeli olumlu geri dönüşlerin ortaya çıkmasına katkı sağlayacaktır.

Tez çalışmasının bulguları, yöre halkının sakin şehir hareketine yönelik görüşlerinin şehirselsel farklılıklar gösterdiği anlayışını da doğrulamaktadır. Bu varsayımın doğrulanmasının temelinde iletişim süreçlerinin etkinliğinin yer aldığını söylemek mümkündür. Çünkü harekete yönelik olumlu görüşlerin olduğu sakin şehirlerde, yöre

halkının hareket ile ilgili yeterli düzeyde bilgiye sahip olduğu gözlemlenmiştir. Ancak yöre halkının, hareketin ekonomik, çevresel ve kültürel etkileri konusunda kaygılarının bulunduğu saptanmıştır. Öte yandan, hareketin yeteri düzeyde tanıtılmadığı yerlerde, yöre halkının sakin şehir hareketine kayıtsız kaldığı ya da olumsuz bir tutum sergiledikleri görülmüştür. Bu bağlamda, halkın desteğini kazanmak için iletişim politikalarının geliştirilmesi şarttır.

Sonuç olarak, sakin şehir hareketinin başarıya ulaşması ve sürdürülebilir olması için etkin bir iletişim sürecinin yürütülmesi gerekmektedir. Yerel yönetimler ve yöre halkı arasındaki iş birliği ve koordinasyon katılımcı iletişim stratejileri ile desteklenirken; bilgilendirme ve katılım mekanizmaları ile iletişim temelli yaklaşımlar ön plana çıkarılmalıdır. Tez çalışmasında elde edilen bu sonuçların, sakin şehir hareketinin sürdürülebilirliği ve başarısı için önemli bir rehber niteliğinde olduğu ve gelecekteki çalışmalar için de önemli bir referans noktası oluşturacağı düşünülmektedir. Son olarak sakin şehir hareketinin Türkiye'deki geleceğinin, yerel yönetimlerin ve yöre halkının bu faktörlere olan duyarlılığı doğrultusunda şekilleneceği öngörülmektedir.

Tez çalışmasına yönelik yapılan değerlendirmelerin ışığında, gelecekteki araştırmacılar, sakin şehir yönetimleri ve yöre halkı da dahil olmak üzere paydaşlar için bazı öneriler sunulabilir. Tez çalışmasının sonuçlarına göre bilgilendirme ve katılıma önem veren sakin şehir yönetimlerinde, hareketin toplumsal kabulü ve etkilerine yönelik olumlu sonuçların ortaya çıktığı görülmüştür. Bu nedenle sunulan önerilerde bilgilendirme ve katılım üzerine odaklanılmıştır.

- Sakin şehir hareketi ile ilgili yerel yönetim ve yöre halkı arasında yaşanan iletişim sorunları analiz edilerek daha fazla araştırma yapılmalıdır.
- Dijital ve yüz yüze iletişim araçları ile hareketin felsefesi daha geniş kitlelere anlatılmalı ve sakin şehirlerde yaşayan tüm hedef grupların aktif katılımı teşvik edilmelidir. Özellikle öğrencilere bu konuda eğitim verilerek hareketin gelecekteki temsilcileri olması sağlanmalıdır.
- Hem yerel yönetimleri hem de yerel halkı ilgilendiren bu hareket özelinde yerel yöneticiler katılımcı yönetim mekanizmalarını geliştirmelidir. Halk ile yapılacak olan düzenli toplantılar, anketler, konseyler ve görüşmeler ile karar alma süreçlerinde katılımı artırmak, şeffaf ve katılımcı yönetim anlayışını pekiştirmek gerekmektedir. Ayrıca sakin şehir hareketi ile ilgili yapılan

faaliyetlerde bütün yük yerel yönetimlere yüklenmemelidir. Yerel yönetimler halkın sürece dahil olduğu organizasyonlara ağırlık vermeli ve ortak çalışma alanlarının sayısını artırmalıdır. Ancak bu faaliyetler sakin şehir hareketinin politikaları dikkate alınarak yapılmalıdır.

- Yöre halkı da kendi yerel ve kültürel değerlerinin korunmasında öncülük eden sakin şehir hareketi özelinde yapılan faaliyetlere ve girişimlere aktif olarak katılım göstermelidir. Toplumsal katılımın güçlenmesi için sivil toplum kuruluşlarına ve toplumsal dayanışma faaliyetlerine destek olmalıdır. Bir toplumda katılımın güçlenmesi yerel sorunlara kolektif çözümlerin geliştirilmesine ve topluluk bilincinin artırılmasına yardımcı olmaktadır.

Tez çalışmasındaki veriler Türkiye’de yalnızca örneklem olarak seçilen sakin şehirlerde toplanmıştır. Sakin şehirlerin her biri kendi yerel kimlik ve potansiyelleri ile diğerlerinden farklılaşmaktadır. Elbette gelecekte konu ile ilgili, farklı sakin şehirler üzerinden de çalışmalar yapılacaktır. Türkiye’nin Sakin Şehirleri ile ilgili yapılan çalışmaların birbirlerini tamamlayarak konuyu parçadan bütüne ulaştırmalarını, uluslararası örnekler ile desteklenerek daha geniş bir bakış açısı kazandırılmasını, yerel yönetimlerin yapılan çalışmaları dikkate almasını ve bu sürece halkın aktif katılımının sağlanmasıyla toplumsal bilinçlenmenin artırılmasını temenni ederim. Her şeyin hızlı olduğu bu çağda tezimin son sözünü sakin şehir felsefesine uyarak yavaş yavaş ve keyif alarak yazıyorum. Hız çağının, hız kesen felsefesi Cittaslow ile kalın.



KAYNAKLAR

- Adams, D. A., Nelson, R.R., & Todd, P. A. (1992). "Perceived Usefulness, Ease of Use and Usage of Information Technology: A Replication", *Management Information Systems Research Center MIS Quarterly*, 16 (2), 227-247.
- Ak, D. (2017). "Yavaş Kent (Cittaslow) Hareketi ve Türkiye Örnekleri Üzerine Bir Değerlendirme", *Journal of International Social Research*, 10(52).
- Akdemir, E. (2019). *Avrupa Birliği Ülkelerinde Siyasal Katılım Platformları: Roller ve Amaçları*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Akdoğan, Ç. (2017). "Destinasyon Markalama Bağlamında Yavaş Şehir (Cittaslow) Hareketi Üzerine Genel Bir Değerlendirme", *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)*, 379-390.
- Akıncı Vural, Z. B., & Bat, M. (2015). *Teoriden Pratiğe Kurumsal İletişim*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Akpınar, O., & Pektaş, E. K. (2019). "Yavaş Şehirler (Cittaslow) ve Kentsel Yaşam Kalitesi Üzerindeki Etkileri: Seferihisar Halkının Algısı Üzerine Bir Araştırma", *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Haziran 2019, 21(1), 31-46.
- Alemdar, K., & Kaya, R. (1983). *Kitle İletişiminde Temel Yaklaşımlar*. Ankara: Savaş Yayınları.
- Alkan, A. & Duru, B. (2002). 20. Yüzyılda Kent ve Kentsel Düşünce. (A, Alkan & B, Duru. Çev. & Der.). *20. Yüzyıl Kenti*. (ss. 7-25). Ankara: İmge Yayınevi.
- Alpat, F. E. (2011). "Yavaş Moda Nedir?". *Akdeniz Sanat*. 4(8).
- Al-Rebholz, A. (2017). Kent Kuramları: Klasikler ve Çağdaşlar. *Kent sosyolojisi* (ss. 135-164). İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Yıldırım, E. & Bayraktaroğlu, S. (2005). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Sakarya: Sakarya Kitabevi.
- Arnstein, S. R. (1969). "A Ladder of Citizen Participation". *Journal Of The American Institute Of Planners*, 35(4), 216-224.
- Arlı, A. (2012). Şehir Sosyolojisi: 1970 Öncesi Tartışmalar Hakkında Bir Yeniden Değerlendirme. (K. Alver, Ed.). *Kent Sosyolojisi* (ss. 107-149). Ankara: Hece Yayınları.
- Asrak Hasdemir, T. (2019). *Kamusal İletişim ve Bilgi Edinme Hakkı Türkiye-Avrupa Birliği Örnekleri*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Siyasal Kitabevi. Aydoğan, A. (2000). *Şehir ve Cemiyet*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Aydoğmuş Ördem, Ö. (2017). "Şikago Okulu ve Eleştirel Kent Sosyolojisi: Otoetnografik Bir Çalışma", *Çukurova Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 199-207.
- Aziz, A. (2014). *Siyasal İletişim*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Benevolo, L. (1995). *Avrupa Tarihinde Kentler*. (N. Nirven, Çev.). İstanbul: Afa Yayıncılık.

- Bıçk, D. (2006). "Harvey ve Castells'de Kent Sorunsalı: Politik Ekonomi Vizyonu ve Sınırlılıkları", *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (11), 111-130.
- Bilgin, N., & Göregenli, M. (1996). Kentsel Katılım ve Çoğulculuk. (F. Yıldırım, Ed.). *Kentte Birlikte Yaşamak Üstüne*. (ss. 49-61). İstanbul: Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademi.
- Bookchin, M. (1994). *Özgürlüğün Ekolojisi: Hiyerarşinin Ortaya Çıkışı ve Çözülüşü* (A. Türker, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bookchin, M. (1996). *Toplumsal Ekolojinin Felsefesi; Diyalektik Doğalcılık Üzerine Denemeler*. (R. G. Ögdül, Çev.) İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Bookchin, M. (1996b). *Ekolojik Bir Topluma Doğru*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bource, M. & Yücel, H. (2012). *İletişim Bilimlerinin Serüveni*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Burton, G., & Dimbleby, R. (2002). *Teaching Communication*. Newyork & London: Routledge Taylor & Francis Group.
- Buttel, F. H. (2003). "Environmental Sociology And The Explanation Of Environmental Reform", *Organization & Environment*, 16(3), 306-344.
- Bülbül, A. R. (2004). *Halkla İlişkiler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Cantzen, R. (1994). *Daha Az Devlet Daha Çok Toplum*. (V. Atayman, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Carr, J. H., & Servon, L. J. (2008). "Vernacular Culture and Urban Economic Development: Thinking Outside the (Big) Box", *Journal of the American Planning Association*, 75(1), 28-40.
- Castells, M. (1977). *The Urban Question a Marxist Approach*. London: Edward Arnold.
- Castells, M. (1982). *City, Class and Power*. UK: Macmillan Education.
- Catton, W. R., & Dunlap, R. E. (1978). "Paradigms, Theories, and the Primacy of the HEP-NEP Distinction", *The American Sociologist*, 256-259.
- Catton, W. R., & Dunlap, R. E. (1978). "Environmental Sociology: A New Paradigm", *The American Sociologist*, 41-49.
- Catton, W. R., & Dunlap, R. E. (1980). "A New Ecological Paradigm for Post-Exuberant Sociology", *American Behavioral Scientist*, 24(1), 15-47.
- Childe, V. G. (2001). *Kendini Yaratan İnsan: İnsanın Çağlar Boyu Gelişimi*. (F. Ofluğlu, Çev., 6. Baskı). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Cittaslow Türkiye, (2023). <https://cittaslowturkiye.org/tr/>.
- Cittaslow International, (2023). <https://www.cittaslow.org/>.
- Clancy, M. (2018). *Slow Tourism, Food and Cities: Pace and the Search for the Good Life*. Newyork: Routledge.
- Clark, J. (1997). "A Social Ecology", *Capitalism Nature Socialism*. 8(3), 3-33.

- Cleary, S. (1997). *The Role of NGOs under Authoritarian Rule*. New York: Macmillan Press.
- Costa-Font, M. & Gil, J. M. (2009). "Structural Equation Modelling of Consumer Acceptance of Genetically Modified (GM) Food in the Mediterranean Europe: A Cross Country Study", *Food Quality and Preference*, 20(6), 399-409.
- Çoban, A. (2013). "Sınıfsal Açıdan Ekolojik Mücadele, Demokrasinin Açmazları ve Komünizm", *Yaşayan Marksizm Dergisi*, 1(1), 243-282.
- Coşar, Y. (2014). "Yavaş Şehir Olgusunun Kentsel Yaşam Kalitesi Üzerindeki Algılanan Etkisi", *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 25(2), 226-240.
- Coşar, Y. (2019). "A Critical View on the Paradox of Slow City-Sustainable Tourism", *Journal of Tourism Theory and Research*, 5(1), 40-49.
- Croft, S., & Beresford, P. (1992). "The Politics of Participation". *Critical Social Policy*, 12(35), 20-44.
- Cudworth, E. (2005). *Developing Ecofeminist Theory: The Complexity of Difference*. New York: Palgrave Macmillan
- Çakıcı, A. C., Yenipinar, U., & Benli, S. (2015). "Yavaş Şehir Hareketi: Seferihisar Halkının Tutum ve Algıları ile Yaşam Doyumları", *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 11(3).
- Çıtak, Ş. Ö. (2016). "Sakin Şehirler Hızlı Turistler", *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, Cilt 5, Sayı 8, s. 2692-2706.
- Dahl, R. A. (1998). *On Democracy*. London: Yale University Press.
- Demir, A. (2022). *Demokrasi, Hukuk Devleti ve Sivil Toplum*. Ankara: Kalan Yayınları.
- Demir, Ö. (2014). "Sivil Toplum Kuruluşları, Sosyal Girişimcilik, Kurumsal Sosyal Sorumluluk ve Sosyal İşletme", *ASOS Journal. The Journal of Academic Social Science*, (6), 347-356.
- Deniz, T. (2017). "Hızlı Dünyada Sürdürülebilir Mekânlar: Sakin Kentler", *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 1399-1412.
- Devlet Planlama Teşkilatı. (2007). Dokuzuncu Kalkınma Planı Kamuda İyi Yönetişim Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara.
- Dunlap, R. E., & Catton, W. R. (1994). "Struggling with Human Exemptionalism: The Rise, Decline and Revitalization of Environmental Sociology", *The American Sociologist*, 25(1), 5-30.
- Dunlap, R. E. (1980). "Paradigmatic Change in Social Science: from Human Exemptions to an Ecological Paradigm", *American Behavioral Scientist*, 24(1), 5-14.
- Dündar, Y., & Sert, A. N. (2018). "Yerel Halkın Yavaş (Sakin) Şehir Hakkındaki Algıları: Seferihisar'da Nitel Bir Araştırma", *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 74-91.
- Emrealp, S. (2005). *Yerel Gündem 21 Uygulamalarına Yönelik Kolaylaştırıcı Bilgiler El Kitabı*. İstanbul: IULA-EMME Yayını.

- Engels, F. (1975). *Marx'ın Kapitali Üzerine* (A. Yurdaer, Çev.). İstanbul: Günce Yayınları.
- Engels, F. (2003). *Konut Sorunu*. Eriş Yayınları.
- Engels, F. & Marx, K. (2013). *Alman İdeolojisi*. İstanbul: Evrensel Basım Yayın.
- Ercins, G. (2013). "Demokrasinin Bir Önkoşulu Olarak Kamusal Alan ve Türkiye'de Kamusal Alan Algısı", *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 14(1).
- Erdoğan, M. (2016). "Local Community Perception towards Slow City: Gökçeada Sample", *Asian Social Science*, Vol 12, No 5. 241-246.
- Erdönmez, M. E., & Akı, A. (2005). "Açık Kamusal Kent Mekanlarının Toplum İlişkilerindeki Etkileri", *Megaron*, 1(1), 67.
- Ergüven, M. H. (2011). "Cittaslow-Yaşamaya Değer Şehirlerin Uluslararası Birliği: Vize Örneği", *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, Cilt 3, Sayı 2, s. 201-210.
- Farelnik, E., Stanowicka, A., & Wierzbicka, W. (2017). "International Cooperation between Cities based on the example of the Cittaslow Network", *Olsztyn Economic Journal*, 12(4), 415-425.
- Farelnik, E. (2020). "Cooperation of Slow Cities as an Opportunity for the Development: an example of Polish National Cittaslow Network", *Oeconomia Copernicana*, 11(2), 267-287.
- Freeman, J. (2009). Not So Fast. <https://www.wsj.com/articles/SB10001424052970203550604574358643117407778>. (Erişim Tarihi: 05.08.2023).
- Forman, R. T. T. (2008). *Urban Regions Ecology and Planning Beyond the City*. Newyork: Cambridge University Press.
- George, D. & Mallery, P. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference*. Boston: Pearson.
- Geray, C. (1995). "Türk Belediyeciliğinin Tarihi Gelişimi", *Yeni Türkiye Dergisi*, Yıl:1, Sayı 4.
- Gottdiener, M. (2001). "Mekân Kuramı Üzerine Tartışma: Kentsel Praksise Doğru" (H. Ç. Keskinok, Çev.), *Praksis*, 2, s. 248-269.
- Guillen, C. (2023). The Slow Movement's Slow take over of Communication. <https://www.pr.co/blog/the-slow-movements-slow-takeover-of-communication> (Erişim Tarihi: 05.08.2023).
- Gürbüz, S., & Şahin, F. (2014). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Güven, E. (2011). "Yavaş Güzeldir: "Yavaş Yemek"ten "Yavaş Medya" ya Hızlı Tüketime Dair Bir Çözüm Önerisi", *Selçuk İletişim*, 7(1), 113-121.
- Habermas, J. (2003a). *Kamusallığın Yapısal Dönüşümü*. (Bora, T. ve Sancar, M. Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları

- Habermas, J. (2003b). *İnsan Doğasının Geleceği*. (K. H. Ökten, Çev.). İstanbul: Everest Yayınları.
- Haeckel, E. (1866). *Generelle Morphologie Der Organismen*. Berlin: De Gruyter.
- Haeckel, E. (1984). Exolutionsbiologie und Ökologie, in: Schramm, E. Hg. *Ausgewählte Texte zur Entwicklung Ökologischen Denkens, vom Beginn der Neuzeit bis zum "Club of Rome"*. Frankfurt.
- Hair, J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L., & Black, W.C. (1998). *Multivariate Data Analysis*. (5th Edition). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Harris, C. D., & Ullman, E. L. (2002). Kentin Doğası. (A, Alkan & B, Duru. Çev. & Der.). *20. Yüzyıl Kenti*. (ss. 55-75). Ankara: İmge Yayınevi.
- Harvey, D. (1978). "The Urban Process Under Capitalism: a Framework for Analysis", *International Journal of Urban and Regional Research*, 2.1-3. 101-131.
- Harvey, D. (1982). *The Limits to Capital*. Oxford: OUP.
- Harvey, D. (2003). "The Right to the City", *International Journal of Urban and Regional Research*, (27,4). 939-941.
- Harvey, D. (2008). "The Right to the City", *New Left Review*, (53), 23-40.
- Harvey, D. (2014). Sonsöz. (Lefebvre, H. Ed.). *Mekânın Üretimi*. (ss. 419-426). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Harvey, L. (1987). *Myths of the Chicago School of Sociology*. England: Avebury.
- Hatt, P. K. ve Reiss, A. J. (2002). Kentsel Yaşam Sosyolojisi: 1946-1956. (A, Alkan & B, Duru. Çev. & Der.). *20. Yüzyıl Kenti*. (ss. 127-146). Ankara: İmge Yayınevi.
- Hobsbawm, E. (2013). Önsöz (Ö. E. Akgül, Çev.). *İngiltere'de Emekçi Sınıfların Durumu* (ss. 7-16). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Innes, J. E., ve Booher, D. E. (2004). "Reframing Public Participation: Strategies for the 21st Century", *Planning Theory & Practice*, 5(4), 419-436.
- Involve, (2023). www.involve.org.uk. (Erişim Tarihi: 22.01.2024).
- Işık, M., ve Akdağ, M. (2009). *Dünden Bugüne Halkla İlişkiler*. Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.
- İnceoğlu, M. (2007). *Kentsel Açık Mekânların Kalite Açısından Değerlendirilmesine Yönelik Bir Yaklaşım: İstanbul Meydanlarının İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi: Fen Bilimleri Enstitüsü.
- İpek, F. (2021). *Sürdürülebilir Yerel Kalkınma Bağlamında Sakin Şehir (Cittaslow) Yaklaşımının Sosyal, Ekonomik ve Çevresel Etkileri: Şavşat İlçesi Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Artvin Çoruh Üniversitesi: Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Jaszczak, A., Kristianova, K., Pochodyła, E., Kazak, J. K., & Młynarczyk, K. (2021). "Revitalization of Public Spaces in Cittaslow Towns: Recent Urban Redevelopment in Central Europe", *Sustainability*, 13(5), 2564.
- Kalkınma Bakanlığı. (2012). *Katılımcılığın İlkeleri: Katılımlı Çalışmaları Tasarlayan, Uygulayan ve Yönetenler İçin Uygulama Kılavuzu*. Ankara.

- Karadeniz, C. B. (2014). "Sürdürülebilir Turizm Bağlamında Sakin Şehirler Perşembe". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt 7, Sayı 29, s. 84-107.
- Karakaş, M. (2003). "Modern Bütünleşmeden Postmodern Farklılaşmaya Kentte Toplumsal Etkileşim", *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 12(2), 16-40.
- Karakaş, M. (2006). Küreselleşme, Postmodernizm ve Kent. (E. Eğribel & U. Özcan, Ed.). *Sosyoloji ve Coğrafya* (ss. 945-957). İstanbul: Kızılelma Yayıncılık.
- Karakaş Özü, N. (2016). "Sakin Şehir/Cittaslow Hareketi ve Yerleşme Coğrafyası", *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (37), 151-157.
- Karakurt Tosun, E. (2007). "Avrupa Birliğine Üyelik Sürecinde Türkiye’de Yerel Yönetimler ve Sivil Toplum Kuruluşları", *Paradoks, Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 3(2), 1-16.
- Karakuş, G. (2010). *5018 sayılı Kanun ile Yönetişim İlke ve Esasları Çerçevesinde Kamu Hizmetlerinin Sunumu*. (Mesleki Yeterlilik Tezi). Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, Ankara.
- Karasu, M. A. (2008). "Kentli Haklarının Gelişimi ve Hukuki Boyutları", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, (78), 37-52.
- Katznelson, I. (2013). Önsöz. (M. Morali, Çev.). *Sosyal Adalet ve Şehir* (ss.9-14). İstanbul: Metis Yayınları.
- Keleş, R. (1980). *Kent Bilim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Keleş, R. (1993). *Kentleşme Politikası*. Ankara: İmge Yayınevi.
- Keleş, R. & Hamamcı, C. (2002). *Çevrebilim*. 4.Basım. Ankara: İmge Kitapevi.
- Keleş, R. & Hamamcı C., (2005). *Çevre Politikası*. 5. Basım. Ankara: İmge Kitabevi.
- Keleş, R., Hamamcı, C., & Çoban, A. (2009). *Çevre Politikası*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Kemp, D. D. (1998). *The Environment Dictionary*. London and Newyork: Routledge.
- Kent Konseyleri Yönetmeliği. (2009). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=10687&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>. (Erişim Tarihi: 03.11.2023).
- Keskinok, Ç. (1988). "Kentsel Mekân Yaklaşımlarına Bir Örnek: Castells", *ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi*, (8,1). 67-75.
- Kıray, M. (1998). *Örgütlemeyen Kent: İzmir*. İstanbul: Bağlam.
- Kışlalıoğlu, M. B., & Berkes, F. (1993). *Çevre ve Ekoloji*. İstanbul: Remzi Kitabevi
- King, Y. (1989). "The Ecology of Feminism and the Feminism of Ecology". *Healing the Wounds: The Promise of Ecofeminism*, 19.
- Kline, P. (1994). *An Easy Guide to Factor Analysis*. London: Routledge.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*. New York: Guilford.
- Knox, P. & Mayer, H. (2013) *Small Town Sustainability: Economic, Social, and Environmental Innovation*. Basel: Birkhäuser Verlag GmbH.

- Konak, N. (2010). “Çevre Sosyolojisi: Kavramsal ve Teorik Gelişmeler”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (24),271-283.
- Köhler, B., David, S. & Blumtritt, J. (2010). Slow Media Manifesto. <http://en.slow-media.net/manifesto>. (Erişim Tarihi: 02.09.2023.)
- Köker, L. (2007). *Modernleşme, Kemalizm ve Demokrasi*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Lahar, S. (1991). “Ecofeminist Theory and Grassroots Politics”, *Hypatia*, 6(1). 28–45.
- Lefebvre, H. (2003), *The Urban Revolution*, (R. Bononno, Çev.). Minneapolis: The University of Minnesota Press.
- Lefebvre, H. (2009). *State, Space, World: Selected Essays*. Minneapolis: The University of Minnesota Press
- Lefebvre, H. (2014). *Mekânın Üretimi*. (I. Ergüden, Çev.). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Lefebvre, H. (2015). *Şehir Hakkı*. (I. Ergüden, Çev.). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Lowry, L. L., ve Lee, M. (2016). “Cittaslow, Slow Cities, Slow Food: Searching For A Model for the Development Of Slow Tourism”, *Tourism Travel and Research Association: Advancing Tourism Research Globally*, 40.
- Löffler, E., Özden, S. & Üskent, S. (2011). *Vatandaş Katılımını Artırma Rehberi*. Ankara: İçişleri Bakanlığı ve BM Kalkınma Programı Ortak Yayınları.
- Malhotra, N. K., Kim, S. S., & Agarwal, J. (2004). “Internet Users’ Information Privacy Concerns (IUIPC): The Construct, the Scale, and a Causal Model”, *Information Systems Research*, 15(4), 336–355.
- Márquez, (2017). Comunicación Slow. (<https://comunicareslomio.es/comunicacion-slow/>) (Erişim Tarihi: 05.08.2023.)
- Mayer, H. ve Knox, P. (2006) “Slow Cities: Sustainable Places in a Fast World”, *Journal of Urban Affairs*, 28(4), pp. 321–334.
- McKenzie, R. D. (1924). “The Ecological Approach to the Study of the Human Community”, *American Journal of Sociology*, 30(3), 287-301.
- Mellor, M. (2000). *Feminismo y Ecología*. Mexico: Siglo XXI.
- Meydan, C. H. & Şeşen, H. (2011). *Yapısal Eşitlik Modellemesi AMOS Uygulamaları*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Nilsson, J. H., Svärd, A.-C., Widarsson, Å., ve Wirell, T. (2011). “Cittaslow, Eco-gastronomic Heritage as a Tool for Destination Development”, *Current Issues in Tourism*, 14(4), 373–386.
- O’Connor, J. (1998). *Natural Causes: Essays in Ecological Marxism*. New York and London: Guilford.
- OECD, (2001). Citizens as Partners: OECD Handbook on Information, Consultation and Public Participation in Policy Making, Gramberger, Marc, <http://www.internationalbudget.org/wpcontent/uploads/Citizens-as-Partners-OECD>
- OECD, (2009). Focus on Citizens: Public Engagement for Better Policy and Services.

- Okutan, E. (2008). "Yerel Yönetimler ve Sivil Toplum Örgütlerinin Gelişmiş İş Birliği: İngiltere Örneği", *Sayıştay Dergisi*, (71), 91-108.
- Oktay, D. (2007). "Kentsel Kimlik ve Canlılık Bağlamında Meydanlar: Kuzey Kıbrıs' Ta Bir Meydana Bakış", *Mimarlık Dergisi*, 334.
- Otrar, M., & Argın, F. S. (2014). "Ergenlerin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumlarının Çok Boyutlu İncelenmesi", *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, (10), 3-22.
- Ögel, B. (1978). *Türk Kültür Tarihine Giriş Cilt 1*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Özmen, Y. Ş., Birsen, H. & Birsen, Ö. (2016). "Yavaş Hareketi: Çevreden Kültüre Hayatın Her Alanında Küreselleşmeye Başkaldırı", *İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 1(2), 38-49.
- Özmen, Ş. Y., Birsen, Ö., & Birsen, H. (2016). "Kentleşme Dinamiklerine Cittaslow Kentler Üzerinden Bakmak: Türkiye'deki Cittaslow Şehirleri Üzerine Bir Araştırma", *Kurgu*. 24(2), 9-22.
- Özyol, A. İ. (2013). *Çevre Etiği Çerçevesinde Biyopolitikaların Oluşturulmasında Katılımcılık*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi: Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Park, R. E., & Burgess, E. W. (1984). *The City: Suggestions for Investigation of Human Behavior in the Urban Environment*. Chicago: University of Chicago press.
- Pateman, C. (1970). *Participation and Democratic Theory*. Cambridge.
- Petrini, C. (2001). *Slow Food: The Case For Taste*. Columbia University Press.
- Petrini, C. & Padovani, G. (2011). *Slow Food Devrimi*. (Ç. Ekiz, Çev.). İstanbul: Sinek Sakız Yayınevi.
- Pink, S. (2009). "Urban Social Movements and Small Places", *City: Analysis Of Urban Trends, Culture, Theory, Policy, Action*, 13:4, 451-465.
- Porritt, J. (1989). *Yeşil Politika*. (A. Türker, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınevi.
- Portinari, F. (1989). Slow Food Manifesto. Retrieved from Slow Food International http://www.slowfood.com/about_us/eng/manifesto.lasso. (Erişim Tarihi: 05.07.2023).
- Purcell, M. (2014). "Possible Worlds: Henri Lefebvre and the Right to the City", *Journal of Urban Affairs*, 36(1), 141-154.
- Pustu, Y. (2005). "Yerel Yönetimler ve Demokrasi", *Sayıştay Dergisi*, Sayı 57, Sayı 57 s.124.
- Pustu, Y. (2006). "Küreselleşme Sürecinde Kent "Antik Site'den Dünya Kentine", *Sayıştay Dergisi*, (60), 129-151.
- Pretty, J. N. (1994). "Alternative Systems Of Inquiry For A Sustainable Agriculture", *IDS Bulletin*, 25(2), 37-49.
- Pretty, J. (1995). "Participatory Learning For Sustainable Agriculture", *World Development*, 23 (8), 1247– 1263.

- Radstrom, S. (2011). "A Place-Sustaining Framework for Local Urban Identity: An Introduction and History of Cittaslow", *Italian Journal of Planning Practice*, 1(1), 90-113.
- Relph, E. C. (1987). *The Modern Urban Landscape: 1880 to the Present*. Johns Hopkins University Press.
- Sanır, F. (2000). *Coğrafya Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sarıkoce, A. İ. (2002). *Yerel Yönetimlerde Katılım ve İstanbul Büyükşehir Belediyesinde "Beyaz Masa" Uygulaması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi: Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sayar, K. (2007). *Yavaşla!*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Schumacker, E. R. & Lomax, G. R. (2010). *A Beginner's Guide to Structural Equation Modeling*. (2. Baskı). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Inc.
- Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı. (2001). Yerel Yönetimler Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara.
- Semmens J., & Freeman, C. (2012). "The Value of Cittaslow as an Approach to Local Sustainable Development: A New Zealand Perspective", *International Planning Studies*. Doi:10.1080/13563475.2012.726851
- Servaes, J., & Malikhao, P. (2005). "Participatory Communication: The New Paradigm. Media & Global Change", *Rethinking Communication for Development*, 91-103.
- Serrano-Puche, J. (2014). "Towards a Slow Communication: The Habit of Regular Digital Disconnection as Component of Media Literacy", *TRIPODOS*, (34), 201-214.
- Servon, L. J., & Pink, S. (2015). "Cittaslow: going Glocal in Spain", *Journal of Urban Affairs*, 37(3), 327-340.
- Shen, D., Xia, M., Zhang, Q., Elahi, E., Zhou, Y., & Zhang, H., (2019). "The Impact of Public Appeals on the Performance of Environmental Governance in China: A Perspective Of Provincial Panel Data", *J. Clean. Prod.*, 231, 290-296.
- Sisk, T. D. (2001). *Democracy At The Local Level: The International IDEA Handbook On Participation, Representation, Conflict Management, And Governance*. Stockholm (Sweden): International IDEA.
- Sipahi, E. B. (2016). "Sürdürülebilir kent arayışında Cittaslow (Sakin Şehir) Üzerine Bir Değerlendirme", *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, Mart 2016, Yıl 9, Sayı XXV, ss. 785-801.
- Slow Food International, (2023). <https://www.slowfood.com/>. (Erişim Tarihi: 23.04.2023).
- Smith, D. H. (1975). "Voluntary Action and Voluntary Groups", *Annual Review of Sociology*, vol. 1. Palo Alto, CA: Annual Reviews.
- Sohn, D., Jang, H. J., & Jung, T. (2015). "Go Slow and Curvy: Understanding the Philosophy of the Cittaslow Slowcity Phenomenon", *Springer International Publishing*.

- STK'lar ve Sivil Katılım Kitapçığı. (2011). <https://www.stgm.org.tr/yayinlar/stklar-sivil-katirim-kitapcigi>. (Erişim Tarihi: 04.07.2023).
- Stoker, G. (1996). Introduction: Normative Theories of Local Government and Democracy. (D. King & G. Stoker Eds.). *Rethinking Local Democracy*. London: Macmillan.
- Suda, E. Z. (2019). "Engels'in Kent Sosyolojisine Katkısı", *Madde, Diyalektik ve Toplum*, 333.
- Sungur, N. (1988). "Toplum ve Doğa Kanseri: Çevre Sorunu", *Bilim ve Teknik Dergisi*, Sayı: 252, Ankara.
- Şahin, L., & Öztürk, M. (2011). "Küreselleşme Sürecinde Sivil Toplum Kuruluşları ve Türkiye'deki Durumu", *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, (54), 3-29.
- Şat, N. (2020). Kent Hakkı, Neo-liberalizm ve Kentsel Katılım. *Sürdürülebilirlik Kentbilim Fotoğrafları: Tarih-Kültür-Yönetim – Çevre*. (Reyhan, H. & Satır Reyhan, A. Ed.). Palme Yayıncılık.
- Şengül, T. (2001). "Sınıf Mücadelesi ve Kent Mekânı", *Praksis*, Sayı: 2, ss. 9- 31.
- Şengün H., & Kara A. (2021). "Cittaslow: Umbrella Branding for Turkish Cities", *Upravlenets – The Manager*, vol. 12, no. 3. ss. 81–90.
- Sturgeon, N. (1999). "Ecofeminist Appropriations and Transnational Environmentalisms", *Identities Global Studies in Culture and Power*, (6,2) 3, 255-279.
- Tabachnick, B. G. ve L. S. Fidell. (2013). *Using Multivariate Statistics* (4. Baskı). Needham Heights, MA: Allyn & Bacon.
- Tamkoç, G. (1996). "Ekofeminizm Amaçları", *Kadın Araştırmaları Dergisi*, (4). 77-84.
- Taşçı, H. (2020). "Kamusallığın Gelişimi ile Kamusal Alanların Nitelikleri Arasındaki İlişki", *OPUS International Journal of Society Researches*, 16(30), 3018-3037.
- Tavşancıl, E. (2010). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Tekeli, İ. (2011). *Kent, Kentli Hakları, Kentleşme ve Kentsel Dönüşüm*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Tilly, C. (2014). *Demokrasi*. (E. Arıcan, Çev.). Ankara: Phoenix Yayınları.
- Toksöz, F. (2008). *İyi Yönetişim El Kitabı*. İstanbul: Tesev.
- Tong, R. P. (2006). *Feminist Düşünce*. İstanbul: Gündoğan Yayınları.
- Tonk, E. C. ve Selçuk, S. A., (2020). "Cittaslow Unvanı Alan Kentlerin Sürdürülebilir Ulaşım Bağlamında İncelenmesi ve Ankara-Güdül İlçesi İçin Öneriler", *Euroasia Journal of Mathematics-Engineering Natural & Medical Sciences*, 8, 188-201.
- Toprak Karaman, Z. (1995). "Globalleşmede Çevre Faktörü ve Çevre Korumacı İdeolojiye Politik Bir Yaklaşım", *Yeni Türkiye Çevre Özel Sayısı*, Yıl, 1.
- Touraine, A. (1997). *Demokrasi Nedir*. (O. Kunal, Çev.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

- Turner, B. S. (2014). *Klasik Sosyoloji*. (İ. Çetin, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1982). Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. (Erişim Tarihi:11.12. 2022).
- Uğurlu, Ö. (2010). “Kentlerin Tarihsel Gelişimi”, *Kent Sosyolojisi Çalışmaları*, 10-33.
- Ünal, Ç. (2016). “Turizm Coğrafyasında Yeni Bir Kavram Yavaş Şehirler”, *Doğu Coğrafya Dergisi*, 21(36), 13-28.
- Ünal, M. & Zavalı, S.Y. (2016). “Küreselleşme Karşıtı Bir Hareket: Yavaş Hareketi”, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 889-912.
- Ünlü Dalaylı, F. (2021). “Cittaslow and Slow Food: Are They a Different Version of Capitalism”, *Academia Letters*.
- Varcan, N., Taraktaş, A. & Hacıköylü, C. (2013). *Yerel Yönetimler*. Eskişehir: Açıköğretim Yayınları.
- Weber, M. (2010). *Şehir, Modern Kentin Oluşumu* (M. Ceylan, Çev.). İstanbul: Yarı Yayınları
- White, S. C. (1996). “Depoliticising Development: The Uses and Abuses of Participation”. *Development in Practice*. 6(1), 6-15.
- Wilcox, D. (2003). *The Guide To Effective Participation*. Brighton: Partnership.
- Willetts, P. (2002). “What Is a Non-Governmental Organization”, *Conventions, Treaties and Other Responses To Global Issues*, 2(11), 229-248.
- Wirth, L. (2002). Bir Yaşam Biçimi Olarak Kentleşme. (A, Alkan & B, Duru. Çev. & Der.). *20. Yüzyıl Kenti*. (ss. 77-106). Ankara: İmge Yayınevi.
- World Urbanization Prospects The 2018 Revision, (2018). <https://population.un.org/wup/>. (Erişim Tarihi: 17.04.2023).
- Yalçındağ, S. (1999). “Belediyelerde Halk Katılımı”, *Türk İdare Dergisi*, 424, 49-72.
- Yalçın, E. (2019). “Küresel Kente Alternatif Olarak Sakin Şehir: Türkiye Sakin Şehirleri Üzerinden Değerlendirme”, *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 19(38), 202-230.
- Yaman, F. T. (2017). “Katılımcı Demokrasi: Kapsam ve Unsurlar”, *Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(2), 136-160.
- Yasama Kalitesinin Artırılmasında Dilekçe Hakkı Çalıştayı. (2021). https://www5.tbmm.gov.tr/yayinlar/2021/Yasama_Kalitesinin_Arttirilmasinda_Dilekce_Hakki_Calistayi.pdf. (Erişim Tarihi: 23.02.2023).
- Yazıcıoğlu, Y. & Erdoğan, S. (2004). *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yıldırım, M. F. (2012). *Kamu Kuruluşlarında Stratejik Planlama Bağlamında Katılımcılık ve Merkezi İdarelerde Katılımcılık Üzerine Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi: Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldız K., Sipahioğlu Ş., & Yılmaz M., (2005). *Çevre Bilimi ve Eğitimi*. Gündüz Eğitim Yayıncılık.

- Yıldız, Ş., & Ayvaz, K. M. (2018). “Yavaş Moda Akımına Üniversite Öğrencilerinin Yaklaşımları: Selçuk Üniversitesi Örneği”, *Akdeniz Sanat*, 11(21), 29-43.
- Yücel, S. & Morgil, F. İ. (1998). “Yüksek Öğretimde Çevre Olgusunun Araştırılması”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(14).
- Yükselbaba, Ü. (2008). “Kamusal Alan Modelleri ve Bu Modellerin Bağlıları”, *Journal of Istanbul University Law Faculty*, 66(2), 227-271.
- Yüksel Özmen, Ş., Birsen, Ö., & Birsen, H. (2017). İletişim Çağında Frene Basmak: Yavaş Şehirlerin Çevre İletişimi Bağlamında Analizi, Çevresel Toplumsal Katılım, İşbirliği ve Uzlaşma Stratejilerinin Yavaş Şehirlerde Nasıl Sağlandığının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. TÜBİTAK Projesi. Proje no:113K624.
- Zenginkuzucu, D. M. (2013). “Halkoylamasını Yeniden Düşünmek”, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 1.
- 2872 Sayılı Çevre Kanunu. (1983).
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2872&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun. (1984).
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.3071.pdf>.

EKLER

EK-1. Anket Formu

FARKLI YAŞAM SEÇENEKLERİ, KENT, ÇEVRE VE KATILIMCI İLETİŞİM: CİTTASLOW (SAKİN ŞEHİR) TÜRKİYE ÖRNEĞİ ANKET FORMU

Bu anket formu, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü Prof. Dr. Tuğba ASRAK HASDEMİR danışmanlığında İlknur ŞAHİN tarafından yürütülen “Farklı Yaşam Seçenekleri, Kent, Çevre ve Katılımcı İletişim: Cittaslow (Sakin Şehir) Türkiye Örneği” adlı doktora çalışması için hazırlanmıştır. Sakin Şehir Hareketi’ne üyelik sürecinde katılımcı iletişim ve toplumsal kabul boyutlarını, üye olduktan sonra ise hareketin etkilerinin belirlenmesi amacını taşıyan bu çalışmada elde edilen bilgiler sadece bilimsel amaçlı olarak kullanılacaktır. Anket sorularına içtenlikle vereceğiniz her yanıt sonuçların güvenilirliği için önem arz etmektedir. Değerli zamanınızı ayırarak paylaştığınız görüşleriniz için şimdiden teşekkür ederiz.

Araştırmacı: İlknur ŞAHİN

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Tuğba ASRAK HASDEMİR

1. Yaşınız

- ☐ 18-25
- ☐ 26-35
- ☐ 36-45
- ☐ 46-55
- ☐ 56-65
- ☐ 66 yaş ve üzeri

2. Cinsiyetiniz

- ☐ Kadın
- ☐ Erkek

3. Medeni durumunuz

- ☐ Evli
- ☐ Bekar

4. Eğitim durumunuz

- ☐ İlkokul
- ☐ Ortaokul
- ☐ Lise
- ☐ Üniversite
- ☐ Yüksek Lisans
- ☐ Doktora

5. Mesleki durumunuz

- ☐ Ev Hanımı
- ☐ Öğrenci
- ☐ İşçi
- ☐ Memur
- ☐ Emekli
- ☐ Serbest Meslek
- ☐ Diğer

6. Hane halkı gelir düzeyiniz

- ☐ 13.400 TL’den az
- ☐ 13.401-20.000 TL

- ☐ 20.001- 30.000 TL
- ☐ 30.001-40.000 TL
- ☐ 40.001 TL ve üzeri

7. Yaşadığınız ilçe

- ☐ Seferihisar
- ☐ Güzöl
- ☐ Halfeti
- ☐ Perşembe
- ☐ Ahlat
- ☐ Yalvaç
- ☐ İznik

8. İlçede ikamet etme süreniz

- ☐ 1 yıldan az
- ☐ 1-5 yıl
- ☐ 6-10 yıl
- ☐ 11-15 yıl
- ☐ 16 yıl ve üstü

A. SAKİN ŞEHİR ve KATILIMCI İLETİŞİM BOYUTU

9. Sakin şehir hareketinin amaçlarını en iyi yansıtan ifadeleri seçiniz. (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz).

- ☐ Yerel kalkınmayı sağlamak
- ☐ Yöre halkının yaşam kalitesini artırmak
- ☐ Çevreyi korumak
- ☐ Turizmi geliştirmek
- ☐ Yörenin tarihi ve kültürel dokusunu korumak
- ☐ Organik tarımı desteklemek
- ☐ Organik beslenmeyi sağlamak

10. Yaşadığınız ilçenin sakin şehir olmaya aday olacağını biliyor muydunuz? (Cevabınız Hayır ise 12. Soruya geçiniz)

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

11. Cevabınız Evet ise bu süreci kimden duydunuz?

- ☐ Ailemden
- ☐ Arkadaş çevremden
- ☐ Belediye Başkanı ve Belediye çalışanlarından
- ☐ Muhtardan
- ☐ Yerel medya araçlarından
- ☐ Kamusal alanda (sokak, kahvehane, park, meydan, pazar yeri vb.) geçen konuşmalardan

12. Katılım kavramı sizin için ne ifade etmektedir?

- ☐ Sorunlara çözüm üretmek
- ☐ Yönetimde söz sahibi olmak
- ☐ Sosyal ve kültürel faaliyetlerde aktif olmak
- ☐ Seçme ve seçilme hakkına sahip olmak
- ☐ Yaşadığım yer ile ilgili alınacak kararlarda görüş bildirmek
- ☐ Diğer:

B. SAKİN ŞEHİR TOPLUMSAL KABUL BOYUTU

13. Toplumsal kabul kavramı sizin için ne ifade etmektedir?

- ☐ İlçe ile ilgili alınan kararların yöre halkı tarafından kabul edilmesi
- ☐ Yöre halkının desteğinin alınması
- ☐ İlçe ile ilgili alınan kararlara yöre halkının itaat etmesi
- ☐ İlçe ile ilgili alınan kararları yöre halkının sorgulamaması

İlçenizin sakin şehir olmasını destekliyor musunuz?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

İlçenin sakin şehir olmasının ilçeye ve yöre halkına ne tür faydaları olabilir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- ☐ Sakin şehir hareketi halkın yaşam kalitesini artırır.
- ☐ Sakin şehir hareketi yeni iş olanakları sağlar.
- ☐ Sakin şehir hareketi ilçede turizmin gelişmesini sağlar.
- ☐ Sakin şehir hareketi ilçede kültürel ve sanatsal etkinliklerin artmasını sağlar.
- ☐ Sakin şehir hareketi yerel yönetim ve yöre halkının yakınlaşmasını sağlar.
- ☐ Sakin şehir hareketi ilçeye yapılan yatırımların artmasını sağlar.

14. İlçenizin sakin şehir olması en çok kimlere fayda sağlamış olabilir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- ☐ Belediye Başkanı ve Yerel Yönetime
- ☐ Tarımla Uğraşanlara
- ☐ Turizmle Uğraşanlara
- ☐ Ticaretle Uğraşanlara
- ☐ Esnafa
- ☐ İşsizlere
- ☐ Kadınlara ve Gençlere
- ☐ Emeklilere
- ☐ Maddi olanaklara sahip belirli bir kesime

15. İlçenizin sakin şehir olması ne tür sorunlara neden olabilir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- ☐ Nüfus artışı
- ☐ Çarpık kentleşmenin artması
- ☐ İnşaatın artması
- ☐ Tarım alanlarının azalması
- ☐ Çevre kirliliğinin artması
- ☐ Yöre halkı arasında gelir eşitsizliğinin artması
- ☐ Herhangi bir soruna neden olmaz

	KATILIMCI İLETİŞİM	1	2	3	4	5
18	Yerel yönetim (belediye) sakin şehir hareketine başvurmadan önce yöre halkını bilgilendirdi.					
19	Yerel yönetim (belediye) sakin şehir hareketine başvurmadan önce yöre halkına sakin şehir hareketini tanıttı.					
20	Yerel yönetim (belediye) sakin şehir hareketine katılım konusunda yöre halkının görüşlerine başvurdu.					
21	Sakin şehir hareketini yerel yönetimin (belediyenin) yapmış olduğu tanıtma faaliyetleri aracılığıyla öğrendim.					
22	Sakin şehir hareketi ile ilgili yapılan kent konseylerine katıldım					
23	Sakin şehir hareketi ile ilgili yapılan halk gününe katıldım.					
24	Sakin şehir hareketi ile ilgili yapılan anketlere katıldım.					
	TOPLUMSAL KABUL					
25	İlçemizin sakin şehir unvanına sahip olması yöremize değer kattı.					
26	İlçemizin sakin şehir unvanına sahip olmasından dolayı memnunum.					
27	Sakin şehir hareketine üye olmak ilçemiz için önemlidir.					
28	Sakin şehir hareketi ilçenin ulusal ve uluslararası tanıtımına katkı sağladı.					
29	İlçemizin ulusal ve uluslararası düzeyde sakin şehir hareketi ile anılmasından dolayı memnunum.					
	EKONOMİK ETKİLER					
30	Sakin şehir hareketi ile yörede yeni iş alanları açıldı ve istihdam artışı sağlandı.					
31	Sakin şehir hareketi ile turizm sektörü gelişti ve turizm işletmelerinin sayısı arttı.					
32	Sakin şehir hareketi ile yerel girişimci sayısı arttı.					
33	Sakin şehir hareketi ile kadın girişimci sayısı arttı.					
34	Sakin şehir hareketi ile ilçe yatırımcılar için cazip bir mekân haline geldi.					
35	Sakin şehir hareketi ile inşaat ve konut piyasası canlandı.					
	ÇEVRESEL ETKİLER					
36	Sakin şehir hareketi ile yöre halkında çevre ve doğal kaynakları koruma bilinci arttı.					
37	Sakin şehir hareketi ile gürültü kirliliğini önleme yönelik çalışmalar yapıldı.					
38	Sakin şehir hareketi ile yöredeki yeşil alanların sayısı arttı.					
39	Sakin şehir hareketi ile yöresel kimliği ortaya çıkaran planlı kentleşme başladı.					
40	Sakin şehir hareketi trafiğin azaltılması, ulaşım imkanlarının geliştirilmesi ve iyileştirilmesine olanak sağlandı.					
41	Sakin şehir hareketi ile atık yönetimi ve çöplerin ayrıştırılması konusunda uygulamalar yaptı.					
42	Sakin şehri görmek için yöreye gelen turistler çevre bilincinin oluşmasına katkı sağladı.					
43	Sakin şehir hareketi ile tarım alanlarına verilen önem arttı.					
44	Sakin şehir hareketi ile yörenin doğal dokusu korunmaya çalışıldı.					

EK-2. Görüşme Formu

1. Sakin şehir hareketinden nasıl haberdar oldunuz?
2. Sakin şehir hareketine katılmaya nasıl karar verdiniz, katılım sürecinizden bahsedermisiniz?
3. Sakin şehir hareketine üyelik sürecinde yöre halkına yönelik tanıtma faaliyetleri yapıldı mı?
4. Yapılan tanıtma faaliyetlerinden ve kullandığınız iletişim araçlarından bahsedermisiniz?
5. Bu faaliyetlerin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?
6. Sakin şehir hareketine dahil olduktan sonra yöre halkının tepkileri nasıl oldu?
7. Sakin şehir hareketine dahil olmak ilçede ne gibi değişikliklere yol açtı? Öncesi ve sonrasını düşündüğünüzde neler söylersiniz?
8. Sakin şehir hareketine dahil olduktan sonra ilçede yapılan faaliyetlere örnekler verir misiniz?
9. Sakin şehir hareketi kapsamında yapılması planlanan faaliyetler hakkında bilgi verir misiniz?
10. Sakin şehir hareketinin yerel yönetimler için önemi nedir? Avantaj ve dezavantajlarını düşündüğünüzde neler söylersiniz?
11. Sakin şehir hareketinin yöre halkı tarafından benimsendiğini düşünüyor musunuz?
12. Sakin şehir hareketinin devamlılığı söz konusu olduğunda yöre halkının yerel yönetimle iş birliği içinde olduğunu söyleyebilir miyiz?
13. Sakin şehir kriterlerini düşündüğünüzde bu kriterlere halk katılımını ne düzeyde görüyorsunuz?
14. Yerel yönetim ve yöre halkının iş birliği ile gerçekleşen faaliyetlere örnek verir misiniz?
15. Sakin şehir hareketinin sürdürülebilirliği konusunda yöre halkı direnç gösteriyor mu? (Yapılan etkinliklere tepki gösterme, katılmama, olumsuz görüş bildirme vb.)
16. Sakin şehir hareketine yönelik yöre halkının tepkisi demografik özelliklere göre farklılık gösteriyor mu? (Örneğin gençler bu hareketi desteklemiyor, yaşlı ve emekliler destekliyor gibi)
17. Sakin şehir hareketinin yerel yönetim ve yöre halkı iletişimi üzerinde etkisi oldu mu?
18. Sakin şehir hareketi ile ilgili genel bir değerlendirme yaptığınızda yöre halkı ve yerel yönetimi birbirine yaklaştıran bir harekettir diyebilir misiniz?
19. Sakin şehir hareketi kapsamında özellikle engelliler, emekliler, çocuklar ve kadınlara yönelik faaliyetler yapıldı mı?
20. Sakin şehir hareketi kapsamında yerel beslenme ve organik tarıma yönelik faaliyetler yapıldı mı?

EK-3. Etik Komisyon Onay Belgesi

Evrak Tarih ve Sayısı: 22.09.2023-211325



T.C.
ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
Etik Komisyonu

Sayı :E-11054618-302.08.01-211325
Konu :Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 31.07.2023 tarih ve E.199015 sayılı yazı.

İlgi yazınız ile göndermiş olduğunuz, Enstitünüz Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı Doktora öğrencisi İLKNUR ŞAHİN, Prof.Dr. Tuğba ASRAK HASDEMİR danışmanlığında yürüttüğü "Farklı Yaşam Seçenekleri, Kent, Çevre ve Katılımcı İletişim: Cittaslow (Sakin Şehir) Türkiye Örneği" adlı tez çalışması ile ilgili konu Komisyonumuzun 20.09.2023 tarih ve 08 sayılı toplantısında görüşülmüş olup,

Etik Komisyonunca onaylanan ilgilinin çalışmasının, yapılması planlanan yerlerden izin alınması koşuluyla yapılmasında etik açıdan bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiş; karara ilişkin katılım listesi ve onaylanan çalışmalar ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.
Araştırma Kod No: 2023/287

Prof. Dr. Kürşat GÖKTÜRK
Komisyon Başkanı

Ek:
1- Katılımcı Listesi
2- Onaylı Çalışma

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı : Şahin, İlknur

Uyruğu : T.C.

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Doktora	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı	2025
Yüksek Lisans	Giresun Üniversitesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı	2017
Lisans	Erciyes Üniversitesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı	2014

Yabancı Dil

İngilizce



